

การศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยม ในภาพยนตร์เรื่อง
“เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”
ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

**A CRITICAL STUDY OF EGOISM AND ALTRUISM IN THE MOVIE
“PAY IT FORWARD” FROM THERAVADA BUDDHIST
PHILOSOPHICAL PERSPECTIVES**

หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง
“เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”
ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

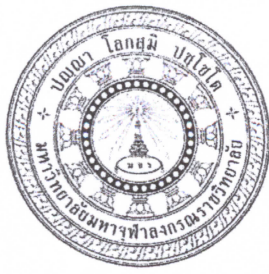
**A Critical Study of Egoism and Altruism in the Movie
“Pay It Forward” from Theravada Buddhist
Philosophical Perspectives**

Mom Anchalee Yugala na Ayudhya

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Philosophy)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดเรื่องอานิยมและปรัตถนิยม ในภาพยนตร์เรื่อง เพย์ อิท ฟอร์ เวอร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท” เป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน)

..... กรรมการ
(พระมหาหมื่นจันทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.)

..... กรรมการ
(พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ.ดร.)

..... กรรมการ
(พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร.)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร)

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ. ดร.

ชื่อผู้วิจัย

.....
(หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา)

ชื่อคุณิพนธ์	: การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท
ผู้วิจัย	: หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา
ปริญญา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปรัชญา)
อาจารย์ที่ปรึกษา	: พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ. ดร.ป.ธ.๗, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), อ.ม. (จริยศาสตรศึกษา), M.Phil. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

คุณิพนธ์เรื่องการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสาร

จากการศึกษา พบว่าแนวคิดอัตนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทมีความหมายที่ตรงกับความเห็นแก่ตัว ตรงนี้ เป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำมุ่งเพื่อประโยชน์ตนเองเป็นหลัก ส่วนแนวคิดปรตถนิยมเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์หรือช่วยเหลือสังคมส่วนรวม สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในพุทธปรัชญาเถรวาทเรื่องการให้ทานอันเป็นไปเพื่อประโยชน์ตัวเอง ผู้อื่น รวมถึงประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

งานวิจัยนี้ให้เหตุผลว่า ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท การกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตนเองหรืออัตนิยมนั้นจะเอื้อประโยชน์ให้ผู้อื่นได้ด้วยเพราะแม้จะเป็นการกระทำที่มุ่งประโยชน์ตน ก็เกิดผลได้ทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรม และการกระทำที่มุ่งเพื่อประโยชน์ผู้อื่นหรือปรตถนิยม แต่ผู้กระทำก็ได้ประโยชน์ด้วยต่างก็มีคุณค่าทางศีลธรรมทั้งสองแนวคิด และผู้กระทำมีเสรีภาพในการเลือกกระทำตามแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งจากทั้งสองแนวคิดนี้ เพียงแต่ต้องมีความรอบคอบในการเลือกและควรเลือกด้วยปัญญา นอกจากนี้ ยังพบว่า อัตนิยมกับปรตถนิยมนั้น มีนัยยะแห่งความสอดคล้องที่เสริมต่อกันและกันได้

Dissertation Title : A Critical Study of Egoism and Altruism in the Movie 'Pay It Forward' from Theravada Buddhist Philosophical Perspectives.

Researcher : Mom Anchalee Yugala na Ayudhya

Degree : Doctor of Philosophy (Philosophy)

Supervisor : Phramaha Pornchai Sirivaro, Asst. Prof. Dr.
Pali VII, B.A. (English), M.A. (Ethical Studies)
M.Phil.,(Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

Date of Graduation : March 18, 2019

Abstract

The dissertation entitled “A CRITICAL STUDY OF EGOISM AND ALTRUISM IN THE MOVIE “PAY IT FORWARD” FROM THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHICAL PERSPECTIVES” has three objectives: 1) to study egoism and altruism in Theravada Buddhism, 2) to study egoism and altruism in the movie, and 3) to analyze egoism and altruism in the movie from Theravada Buddhist philosophical perspectives. This research is a documentary research.

The study found that the concept of Egoism in Theravada Buddhist philosophy is similar to the concepts of Selfishness where the doers emphasize on getting their own benefits. The concept of Altruism is to help others from suffering or helping the society as a whole in accordance with the practice of giving alms which emphasize getting benefit for both giver and receiver. And when the concepts of Egoism and Altruism in the Movie is analyzed, it is found that any action that would bring us benefits or giving other benefits while we also benefit from that are of the moral values in the view of Theravada Buddhist philosophy.

This research argues that in the view of Theravada Buddhist philosophy, actions that are for self-interest or egoism can also benefit others because that action can produce both positive and negative results. And actions for the benefit of others or Altruism in which the doers also get benefit will have moral values as well. The doers have the freedom to choose to act any of these concepts but need to be careful in choosing with wisdom. Both Egoism and Altruism is a consensus of complementary practices that are compatible and can go together.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินพนธ์เรื่องการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอตัณิยมและปรัตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทฉบับนี้ ได้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ด้วยความเมตตาและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ในโอกาสนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอแสดงความขอบคุณท่านเหล่านั้นตามลำดับ คือ

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อพระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ. ดร. ผู้มีเมตตาจัดรับเป็นพระอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการเขียนดุขุณินพนธ์ฉบับนี้และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องมาตลอด ๓ ปีของการทำงาน

ขอขอบพระคุณคณาจารย์แห่งสาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ ทุกรูป/คน ที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ด้วยความเมตตาตลอดมา

ขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขุณินบัณฑิตสาขาวิชาปรัชญา รุ่นที่ ๖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกรูป/คน ที่ให้กำลังใจร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วยกันมา ตลอดจนช่วยเหลือจัดหาข้อมูลทำดุขุณินพนธ์ให้ผู้วิจัยเสมอมา

และที่สำคัญที่สุด คือกำลังใจจากบิดา มารดา สามเณรและลูกๆ ที่ยอมเสียสละ แบ่งเบาภาระกิจกรรมทางสังคมและครอบครัว เพื่อให้ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการค้นคว้างานวิจัยนี้อย่างเต็มที่ ต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายปี

หากคุณความดีอันใดจะมีจากดุขุณินพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณของพระรัตนตรัย คุณบิดามารดาและปวงชนียบุคคลทั้งหลาย และขอส่งคืนคุณความดีเหล่านี้สู่ทุกท่านดังกล่าวข้างต้นด้วยความจริงใจและไมตรีจิต

หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา
๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ช
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย	๓
๑.๖ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๗ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องอัตนัยและปรตถนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๗
๒.๑ แนวคิดอัตนัยและปรตถนัยในปรัชญาตะวันตก	๗
๒.๑.๑ แนวคิดอัตนัยในปรัชญาตะวันตก	๗
๒.๑.๒ แนวคิดปรตถนัยในปรัชญาตะวันตก	๑๑
๒.๒ แนวคิดอัตนัยและปรตถนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๔
๒.๒.๑ แนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๔
๒.๒.๑.๑ ความหมายและแนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๔
๒.๒.๑.๒ ลักษณะของแนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๖
๒.๒.๑.๓ ประเภทของแนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๗
๒.๒.๑.๔ ระดับของแนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๘
๒.๒.๑.๕ เกณฑ์ตัดสินแนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๒๒
๒.๒.๒ แนวคิดปรตถนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๒๓
๒.๒.๒.๑ ลักษณะและประเภทของแนวคิดปรตถนัย	
ในพุทธปรัชญาเถรวาท	๒๖
๒.๒.๒.๒ ระดับแนวคิดปรตถนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๓๐
๒.๒.๒.๓ เกณฑ์การตัดสินแนวคิดปรตถนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท	๓๒

๒.๒.๒.๔ ปัจจัยที่ทำให้เกิดแนวคิดปรัตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ๓๒

บทที่ ๓ แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรัตถนิยมจากภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”

๓.๑ ความเป็นมาของภาพยนตร์	๓๕
๓.๒ เนื้อหาของภาพยนตร์	๓๖
๓.๓ การนำเสนอแนวคิดอัตนิยม และปรัตถนิยมผ่านการแสดงในภาพยนตร์	๓๘
๓.๓.๑ ความเอื้อเฟื้อระหว่างคนแปลกหน้า	๓๘
๓.๓.๒ จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง	๔๐
๓.๓.๓ ความเป็นจริงของโลก	๔๐
๓.๓.๔ เริ่มปฏิบัติการช่วยเหลือผู้คน	๔๒
๓.๓.๕ เผชิญหน้าเพื่อหาคำตอบจากครู	๔๔
๓.๓.๖ ตามหาต้นตอแห่งการทำความดีต่อเนื่อง	๔๕
๓.๓.๗ เจอร์รี่ช่วยอาร์ลีนตามเงื่อนไขของการทำดีต่อเนื่อง	๔๗
๓.๓.๘ วันนำเสนอโครงการ	๔๗
๓.๓.๙ ล้มเหลวจากคนที่เลือกไปช่วย	๔๘
๓.๓.๑๐ ห่วงโซ่แห่งการทำดี	๔๙
๓.๓.๑๑ กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำความดีในคุก	๕๐
๓.๓.๑๒ สาเหตุมาจากความกลัวที่ฝังลึก	๕๑
๓.๓.๑๓ ความกลัวทำให้ช่วยอดัมไม่ได้	๕๑
๓.๓.๑๔ แค่อยากให้โลกดีขึ้น	๕๒
๓.๓.๑๕ การช่วยยูจิน ได้ผลแล้ว	๕๒
๓.๓.๑๖ เจอร์รี่ก็เปลี่ยนตัวเองได้	๕๓
๓.๓.๑๗ จะเลือกกริกก็หรือยูจิน	๕๔
๓.๓.๑๘ การตัดสินใจของอาร์ลีน	๕๕
๓.๓.๑๙ พบต้นตอที่สร้างห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง	๕๕
๓.๓.๒๐ จากใจของผู้คิดโครงการการทำความดีต่อเนื่อง	๕๖
๓.๓.๒๑ ต้องช่วยอดัมเป็นคนสุดท้าย ของเงื่อนไขช่วย ๓ คน	๕๗
๓.๓.๒๒ คือนั่น	๕๘
๓.๓.๒๓ แสงแห่งศรัทธา	๕๘
๓.๔ แนวคิดอัตนิยมของตัวละครในภาพยนตร์	๕๙
๓.๕ แนวคิดปรัตถนิยมของตัวละครในภาพยนตร์	๖๑
๓.๖ ข้อถกเถียงในความขัดแย้งของทั้งสองแนวคิดในภาพยนตร์	๖๒

บทที่ ๔ วิเคราะห์แนวคิดอัตนิยมและปรัตถนิยมจากภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ดหากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

๔.๑ วิเคราะห์แนวคิดอัตนัยในภาพยนตร์	๖๔
๔.๒ วิเคราะห์แนวคิดปรตถนัยในภาพยนตร์	๖๖
๔.๓ วิเคราะห์การเลือกแนวคิด เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง	๖๘
๔.๔ แนวคิดอัตนัยและแนวคิดปรตถนัยสามารถไปด้วยกันได้หรือไม่	๖๘
๔.๕ ข้อถกเถียงของสองแนวคิดในภาพยนตร์ ในทัศนะของปรัชญาตะวันตก	๖๙
๔.๖ สรุป	๗๑

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ ๗๓

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๒
๕.๒ ข้อวิจารณ์	๗๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๖
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๗๖
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๗๗

บรรณานุกรม	๗๘
ภาคผนวก	
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑ ความเอื้อเฟื้อระหว่างคนแปลกหน้า	๓๙
๒ จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง	๔๐
๓ ความเป็นจริงของโลก	๔๒
๔ เริ่มปฏิบัติการช่วยเหลือผู้คน	๔๓
๕ เผชิญหน้าเพื่อหาคำตอบจากครู	๔๔
๖ ตามหาต้นตอแห่งการทำความดีต่อเนื่อง	๔๖
๗ เจอร์รี่ช่วยอาร์ลีนตามเงื่อนโซ่ของการทำความดีต่อเนื่อง	๔๗
๘ วันนำเสนอโครงการ	๔๘
๙ ล้มเหลวจากคนที่เลือกไปช่วย	๔๙
๑๐ ห่วงโซ่แห่งการทำความดี	๕๐
๑๑ กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำความดีในคุก	๕๐
๑๒ สาเหตุมาจากความกลัวที่ฝังลึก	๕๑
๑๓ ความกลัวทำให้ช่วยอดัมไม่ได้	๕๑
๑๔ แค่อยากให้โลกดีขึ้น	๕๒
๑๕ การช่วยยูกิโน ได้ผลแล้ว	๕๓
๑๖ เจอร์รี่ก็เปลี่ยนตัวเองได้	๕๓
๑๗ จะเลือกกริกกี้หรือยูกิโน	๕๔
๑๘ การตัดสินใจของอาร์ลีน	๕๕
๑๙ พบต้นตอที่สร้างห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง	๕๖
๒๐ จากใจของผู้คิดโครงการการทำความดีต่อเนื่อง	๕๖
๒๑ ต้องช่วยอดัมเป็นคนสุดท้าย ของเงื่อนโซ่ช่วย ๓ คน	๕๗
๒๒ คืบนั้น	๕๘
๒๓ แสงแห่งศรัทธา	๕๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

(๑) การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลีและพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรียงตามคัมภีร์ได้ดังนี้

พระวินัยปิฎก			
วิ.มหา. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	ภิกขุวิภังค์ (ภาษาไทย)

(๒) การระบุหมายเลขย่อ

การอ้างพระไตรปิฎกภาษาบาลี และพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุถึงเล่ม / ข้อ / หน้า ตามลำดับเช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐ / ๕๐ / ๖๐. หมายถึงการอ้างอิงนั้นระบุถึงคัมภีร์สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๕๐ หน้า ๖๐.

พระวินัยปิฎก			
วิ. มหา. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์ (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก			
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฏิภกวรรค (ภาษาไทย)
ม.มฺ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ (ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก์ (ภาษาไทย)
ม.อฺ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก์ (ภาษาไทย)
อง.เอกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย เอกกนิปาต (ภาษาไทย)
อง.ทก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ทกนิปาต (ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ทิกนิปาต (ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิปาต (ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิปาต (ภาษาไทย)
อง.ฉก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ฉกนิปาต (ภาษาไทย)
อง.เอกาทสก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย เอกาทสกนิปาต (ภาษาไทย)
ขุ.ข. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ขุททกปาฐ (ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)
ขุ.อิติ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย อิติวุตตก (ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ชาตก (ภาษาไทย)
ขุ.จู. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย จูฬนิตเทส (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ดัดแปลงมาจากนวนิยายชื่อ Pay it Forward ของ แคธริน ไรอัน ไฮด์ (Catherine Ryan Hyde) นักเขียนชาวอเมริกันวัย ๖๒ ปี ที่มีผลงานมาแล้ว ๓๒ เล่ม นิยายเรื่อง Pay it Forward นี้ได้รับการแปลไปแล้วมากกว่า ๓๐ ภาษา

Catherine Ryan Hyde กล่าวถึงแรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ว่า เกิดจากเหตุการณ์จริงที่ตัวเธอประสบมาเมื่อกว่า ๓๐ ปีมาแล้ว ว่า “คืนหนึ่ง ดิฉันขับรถอยู่บนถนนที่เปลี่ยวมาก แล้วรถเสีย มีควันเข้ามาในรถ ในขณะที่ตกใจ ก็เห็นผู้ชายสองคนรีเข้ามา ดิฉันนึกในใจว่าคงจะมาปล้นหรือทำร้าย แต่ปรากฏว่าเขาเข้ามาช่วยดูรถรวมทั้งตามหน่วยกู้ภัย ทำให้ดิฉันรอดชีวิตจากเครื่องยนต์ระเบิด...ขณะที่คุยกับเจ้าหน้าที่กู้ภัยอยู่ ดิฉันก็มองหาผู้ชาย ๒ คนนั้นเพื่อจะขอบคุณ แต่ก็ไม่เห็นแล้ว...ดิฉันอยากตอบแทนบุญคุณพวกเขา แต่ก็ไม่รู้จะทำอะไร ตั้งแต่นั้นมา ดิฉันจึงคอยมองคนรอบข้าง ว่ามีใครบ้างที่ต้องการความช่วยเหลือ แล้วดิฉันจะให้ช่วยเหลือทันที...ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบแทนคนแปลกหน้า ๒ คนที่ช่วยดิฉันในคืนนั้นนั่นเอง”^๑ ภาพยนตร์เรื่องนี้ออกฉายในปีคริสต์ศักราช ๒๐๐๐ และไม่ได้ทำรายได้มากมาย แต่แนวคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการส่งต่อความดีนี้ ได้ส่งพลังมหาศาลกระจายออกสู่สังคม

เนื้อหาของภาพยนตร์เป็นเรื่องของครูสอนวิชาสังคมศึกษาที่มอบหมายงานให้นักเรียนชั้น ม.๑ ไปทำเป็นงานนอกเวลาตลอดช่วงปีการศึกษาเพื่อเก็บคะแนนเพิ่ม ซึ่งเขาก็ทำมาตลอด ๑๒ ปี และได้คิดว่าปีนี้จะทำอะไรแตกต่างออกไป การบ้านที่วันนี้ คือให้นักเรียนไปคิดหาวิธีว่าจะเปลี่ยนโลกให้ดีขึ้นได้อย่างไรและให้ลงมือทำตามแนวคิดนั้น วันที่มีการนำเสนอแนวคิดหน้าชั้นว่าจะทำอะไรบ้าง เทรเวอร์ แม็คคินนี เด็กวัย ๑๒ ปีออกมาอธิบายถึงทฤษฎี Pay it forward ห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง ที่ส่งต่อการทำความดีด้วยการให้ความช่วยเหลือคนอื่นต่อไปเรื่อยๆ ถ้ามีใครมาทำดี มาช่วยเหลือเรา ก็ไม่ต้องตอบแทนอะไรกลับไปคนที่ทำ แต่เปลี่ยนเป็นให้ไปช่วยเหลือคนอื่นๆ อีก ๓ คน แทน นั่นคือการส่งต่อความดี ตามทฤษฎี Pay it forward

เตรเวอร์อธิบายว่า โลกจะเปลี่ยนไปทันทีเมื่อนึกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยเริ่มจากตัวเขาเองไปช่วยคน ๓ คน คนที่เขาได้ช่วยเหลือ ก็ต้องไปช่วยคนอื่นต่ออีก ๓ คน ทั้ง ๓ คนนั้นก็ไปช่วยคน

^๑https://youtu.be/rv2cQws_5cY <http://www.catherineryanhyde.com/pay-it-forward/>

อื่นต่ออีกคนละ ๓ คน จาก ๓ คนกลายเป็น ๙ คน กลายเป็น ๒๗ คน ขยายวงการทำความดีไปเรื่อยๆ ภายใน ๒ สัปดาห์ จาก ๑ คนที่เริ่มทำ จะเพิ่มจำนวนเป็น ๔,๗๒๘,๙๖๙ คน เป็นพลังความดีแบบ มหาศาลที่แผ่ขยายออกไปเรื่อยๆ

Pay it forward เป็นทฤษฎีที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน แต่สามารถจะช่วยให้โลกเราน่าอยู่ขึ้น ถ้าทุกคนเข้าใจและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ในสังคมที่เต็มไปด้วยความวุ่นวาย แก่งแย่ง แข่งขัน จน ต่างก็กลายเป็นคนแล้งน้ำใจกันไปหมด เราสามารถทำให้สังคมดีๆ กลับมาได้ เพียงแต่ช่วยกันส่งต่อ ความดี Pay it forward คือทฤษฎีแห่งการส่งต่อห่วงโซ่แห่งความดี ที่มีคนนำทฤษฎีนี้ไปใช้แล้วจริงๆ ทั้งในการช่วยเหลือเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ในบางมหาวิทยาลัย ได้เริ่มให้ทุนการศึกษา และ ให้ผู้ได้รับทุนกลับมาช่วยให้ทุนรุ่นน้องต่ออีก ๓ คนเมื่อจบไปมีหน้าที่การงานที่ดีแล้ว

จากเนื้อหาข้างต้น หากนำมาวิเคราะห์ผ่านมุมมองทางปรัชญา จะพบว่า มีเรื่องของ แนวคิดอัตนิยมและปรตถนิยมที่สอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์เรื่องนี้ แนวคิดนี้ ไม่ได้เป็นเรื่องที่คิดค้นกัน ขึ้นมาใหม่ แต่เป็นแนวคิดที่มีอยู่ในสังคมมาเนิ่นนาน รวมทั้งในศาสนาต่างๆ เช่น คริสต์ศาสนา มีพระ เยชูที่อยู่ในฐานะสัญลักษณ์แห่งปรตถนิยม^๒ หรือพุทธปรัชญาเถรวาทซึ่งมีแนวคิดเรื่องพระโพธิสัตว์^๓ คำว่า “altruism” ออกุส กองต์ (August Comte) เป็นผู้คิดคำนี้ขึ้นมาในศตวรรษที่ ๑๙ ก่อนหน้านั้น มีการใช้คำที่กล่าวถึงแนวคิดนี้ ว่า “ความปรารถนาดี” (benevolence) “น้ำใจ” (charity) ความรัก หรือความเมตตากรุณา (kindness)

การเสนอภาพของมุมมองอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่องนี้ ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อ สงสัยว่า ท้ายที่สุดแล้ว การกระทำที่ดูเหมือนจะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่นของตัวละครต่างๆ นั้น มีรากฐานมาจากการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือไม่ และหากตัวละครจะเลือกแนวคิดใดแนวคิด หนึ่งจากทั้งสองแนวคิดนี้ ตัวละครจะเลือกแนวคิดไหน เพราะอะไร ปรตถนิยมจะสามารถมีพื้นที่ให้อัต นิยมสอดแทรกอยู่ในสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของเราในการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ หรือไม่ และหากจะกระทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของตนเอง สิ่งที่จะกระทำนั้นสามารถเป็นการกระทำ เพื่อประโยชน์ของคนอื่นด้วยได้หรือไม่ หรือว่าการกระทำเพื่อประโยชน์คนอื่น ก็คือการกระทำที่ ตนเองได้ประโยชน์ด้วยเช่นกันรวมอยู่ในนั้น และหากจำเป็นต้องเลือกระหว่างอัตนิยมกับปรตถนิยม ผู้กระทำมีทางเลือกให้เลือกได้แค่ไหน

^๒<https://bible.knowing-jesus.com/topics/Altruism>

^๓http://84000.org/tipitaka/pitaka_item/m_seek.php?text=%BE%C3%D0%E2%BE%B8%D4%CA%D1%B5%C7%EC&book=1&bookZ=45&option=2

ข้อถกเถียงของความขัดแย้งทั้ง ๔ เรื่องนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าพุทธปรัชญาเถรวาทมีมุมมองต่อประเด็นปัญหานั้นว่าอย่างไร เมื่อต้องมีการเลือก จะเลือกอย่างไร จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยคิดว่าเราควรเลือกอัตนियม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนไว้ก่อน เพราะในท้ายที่สุด ถ้าเราทำได้ คนอื่นก็จะได้ประโยชน์ทั้งหมด งานวิจัยเรื่องนี้จะพิสูจน์แบบนั้น โดยจะพิจารณาเรื่องนี้ ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อแสวงหาคำตอบที่สามารถนำมาเกณฑ์ตัดสินการเลือกในแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปในทิศทางที่ดีงามตามบริบทของชีวิต

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอัตนियมและปรตถนियมในพุทธปรัชญาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอัตนियมและปรตถนियมในภาพยนตร์เรื่อง

“เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”

๑.๒.๓. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนियมและปรตถนियมในภาพยนตร์เรื่อง

“เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ แนวคิดเรื่องอัตนियมและปรตถนियมในพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ แนวคิดเรื่องอัตนियมและปรตถนियมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวคิดเรื่องอัตนियมและปรตถนियมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตนियมและปรตถนियมในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” อันเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยวางขอบเขตการค้นคว้า ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนियมและปรตถนियมที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” และศึกษาทัศนะเรื่องอัตนियมและปรตถนियมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก รวมทั้งจากอรรถกถา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเอกสารในการศึกษาเพื่อทำงานวิจัยชิ้นนี้ ทางด้านพุทธานุภาพ จะศึกษาพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ พระไตรปิฎกภาษาไทยพร้อมอรรถกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ ทางด้านปฐมนิเทศ จะศึกษาหนังสือ

นิยายเรื่อง Pay it forward ของแคธรีน ไรอัน ไฮด์ ฉบับภาษาอังกฤษ คริสตศักราช ๑๙๙๙ บทภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” และเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา รวมถึงตำรา เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องอัตนัยและปรตณัยในแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเอกสาร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เป็นเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งมีลำดับวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ ๑. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากบทภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” และจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย รวมทั้งวรรณคดีภาษาไทย

ขั้นที่ ๒. รวบรวมข้อมูลเอกสารทุติยภูมิ คือเอกสาร งานแปล หนังสือวิชาการ งานเขียนทางปรัชญา ของนักวิชาการอันเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษามาโดยทั่วไป งานค้นคว้าวิจัย วารสาร ประกอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ ๓. ทำการวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อยืนยันข้อสรุปแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้อง แล้วเสนอเป็นรูปเล่มต่อบัณฑิตวิทยาลัยพร้อมทั้งบรรยายประกอบตามระเบียบมหาวิทยาลัย

๑.๖ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

อัตนัย หมายถึง แนวคิดที่ถือว่าการกระทำอะไรก็ตามที่เป็นไปเพื่อมุ่งหมายประโยชน์ตนเป็นหลัก การกระทำนั้น เป็นการกระทำที่ดี

ปรตณัย หมายถึง แนวคิดที่ถือว่าการกระทำอะไรก็ตามที่เป็นไปเพื่อมุ่งหมายประโยชน์เพื่อผู้อื่น การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ดี

เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หมายถึง ภาพยนตร์ฮอลลีวูดที่สร้างขึ้นในปีคริสตศักราช ๒๐๐๐ จากงานนวนิยายของแคธรีน ไรอัน ไฮด์ที่เขียนขึ้นในปีคริสตศักราช ๑๙๙๙

พุทธปรัชญาเถรวาท หมายถึง การกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ๓ คืออัตถะการมุ่งหวังแต่ประโยชน์ตน ประตณมุ่งประโยชน์เพื่อคนอื่น และอุภยัตถะ ประโยชน์ที่ได้ทั้ง ๒ ฝ่าย

๑.๗ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ดังนี้

๑.๗.๑ หนังสือ/เอกสาร

๑) ในหนังสือเรื่องชีวิตกับความขัดแย้ง ปัญหาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ของ ผศ.ดร. สมภาร พรมทา^๔ ได้พูดถึงการที่พุทธศาสนายอมรับว่าคนเราเกิดมาพร้อมความรู้สึกว่ามีตัวตน และทำให้เรารู้สึกว่าอะไรที่เกี่ยวข้องกับตนเป็นของตนด้วย เช่น พ่อแม่พี่น้อง บ้านเรือน ทรัพย์สิน ครอบครัวยเป็นของตน ความคิดที่ครอบงำด้วยตัวตนที่วุ่นวายนี้ จะทำให้เราคิดอยู่แต่ในกรอบของขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับตัวตนเท่านั้น

๒) ในหนังสือพุทธธรรมฉบับปรับขยาย^๕ ของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้พูดถึงเจตนาหรือเจตจำนงว่าเป็นรากฐานของพุทธจริยศาสตร์ในศาสนา เจตนาที่เป็นมิจฉาทิฐิจะทำให้เกิดอกุศลกรรม ส่วนเจตนาที่เป็นสัมมาทิฐิจะทำให้เกิดกุศลกรรม คุณธรรมต่างๆ ต้องประกอบไปด้วยกุศลเจตนา มิฉะนั้นจะนำไปสู่ความพอใจ ความรักใคร่ ทำให้ขาดความยุติธรรม ความเมตตาเองก็เป็นช่องทางที่ทำให้เกิดตัณหาหยาบได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในพุทธจริยศาสตร์ ถึงแม้ว่าเจตนาจะเป็นตัวกำหนดว่ากรรมนั้นดีหรือชั่ว บุญหรือบาป ก็ต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมด้วย

๓) การศึกษาเรื่องทานในพระไตรปิฎกที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ที่กล่าวว่าทานที่ให้ทานที่ควรยกย่องคือทานที่ให้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมเท่านั้น เพราะทานเป็นธรรมขั้นแรกที่ต้องบำเพ็ญ เช่นเดียวกับพระโพธิสัตว์ทั้งหลายที่ปรารถนาจะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ต้องบำเพ็ญทานบารมีเป็นข้อแรกก่อน

๑.๗.๒ งานวิจัย/วิทยานิพนธ์

๑) พุทธจริยศาสตร์เกรวาทเป็นอรรถนิยามหรือไม่ของพระมหาไพรัช เขียนวงศ์ ที่เสนอทัศนะเกี่ยวกับอรรถนิยามว่าคือมนุษย์ที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือคนที่เห็นแก่ตัว รักตัวเองเกินขอบเขตและหมกมุ่นแต่เรื่องตัวเอง โดยการนำเอาความรู้ ประสบการณ์ วิธีการ ประเพณี และความเชื่อของตัวเองมาอ้างอิงจนเกินขอบเขต และถือว่าจุดหมายของชีวิตคือการเสพสุขส่วนตัว การบำรุงบำเรอตัวเอง รวมถึงการพูดถึงอรรถนิยามในเชิงจิตวิทยา ที่มีทัศนะว่าผลประโยชน์ส่วนตนเท่านั้นที่เป็นแรงจูงใจ

^๔สมภาร พรมทา, *ชีวิตกับความขัดแย้งปัญหาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน*, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

^๕สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย พิมพ์ครั้งที่ ๓๙*, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

ให้บุคคลกระทำการต่างๆ เพื่อหวังผลประโยชน์ การที่มนุษย์แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนก็เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นเห็นแก่ตัว เสาะแสวงหาตัวเอง เห็นแก่ประโยชน์ตนและรักตัวเอง

๒) ในวิทยานิพนธ์เรื่อง ความกล้าหาญทางจริยธรรมในการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ ในทศชาติชาดก ของพระมหาจุฬาลงกูร (๒๕๔๖) ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจริยศาสตร์ ศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวถึงพระโพธิสัตว์ไว้ว่า คือบุคคลผู้บำเพ็ญบารมีธรรมอุทิศตนช่วยเหลือสัตว์ผู้มีความทุกข์ยาก และจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์และได้เข้าถึงพระนิพพาน การดำเนินชีวิตของพระโพธิสัตว์ เป็นไปเพื่อบำเพ็ญบารมีเพื่อตนและเป็นการเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นสามารถกระทำได้อย่าง ตั้งแต่สละสิ่งของภายนอกจนถึงชีวิต และสิ่งเสมอด้วยชีวิตคือบุตรและภรรยาของตน และกล่าวโดยสรุปถึงทัศนะของอริสโตเติลในเรื่อง จริยศาสตร์คุณธรรม สารสำคัญคืออริสโตเติลเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์ที่แท้จริงคือเหตุผลและปัญญา (wisdom) มนุษย์จึงแสวงหาความรู้ (desire to know) และความรู้ที่เกิดจากปัญญาและเหตุผลจะนำมนุษย์ไปสู่ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการกระทำ รู้จักแยกแยะการกระทำที่ดี และรู้จักคุณค่าทางศีลธรรมคือ ดี ถูก ผิด ฯลฯ คนดีคือคนที่ทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญาและเหตุผล ด้วยเหตุนี้คุณธรรมในมุมมองของอริสโตเติลจึงหมายถึงสภาวะของการรู้จักตัดสินใจเลือกกระหว่างสิ่งที่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ส่วนความดีนั้น คือการอยู่ดี ทำดี และชีวิตประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังได้

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับแนวคิดเรื่องอัตตา แต่ก็มีมุมมองหาคคุณค่าทางศีลธรรมในการกระทำ มนุษย์รู้จักใช้ความรู้ทำความเข้าใจการกระทำ แยกแยะ ดี ถูก ผิด และผลกระทบที่จะเกิดต่อผู้อื่นและสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของการตัดสินใจเลือกทิศทางการกระทำ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ทบทวนมานั้น ได้มีการศึกษาในเรื่องการเฝ้าหาความรู้เพื่อให้เกิดปัญญาและเหตุผล อันจะนำไปสู่การรู้จักแยกแยะการกระทำที่ดีและรู้จักคุณค่าทางศีลธรรม และรู้จักตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือผู้อื่น จะมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่ผู้กระทำจะเลือก และผลประโยชน์ส่วนตนเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำการต่างๆ ไม่ว่าจะด้วยรากฐานของปรตถนิยมหรือรากฐานอันเกิดจากอัตถนิยม ประเด็นเหล่านี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ในการหาคำตอบว่าทางเลือกที่ว่าถูก ผิด ชั่วดี นั้น ผู้กระทำควรใช้เกณฑ์ไหนเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจเลือก ประโยชน์ที่จะเกิดจากการกระทำนั้น ไม่ว่าจะเกิดแก่ตนเอง เกิดแก่ผู้อื่น หรือสมประโยชน์ทั้งต่อผู้กระทำเองและผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ มีคุณค่าทางศีลธรรมหรือไม่

ในภาพยนตร์เรื่อง“เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” มีการนำเสนอปัญหาของสังคมที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่กำลังเป็นไปในโลกปัจจุบันที่ผู้คนต่างเลือกที่กระทำเพื่อตนเองก่อน ตัวอย่างในการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นในภาพยนตร์ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนหันมาใส่ใจกันมากขึ้น แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการกระทำเพื่อตนเองและกระทำเพื่อผู้อื่นนั้น

เมื่อต้องเลือก ที่ไม่ว่าจะเลือกข้างไหน ผู้วิจัยต้องการจะหาคำตอบว่าในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีเกณฑ์ที่คนเราสามารถนำไปเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินใจได้หรือไม่

งานสายปรัชญาที่อยู่ในรูปของวรรณกรรมและมีการนำเสนอหามาขยาย ดัดแปลงให้เป็นภาพยนตร์ยังคงมีไม่มาก เมื่อมีน้อย พื้นที่ที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้เพื่อต่อยอดจึงแคบไปด้วย ในแง่นี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องนี้ดีพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงพื้นที่ในแง่ที่ว่า แนวคิดเหล่านี้ได้มีการเปิดพื้นที่ไว้ในสาขาวิชาปรัชญาทั้งในส่วนที่เป็นจริยศาสตร์และส่วนที่เป็นอภิปรัชญา

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบเรื่องแนวคิดอัตนิยมและแนวคิดปรตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท
 ๒. ทำให้ทราบแนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”
 ๓. ทำให้ทราบแนวคิดอัตนิยมและแนวคิดปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท
 ๔. ทำให้เราได้เห็นวิธีการแก้ไขปัญหามาขัดแย้งระหว่างอัตนิยมกับปรตถนิยม ว่าถ้าหากเกิดความขัดแย้งขึ้นในชีวิตของมนุษย์ ระหว่างที่เราต้องเลือกว่าจะกระทำเพื่อตัวเองกับกระทำเพื่อผู้อื่น เมื่อเกิดความขัดแย้งกันเราควรจะเลือกอันไหน และงานนี้จะไปเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่การกำหนดระเบียบในกระทรวงทบวงกรม หรือเป็นการจัดการการเรียนรู้ การจัดการการอบรมเพื่อสร้างพื้นที่ในการเรียนรู้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งในชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความขัดแย้งในเรื่อง moral dilemma หรือความอิหลักอเลื่อทางด้านศีลธรรม
- งานนี้จะเป็นพื้นฐานในการเข้าไปตรวจสอบวรรณกรรมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความคิดของมนุษย์ในสังคมโลก และคาดหวังว่าสิ่งจะได้รับหลังจากศึกษาเรื่องนี้แล้ว คือพื้นฐานในการอธิบายความขัดแย้งที่มีอยู่ในชีวิตส่วนบุคคลกับชีวิตส่วนรวม การเลือกที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องมีพื้นที่ให้กับปัจเจกบุคคลขนาดไหน

บทที่ ๒

แนวคิดอัตนิยมและปรตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

ในบทที่ ๒ นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอธิบายเนื้อหาออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกจะเป็นแนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมของตะวันตก ส่วนที่สองจะเป็นแนวคิดในเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมของตะวันออก ที่แบ่งออกเป็น ๒ ประการ คือ ๑) แนวคิดอัตนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ๒) แนวคิดปรตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ดังมีเนื้อหาตามลำดับดังนี้

๒.๑ แนวคิดอัตนิยมและปรตถนิยมในปรัชญาตะวันตก

แนวคิดอัตนิยมและปรตถนิยมในปรัชญาตะวันตก มีความขัดแย้งในทัศนะทางด้านจริยศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดอัตนิยมและปรตถนิยมในปรัชญาตะวันตก จึงจำเป็นต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของแนวคิดทั้งสองแนวคิด ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ แนวคิดอัตนิยมในปรัชญาตะวันตก

ก. ความหมาย

อัตนิยม (egoism) หมายถึงความเชื่อว่าความประพฤติดของมนุษย์ถูกครอบงำโดยผลประโยชน์ส่วนตน^๑ ส่วนในพจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ให้ความหมายว่า อัตนิยม หรือ อัตตานิยม (egoism) มีความหมายกว้างๆ อยู่ ๓ ทาง คือ^๒

๑) ทางด้านอภิปรัชญา (Metaphysics) หมายถึงทัศนะที่ถือว่า อัตตา (Ego) คือ องค์ประกอบหนึ่งของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งเที่ยงแท้ถาวร ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับรู้และแสดงปัจเจกภาพของแต่ละคน

๒) ทางด้านจริยศาสตร์ (Ethics) หมายถึงทัศนะที่ถือว่ามนุษย์เราควรแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือคนเราควรเห็นแก่ตัว กล่าวคือสอนให้คนเห็นแก่ตัว รักตัวเองเกินขอบเขตและหมกมุ่นอยู่แต่เรื่องตัวเอง โดยเอาความรู้ประสบการณ์ วิธีการ ประเพณีและความเชื่อของตัวเองมาอ้างอิงจนเกินขอบเขต และถือว่าจุดหมายของชีวิตคือการเสพสุขส่วนตัว การบำรุงบำเรอตัวเอง (gratification of the self)

๓) ทางด้านจิตวิทยา (Psychological Egoism) หมายถึงทัศนะที่ถือว่าผลประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้นที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำการต่างๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มนุษย์กระทำการต่างๆ

^๑ ใจะภา ทองรุ่งโรจน์, พจนานุกรมอังกฤษ - ไทย ปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โสภณกรพิมพ์, ๒๕๕๗), หน้า ๒๙๐.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ - ไทย, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๒), หน้า ๓๓. ; พระมหาไพโรจน์ เขียววงศ์, “พุทธจริยศาสตร์เถรวาทเป็นอัตนิยมหรือไม่”, *ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, ภาควิชาปรัชญา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙),* หน้า ๔.

เพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหาเพราะถือว่าโดยธรรมชาตินั้นมนุษย์เห็นแก่ตัว (self-interested) และรักตัวเอง (self-loving creatures)

จากการให้ความหมายในข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีอัตนิยมมีความหมายอยู่ที่การมุ่งกระทำเพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตัวของผู้กระทำเป็นหลัก โดยมีทัศนะที่เห็นว่ามนุษย์ทุกคนควรแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวนั่นเอง นักปรัชญาอัตนิยมคนสำคัญ เป็นชาวอังกฤษที่ชื่อ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes : ค.ศ. ๑๕๘๘ – ๑๖๗๙) กล่าวถึงทัศนะต่อแนวคิดอัตนิยมไว้ว่า ธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ก็คือความเห็นแก่ตัว พฤติกรรมของมนุษย์หรือการกระทำใดๆ เกิดขึ้นจากแรงจูงใจเพื่อหวังผลประโยชน์ของตนเองเสมอ พฤติกรรมที่แสดงถึงความเห็นตัวหรือหวังผลประโยชน์เพื่อตนเอง เช่น การแย่งกันขึ้นรถ การแย่งซื้อสิ่งของที่มีจำนวนจำกัด หรือการแข่งขัน ไม่ว่าจะเพื่อเงิน อำนาจหรือเกียรติยศ ชื่อเสียง ล้วนเป็นพฤติกรรมที่กระทำไปเพื่อตัวเองทั้งสิ้น ในทัศนะของฮอบส์ การกระทำจากพฤติกรรมนั้น มิได้เป็นเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจแต่ประการใด โดยฮอบส์มองว่าเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ดังปรากฏกล่าวไว้ในหนังสือ De Cive ว่า

“ท่ามกลางอันตรายนานาประการที่เป็นภัยคุกคามมนุษย์ด้วยกันอยู่ทุกวันนี้ ล้วนแล้วแต่มาจากความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ การดูแลตัวเอง มิใช่สิ่งที่เราควรจะมีอย่างเหยียดหยาม เพราะเราไม่เคยปรารถนาหรือมีพลังที่จะทำอย่างอื่น ทุกคนต้องการสิ่งที่ดีสำหรับตน และหลีกเลี่ยงสิ่งที่เลวหรือสิ่งชั่วร้ายที่สุดตามธรรมชาติ ซึ่งคือ ความตาย ที่เป็นเช่นนี้ ก็เป็นเพราะแรงกระตุ้นของธรรมชาติ ไม่ต่างไปจากแรงโน้มถ่วงที่คอยดึงก้อนหินลงสู่ที่ต่ำ จึงไม่ใช่สิ่งที่ไร้สาระหรือน่าเกลียดชัง หรือขัดต่อเหตุผลที่มนุษย์จะพยายามอย่างเต็มที่ในการปกป้อง รักษาตัวเองจากความเสียใจและความตาย”^๓

เห็นได้ว่าความเห็นแก่ตัวแท้จริงมีแรงกระตุ้นจากธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง ด้วยเหตุนี้การกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อตัวเองจึงมิได้ถือเป็นสิ่งน่าเกลียดแต่อย่างใด ซึ่งประเด็นดังกล่าวต่อมาเกิดการถกเถียงและวิพากษ์ถึงหลักแนวคิดนี้จากนักปรัชญาหลายท่าน เช่น แมกซ์ เชเลอร์ (Max Scheler), เฮอเบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงทำให้พอเห็นถึงความหมายของแนวคิดอัตนิยม (egoism) และนักปรัชญาอัตนิยมคนสำคัญ ซึ่งก็คือ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes : ค.ศ. ๑๕๘๘ – ๑๖๗๙) นั่นเอง

^๓Thomas Hobbes, *Man and Citizen (De Homine and De cive)* ed. Bernard Gert (Indianapolis, IN: Hackett, ๑๙๙๑), p. ๑๑๕ /อ้างถึงใน วิทย์ วิศทเวทย์, ศ.ดร. จริยศาสตร์เบื้องต้น มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๐) น. ๑๘.

ข.ประเภทของแนวคิดอัตนิยม

ในการแบ่งประเภทของแนวคิดอัตนิยม ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเพื่ออธิบายทฤษฎีที่เกี่ยวกับ จริยศาสตร์และจิตวิทยาในทัศนะที่เกี่ยวข้องกับอภิปรัชญานั้นมีน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในการแบ่งประเภทแนวคิดของอัตนิยมควรแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ^๕

๑.แนวคิดอัตนิยมทางจิตวิทยา

มุ่งตอบปัญหาที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ (motivation) และพฤติกรรม (behavior) ว่าเหตุใดทำไมมนุษย์จึงกระทำ โดยจะไม่พูดถึงว่าอะไรคือดีหรือเลว ถูกหรือผิด โดยอ้างว่ามนุษย์กระทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (self - interest)^๕ มีความเห็นแก่ตัว (selfish)^๖ รักตนเอง (self - love)^๗ เพราะโดยธรรมชาติ มนุษย์จะกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น อัตนิยมทางจิตวิทยาจะกล่าวถึงแต่ข้อเท็จจริงและหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับแรงจูงใจและพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งสอดคล้องและมีความเป็นไปได้กับทฤษฎีในการวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้ทฤษฎีอัตนิยมทางจิตวิทยามีโมทัศน์ที่กระจ่างชัดและไม่ก่อให้เกิดความสับสน เมื่ออธิบายด้วยข้ออ้างพื้นฐานของตัวมันเอง เช่น การอธิบายตัวอย่างข้อเท็จจริงของคำว่า “เห็นแก่ตัว” กับ “เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง” เพื่อให้เห็นว่าทั้งสองคำนี้มีความหมายไม่เหมือนกัน เพราะความเห็นแก่ตัว (selfish) คือการแสวงหาหรือกระทำเพื่อผลดีหรือข้อได้เปรียบสำหรับตนเองโดยวิธีการใดก็ตามนั้น ย่อมทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือเป็นทุกข์เกิดขึ้น ส่วนการกระทำที่มาจากความเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองไม่จำเป็นจะต้องทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น เช่น การไปพบแพทย์เพราะไม่สบาย การทานอาหารที่ดี ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตนเอง ซึ่งไม่มีใครเรียกการกระทำเหล่านี้ว่าเป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว^๘

นอกจากนี้ยังมีคำถามทางอัตนิยมทางจิตวิทยาอื่นเช่น “คำนึงตนเท่านั้น” กับ “คำนึงถึงตนเป็นอันดับแรก” หรือ “ผลประโยชน์ส่วนตนที่แท้จริง” กับ “ผลประโยชน์ส่วนตนที่ปรากฏ” หรือ “ผลประโยชน์ส่วนตนบางประการ” กับ “ทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด” คำถามเหล่านี้เพื่อชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงถึงสิ่งที่เป็นแรงจูงใจ (motivation) และพฤติกรรม (behavior) ว่าเหตุใดมนุษย์จึง

^๕ยูวดี ศรีบุญเรือง, “แนวคิดทางจริยศาสตร์อัตนิยมของนิตเช่”, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจริยศาสตร์ศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้า ๙.

^๕Taylor W., Paul, *Philosophy an introduction to ethics*, (CA: Dickenson, ๑๙๖๗) p ๘๗; Hosper, John, *Human conduct problems of ethics*, (USA: Harcourt Brace Jovanovich, Inc., ๑๙๗๒), p ๑๔๑.

^๖Rosen, Bernard, *Strategies of ethics*, (Boston: Houghton Mifflin Company, ๑๙๗๘), p ๔๐.

^๗Frankena, William K, *Ethics*, (New Jersey: Frentice -Hall Inc., ๑๙๙๓), p ๒๐.

^๘ดูรายละเอียดใน ยูวดี ศรีบุญเรือง, “แนวคิดทางจริยศาสตร์อัตนิยมของนิตเช่”, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจริยศาสตร์ศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้า ๙ - ๑๕.

กระทำเช่นนั้น เหตุผลที่สนับสนุนในพฤติกรรมเช่นนั้น นักอรรถนิยมนิยามว่ามีทฤษฎีที่สนับสนุนด้วยกันหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีสุขนิยมทางจิตวิทยา การปฏิเสธทฤษฎีตรงข้าม และการหลอกตัวเองนั่นเอง

๒. แนวคิดอรรถนิยทางจริยศาสตร์

มีทัศนะว่าสิ่งมนุษย์ควรกระทำควรกระทำเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองเสมอ มนุษย์ควรกระทำเพื่อผลประโยชน์ตนเอง ต้องเห็นอกเห็นใจตนเองก่อนผู้อื่น^๙ แต่อรรถนิยทางจริยศาสตร์ก็ไม่ได้กล่าวว่าเราควรหลีกเลี่ยงการกระทำที่ช่วยเหลือผู้อื่น บางกรณี การกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวก็สอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้อื่นได้ ดังนั้น การช่วยเหลือตัวเองอาจเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเช่นกัน หรือบางกรณีการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นเพียงเครื่องมือหรือวิถีทางเพื่อเพิ่มผลประโยชน์ส่วนตัว^{๑๐} แนวคิดอรรถนิยทางจริยศาสตร์แบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑) อรรถนิยทางจริยศาสตร์แบบส่วนบุคคล (Personal ethical egoism) เสนอทัศนะว่ามนุษย์ควรกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น สิ่งอื่นใดนอกเหนือจากนั้นถือว่าไม่เกี่ยวข้องกับตนและจะไม่สนใจใยดีใคร ไม่ชี้แนะแก่ผู้อื่นว่าควรกระทำอย่างไร อรรถนิยประเภทนี้ ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นทฤษฎีทางศีลธรรม แต่ก็มีผู้ที่ดำเนินชีวิตสอดคล้องตามหลักการนี้ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไป

๒) อรรถนิยทางจริยศาสตร์แบบปัจเจก (Individual ethical egoism) เสนอทัศนะว่ามนุษย์ควรกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน และทุกคนควรกระทำเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองด้วยเช่นกัน

๓) อรรถนิยทางจริยศาสตร์แบบสากล (Universal ethical egoism) เสนอทัศนะว่า การกระทำที่ถูกต้องของใครก็ตามก็คือการกระทำเพื่อประโยชน์ของตัวผู้กระทำคนนั้นๆ เอง

ความสัมพันธ์ระหว่างอรรถนิยทางจริยศาสตร์แบบปัจเจกและอรรถนิยทางจริยศาสตร์แบบสากลมีประเด็นที่น่าสนใจคือ อรรถนิยแบบปัจเจกไม่สามารถตอบได้ว่าทำไมทุกคนควรกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ส่วนอรรถนิยทางจริยศาสตร์แบบสากลดูจะมีเหตุผลในการกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของเราเองและขณะเดียวกันก็บอกให้ทุกคนทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละคนด้วย ส่วนเหตุผลทฤษฎีที่สนับสนุนอรรถนิยทางจริยศาสตร์ ได้แก่ ทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีการทำให้โลกดีขึ้น ทฤษฎีสังคมชีววิทยา (sociobiology) ที่ว่าด้วยโครงสร้างทางสังคมและรูปแบบพฤติกรรม เป็นต้น

^๙Lemos, Ramon M, *Psychological egoism*, (Philosophy and Phenomenological Research, Volume ๒๐, Issue ๔, ๑๙๖๐), p. ๕๔๑.

^{๑๐}Rachel, James, *The Elements of moral philosophy*, (Philadelphia: Temple University Press, ๑๙๘๖), p ๖๗.

๒.๑.๒ แนวคิดปฏัตินิยมในปรัชญาตะวันตก

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในวงการจริยศาสตร์ที่ถกเถียงกันมาอย่างยาวนาน นั่นก็คือเรื่องธรรมชาติของมนุษย์จริงๆ เห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ผู้อื่น คำตอบในเรื่องนี้แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกเห็นว่าโดยธรรมชาติมนุษย์เห็นแก่ตัว เรียกว่ากลุ่มอัตนิยม และกลุ่มที่สองมีความเห็นแย้งว่าโดยธรรมชาติมนุษย์ไม่เห็นแก่ตัวแต่เห็นแก่ผู้อื่น เรียกว่ากลุ่มปฏัตินิยมหรืออัญนิยม แนวคิดเรื่องปฏัตินิยมในตะวันตกนั้นมีข้อถกเถียงที่ปรากฏชัดขึ้น หลังจากมีงานเขียนที่เกี่ยวกับแนวคิดลัทธิอัตนิยม (Egoism) ในงานเขียนของโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes : ๑๕๘๘ – ๑๖๗๙) นักปรัชญาชาวอังกฤษ ที่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในหนังสือชื่อ De Cive ว่า “ความเห็นแก่ตัวคือธรรมชาติมนุษย์ ไม่ใช่สิ่งที่น่าอับอายหรือน่ารังเกียจ เพราะมนุษย์ย่อมรักตน จึงต้องปกป้องตนเองไม่ให้เกิดความทุกข์หรือความตาย”^{๑๑} จากแนวคิดของฮอบส์ ถ้าพิจารณาตามหลักชีววิทยาจะพบว่าเป็นความจริง เพราะสัตว์โลกย่อมมีสัญชาตญาณที่จะดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของตน สัตว์ที่เข้มแข็งกว่าเท่านั้นจึงจะสามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ สัตว์โลกทั่วไปย่อมแสดงสัญชาตญาณตัวนี้ได้อย่างชัดเจน และในการทำเพื่อผู้อื่นเป็นภพมาหา ไม่มีการกระทำใดของมนุษย์คนใดที่ไม่เห็นแก่ตัวเลย แม้การแสดงความสามัคคีกัน การมารวมตัวกันอันเป็นบ่อเกิดของรัฐแท้จริงก็เพื่อปกป้องผลประโยชน์ตนเองเท่านั้น ดังนั้นแก่นแท้ของมนุษย์คือความเห็นแก่ตัว คำว่า ดี เป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งที่ตนพอใจ คำว่า ชั่ว ใช้เรียกสิ่งที่ตนไม่ปรารถนา คุณธรรมคือความเห็นแก่ตัว การช่วยเหลือผู้อื่นคือการลงทุนหวังผลในระยะยาวอันเป็นความรอบคอบที่มนุษย์ควรจะมี ด้วยเหตุนี้ในการเห็นแก่ผู้อื่น หรือการช่วยเหลือผู้อื่นจึงเป็นเสมือนหน้ากากหนึ่งแห่งความเห็นแก่ตัวที่แปลงร่างแสดงมาเท่านั้นเอง

นอกจากงานของโทมัส ฮอบส์ ที่กระตุ้นให้ถกเถียงในเรื่องของเรื่องดังกล่าวนี้แล้วยังมีแนวคิดของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin : ๑๘๐๙ – ๑๘๘๒) นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษที่มีความสอดคล้องต่อแนวคิดลัทธิอัตนิยม (Egoism) เพราะชาร์ลส์ ดาร์วิน เป็นเจ้าของประโยคอันลือลั่นที่กล่าวว่า “ผู้ที่เข้มแข็งกว่าเท่านั้นเป็นผู้เหมาะที่จะอยู่รอด”^{๑๒} ซึ่งเป็นเหมือนการกล่าวสนับสนุนต่อแนวคิดของโทมัส ฮอบส์ อย่างไรก็ตามชาร์ลส์ ดาร์วิน ได้เขียนหนังสือชื่อ The Descent of Man ถึงความสำนึกทางศีลธรรมของมนุษย์ โดยเขาได้พิจารณาเห็นว่าในความเป็นมนุษย์ นอกจากจะมีสัญชาตญาณในการรักและปกป้องตนเองเหมือนสัตว์โลกทั่วไปแล้ว เมื่อมนุษย์มีวิวัฒนาการที่สูงขึ้น

^{๑๑}Hobbes, Thomas (๑๕๘๘). Warrender, Howard, ed. De cive. The English version entitled, in the first edition, Philosophical rudiments concerning government and society. Oxford: Clarendon Press. p. ๑. ISBN ๐-๑๙๘-๒๔๖๒๓ - ๔; ISBN ๙๗๘-๐-๑๙๘๒๔-๖๒๓-๗.

^{๑๒}McClellan, P. (๑๙๙๗). Darwin's theory of evolution by natural selection. In Population and evolutionary genetics. Retrieved from, <https://www.ndsu.edu/pubweb/~mcclellan/plsc431>

ได้ก่อให้เกิดสัญชาตญาณแบบใหม่ที่เรียกว่า สัญชาตญาณกลุ่มหรือสัญชาตญาณสังคม (Social Instinct) สัญชาตญาณตัวนี้ได้แปรรูปไป มนุษย์มีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า มโนธรรม นั่นคือการเห็นแก่ผู้อื่นมากกว่าความเห็นแก่ตัว (ปรีตถนิยม) ดังนั้น แม้แนวคิดเรื่องสัญชาตญาณสังคมของดาร์วินจะเป็นสิ่งที่ยืนยันเรื่องแนวคิดอัตถนิยม (Egoism) แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของมนุษยวิทยากลับพบว่าเพราะความอ่อนแอของมนุษย์ในด้านกายภาพ ทำให้จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเพื่อการอยู่รอด ด้วยสัญชาตญาณสังคม (Social Instinct) ตัวนี้เองที่ได้แปรเปลี่ยน ทำให้มนุษย์มีมโนธรรมคือการเห็นแก่ผู้อื่นมากกว่าความเห็นแก่ตัวขึ้นมานั่นเอง

แนวคิดปรีตถนิยมของปรัชญาตะวันตกจึงนับได้ว่า เริ่มถือกำเนิดจากการถกเถียงวิพากษ์ทางจริยศาสตร์เพื่อหักล้างต่อแนวคิดอัตถนิยมของโทมัส ฮอบส์^{๑๓} โดยเชื่อว่าการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือแนวคิดปรีตถนิยมนั้นมีอยู่จริง แต่อาจอยู่ในรูปทางภาษาที่แตกต่างกันไป เช่น “ความปรารถนาดี” (benevolence) “น้ำใจ” (charity) ความรัก (love) หรือความเมตตาการุณา (mercy) เช่น โจเซฟ บัทเลอร์ (Joseph Butler : ๑๖๙๒ – ๑๗๕๒) นักปรัชญาชาวอังกฤษที่ได้แสดงเหตุผลหักล้างแนวคิดอัตถนิยมของฮอบส์ไว้เมื่อปี ค.ศ. ๑๗๒๖ ในงานรวมบทเทศน์ชื่อ Fifteen Sermons Preached at the Rolls Chapel โดยสรุปเนื้อหาในแนวคิดได้ว่า^{๑๓}

๑) มีอยู่เสมอที่เราดีใจกับผู้อื่นอย่างแท้จริงที่เราได้รับประโยชน์จากการที่มีบุคคลอื่นนำมาให้เพราะเราไม่สามารถทำให้เขาได้

๒) บ่อยครั้งไปที่เราเห็นการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น

๓) ถ้าความกลัวทำให้เราช่วยเหลือผู้อื่น แต่ความจริงที่เราพบคนกลัวมักไม่ค่อยกล้าช่วยเหลือผู้อื่น

๔) ถ้าความกลัวคือการทำที่เราต้องช่วยเหลือผู้อื่น ทำไมเราต้องช่วยญาติของเรา มากกว่าคนแปลกหน้า

๕) เวลาที่เราพบคนอื่นประสบอันตราย เราจะมีความรู้สึกหลายอย่างปะปนในใจ เช่น กลัวว่าเราจะต้องเจอเหตุการณ์อย่างนั้นบ้าง นึกขอบคุณสวรรค์ที่เราไม่เจอสภาพแบบนั้นบ้าง อยากจะช่วยให้เขาพ้นจากอันตรายโดยเร็ว ทั้งหมดนี้เป็นความรู้สึกที่มีอยู่ในใจมนุษย์ทั่วไป แต่โทมัส ฮอบส์ อาจแยกความรู้สึกไม่ออก จึงเข้าใจผิดคิดว่าเราจะเกิดความกลัวอย่างเดียว กลุ่มอัตถนิยม แม้จะเชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการกระทำเพื่อหวังผลไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ซึ่งหากมองแล้วจะพบว่าในสังคมมีการที่คนเราช่วยเหลือคนอื่น โดยไม่หวังสิ่งใดๆ ตอบแทน เช่น คนบริจาคเงินเพื่อการกุศล

^{๑๓}Rorty, A., ๑๙๗๘, “Butler on Benevolence and Conscience,” *Philosophy*, ๕๓ (๒๐๔): pp. ๑๗๑-๑๘๔.

โดยไม่ประสงค์ออกนาม เขาไม่ต้องการอะไรทั้งนั้น ทั้งค่ายก่องสรเสรีญ การออกโทรทัศน์ ใบอนุโมทนาบัตรเพื่อเอาไปลดภาษี ไม่ต้องการแม้แต่การได้ขึ้นสวรรค์ในชาติหน้า ตัวอย่างเช่นนี้มีปรากฏเห็นได้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามก็ตีกลุ่มอัตนิยมก็ยังไม่ยอมจนมุมด้วยเหตุผลว่าการกระทำที่เกิดขึ้นนั้น แท้จริงเกิดจากความพอใจส่วนตัว ซึ่งก็ไม่พ้นอัตนิยมอยู่ดี

นอกจากนี้ยังมีนักปรัชญาอีกหลายท่านที่ให้เหตุผลต่อแนวคิดปรัถนิยม เช่น แมกซ์ เซเลอร์ (Max Scheler) ที่กล่าวว่า แม้ในบางกรณีการคำนึงถึงประโยชน์ผู้อื่นเหนือประโยชน์ตนจะแสดงถึงการให้ความสำคัญต่อตนเองน้อยกว่าผู้อื่น แต่ก็มีหลายกรณีที่การคำนึงเช่นนี้แสดงถึงความเชื่อมั่นและเข้มแข็งของบุคคล ดังจะเห็นว่าบุคคลสำคัญของโลกหลายคนก็มีลักษณะเช่นนี้ พวกเขาสามารถตอบสนองความปรารถนาของตนได้อย่างพอดี เอาชนะความหมกมุ่นอยู่กับตนเอง เปี่ยมด้วยความรักความเมตตา อ่อนไหวต่อความทุกข์ยากของผู้อื่น และลงมือช่วยผู้อื่นเพื่อยืนยันคุณค่าของตัวเอง^{๑๔}

เฮอเบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) กล่าวว่า การคำนึงถึงประโยชน์ผู้อื่นนั้นต้องกระทำอย่างรอบคอบโดยให้ครอบคลุมถึงประโยชน์ของทุกคนที่เกี่ยวข้อง การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นอาจรวมเอาประเด็นเรื่องความพึงพาตนเองได้เอาไว้ด้วย^{๑๕}

มิลตัน เมเยอร์อฟ (Milton Mayeroff) และเนล น็อดดิง (Nel Nodding) เรียกสิ่งนี้ว่า “การช่วยสร้างความสามารถในเชิงรุก” (active enabling) อันเป็นการมุ่งสนับสนุนให้บุคคลได้เรียนรู้ว่าตนปรารถนาอะไร และจะบรรลุถึงความปรารถนานั้นได้อย่างไร^{๑๖}

โทมัส เนเกิล (Thomas Nagel) เป็นนักปรัชญาคนสำคัญที่เห็นว่าปรัถนิมนั้นเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเป็นเหตุเป็นผล ทั้งนี้เพราะว่าสอดคล้องกับความเป็นจริงของมนุษย์ที่ไม่ได้อยู่เพียงลำพัง นั่นคือ ในเมื่อมนุษย์แต่ละคนเป็นเพียงคนๆ เดียวในบรรดาคนทั้งหลาย มนุษย์จึงควรพิจารณาถึงคนอื่น ๆ โดยอาศัย “เหตุผลที่ไม่ขึ้นกับผู้กระทำ” (agent-neutral reasons) หรือเหตุผลที่ไม่ได้มีพื้นฐานบนประโยชน์ส่วนตน อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอของเนเกิลยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่^{๑๗}

สรุป ในปรัชญาตะวันตก ทฤษฎีอัตนิยมและปรัถนิยมจัดอยู่ในกลุ่มอันตริวิทยา (teleology) หรือ consequentialism ซึ่งตัดสินความถูกผิดบนพื้นฐานของผลที่เกิดจากการกระทำ

^{๑๔} Person and Self-value: three essays. edited and partially translated by Manfred S. Frings. Boston: Nijhoff. ๑๙๘๗. ๒๐๑ pages. ISBN ๙๐-๒๔๗-๓๓๘๐-๔.

^{๑๕} The Zoist: A Journal of Cerebral Physiology & Mesmerism, and Their Applications to Human Welfare: A New View of the Functions of Imitation and Benevolence" (Vol.๑, No.๔, (January ๑๘๔๔), pp. ๓๖๙-๓๘๕.

^{๑๖} Mayeroff, M. ๑๙๗๑. On Caring. New York: Harper and Row.

^{๑๗} Nagel, T. ๑๙๗๐. The Possibility of Altruism. New York: Oxford.

ถ้าผลที่เกิดตามมาเป็นผลดี การกระทำนั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ถ้าเกิดผลเสีย ก็จะตัดสินว่าการกระทำนั้นผิด เกณฑ์ตัดสินขึ้นอยู่กับทฤษฎีคุณค่าที่ยึดถือ เช่น สำหรับอรรถนิยม ผลที่เกี่ยวข้องคือผลที่เกิดแก่ตัวผู้กระทำเท่านั้น แต่สำหรับปรัตถนิยม ผลที่เกี่ยวข้องก็คือผลที่เกิดแก่ทุกคนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำ โดยยกเว้นไม่พิจารณาผลที่เกิดแก่ตัวผู้กระทำ ทั้งนี้มีอีกทฤษฎีหนึ่งที่อยู่กึ่งกลาง ได้แก่ ประโยชน์นิยม ซึ่งพิจารณาผลที่เกิดแก่ตัวผู้กระทำเองและคนอื่นๆ ทุกคนที่เกี่ยวข้องนั่นเอง

๒.๒ แนวคิดอรรถนิยมและปรัตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

ความหมายของอรรถนิยม (Egoism) ตามความเข้าใจของคนทั่วไปคือลักษณะของการกระทำไม่ว่าจะทางกาย วาจา ใจที่แสดงออกถึงการเอาเปรียบผู้อื่น ใจแคบ ไม่มีความเสียสละ ไร้น้ำใจ ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่พวกพ้องและผลประโยชน์ส่วนตน โดยไม่สนใจว่าผู้อื่นจะได้รับผลกระทบอย่างไร เมื่อมองในความเข้าใจลักษณะของอรรถนิยมนี้ จะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จะเกิดขึ้นเมื่อมีกันอยู่มากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป หรือเมื่อมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ซึ่งทำให้อาจตีความได้ว่า หากมนุษย์อยู่เพียงลำพังคนเดียว อรรถนิยมน่าจะไม่เกิดขึ้น เพราะจะไม่มี การเอาเปรียบใครหรือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรืออุทิศตนทำความดีเพื่อใคร

๒.๒.๑ แนวคิดอรรถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

๒.๒.๑.๑ ความหมายและแนวคิดอรรถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

จากการสืบค้นไม่พบศัพท์ของคำว่า “อรรถนิยม” ปรากฏในพระไตรปิฎกเลย มีแค่คำที่ใกล้เคียงคือคำว่า “อัตตา” ปรากฏอยู่เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามหากมองนัยยะทางความหมายที่มีความใกล้เคียงกับหลักแนวคิดอรรถนิยมพบว่าหลักความเห็นแก่ตัวนั่นเอง ดังนั้นในพุทธปรัชญาเถรวาทหากจะมีการกล่าวถึงอรรถนิยมาก็คงจะเห็นในแง่หลักธรรมหนึ่งของการทำให้เกิดทุกข์ โทษของผู้ที่มีลักษณะเห็นแก่ตัว ตีเตียนการกระทำที่มุ่งแต่ประโยชน์ตน รวมทั้งเหตุของการมีประโยชน์ตนเป็นเหตุสำคัญในการคบหามิตร ดังตัวอย่างดังที่ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิกาย จตุตถวรรค ว่า

“...มิตรทั้งหลายมีประโยชน์ตนเป็นเหตุ มีประโยชน์ผู้อื่นเป็นเหตุ มีประโยชน์ทั้งสองฝ่ายเป็นเหตุ มีประโยชน์ในภพปัจจุบันเป็นเหตุ มีประโยชน์ในภพหน้าเป็นเหตุ มีประโยชน์อย่างยิ่งเป็นเหตุจึงคบ คือคบหา เสพ เสพเป็นนิจ ช้องเสพ เสพเฉพาะ รวมความว่ามีประโยชน์เป็นเหตุจึงคบและเสพด้วย คำว่าทุกวันนี้มิตรทั้งหลาย... มิตรที่ไม่มุ่งประโยชน์หาได้ยาก อธิบายว่า มิตรมี ๒ จำพวก คือ ๑.อาคาริกมิตร (มิตรครองเรือน) ๒. อนาคาริกมิตร (มิตรไม่ครองเรือน) ฯลฯ นี้ชื่อว่าอาคาริกมิตร ฯลฯ นี้ชื่อว่าอนาคาริกมิตร ๑ คำว่า ทุกวันนี้มิตรทั้งหลาย... มิตรที่ไม่มุ่งประโยชน์หาได้ยาก อธิบายว่า มิตร ๒ จำพวก เหล่านี้ไม่มีเหตุไม่มุ่งประโยชน์ คือหาเหตุมิได้ ไม่มีปัจจัยหาได้ยากได้ยาก แสนยากรวมความว่าทุกวันนี้มิตรทั้งหลาย... มิตรที่ไม่มุ่งประโยชน์หาได้ยาก คำว่ามีปัญญามุ่งประโยชน์ตน ในคำวามนุษย์ทั้งหลายมี

ปัญญามุ่ง ประโยชน์ตนไม่สะอาด อธิบายว่า เหล่ามนุษย์คบ คบหา เสพ เสพเป็น
 นิจ ช่องเสพ เสพเฉพาะ ประพฤติเอื้อเพื่อ ประพฤติเอื้อเพื่อโดยชอบ เข้าไปนั่งใกล้
 ไตถาม ถามปัญหา เพื่อประโยชน์ของตน เพราะเหตุแห่งตน เพราะปัจจัยแห่งตน
 เพราะการณแห่งตน รวมความว่า มีปัญญามุ่งประโยชน์ตน ว่าด้วยกรรมไม่สะอาด
 คำว่า มนุษย์ทั้งหลาย...ไม่สะอาด อธิบายว่า เพราะประกอบด้วยกายกรรมอันไม่
 สะอาด มนุษย์ทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่สะอาด เพราะประกอบด้วยวจีกรรมอันไม่
 สะอาด มนุษย์ทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่สะอาด เพราะประกอบด้วยมโนกรรมอันไม่
 สะอาด มนุษย์ทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่สะอาด เพราะประกอบด้วยปาณาติบาตอันไม่
 สะอาด... อทินนาทานอันไม่สะอาด...กาเมสุมิฉฉาจารอันไม่สะอาด...มูสาวาทอันไม่
 สะอาด.. ปิสุณวาจาอันไม่สะอาด...ผรุสวาจาอันไม่สะอาด...สัมผัปปลาปะอันไม่
 สะอาด... อภิขณาอันไม่สะอาด...พยาบาทอันไม่สะอาด...เพราะประกอบด้วย
 มิจฉาทิฎฐิอันไม่สะอาด มนุษย์ทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่สะอาด เพราะประกอบด้วย
 เจตนาอันไม่สะอาด มนุษย์ทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่สะอาด เพราะประกอบด้วยความ
 ปรารถนาอันไม่สะอาด มนุษย์ทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่สะอาด เพราะประกอบด้วย
 ปณิธาน (ความตั้งใจ) อันไม่สะอาด มนุษย์ทั้งหลาย จึงชื่อว่าไม่สะอาด คือเลว
 ทราม ต่ำทราม ต่ำ น่ารังเกียจ หยาบ เล็กน้อย รวมความว่ามนุษย์ทั้งหลายมี
 ปัญญามุ่งประโยชน์ตน ไม่สะอาด^{๑๘}

นอกจากเนื้อหาเหตุในการมุ่งประโยชน์ตนตามเนื้อหาข้างต้นยังพบว่ามีกรกล่าวถึงคำ
 สอนอื่นที่อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของอัตนियม เช่นมัจฉริยะ ซึ่งมีการกล่าวปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก อัง
 กุตตรนิกาย ปัญจกนิบาตว่า

“...ว่าด้วยความตระหนี่ ๕ อย่าง คำว่า ความตระหนี่ ได้แก่ มัจฉริยะ ๕ อย่าง คือ

๑. อาวาสมัจฉริยะ ๒. กุลมัจฉริยะ ๓. ลาภมัจฉริยะ ๔. วัณณมัจฉริยะ ๕. ธัมม
 มัจฉริยะความตระหนี่ กิริยาที่ตระหนี่ภาวะที่ตระหนี่ ความเห็นแก่ได้ ความถี่
 เหนียว ความที่จิตเจ้าบร้อน(ในการให้) ความที่จิตหวงแหนเห็นปานนี้ นัตรัส
 เรียกว่า ความตระหนี่^{๑๙}

ดังนั้นอาจจะพอสรุปความหมายของอัตนियมตามแนวคิดของพุทธปรัชญาโดยอาศัย
 ความหมายตามนัยยะของคำว่าอัตนियมเป็นหลัก พบว่าในความหมายอัตนियมตามแนวคิดของพุทธ
 ปรัชญา นั้นแบ่งออกได้ ๒ ความหมาย คือ ๑) อัตนियมในพุทธปรัชญา ที่หมายถึงความอยากที่เกิดจาก
 การยึดมั่นถือมั่นในตัวตน จนสร้างแรงขับให้แสดงพฤติกรรมที่อาจเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นออกมา ๒)

^{๑๘} พุ.จ. (ไทย) ๓๐/๘๑๗ - ๘๒๐/๔๙๙ - ๕๐๑.

^{๑๙} พุ.ม. (ไทย) ๒๙ / ๒๐๖ / ๑๕๕.

อัตนียมในพุทธปรัชญา ที่หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้กระทำมุ่งเพื่อประโยชน์ตนเองเป็นหลัก โดยยอมเสียหรือยอมให้เกิดผลเสียบางอย่าง โดยที่การกระทำนั้นอาจทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

๒.๒.๑.๒ ลักษณะของแนวคิดัตนียมในพุทธปรัชญาเถรวาท

แนวคิดัตนียมในทางพุทธปรัชญา มีความหมายที่ตรงกับหลักความเห็นตัว ตระหนี่ในหลักพุทธธรรม ดังนั้นจึงมีลักษณะเป็นกิเลส ตัณหา เป็นอกุศลธรรมที่ขัดขวางต่อการบรรลุมรรคผลเป็นมรรคาสู่รณ ก่อเกิดทุกข์ เป็นพฤติกรรมการกระทำที่ไม่ดี เป็นธรรมเลวทราม ดังตัวอย่างปรากฏกล่าวไว้ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก (โกสิยชาดก) ว่า

“...คนผู้ตระหนี่เห็นแก่ตัวเหล่านี้บางพวกมักว่าสมณะและพราหมณ์ เมื่อทอดทิ้งร่างกายไว้ในโลกนี้ตายไปก็ตกนรก (เพื่อจะแสดงว่าบุคคลผู้ดำรงอยู่ในธรรมได้บังเกิดในเทวโลก จึงตรัสว่า) คนผู้หวังสุขคติเหล่านี้ บางพวกดำรงอยู่ในธรรม คือ ความสำรวมและการจำแนกแจกทาน เมื่อทอดทิ้งร่างกายไว้ในโลกนี้ตายไปก็ไปสุคติ ท่านเป็นญาติของพวกเราเมื่อชาติก่อน แต่ท่านนั้นเป็นคนตระหนี่ ชีโครธ มีธรรมเลวทราม พวกเรามาที่นี่ก็เพื่อประโยชน์แก่ท่านนั่นเอง ท่านอย่ามีธรรมเลวทรามไปตกนรกเลย...”^{๒๐}

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการทางปรัชญาของไทยที่อธิบายถึงลักษณะความเห็นแก่ตัว โดยยกตัวอย่างเรื่องเล่ามาอธิบายลักษณะอัตนียมนี้ ดังตัวอย่างเรื่องของ วิทย์ วิศทเวทย์ ที่กล่าวไว้ในหนังสือจริยศาสตร์เบื้องต้น ถึงลักษณะความเห็นแก่ตัวว่า

“ความเห็นแก่ตัวนั้นเป็นลักษณะอย่างหนึ่ง มันเป็นได้ทั้งลักษณะของบุคคล และลักษณะของการกระทำ ดังนั้น บางที เราจึงพูดว่า “แดงเป็นคนเห็นแก่ตัว” และบางทีก็พูดว่า “ดูซิ เขามาสายอีกแล้ว เขาทำอย่างนี้ทุกวัน เอาเปรียบเพื่อน น่าดู เป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัวที่สุด” สิ่งที่เราจะพิจารณาต่อไปนี้ ก็คือการที่คนเขาเรียกว่าแดงเป็นคนเห็นแก่ตัวนั้นเป็นเพราะอะไร ก็มีคำตอบได้คำตอบเดียวคือ ก็เพราะเห็นแดงกระทำการหลายๆ อย่างซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว อัตนียมของแดงก็เป็นเพียงชื่อที่เรียกผลรวมของการกระทำของแดง ฉะนั้น อัตนียมซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลก็ทอนลงมาได้เป็นลักษณะของการกระทำ”^{๒๑}

^{๒๐} ขุ.ชา.ทวาทสก. (ไทย) ๒๗/ ๘๘ - ๘๙/ ๓๔๗ - ๓๔๘.

^{๒๑} วิทย์ วิศทเวทย์, จริยศาสตร์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์. ๒๕๑๙) หน้า ๑๕.

จากคำอธิบายข้างต้นนี้ ทำให้เห็นว่าอัตนัยคือการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของท่านพุทธทาสภิกขุที่ว่า

“ลักษณะคนเห็นแก่ตัวนั้นเป็นอย่างไร คนเห็นแก่ตัวมันชี้แจง ไม่ทำงานแต่มันจะเอาผลงาน...คนเห็นแก่ตัวมันเอาเปรียบทุกอย่างทุกประการที่มันจะเอาเปรียบได้ คนเห็นแก่ตัวมันอิจฉาริษยา ไม่อยากให้ใครได้ดี คนเห็นแก่ตัวเต็มไปด้วยกลโกง หลอกลวงและพร้อมกันนั้นก็จงหองพองชน ยกหูชูหาง คนเห็นแก่ตัวยุแหย่ให้คนแตกกันเป็นพวกๆ เพื่อประโยชน์ของตัว คนเห็นแก่ตัวไม่มีความสามัคคี ชวนคนเห็นแก่ตัวมารวมกันสามัคคีพัฒนาประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง มันไม่ไหว มันไม่มา มันชวนยาก ชวนข้างลอร์ดรู้เข็มเสียยังง่ายกว่า เพราะว่าคนเห็นแก่ตัวนี้ไม่เห็นแก่อะไร มันเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความถูกต้อง ไม่เห็นแก่เพื่อนมนุษย์”^{๒๒}

เห็นได้ว่าในทัศนะของท่านพุทธทาสนี้ชี้แสดงลักษณะของความเห็นแก่ตัวที่มีลักษณะในระดับจิตที่ไม่ได้แสดงออกโดยตรง แต่อย่างไรก็ดี ลักษณะสำคัญก็ยังมุ่งมองไปที่พฤติกรรมของมนุษย์เป็นสำคัญไม่ว่าจะเป็นทางกายวาจาเป็นหลักเป็นเครื่องแสดง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ ๒๕๔๒ กล่าวถึงลักษณะความเห็นแก่ตัวว่าหมายถึงการกระทำสิ่งต่างๆ ที่มุ่งประโยชน์เข้าหาตน โดยมีการแสดงออกทางความคิด และพฤติกรรมที่เอาเปรียบหรือไม่สนใจคนอื่น^{๒๓} ฉะนั้นหากจะกล่าวโดยสรุป แนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญานี้มีลักษณะที่เป็นกิเลส ตัณหา เป็นอกุศลธรรมที่เป็นมรรคาสู่นรก ก่อเกิดทุกข์ เป็นพฤติกรรมการกระทำที่ไม่ดี เป็นธรรมเลวทราม เป็นสำคัญนั่นเอง

๒.๒.๑.๓ ประเภทของแนวคิดอัตนัยในพุทธปรัชญาเถรวาท

อัตนัยในพุทธปรัชญาสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ อัตนัยที่เป็นปัจจัยให้เกิดกุศลกรรม และอัตนัยที่เป็นปัจจัยให้เกิดอกุศลกรรม เพราะอัตนัยในพุทธปรัชญานั้นแม้จะเป็นการกระทำที่มุ่งประโยชน์ตน ก็เกิดผลได้ทั้งในแง่บวก และแง่ลบ ทำให้เกิดผลร้ายแก่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ก็อาจทำให้เกิดผลดีแก่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้

๑) แนวคิดอัตนัยที่เป็นปัจจัยให้เกิดกุศลกรรม

ความเห็นแก่ตัวเป็นสัญชาตญาณของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อการดำรงชีพและรักษาชีวิตตนเอง ดังนั้นหากสามารถควบคุมอัตนัยไม่ให้มี

^{๒๒} อ้างถึงใน ผศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม, ปัญญานันท์ศึกษา แม่ทัพโลก, สารนิพนธ์ พุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), น. ๒๖๓

^{๒๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๐๑.

มากเกินไป ก็จะทำให้เกิดประโยชน์และเอื้อต่อการเกิดกุศลกรรมได้ เช่น การบริจาคทรัพย์ สิ่งของ เพื่อหวังจะได้รับบุญที่หนุนให้ได้ขึ้นสวรรค์เมื่อตายแล้ว หรือได้รับความนิยมนิยมชมชอบ มีหน้าตา ชื่อเสียง ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่นในสังคม ซึ่งก็คือการเห็นแก่ตนเอง เพราะจิตที่ตั้งไว้เบื้องต้น เกิดจากการมุ่งประโยชน์ตนเองเป็นหลักก็ตาม แต่ก็ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกุศลกรรมเกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ดี เป็นกุศล เพราะการกระทำแม้จะมุ่งหวังผลส่วนตนเป็นสำคัญ แต่ก็เห็นแก่ตัวในทางที่ดีนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น นายศักดิ์ดาปรารณาจะเป็นกำนัน จึงเข้าไปช่วยงานต่างๆ ทั้งทางวัด ทางชุมชน หมู่บ้านอย่างเป็นประจำ ครั้งเมื่อเลือกตั้งกำนัน นายศักดิ์ดาได้รับการเลือกตั้งตามที่ปรารณา จะเห็นได้ชัดว่าแท้จริงการทำทุกอย่างของนายศักดิ์ดานั้นมาจากการมุ่งเพื่อประโยชน์ของตนเป็นหลัก แต่เป็นการกระทำที่ถูกต้องดีงามไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ใคร ถูกควบคุมให้อยู่ในระดับที่เป็นประโยชน์เป็นกุศล ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการดำรงตนให้มีความสุขตามวิถีชุมชนทั่วไปนั่นเอง ดังนั้นหากพิจารณาให้ดีในหลักพุทธปรัชญาการให้ทาน การรักษาศีล การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความมุ่งหวังในประโยชน์แห่งตนเป็นสำคัญ ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าไม่มุ่งหวังประโยชน์ไม่ได้เห็นแก่ผลจากการกระทำเพื่อตน

๒) แนวคิดอัตนियมที่เป็นปัจจัยให้เกิดอกุศลกรรม

ส่วนอัตนियมที่เป็นปัจจัยให้เกิดอกุศลกรรม คืออัตนियมที่ไม่มีการควบคุม พฤติกรรมที่มุ่งไปในการสร้างประโยชน์เพื่อตนเองนั้นทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น หรือมีผู้ได้รับความเดือดร้อนจากอัตนियมของเรา หรือทำให้เกิดเรื่องไม่ดีขึ้น ก็ถือได้ว่า การกระทำอันเกิดจากอัตนियมนั้น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดอกุศลกรรมหรือนำไปสู่การประกอบอกุศลกรรมได้ หากไม่มีการควบคุมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เช่น กรณีเหตุการณ์กลุ่มอาคารซึ่งเป็นอาคาร ๖ ชั้น ประกอบด้วยห้องพัก ห้องอาหารและแหล่งบันเทิงของโรงแรมรอยัลพลาซ่า ที่ตั้งอยู่ที่ ถ.จอมสุรางค์ยาตร อ.เมือง จ.นครราชสีมา ถล่มเมื่อวันที่ ๑๓ ส.ค.๒๕๓๖ ยังผลให้มีผู้เสียชีวิตทั้งหมดถึง ๑๓๗ คนและบาดเจ็บ ๒๒๗ คน โรงแรมแห่งนี้ก่อสร้างเมื่อปี ๒๕๒๗ เป็นลักษณะอาคาร ๔ ชั้นรวมชั้นจอดรถใต้ดิน มีห้องพัก ๖๒ ห้อง แต่เมื่อการดำเนินกิจการเป็นไปด้วยดี ได้รับความนิยมอย่างมาก ทำให้นายเลอพงศ์ พัฒนจิตวิไล ประธานบริษัทขยายอาคารเพิ่มเติมให้เป็น ๖ ชั้น เพิ่มจำนวนห้องเป็น ๑๓๔ ห้อง โดยไม่คำนึงถึงแบบแปลนของการก่อสร้างและมีการใช้อิทธิพลและการรับสินบนในท้องถิ่น ทำให้ละเลยเรื่องของความปลอดภัย โดยเฉพาะในส่วนของบริษัทที่เป็นฐานรากระหว่างรอยต่ออาคารเก่า กับส่วนใหม่ที่ต่อเติม ทำให้ทรุดตัวกะทันหัน และ จากการตรวจสอบพบน้ำใต้ดินที่ไหลสู่ฐานราก เจ้าของโรงแรมแก้ปัญหาโดยทำบ่อแล้วสูบน้ำใต้ฐานรากของแนวต่ออาคารเก่ากับใหม่ มีความหนาแน่นน้อย ฐานรากจึงรับน้ำหนักไม่ไหว มีการใช้วัสดุก่อสร้างอื่นแทนแบบที่กำหนดเอาไว้ให้เป็นโครงเหล็กรองรับน้ำหนักได้ ๒๐ ตัน ทำให้รับน้ำหนักได้เพียง ๑๒ ตัน ส่วนที่ต่อเติมทั้งหมดและจากการตรวจแบบที่ก่อสร้างอาคารครั้งแรก ไม่มีการลงเสาเข็ม มีการตัดเสาที่ช่วยรับน้ำหนักอาคารออกหลายต้นในชั้นล่างซึ่งเป็นค้ำยันเพื่อให้มี

พื้นที่กว้าง สามารถรองรับลูกค้าได้มากขึ้น โดยสรุปแล้ว จากคำพิพากษาของศาล การถล่มของ โรงแรมมาจากฐานเสาคอนกรีตเสริมเหล็กเดิม ไม่สามารถรองรับน้ำหนักการต่อเติมได้ เมื่อมีแรง กดดันมากจึงทำให้อาคารถล่ม และถือว่าเป็นความประมาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อนุญาตให้ ก่อสร้างเพิ่มเติมโดยไม่ได้อุบายแบบแปลนเดิม ความเห็นแก่รายได้ที่เพิ่มขึ้นของเจ้าของกิจการโดยไม่ คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและความเห็นแก่เงินสินบนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ อนุญาตให้มีการก่อสร้าง ต่อเติมและในส่วนที่ต้องมีการตรวจสอบ เหล่านี้คือทัศนคติที่ไม่มีการควบคุม ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมทำให้กลายเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดอุทกกรรมได้

๒.๒.๑.๔ ระดับของแนวคิดทัศนคติในพุทธปรัชญาเถรวาท

ทัศนคติแบ่งออกได้เป็น ๒ ระดับคือ ๑) ทัศนคติที่อยู่ภายในจิตใจ คือความเห็นแก่ตัวที่ไม่มีการแสดงออกมา และ ๒) ทัศนคติที่มีการแสดงออก คือ ความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออกมาจาก กิริยาพฤติกรรมทางกาย ทางวาจาแล้ว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) แนวคิดทัศนคติที่อยู่ภายในจิตใจ (ความเห็นแก่ตัวภายในจิตใจ)

ทัศนคติที่อยู่ภายในจิตใจ คือความเห็นแก่ตัวที่ยังไม่มีการแสดงออก เกิดขึ้นภายในใจ เท่านั้น ในความรู้สึกของคนทั่วไปคนที่มีทัศนคติภายในจิตใจ ยังไม่สามารถจัดได้ชัดเจนว่าเป็นทัศนคติ เนื่องจากลักษณะของความเป็นทัศนคตินั้น ต้องมีการแสดงกิริยาพฤติกรรมออกมาทางกายทางวาจา เสียก่อนจึงจะสามารถตัดสินได้ว่าบุคคลนั้นเป็นคนที่มีความเห็นแก่ตัวหรือไม่ อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยเห็นว่าการกระทำใดๆ ล้วนเกิดจากเจตนาเป็นสำคัญ ดังเห็นได้จากคำกล่าวของท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระ พุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ในหนังสือ ทุกข์สำหรับเห็น สุขสำหรับเป็น ปราชญ์ทางพุทธ ศาสนาที่ได้กล่าวไว้ว่า

“พระพุทธศาสนาถือว่ามโนกรรมสำคัญที่สุด คนทั่วไปมักเห็นว่ากายกรรม สำคัญที่สุด เพราะถึงขั้นลงมือลงไม้ เอาอาวุธไปฟันไปฆ่าเขาได้ แต่ขอให้ พิจารณาดูหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “กมฺมฺนา วตฺตติ โลโก” โลก (สังคม มนุษย์) เป็นไปตามกรรมนั้น เจื่อนไข่นี้มาจากมโนกรรมเป็นสำคัญ โลกนี้ทั้งโลก ไม่ใช่ถูกขับเคลื่อนด้วยกายกรรมเป็นใหญ่ แต่มันมาจากมโนกรรม กระบวนการ รู้สึกรู้คิดเชื่อถือในใจของคนนี้แหละเป็นปัจจัยสำคัญ เจตจำนงแรงจูงใจมา จากไหน ก็มาจากแนวความคิด มาจากความเชื่อ มาจากความยึดถือในค่านิยม หลักการ อุดมการณ์เป็นต้น ตรงนี้แหละสำคัญที่สุดเมื่อมีความเชื่อ มีแนวคิด มี การยึดถืออุดมการณ์หรือแม้เพียงค่านิยม ซึ่งทางพระใช้ศัพท์เพียงง่ายๆ ว่า “ทิฏฐิ” ถ้าทิฏฐิเป็นอย่างไรรแล้ว แรงจูงใจ เปนต้นจะมาสโนง แล้วต่อไป กระบวนการของกรรมก็ดำเนินไป โดยแสดงออกมาทางกายวาจา ซึ่งเปนไป ตามที่เชื่อหรือยึดถือ นั้น ยกตัวอย่างเช่นว่าถ้ามนุษย์เชื่อหรือยึดถือหรือมี

แนวความคิดว่ามนุษย์จะประสบความสำเร็จ ชีวิตของเราจะสุขสมบูรณ์ ต่อเมื่อ
มีวัตถุประสงค์พร้อม หรือมีเศรษฐกิจมั่งคั่งที่สุด ถ้ามีความเชื่อหรือมีแนวความคิด
แบบนี้ กระแสวัฒนธรรมอารยธรรมจะไปตามทั้งหมด สังคมจะเดินไปตามนี้^{๒๔}

เห็นได้ว่ามโนกรรมนี้มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงชีวิต เปลี่ยนแปลงสังคมและโลก เมื่อ
ความคิดเปลี่ยนไปนั่นเอง ดังนั้นแม้ทัศนคติที่อยู่ภายในจิตใจ (ความเห็นตัวภายในจิตใจ) จะยังไม่มีทาง
แสดงออกมาและไม่มีสิ่งใดที่จะแสดงบ่งชี้ว่าคนนั้นมีความเห็นแก่ตัว แต่ผลที่เกิดจากที่อยู่ภายในจิตใจ
นี้ก็ยังส่งผลต่อจิตให้เกิดความทุกข์ร้อนเกิดขึ้น และมีผลต่อพฤติกรรมที่จะมีผลต่อบุคคล สังคมได้ เช่น
เกิดโลกอยากได้ของผู้อื่น อยากเอาของคนอื่นมาเป็นของตน คิดร้าย คิดไม่ดี ประราณาเห็นความ
พินาศของคนอื่น อิจฉา ริษยา ที่กล่าวมานี้ล้วนเกิดจากความเห็นแก่ตัวในระดับจิตใจนั่นเอง
ยกตัวอย่างเช่น นายสมศักดิ์ คิดประราณาเงินมากๆ เพื่อครอบครองพ่อแม่พี่น้องของตน แต่พ่อแม่ก็ได้
เกิดความคับแค้นใจ ทุกข์ใจเกิดขึ้น พาให้เกิดความอิจฉาริษยาผู้อื่นที่ได้มากกว่าตนเกิดขึ้น แม้บางที
อาจจะไม่ใช่เพื่อตนเป็นสำคัญ แต่ความประราณานั้นก็เพื่อประราณาให้กับสิ่งที่ตัวเองรัก ยึดมั่นว่าเป็น
ของตน คือครอบครองพ่อแม่พี่น้อง นั่นเอง ดังนั้นแม้ทัศนคติที่เกิดภายในจิตใจจะไม่แสดงออกทางกาย
ทางวาจา ก็ได้ แต่เมื่อใดมีโอกาสก็จะกลายเป็นจุดเริ่มต้นสู่การแสดงออกมาทันที ในเรื่องความเห็นแก่
ตัว ความรู้สึกมีตัวตน ว่ามีของตนนี้ท่านพุทธทาสภิกขุ^{๒๕} ได้แบ่งระดับออกเป็น ๓ ระดับคือ

(๑) **ความมีตัวตนตามสัญชาตญาณที่เกิดเองตามธรรมชาติ** ไม่ต้องมีใครสอนให้รักตนเอง
รู้สึกถึงความมีตัวตน ปกป้องตนเอง ต่อสู้เพื่อตัวเอง อันเกิดจากสัญชาตญาณเป็นแม่บท ซึ่งสอดคล้อง
กับท่านพระไพศาล วิสาโล ที่เขียนไว้ในหนังสือ อิสระที่กลางใจว่า

“ความเห็นแก่ตัวเป็นธรรมชาติ เป็นลักษณะที่เห็นชัดที่สุดของมนุษย์ทุกคนแต่
ความเห็นแก่ตัวไม่ใช่สิ่งเลวร้ายไปเสียทั้งหมด อย่างน้อยมันก็จำเป็นต่อความอยู่รอด
ของทุกชีวิต ทุกชีวิตไม่ว่าคน พืช สัตว์ มีหน้าที่ประการแรกสุด คือการอยู่รอดให้ได้
แพร่พันธุ์ ซึ่งจะทำเช่นนั้นได้จะต้องมีความเห็นแก่ตัวหรือนึกถึงตัวเองก่อน
โดยเฉพาะเมื่อทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ถ้าไม่เห็นแก่ตัวก็อาจไม่มีแรงขับให้ไป
แข่งขัน หรือแย่งชิงทรัพยากรนั้นมาจนสำเร็จ”^{๒๖}

(๒) **ความมีตัวตนของกิเลส** เป็นสัญชาตญาณที่ได้รับการพัฒนาหรือได้รับการหล่อเลี้ยงมา
จนเกิดเป็นตัณหาของกู

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), *ทุกข์สำหรับเห็น สุขสำหรับเป็น*, (กรุงเทพมหานคร บริษัท
ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕๘.

^{๒๕} พระธรรมโกษาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), *การทำลายความเห็นแก่ตัว*, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา
, ๒๕๔๖), หน้า ๘-๙.

^{๒๖} พระไพศาล วิสาโล, *“อิสระที่กลางใจ”*, หนังสืออมิตชน (๑๖ เมษายน ๒๕๔๙), หน้า ๖.

(๓) **ความมีตัวตนของโพธิ์ที่ยังไม่สมบูรณ์** หมายถึงการที่บุคคลเห็นโทษของความเห็นแก่ตัวอันเป็นกิเลส พยายามละ แต่ยังไม่หมดกิเลส อัตนียมที่อยู่ภายในจิตใจ คือความเห็นแก่ตัวที่ไม่มีการแสดงออกมานี้ จึงถือเป็นแรงจูง และความตั้งใจที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ ที่เป็นการแสดงออกมา แม้จะไม่ชัดเจนแสดงให้เห็นแต่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีอยู่ในแนวคิดัตนียมในพุทธปรัชญา

๒) แนวคิดัตนียมที่มีการแสดงออก (ความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออก)

ัตนียมที่มีการแสดงออก (ความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออก) หมายถึงความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออกทางกายทวารหรือจิตทวารทางใดทางหนึ่งหรือทั้งสองทาง ซึ่งลักษณะของความเห็นแก่ตัวที่ปรากฏนี้เป็นความเห็นแก่ตัวในระดับศีลธรรม คือ บุคคลทั่วไปสามารถตัดสินได้ว่า พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกนั้น เห็นแก่ตัวหรือไม่ ความประพฤตินี้จะครอบคลุมการกระทำสองอย่าง คือ การกระทำที่ทำด้วยความสมัครใจและทำด้วยนิสัย โดยการกระทำซ้ำหลายๆ ครั้งด้วยความสมัครใจจะกลายเป็นนิสัย ในการกระทำครั้งแรก อาจต้องทำด้วยความพยายาม แต่เมื่อทำซ้ำบ่อยๆ เข้าอาการนั้นจะกลายเป็นนิสัยโดยไม่ต้องพยายามอีก และจะเป็นไปโดยไม่รู้สีกตัว นิสัยจึงหมายถึงสิ่งที่ปรุงแต่งจิตที่ก่อตัวอยู่เป็นเวลานานและเป็นส่วนที่แสดงออกมา ความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออกที่เรียกว่า พฤติกรรมนี้ อาจมีทั้งที่ผิดศีลธรรมและไม่ผิดศีลธรรมก็ได้ และผลที่เกิดขึ้นจากความเห็นแก่ตัว ก็มีผลที่เกิดขึ้นทั้งกุศลและอกุศล และอาจก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมก็ได้ ซึ่งหากพิจารณาจากรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงลักษณะของความเห็นแก่ตัวแล้ว สามารถที่จะแบ่งความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออกได้ ๒ รูปแบบ คือ

๑) ความเห็นแก่ตัวที่มีการแสดงออกโดยตรง

ความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยตรง คือพฤติกรรมความเห็นแก่ตัวที่สามารถมองเห็น โดยความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยตรงนี้จะมีลักษณะเป็นการแสดงพฤติกรรมที่จะให้ตนเองได้ประโยชน์ แม้ว่าจะเป็นโทษแก่ผู้อื่นก็ตาม ความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยตรงนี้จึงมีผลเดือดร้อนต่อตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงหรือทางอ้อม คนในสังคมส่วนใหญ่จึงตำหนิพฤติกรรมนั้นว่าไม่ดี ไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้น เพราะเจตนาจากการกระทำของผู้ที่มีความเห็นแก่ตัวก็มุ่งตอบสนองประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญนั่นเอง

๒) ความเห็นตัวที่แสดงออกโดยรูปแบบแฝง

ความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกโดยรูปแบบแฝงความเห็นแก่ตัวที่แสดงออกในรูปแบบแฝงนี้ คนในสังคมอาจจะไม่รู้สีกว่าเป็นความเห็นแก่ตัว โดยความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนี้อาจจะมีลักษณะต่อไปนี้อย่างใดอย่างหนึ่งได้แก่การถือเอาถือเรา การช่วยผู้อื่นเพื่อประโยชน์บางอย่างของตัวเอง หรือมีลักษณะที่มีคนบางกลุ่มบางพวกได้รับประโยชน์ก็ได้ กล่าวคือผู้ที่มีพฤติกรรมเห็นแก่ตัวนั้นเจตนาที่จะให้ผู้อื่นได้ประโยชน์แต่ทั้งนี้ก็เพียงเพราะว่า เป็นหนทางที่จะทำให้ตนเองได้ประโยชน์ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ไม่ได้เกิดจากความจริงใจ เช่น นักการเมืองต้องการให้ตนเองได้รับเลือกเป็น ส.ส. หลากหลายวาระ เมื่อได้มีโอกาสบริหารงาน ก็พยายามดึงงบประมาณมาสู่พื้นที่ของตนให้มากๆ เพื่อให้ประชาชน

ในพื้นที่ของตนพอใจ และจะได้เลือกตนเองเป็น ส.ส. อีก โดยไม่สนใจว่า งบประมาณที่นำลงไปสู่พื้นที่ของตนนั้นมีความจำเป็นหรือไม่ มีพื้นที่อื่นที่มีความเร่งด่วนในการใช้งบประมาณมากกว่าหรือไม่ หรือจะเป็นการยุติธรรมต่อประชาชนในพื้นที่ของ ส.ส. คนอื่นหรือไม่ ทั้งๆ ที่งบประมาณนั้นมาจากภาษีของคนทั้งประเทศ ทำให้เกิดความยุติธรรมในการใช้งบประมาณ และเป็นความเห็นแก่ตัวของนักการเมืองที่ไม่กระจายงบประมาณให้ทั่วถึง โดยนำไปใช้ในพื้นที่ของตนเองเท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ไม่ได้เกิดจากความจริงใจในการช่วยเหลือประชาชนโดยรวม แต่มุ่งประโยชน์เข้าหากลุ่มพวกพ้องของตน เพื่อประโยชน์ของตนอีกต่อหนึ่ง ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ จะเกิดขึ้นในภาพรวมของสังคมมากกว่ากระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรง ตัวอย่างความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงอีกตัวอย่าง เช่น เราช่วยเหลือผลักดันใครคนหนึ่งให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้น โดยการทำผิดระเบียบหรือทุจริต เพราะคนคนนั้นจะได้ช่วยเหลือเราให้มีตำแหน่งที่สูงตามหลังจากที่ได้ช่วยเหลือเขาสำเร็จแล้ว พฤติกรรมเช่นนี้ เราจะพบได้บ่อยในสังคมไทย ผลของความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนั้น อาจจะมองไม่เห็นอย่างเป็นรูปธรรมหรือชัดเจนนัก แต่มีลักษณะที่สำคัญก็คือ ความเห็นแก่ตัวรูปแบบนี้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของสังคมทั้งหมดมากกว่ากระทบต่อบุคคล โดยแบ่งเป็นผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ ดังนี้ ผลกระทบในด้านบวกความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงก็คือ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การที่ ส.ส. นำงบประมาณมาลงในพื้นที่ของตนเอง ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความพอใจทำให้เกิดความเจริญแก้ปัญหาของท้องถิ่นทำให้ท้องถิ่นนั้นได้รับการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว ส่วนผลกระทบด้านลบของความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนั้นอาจจะทำให้สังคมเสียความยุติธรรม เกิดความไม่เท่าเทียมกัน การกีดกัน และยังเป็นที่มาของการแบ่งพรรคแบ่งพวกซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย โดยจะเห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบันที่มีความแตกแยก ปัญหาส่วนหนึ่งก็มาจากความเห็นแก่ตัวในรูปแบบแฝงนั่นเอง

๒.๒.๑.๕ เกณฑ์ตัดสินแนวคิดอัตนียมในพุทธปรัชญาเถรวาท

การเลือกเกณฑ์ที่จะตัดสินอัตนียมในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท จะพิจารณาทั้งในระดับจิตใจคือเจตนา การแสดงออกและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น โดยแบ่งเกณฑ์ออกเป็น ๒ ระดับ คือแบบเข้มงวดและแบบอ่อน

๑) สำหรับเกณฑ์การตัดสินแบบเข้มงวด เป็นการพิจารณาอัตนียมที่อยู่ในระดับจิตใจและเชื่อว่าอัตนียมภายในนี้ จะสร้างแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมภายนอกที่เป็นการเห็นแก่ตัวได้ โดยจะมองว่าการกระทำใดๆ ที่เกิดจากความอยาก ความยึดถือในตัวตน ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับผู้อื่นหรือไม่ ล้วนเป็นอัตนียมทั้งสิ้น ซึ่งหากใช้เกณฑ์นี้ตัดสิน ทุกคนก็จะเป็นคนเห็นแก่ตัวหมด เพราะยังไม่สามารถละการยึดมั่นถือมั่นในตัวตนได้ ยกเว้นพระอรหันต์ เช่น หลังจากขมละครโทรทัศน์เรื่องบุพเพสันนิวาส ตอนที่มีการเผาทุ่งแม่น้ำ แล้วเกิดการอยากรับประทานขึ้นมา จึงพากันชักชวนเพื่อนฝูงขับรถไปหาทุ่งเผาแล้วอยู่รับประทาน สำหรับคนทั่วไป นี่ไม่ได้เป็นการแสดงถึงอัตนียม เพราะไม่ได้สร้างความ

เดือดร้อนให้ใคร แต่หากใช้เกณฑ์การตัดสินแบบเข้มงวดแล้ว การกระทำเช่นนี้ ส่อให้เห็นว่าผู้กระทำมีความเห็นแก่ตัว เพราะไม่สามารถควบคุมความอยากอันเป็นกิเลสได้ การขับกระยะทางไกลไปกินกึ่งเผา ย่อมสิ้นเปลืองพลังงานเชื้อเพลิง ซึ่งคือการทำลายสิ่งแวดล้อม การกินกึ่ง ไม่ใช่การรับประทานเนื้อสัตว์เพื่อให้มีชีวิตรอด แต่เป็นการไปเบียดเบียนชีวิตกึ่งโดยไม่จำเป็น

๒) เกณฑ์การตัดสินแบบอ่อนสำหรับอสังขัตติยของปุณฺณคนธรรมา โดยจะพิจารณาว่าการกระทำใดที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนจนมีผลกระทบผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือไม่ดีต่อผู้รับ โดยให้ถือเกณฑ์ตัดสินดังนี้

๑.ให้ดูที่เจตนา เพราะพุทธศาสนาถือว่าความตั้งใจหรือความจงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญ เนื่องจากหากมีเจตนาหรือจงใจในการกระทำนั้น ย่อมมีผลต่อจิตใจ ต่อชีวิตและบุคลิกภาพ หากไม่เจตนา ก็จะไม่มีความเจตนา ดังนั้น การจะตัดสินการกระทำใดๆ จึงต้องพิจารณาที่เจตนา ก่อน ว่ามีเจตนาหรือไม่ และเจตนาดีหรือไม่ดี และมูลเหตุของเจตนาดีหรือไม่ดีคืออะไร หากเกิดจากกิเลส มุ่งหมายที่หาประโยชน์ต่อตนหรือพวกพ้อง ย่อมมีรากเหง้าของอกุศลประกอบอยู่ ก็พิจารณาได้ว่าพฤติกรรมนั้นเกิดจากอสังขัตติย

๒.ให้ดูที่ผล ว่าการกระทำนั้นให้คุณหรือโทษแก่ตนเอง แก่ผู้อื่น หรือทั้งสองฝ่าย หากมีเจตนาที่มุ่งประโยชน์ตน มีลักษณะเบียดเบียนผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ก็ย่อมตัดสินได้ว่าเป็นอสังขัตติย แต่ถ้าการกระทำอสังขัตติยที่มุ่งเพื่อประโยชน์ตน และพฤติกรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์สุข ไม่มีลักษณะเบียดเบียน ผลที่เกิดขึ้นไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ก็ไม่จัดว่าเป็นความเห็นแก่ตัว แต่จัดเป็นอสังขัตติยในรูปแบบแฝง ที่ทำให้เกิดความอยู่ดีมีสุขในสังคม

เกณฑ์การตัดสินจึงต้องพิจารณาที่เจตนาเป็นหลัก จากนั้น จึงดูที่ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ เพื่อให้แยกประเภทของอสังขัตติยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดอสังขัตติยประกอบด้วยปัจจัยภายใน ซึ่งคือกิเลสที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา และปัจจัยภายนอก ซึ่งคือการอบรมเลี้ยงดู วิถีวัฒนธรรม ค่านิยม ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดอสังขัตติยอย่างเด่นชัดก็คือ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน กิเลส มานะ และทิฏฐิ เหล่านี้ คือกิเลสตัวสำคัญที่มีบทบาทมากในการให้เกิดอสังขัตติยในระดับที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนได้

๒.๒.๒ แนวคิดปรัถนียมในพุทธปรัชญาเถรวาท

การช่วยเหลือผู้อื่น ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่เป็นภาพปรากฏความเป็นพุทธะของพระศาสดาผ่านพุทธจริยาและการบำเพ็ญพุทธกิจของพระพุทธเจ้าเป็นสำคัญ ทั้งยังเป็นมหาปณิธานเริ่มต้นในการเริ่มกระทำหลังตรัสรู้ จากการที่ทรงตัดสินพระทัยเผยแผ่พระธรรมด้วยพระมหากรุณาเพื่ออนุเคราะห์สรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ แม้จะทรงรู้ว่าเป็นการยากลำบากเพียงใดก็ตามที่จะทำให้สรรพสัตว์

ทั้งหลายพ้นจากทุกข์ตามที่ทรงปรารถนาในการช่วยเหลือสรรพสัตว์ และยังถือเป็นนโยบายสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนาด้วยการประกาศส่งพระสาวกออกช่วยเหลือสรรพสัตว์ ดังปรากฏพุทธพจน์ที่กล่าวว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วง (โลภะ) ทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเราก็กู้พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์...”^{๒๗} ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของพระพุทธเจ้าในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยพระเมตตากรุณานั้นเอง

นอกจากนี้ ในการสะสมบารมีของพระโพธิสัตว์ที่มีการบำเพ็ญเพื่อการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านั้น จะต้องมียุทธธรรมอันแน่วแน่เพื่อการตรัสรู้ด้วยกระตือรือร้นให้มีขั้นลำดับธรรมในการบำเพ็ญบารมีถึง ๑๐ ประการ^{๒๘} คือ ๑.ทานบารมี ๒.ศีลบารมี ๓.เนกขัมมบารมี ๔.ปัญญาบารมี ๕.วิริยบารมี ๖.ขันติบารมี ๗.สัจจะบารมี ๘.อธิษฐานบารมี ๙.เมตตาบารมี ๑๐.อุเบกขาบารมี ทำให้เห็นชัดถึงการมุ่งช่วยเหลือผู้อื่นเป็นเบื้องต้นจากหลักการนี้

เมื่อกลับมาพิจารณาแนวคิดปรัถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท จากการสืบค้นพระไตรปิฎกเป็นสำคัญพบว่าไม่มีคำศัพท์นี้ปรากฏอยู่เลย แต่หากยึดหลักความหมายตามนัยยะของแนวคิดปรัถนิยมจากลักษณะการปฏิบัติตนด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ หรือช่วยเหลือสังคมส่วนรวมมาเป็นหลักในการแสวงหาแนวคิดปรัถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ก็จะปรากฏเห็นได้โดยเป็นมิติในทางพุทธธรรมที่ยึดหลักความมีเมตตากรุณา การทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในเรื่องของการให้ทานทันที แต่เมื่อพิจารณาแนวคิดเรื่องปรัถนิยม (altruism) อย่างลึกจากหลักการที่ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ได้หวังผลตอบแทนในการกระทำ เห็นแก่คนอื่นเป็นสำคัญมากกว่าตน หลักการให้ทานอาจไม่เหมือนกับแนวคิดปรัถนิยม (altruism) ในทัศนะทางตะวันตกแบบตรงๆ ตามเนื้อหาหรือหลักการสำคัญก็เป็นได้ เหตุผลเพราะการให้ทานในหลักพุทธธรรมนั้นปรากฏผลที่มีความเป็นตัวตนหรือมีอัตนิยม (Egoism) แฝงปรากฏอยู่นั่นเอง แม้จะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ให้ผู้อื่นหรือช่วยเหลือผู้อื่นก็ตาม แต่สุดท้ายกลับมีผลของการกระทำเช่นนั้นปรากฏอยู่ เรื่องดังกล่าวนี้ปรากฏเห็นได้จากพุทธพจน์ของพระพุทธเจ้าที่กล่าวเหตุผลในการให้ทาน ๘ ประการในอังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฐก-นวกนิบาต ว่า^{๒๙}

“พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ทาน ๘ ประการนี้ ทาน ๘ ประการ อะไรบ้าง คือ

^{๒๗} มหา. วิ.(ไทย) ๔/๓๕/๓๒

^{๒๘} รายระเอียดใน ขุ.ชา.เอกก.อ.(ไทย) ๕๕/๑/๑-๔๐

^{๒๙} อัง.สตุตก. (ไทย) ๒๓/๑๒๑/ ๒๘๗.

๑. บุคคลบางคนให้ทานเพราะประสบเข้า^{๓๐}
๒. บุคคลบางคนให้ทานเพราะความกลัว^{๓๑}
๓. บุคคลบางคนให้ทานเพราะคิดว่า เขาได้ให้แก่เราแล้ว
๔. บุคคลบางคนให้ทานเพราะคิดว่า เขาจักให้แก่เรา
๕. บุคคลบางคนให้ทานเพราะคิดว่า การให้ทานเป็นการดี
๖. บุคคลบางคนให้ทานเพราะคิดว่า เราหุงหาภินเองได้ ชนเหล่านี้หุงหาภินเองไม่ได้ การที่เราหุงหาภินเองได้จะไม่ให้ทานแก่ชนเหล่านี้ผู้หุงหาภินเองไม่ได้ ไม่ควร
๗. บุคคลบางคนให้ทานด้วยคิดว่า เมื่อเราให้ทานนี้ กิตติศัพท์อันงามย่อมจรไป

๘. บุคคลบางคนให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุ้งแต่งจิต^{๓๒}
 ภิกษุทั้งหลาย ทาน ๘ ประการนี้แล

เห็นได้ว่าเหตุผลการให้ทาน ๘ ประการในพุทธธรรมนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เน้นไปในการกระทำเพื่อตัวเอง (egoism) เพื่อผู้อื่น (altruism) รวมถึงการสมประโยชน์ทั้งสองฝ่ายนั่นเอง อันเป็นประโยชน์โดยรอบด้าน ซึ่งจะสอดคล้องหลักการกับการกระทำประโยชน์ที่พึงงามในการกระทำที่ต้องเป็นไปใน ๓ ส่วน คือ

๑. อัตตัตถะ คือการมุ่งหวังแต่ประโยชน์ตน สิ่งที่เป็นคุณแก่ชีวิต ช่วยให้เป็นผู้ดีด้วยดีสามารถพึ่งตน หรือเป็นที่พึ่งแก่ตนได้
 ๒. ปัตตัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น ประโยชน์เพื่อคนอื่น อันพึงบำเพ็ญด้วยการช่วยให้เขาเป็นผู้ดี พึ่งตนเองได้
 ๓. อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่าย หรือ ประโยชน์ร่วมกัน
- เห็นได้ถึงความหมายที่เป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรมจากเจตนาที่เป็นเหตุให้เกิดการให้การช่วยเหลืออันเป็นการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์นั่นเอง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาแนวคิดปรัถนิยมในทัศนะทางพุทธปรัชญาแล้ว แนวคิดเรื่องของการให้ทานถือเป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงมากที่สุดแม้จะไม่ตรงตามทัศนะที่เน้นไปในแนวคิดที่มุ่งกระทำ

^{๓๐}ให้ทานเพราะประสบเข้า หมายถึงเมื่อพบว่ามาหากก็ให้ทานได้ หรือให้รอสักครู่ก็ให้ทานได้ ไม่ให้ลำบากใจ (อง.อรรถก.อ. ๓/๓๑/๒๕๓)

^{๓๑}ให้ทานเพราะกลัว ในที่นี้หมายถึงให้ทานเพราะกลัวถูกตำหนิติเตียน หรือกลัวอบายภูมิ (อง.อรรถก.อ. ๓/๓๑/๒๕๓)

^{๓๒}ให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุ้งแต่งจิต ในที่นี้หมายถึงให้ทานเพื่อประดับจิตในการเจริญสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพราะว่าทานย่อมทำจิตให้อ่อนโยน เหมาะแก่การเจริญกัมมัฏฐานทั้งสอง (อง.อรรถก.อ. ๓/๓๑/๒๕๓)

เพื่อประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าตนเองโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนใดๆ แต่การให้ทานก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ก่อให้เกิดการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นขึ้น ทำให้สังคมเกิดการเกื้อกูลพึ่งพาอาศัย มีน้ำใจแก่กันและกัน หากพิจารณาสิ่งที่จะได้ในผลของการให้ทานตามที่หวังในพุทธปรัชญาบางอย่าง เช่น สวรรค์ การสะสมบุญ มาเกิดใหม่ในสถานที่ดีแล้ว อาจเป็นเพียงเครื่องล่อให้มนุษย์กระทำเพื่อคนอื่น เพื่อสร้างโลกที่ดีงามตามหลักแนวคิดปรัตนนิยมแบบฉบับทางพุทธปรัชญาก็เป็นได้

๒.๒.๒.๑ ลักษณะและประเภทของแนวคิดปรัตนนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

ลักษณะและประเภทของปรัตนนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท หากยึดการตีความด้วยอาการแห่งการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นด้วยความเมตตากรุณา (mercy) ความปรารถนาดี (benevolence) มีน้ำใจ (charity) ความรัก (love) โดยหวังให้คนอื่นพ้นจากทุกข์เป็นสำคัญเนื้อหาถึงลักษณะและประเภทของปรัตนนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทย่อมไม่พ้นหลักในเรื่องการให้ทานเป็นสำคัญในตีความอธิบาย ดังปรากฏเนื้อหาดังต่อไปนี้

ก. ลักษณะของแนวคิดปรัตนนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามแนวคิดปรัตนนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นปรากฏมีลักษณะในเชิงการกระทำอันประกอบด้วยหลักดังนี้ คือ^{๓๓}

๑) การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นนั้นจะต้องให้ด้วยความเชื่อศรัทธา ว่าการช่วยเหลือนั้นมีประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้อื่น ผู้ช่วยเหลือย่อมมีความเบิกบานอิ่มใจเมื่อทำ และเชื่อในผลของการกระทำว่าย่อมมีผลในทางที่ดี

๒) การให้ความช่วยเหลือต้องกระทำด้วยความนอบน้อมละมุนละม่อม มีวาจาที่ไพเราะ มีน้ำใจ อ่อนน้อมในการให้ความช่วยเหลือ

๓) การให้ความช่วยเหลือจะต้องเป็นการให้ในเวลาที่เหมาะสมตามกาล ถูกที่ถูกเวลา ตรงตามความต้องการที่เขาต้องการ

๔) การให้ความช่วยเหลือจะต้องประกอบด้วยความโอบอ้อมอารีมีเมตตา กรุณา ต่อการกระทำในการช่วยเหลือผู้อื่น

๕) การช่วยเหลือจะต้องไม่กระทบต่อตนเองและผู้อื่น คือไม่เกินกำลังของตนที่จะให้

ซึ่งเรื่องที่กล่าวมานี้ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ว่าด้วยเรื่องของลักษณะของการให้ทานของสัตว์บุรุษที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ ๕ ประการนั่นเอง นอกจากลักษณะที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยยังพบว่ามีเนื้อหาที่กล่าวในเชิงลักษณะของการช่วยเหลือตามแนวคิดปรัตนนิยมถึงเรื่องของการให้ความช่วยเหลือไว้อีก ๗ ลักษณะ คือ

^{๓๓} การให้ทานของสัตว์บุรุษ ๕ ประการ คือทานด้วยศรัทธา ทานด้วยความเคารพ ทานตามกาลอันควร ทานด้วยจิตอนุเคราะห์ ทานไม่กระทบตนและผู้อื่น; อภ. ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๘/๒๔๔.

๑) การให้ความช่วยเหลือที่มีลักษณะแบบไม่มีเยื่อใย ไม่มีจิตผูกพัน ไม่หวังผลด้วยคิดว่าเมื่อตายแล้วจะได้ผลแห่งการกระทำนี้ มุ่งหวังเพียงสั่งสมบุญ

๒) การให้ความช่วยเหลือด้วยคิดว่าเป็นสิ่งดีงาม

๓) การให้ความช่วยเหลือด้วยคิดว่าวงศ์ตระกูลเคยทำมาก่อน เพื่อมิให้วงศ์ตระกูลเสื่อมเสียไป

๔) การให้ความช่วยเหลือด้วยคิดว่าผู้ให้นั้นสามารถทำได้ หาได้ แต่คนอื่นนั้นหาไม่ได้เช่นตนจึงให้ความช่วยเหลือ ส่วนบุคคลที่สามารถหาได้เช่นตน จะไม่ช่วยเหลือ

๕) ให้ความช่วยเหลือด้วยการจำแนก แบ่งไปตามลำดับ

๖) การให้ความช่วยเหลือด้วยคิดว่าเมื่อทำแล้วจิตย่อมผ่องใส จะเกิดความชื่นชมโสมนัส

๗) การให้ความช่วยเหลือด้วยเพื่อเป็นเครื่องประดับจิต ประดับแต่งจิต^{๓๔}

หากการให้ความช่วยเหลือตามแนวคิดของปรัถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ในการช่วยเหลือผู้อื่น ในข้อที่ ๓ - ๕ เป็นระดับการให้พื้นฐาน ยังถือว่าผู้กระทำจิตใจยังไม่สูงมากนัก ส่วนนอกนั้น ถือเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ผู้ให้มีความพอใจที่ดียิ่งกว่าข้อที่กล่าวมา นอกจากนี้ในพระไตรปิฎกยังกล่าวถึงลักษณะของผู้ที่จะช่วยเหลือผู้อื่น หรือสิ่งของที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งปรากฏในเรื่องของสัปปริสทานสูตร ๘ ประการ กล่าวคือ

๑) สัตบุรุษยอมให้ของที่สะอาด

๒) สัตบุรุษยอมให้ของที่ประณีต

๓) สัตบุรุษยอมให้ของตามกาล

๔) สัตบุรุษยอมให้ของที่สมควร

๕) สัตบุรุษยอมให้เสีย

๖) สัตบุรุษยอมให้เป็นนิตย์

๗) สัตบุรุษกำลังให้ก็ทำจิตให้ผ่องใส

๘) สัตบุรุษครั้นให้แล้วก็ดีใจ^{๓๕}

ดังนั้นจึงพอสรุปให้เห็นถึงลักษณะของปรัถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท จากเรื่องของการช่วยเหลือผู้อื่น (การให้) ของสัตบุรุษที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เป็นสำคัญว่า ในการช่วยเหลือผู้อื่น สิ่งสำคัญหรือลักษณะการช่วยเหลือที่สำคัญนั้น มีอยู่ ๕ ประการหลัก คือ การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยศรัทธา การช่วยเหลือผู้อื่นโดยเคารพ การช่วยเหลือผู้อื่นตามกาลอันควร การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตอนุเคราะห์ และสุดท้ายในการช่วยเหลือผู้อื่นนั้นจะต้องไม่กระทบตนเองและผู้อื่น เป็นสำคัญ เห็นได้

^{๓๔} ดูรายละเอียดใน อัง.สตตก. (ไทย) ๒๓/๕๒/๘๙ - ๙๐.

^{๓๕} อัง.อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๒๗/๒๙๖ - ๒๙๗.

ว่าลักษณะของปรัตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทมีนัยยะโดยการกระทำที่มีมุมมองโดยรอบ ทั้งผู้ช่วยเหลือ กาลเวลาในการช่วยเหลือที่เหมาะสม รวมทั้งบุคคลที่จะช่วย ส่วนประเด็นลักษณะในการช่วยเหลือ ๗ ลักษณะ และเรื่องสัปปริสทานสูตร ๘ ประการ แท้จริงหากแจกแจงรวมประเด็นก็สามารถจะอยู่ในหลัก ๕ ประการ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

ข. ประเภทของแนวคิดปรัตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

การให้ความช่วยเหลือในพระพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นมีหลายประเภท การช่วยเหลือนั้นมีคุณประโยชน์หรือคุณค่าที่มากมายแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยเป็นส่วนประกอบ ทั้งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้เพราะเป็นเรื่องของสิ่งที่เป็นนามธรรม อีกส่วนสามารถชี้ให้เห็นได้เพราะอยู่ในฐานะสิ่งที่เป็นรูปธรรมนั่นเอง ในการให้ความช่วยเหลือ บุคคลผู้ให้ความช่วยเหลือนั้น หากช่วยเหลือหรือให้โดยไม่ระบุบุคคล ให้โดยไม่เจาะจง ศัพท์ภาษาในพระไตรปิฎกเรียกว่า สังฆทาน หากเจาะจงแก่ผู้ที่จะให้หรือบุคคลที่เลือกช่วยเหลือไว้แล้ว เรียกว่า ปฏิบุคคลิกทาน^{๓๖} คุณสมบัติของผู้ให้และผู้รับคุณภาพของสิ่งของที่ให้ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้จัดประเภทของของปรัตถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทตามคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑) แบ่งประเภทจากชนิดสิ่งให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมี ๒ ประเภท คือ

(๑) อามิสทาน หรือวัตถุทาน^{๓๗} ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือด้วยวัตถุสิ่งของต่างๆ หรือเรียกว่ารวมปัจจัย ๔ อันเป็นกุศลเจตนาที่เกิดขึ้นด้วยความรัก อามิสทาน คือการให้วัตถุสิ่งของ การให้ความช่วยเหลือในลักษณะที่ใครก็ปฏิบัติได้ เป็นการทำได้ง่าย ในสังคมไทยปัจจุบัน เช่นการช่วยเหลือโดยการให้ข้าว น้ำ ยารักษาโรค ทรัพย์สิน เงินทอง อวัยวะเลือดเนื้อ แขน ขา ดวงตา หรือแม้แต่ชีวิต สิ่งเหล่านี้ถือเป็นวัตถุทานทั้งสิ้น^{๓๘}

(๒) ธรรมทาน^{๓๙} ได้แก่ การให้คำแนะนำสั่งสอนให้ผู้อื่นตั้งอยู่ในความรู้ ความถูกต้อง ดีงาม ด้วยการเน้นสั่งสอนสู่การนำไปปฏิบัติ ธรรมทานเป็นการให้ความช่วยเหลือที่ถือเป็นยอดแห่งการให้ทั้งปวง คือเลิศ ประเสริฐสุดกว่าอามิสทานทั้งปวงสมตามที่พระพุทธเจ้าได้ ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทาน ๒ อย่างนี้ ทาน ๒ อย่าง อะไรบ้าง คือ (๑) อามิสทาน (การให้สิ่งของ) (๒) ธรรมทาน (การให้ธรรม) บรรดาทาน ๒ อย่างนี้ ธรรมทานเป็นเลิศ”^{๔๐} และการให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้ง

^{๓๖} ทาน ผู้วิจัยมุ่งหมายถึง การแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อ หรือการให้ความช่วยเหลือด้วยจิตใจที่ดีงามด้วยความเมตตากรุณาเป็นสำคัญ

^{๓๗} อิง. ทุก.(ไทย) ๒๐ / ๑๔๒ / ๑๑๙

^{๓๘} อร่าม อินพุ่ม, มงคลชีวิต ๓๘ ประการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เพชรกะรัต, ๒๕๓๗),

หน้า ๑๐๒

^{๓๙} อิง. ทุก.(ไทย) ๒๐ / ๑๔๒ / ๑๒๐.

^{๔๐} อิง.ทุก.(ไทย) ๒๐/๑๕๗/๑๒๔; อิง.ทุก.(ไทย) ๒๐ / ๑๔๒ / ๑๒๐.

ปวง ดังปรากฏในพระไตรปิฎกที่กล่าวถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพระคาถาแก่ท้าวสักกะและเหล่าเทวดาว่า “การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง รสแห่งธรรมชนะรสทั้งปวง ความยินดีในธรรม ชนะความยินดีทั้งปวง ความสันติค้นหา ชนะทุกข์ทั้งปวง”^{๔๑}

๒) แบ่งประเภทตามเจตนาหรือวิธีที่จะให้ โดยพบว่ามีอยู่ ๒ วิธี คือ แบบเจาะจง และแบบไม่เจาะจง ได้แก่

๑. สังฆทาน คือการให้แก่สงฆ์หมู่ใหญ่ในทางพุทธศาสนา เป็นการให้เพื่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในทางพุทธศาสนาบุคคลที่กล่าวนี้มีอยู่มากถึง ๗ จำพวก เช่น ในสงฆ์ ๒ ฝ่ายมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ เป็นต้น หากมองลักษณะรูปแบบการให้แบบที่สังฆะเปรียบได้กับการให้ความช่วยเหลือคนในสังคมด้วยการไม่เลือกคนใดคนหนึ่งนั่นเอง

๒. ปาฏิบุคลิกทาน การให้แบบเจาะจงแก่บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง ในทางพุทธศาสนา เรื่องการให้แบบเจาะจงนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงถึงบุคคลที่เจาะจงในการให้มากถึง ๑๔ จำพวก ในทักษิณาวีรังกสูตร อันได้แก่ ๑. พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒. พระปัจเจกพุทธเจ้า ๓. พระอรหันต์ ๔. ผู้ปฏิบัติอรหัตผล ๕. พระอนาคามีผล ๖. ผู้ปฏิบัติอนาคามีผล ๗. พระสกทาคามี ๘. ผู้ปฏิบัติสกทาคามีผล ๙. พระโสดาปัตติผล ๑๐. ผู้ปฏิบัติโสดาปัตติผล ๑๑. นักบวชภายนอกพระพุทธศาสนา ๑๒. ผู้มีศีล ๑๓. ผู้ทุศีล ๑๔. สัตว์ดิรัจฉาน^{๔๒}

๓) แบ่งตามคุณภาพของวัตถุทาน^{๔๓} โดยการแบ่งตามคุณภาพของวัตถุที่จะให้ มี ๓ ชนิด ดังนี้

๑. ทานทาสะ บางที่เรียกว่า ทาสทาน หมายถึงการที่ผู้ให้ของที่ด้อยกว่าของที่ตนใช้สอยบริโภคเอง เช่น เมื่อได้ผลไม้มา ๓ ผล ก็เลือกผลไม้ที่เล็กที่สุดให้แก่ผู้อื่นไป หรือเลือกในสิ่งที่ตนไม่ชอบใจให้แก่ผู้อื่นไป การให้ความช่วยเหลือเช่นนี้ เรียก ทานทาสะ

๒. สหายทาน คือ การให้สิ่งของที่อยู่ระดับเสมอตัว ชั้นกลาง หมายความว่าตนเองมีหรือบริโภคให้สอยอย่างไร ก็ให้ของเช่นนั้นแก่ผู้อื่น เหมือนให้แก่คนที่อยู่ในฐานะเป็นมิตรสหายกัน แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ ผู้ให้จึงได้ชื่อว่าสหายทาน เพราะตั้งของที่ตนพึงบริโภคและของที่พึงให้แก่คนอื่นไว้โดยเสมอ ๆ กัน

๓. สามีทาน หรือทานบดี คือ การให้ของที่ประณีต สวยงาม ของดีมีคุณค่าราคาแพงกว่าของที่ตนบริโภคอยู่ คือ เลือกสรรแต่ของที่ดีมีคุณภาพอย่างดีที่สุด ตลอดถึงให้ด้วยความเคารพยำ

^{๔๑}ช.ธ.(ไทย) ๒๕ / ๓๕๔ / ๑๔๔.

^{๔๒}ม.อ. (ไทย) ๑๔/๓๗๙/๔๒๗

^{๔๓}พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ (ถนอม ภิญโญจิตฺต), “ การศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างการให้ทานในพระสูตรต้นปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูน ”, หน้า ๑๕ .; พระสิริมงคลจารย์. มังคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๓, หน้า ๒๖.

เกรงในวัตถุทานและผู้รับ เหมือนบ่าวเทิดทูนให้แก่นาย ผู้ที่เคารพนับถือ ผู้ให้จึงได้ชื่อว่าเป็นนายให้ เพราะไม่เป็นไปในอำนาจแห่งไทยธรรม แต่ทำวัตถุทานนั้นให้เป็นไปในอำนาจของตน นอกเหนือจากคุณภาพของวัตถุแล้ว ทางด้านจิตใจก็มีส่วนกำหนดคุณภาพด้วยดังปรากฏเรื่องเช่นนี้ในสัปบุริสทาน^{๘๔} ประการนั่นเอง

สรุป ประเภทของปฏัตถนิมในพุทธปรัชญาเถรวาท สามารถแบ่งออกได้ตามคุณลักษณะ ออกได้ เป็น ๓ ประเภท คือ ๑) จากชนิดสิ่งทีให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมี ๒ ประเภท คือ อามิสทาน กับ ธรรมทาน ๒) ตามเจตนาหรือวิธี โดยพบว่ามียุ ๒ วิธี คือ แบบเจาะจงและแบบไม่เจาะจง หรือในทางพุทธศาสนาเรียกว่าวิธีการให้เช่นนี้ว่า เป็นการให้แบบสังฆทานและปาฏิบุคลิกทาน นั่นเอง สุดท้ายข้อที่ ๓) แบ่งตามคุณภาพของวัตถุที่ผู้จะให้ มี ๓ ชนิด คือ ทาสทาน สหายทาน และสามีทาน

๒.๒.๒.๒ ระดับแนวคิดปฏัตถนิมในพุทธปรัชญาเถรวาท

ในเรื่องระดับปฏัตถนิมในพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยเห็นว่าในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการหวังผลจากการช่วยเหลือนั้น ดูผิดจากแนวคิดปฏัตถนิมในปรัชญาตะวันตกอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามจากการค้นคว้าพบว่า ปฏัตถนิมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นมีระดับผลในการกระทำจากการให้ความช่วยเหลือหรือการให้ทานเกิดขึ้นตามลำดับของบุคคล ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้ พบปรากฏในหนังสือ วิธีสร้างบุญบารมี พระนิพนธ์ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์ที่ ๑๙ วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีเนื้อหาว่า^{๘๕}

“การทำทานแก่สัตว์เดรัจฉาน แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ได้บุญน้อยกว่าให้ทานดังกล่าวแก่มนุษย์

การให้ทานแก่มนุษย์ที่ไม่มีศีล ไม่มีธรรมวินัย แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ได้บุญน้อยกว่าให้ทานดังกล่าวแก่ผู้ที่มีศีล ๕ แม้จะให้เพียงครั้งเดียวก็ตาม

การให้ทานแก่ผู้ที่มีศีล ๕ แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ได้บุญน้อยกว่าให้ทานดังกล่าวแก่ผู้ที่มีศีล ๘ แม้จะให้เพียงครั้งเดียวก็ตาม

การให้ทานแก่ผู้ที่มีศีล ๘ แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ได้บุญน้อยกว่าถวายทานดังกล่าวแก่ผู้ที่มีศีล ๑๐ แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียว

ก็ตาม (ผู้ที่มีศีล ๑๐ คือ สามเณร)

การถวายทานสามเณรซึ่งมีศีล ๑๐ แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

^{๘๔}ดูรายละเอียดใน องค์.อรรถก. (ไทย)๒๓/๓๗/๒๕๖-๒๕๗

^{๘๕}ดูรายละเอียดใน สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์ที่ ๑๙ วัดบวรนิเวศวิหาร,วิธีสร้างบุญบารมี, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในการพระศพ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒ - ๑๓. ; เรื่องนี้มีปรากฏในทักษิณาวินิจฉัยคุณสูตร มัชฌิมนิกาย อุปปัฏฐกสutta/ม.อ. (ไทย) ๑๕

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายทานแก่พระสมมุติสงฆ์ซึ่งมีปาติโมกข์สังวร ๒๒๗ ข้อ

การถวายทานแก่พระสมมุติสงฆ์ แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายทานแก่พระโสดาบัน แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

การถวายทานแก่พระโสดาบัน แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายทานแก่พระสกิทาคามี แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

การถวายทานแก่พระสกิทาคามี แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายทานแก่พระอนาคามี แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

การถวายทานแก่พระอนาคามี แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายทานแก่พระอรหันต์ แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

การถวายทานแก่พระอรหันต์ แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายทานแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

ตามการถวายทานแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายทานแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้จะถวายทาน

เพียงครั้งเดียวก็ตาม

การถวายทานแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายสังฆทานที่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นประธาน แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

การถวายสังฆทานที่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นประธาน แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าถวายวิหารทาน แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

การถวายวิหารทาน แม้จะมากถึง ๑๐๐ ครั้ง

ก็ยังได้บุญน้อยกว่าการให้อภัยทาน แม้จะถวายทานเพียงครั้งเดียวก็ตาม

การให้ทานที่ได้บุญมากที่สุด ได้แก่ การให้ธรรมทาน (การให้ธรรมทาน คือการให้การเทศนาสั่งสอนธรรมะ)”

เห็นได้ว่าการให้ทานนั้นเกิดระดับผลเกิดขึ้นเป็นขั้นๆ จากคุณสมบัติของบุคคลที่ให้ทานนั่นเอง นอกจากนี้ ในพระไตรปิฎกยังปรากฏระดับผลของการให้ทานหรือการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นปรากฏอยู่ในหลายสูตร เช่นใน ขุ. วิมานวัตถุ ทททลวิมาน ข้อ ๓๔ กล่าวถึงอานิสงส์ของสังฆทานว่า มากกว่าทานธรรมดา หรือในทานสูตร อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ข้อ ๔๙ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้ทานที่ให้แล้วมีผลมาก แต่ไม่มีอานิสงส์มาก และเหตุปัจจัยที่ทำให้ทานที่ให้แล้วมีผลมาก และมีอานิสงส์มากปรากฏอยู่

๒.๒.๒.๓ เกณฑ์การตัดสินแนวคิดปรัถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

เกณฑ์การตัดสินปรัถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น ตัดสินได้จากความสมบูรณ์ครบถ้วน ของการให้ทาน เมื่อกระทำแล้วย่อมมีประโยชน์ ซึ่งในทางพุทธปรัชญาตัดสินจากองค์แห่งเหตุให้เกิดขึ้น คือ^{๔๖}

๑. วัตถุสัมปทา ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้รับ คือ ปุฎิคาหก ในพุทธปรัชญากำหนดว่าบุคคลผู้ที่จะรับการให้นั้นเป็นทักษิณียบุคคล ผู้มีความพร้อมพรั่งด้วยคุณธรรม ยิ่งมีคุณธรรมสูงมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ทานของผู้บริจาคแล้วมีผลมากขึ้นเท่านั้น อย่างเช่น บุคคลผู้เป็นพระอรหันต์หรือพระอนาคามี ผู้เข้านิโรธสมาบัติได้

๒. สัมปทา คือความถึงพร้อมแห่งปัจจัย ในที่นี้หมายถึงสิ่งของที่จะนำมาช่วยเหลือให้ทาน ต้องได้มาอย่างบริสุทธิ์โดยชอบธรรม

๓. เจตนาสัมปทา ถึงพร้อมแห่งเจตนา ในที่นี้หมายถึงมีเจตนาดี คือต้องมีเจตนาดี ทั้ง ๓ กาล คือ^{๔๗}

- ปุพเพเจตนา เจตนาที่จะบริจาคเกิดขึ้นในครั้งแรก มีความบริสุทธิ์ เกิดจากศรัทธาและเห็นคุณค่าในการบริจาคอย่างแท้จริง (ก่อนบริจาค)

- มุญจนเจตนา ในขณะที่กำลังบริจาคทานอยู่ ยังคงรักษาความรู้สึกนั้นไว้ได้ไม่เกิดความเสียดาย หรือมีจิตใจเศร้าหมอง (ขณะบริจาค)

- อปรายเจตนา หลังจากบริจาคทานเสร็จไปแล้ว ไม่เกิดความเสียดาย ทั้งเมื่อระลึกถึงการบริจาคของตน กลับมีความชื่นชมโสมนัส มีจิตใจบริสุทธิ์ผ่องใส (หลังบริจาค)

เจตนาที่ดีทั้ง ๓ กาล ต้องรักษาเจตนาอันเป็นกุศลไว้ นอกจากนี้ยังต้องประกอบไปด้วยปัญญา ในการให้มีใจให้ด้วยความเขลา

๔. คุณาติเรกสัมปทา ความพร้อมแห่งคุณพิเศษของปุฎิคาหก (คือผู้รับมีคุณพิเศษ) มีระบุในตำราว่า พระสารีบุตรบ้าง พระกัสสปบ้าง ออกจากนิโรธสมาบัติ ใหม่ๆ กำลังหิว ท่านจะพิจารณาหาคนที่ท่านควรจะไปโปรดในวันนั้น เพราะเมื่อท่านไปรับอาหารจากผู้ใดในวันนั้น ผู้ที่ท่านก็จะต้องได้สมบัติเป็นอันมาก ท่านจึงมักจะไปสงเคราะห์คนจนเพื่อให้เขาได้มีความสุขมากขึ้น

๒.๒.๒.๔ ปัจจัยที่ทำให้เกิดแนวคิดปรัถนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปรัถนิยมในพุทธปรัชญา ย่อมมีเหตุปัจจัยของการทำให้เกิดขึ้นหรือเรียกว่าแรงจูงใจเพื่อให้ทาน หรือช่วยเหลือผู้อื่นเกิดขึ้น จากการค้นคว้าพบว่าเหตุแห่งการให้ทานหรือ

^{๔๖} ๐.ฉก.ก. (ไทย) ๒๒/๓๗/๔๘๖.

^{๔๗} พระมหาสุวิทย์ วิชเชสโก, ทานก้าวแรกแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต, พิมพ์ ครั้งที่ ๔, (ปทุมธานี : บริษัท ฟองทองเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๖๓.

แรงจูงใจในการให้ทาน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจนว่ามี ๘ ประการ คือ

๑. บางคนให้ทานเพราะได้โอกาสพอเหมาะ
๒. บางคนให้ทานเพราะความกลัวต่อการถูกติเตียน
๓. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าเขาได้ให้แก่ตนแล้ว
๔. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าเขาจักให้แก่ตน
๕. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าการให้ทานเป็นการดี
๖. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าตนหุงหากินเองได้ คนเหล่านี้หุงหากินเองไม่ได้ การที่เราหุงหากินเองได้จะไม่ให้ทานแก่ชนเหล่านี้ผู้หุงหากินเองไม่ได้ไม่ควร
๗. บางคนให้ทานด้วยคิดว่าเมื่อตนให้ทานนี้ กิตติศัพท์อันงามย่อมขจรไป
๘. บางคนให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุ้งแต่งจิต^{๔๘}

ขณะเดียวกันในอรรถกถาปิณฑกสูตรนิภาษพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสถึงแรงจูงใจในการให้ทานไว้อีก ๘ ประการ ดังนี้

๑. บางคนให้ทานเพราะความชอบ
๒. บางคนให้ทานเพราะความชัง
๓. บางคนให้ทานเพราะความหลง
๔. บางคนให้ทานเพราะความกลัว
๕. บางคนให้ทานเพราะคิดว่าพ่อและปู่เคยให้ทาน
๖. บางคนให้ทานเพราะคิดว่า หลังจากตายแล้วจักไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์
๗. บางคนให้ทานเพราะคิดว่า จิตย่อมผ่องใส เกิดความชื่นชมโสมนัส
๘. บุคคลบางคนให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุ้งแต่งจิต^{๔๙}

จึงสรุปข้อคิดเห็นข้างต้นดังนี้ แรงจูงใจปัจจัยที่ทำให้คนทำทานหรือช่วยเหลือผู้อื่น เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นทางจิต คือความมุ่งหวังพัฒนาจิตใจให้ผ่องใสงดงามในกุศล บางข้อก็แสดงแรงกระตุ้นจากภายนอก จากสังคม เช่น ประสบเหตุจึงให้ หรือเห็นผู้ที่ทุกข์ยากกว่าตนจึงเป็นปัจจัยในการให้เป็นต้น และจากที่กล่าวมา พอจะแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้หรือผู้ที่ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเหตุผลใดก็ตาม จะหวังอันสงสร์เป็นความสุขแก่ตน ลดกิเลสในใจ หรือเพราะแรงจูงใจจากสังคมภายนอก อย่างไรก็ตามปัจจัยประกอบสำคัญที่จะทำให้การช่วยเหลือบรรลุผล ก็คือ ต้องมีผู้รับทาน หรือมีผู้รับการช่วยเหลือ คือปฏิคาหกเสมอ

^{๔๘} ที.ปาฎิ.(ไทย) ๑๑/๓๓๖/๓๔๕.

^{๔๙} อัง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๓๓/๒๘๘-๒๘๙.

นอกจากนี้ปัจจัยที่ทำให้เกิดปฏินิยในพุทธปรัชญา ส่วนหนึ่งเกิดจากจุดประสงค์บางอย่างในการให้โดยมีปรากฏกล่าวถึงจุดประสงค์ในเรื่องนี้ว่า การให้ทานมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ

๑. เพื่ออนุเคราะห์ คือ การช่วยเหลือสงเคราะห์คนยากไร้ด้วยความสงสารมีจิตเมตตาไม่หวังผลตอบแทนจากสิ่งที่ตนให้ไป เพราะคิดว่า ผู้ที่มีความเดือดร้อน ตกยากลำบากเมื่อได้รับการช่วยเหลือ จะส่งผลให้เขามีจิตใจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. เพื่อบูชาคุณได้แก่ถวายทานในพระพุทธเจ้าในฐานะเป็นผู้ก่อตั้งพระพุทธศาสนา และพระสงฆ์สาวก เพราะเป็นผู้มีพระคุณแก่ชาวโลก^{๕๐}

การให้ทานอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า ทานูปปติ ๘ คือ การให้ ข้าว น้ำ ผ้า ยานดอกไม้ ของหอม ที่นอน ที่พัก และเครื่องประทีป เป็นทานแก่สมณะ พราหมณ์ จุดประสงค์ของผู้ให้ คือ

๑. ให้เพื่อตายไปจะเกิดเป็น กษัตริย์ หรือเศรษฐี
๒. ให้เพื่อตายไปจะได้เป็น เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา
๓. ให้เพื่อตายไปจะได้เป็น เทวดาชั้นดาวดึงส์
๔. ให้เพื่อตายไปจะได้เป็น เทวดาชั้นยามา
๕. ให้เพื่อตายไปจะได้เป็น เทวดาชั้นดุสิต
๖. ให้เพื่อตายไปจะได้เป็น เทวดาชั้นนิมานรดี
๗. ให้เพื่อตายไปจะได้เป็น เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตี
๘. ให้เพื่อตายไปจะได้เป็น พรหม

สรุป ปัจจัยที่ทำให้เกิดปฏินิยในพุทธปรัชญา จากเหตุปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้เห็นว่าแนวคิดปฏินิยในพุทธปรัชญา อาจมีปัญหาขัดแย้งในหลักแนวคิดปฏินิยที่แท้จริง เพราะทำให้เห็นว่าการช่วยเหลือผู้อื่นหรือการให้ทานนั้นมีผลประโยชน์แอบแฝงหรือมีปัจจัยบางประการซ่อนอยู่ เป็นผลประโยชน์ที่มุ่งหวังให้เกิดแก่ตนเองมากกว่าคนอื่นนั่นเอง

^{๕๐} พระสิริมังคลาจารย์, มงคลัตถทีปนี แปล เล่มที่ ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๗. , ปิ่น มุกกัณท์, มงคลชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑๑

บทที่ ๓

แนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์ เรื่อง

“เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง”

เนื้อหาในบทที่ ๓ นี้ ผู้วิจัยจะมุ่งกล่าวถึงประวัติความเป็นมาและแนวคิดเรื่องอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์ เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” โดยผู้วิจัยได้ขอซื้อลิขสิทธิ์บทภาพยนตร์เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาในงานวิจัยนี้ ด้วยมุ่งหวังให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้แต่งจริงๆ

๓.๑ ความเป็นมาของภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” สร้างมาจากนวนิยายเรื่อง Pay it forward อันเป็นผลงานการเขียนของ แคทเธอริน ไรอัน ไฮด์ (Catherine Ryan Hyde) ซึ่งเป็นนักเขียนชาวอเมริกันวัย ๖๓ ปี (เกิดปี ๑๙๕๕) ที่มีผลงานมาแล้ว ๓๒ เล่ม

Pay it forward เป็นหนังสือประเภทวรรณกรรม มีจำนวน ๓๑๑ หน้า ได้รับการแปลมากกว่า ๒๐ ภาษา จัดพิมพ์มาแล้ว ๑๕ ครั้ง และมี ๒ เวอร์ชัน คือ สำหรับผู้อ่านที่เป็นผู้ใหญ่ พิมพ์ออกมาจัดจำหน่ายในปี ๑๙๙๙ และได้เป็นหนังสือขายดีระดับชาติในทันที หนังสือเรื่องนี้ได้รับรางวัล Best Books for Young Adults ในปี ๒๐๐๑ จาก American Library Association และจากนั้นในปี ๒๐๑๔ ได้มีการเรียบเรียงแบ่งบทในนวนิยายเรื่องนี้ให้เป็นหนังสือสำหรับเยาวชน เพื่อให้สะดวกในการจัดการเรียนการสอนและเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาในระดับมัธยม ซึ่งจะมีอายุอยู่ในรุ่นเดียวกับ เทเรเวอร์ แมคคินนี ตัวละครเอกของเรื่อง

แคทเธอริน ไรอัน ไฮด์ (Catherine Ryan Hyde) ได้พูดถึงแรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายเรื่อง Pay it forward นี้ว่า เกิดจากการต้องการตอบแทนคนแปลกหน้า ๒ คน ที่เมื่อประมาณกว่า ๓๐ ปีก่อน เคยช่วยเธอไว้จากอุบัติเหตุทางรถที่อาจลุกลามจนเกิดการระเบิดของเครื่องยนต์และเธออาจเสียชีวิตได้ โดยที่บุคคลทั้งสองไม่ได้หวังอะไรตอบแทนแม้แต่คำว่าขอบคุณ จึงเป็นสิ่งที่จุดประกายในการแตงนวนิยายเรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อจะบอกว่า “บางทีการช่วยเหลือ อาจกระทำได้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน” ต่อมา Pay it forward ได้รับการนำมาดัดแปลงเนื้อหาบางส่วน เพื่อนำไปสร้างภาพยนตร์

ภาพยนตร์เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์ ข้อเท็จจริงและความรู้สึก ความรู้ ความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนได้อย่างมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ เมื่อมาประกอบกับ

การแสดงที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครออกมาให้ผู้ชมเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงเทคนิคการสื่อความหมายของภาพและเสียง มุมกล้อง แสง การตัดต่อ การให้เสียง ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำให้ผู้ชมเชื่อในสิ่งที่ภาพยนตร์นำเสนอ และเกิดความคิดที่จะนำแบบอย่างที่ได้รับชมไปในภาพยนตร์ไปทำต่อไปซึ่งก็เป็นไปตามจุดประสงค์ในการสร้างภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ที่ต้องการแสดงให้เห็นคุณค่าของการทำความดีต่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนโดยตรงกลับมาที่ผู้ทำ แต่มองไปที่การทำให้โลกเป็นสถานที่ที่น่าอยู่ขึ้น ดีขึ้น

๓.๒ เนื้อหาของภาพยนตร์

เมื่อนวนิยายเรื่องนี้ได้รับความสนใจอย่างมากนับตั้งแต่พิมพ์ออกมาจัดจำหน่าย บริษัท Warner Bros. ก็นำไปดัดแปลงบทและเนื้อหาเพื่อสร้างเป็นภาพยนตร์ โดยใช้ทุนในการสร้าง US\$ ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ และทำรายได้จากทั่วโลกในทุกช่องทางได้ประมาณ ๗๕๖,๐๐๐,๐๐๐ มี Mimi Leder เป็นผู้กำกับภาพยนตร์ ดารานำแสดงคือ Kevin Spacey Helen Hunt Haley Joel Osment เนื้อหาของภาพยนตร์ที่สะท้อนปัญหาสังคม มีความยาว ๑๒๓ นาที เดินเรื่องด้วยการเน้นชีวิตของตัวละครหลัก ๓ ตัวที่อาศัยอยู่ในเมืองลาสเวกัส มลรัฐเนวาดา ตัวละครแรกเป็นชายชื่อยูจีน ซิโมนเน็ต (Eugene Simonet) ที่ร่างกายเต็มไปด้วยรอยแผลเป็นอันเกิดจากการถูกบิดาราดน้ำมันแล้วจุดไฟเผาตอนที่เขาอายุเพียง ๑๖ ปี เมื่อเขาพยายามช่วยมารดาให้พ้นจากการถูกบิดาทำร้ายร่างกาย ยูจีน ซิโมนเน็ตเพิ่งย้ายมาสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมต้นในลาสเวกัส ตัวละครที่สองคือแม่เลี้ยงเดี่ยวชื่ออาร์ลีน (Arlene) ที่ต่อสู้กับอาการติดสุราและต้องทำ ๒ งานเพื่อหาเงินมาให้พ่อเลี้ยงลูกชายที่ชื่อเทรเวอร์ และจ่ายค่าผ่อนรถปิคอัพแสนแพงที่ริคกี้ พ่อของเทรเวอร์หลอกให้เซ็นผ่อนซื้อร่วมกัน ก่อนจะทำรถเสียแล้วนำมาจอดทิ้งไว้ที่บ้านแล้วหายตัวไป และเทรเวอร์ เด็กชายวัย ๑๒ ขวบที่ตั้งเป้าหมายของชีวิตตนเองว่าจะช่วยผู้อื่น

ช่วงต้นเรื่อง ยูจีนมอบงานพิเศษประจำเทอมให้นักเรียนไปทำ นั่นคือการไปคิดโครงการที่จะเปลี่ยนโลก “Think of an idea for world change, and put it into action” ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาให้นักเรียนในทุกโรงเรียนที่เขาเคยสอนทำมาหลายต่อหลายครั้งแล้ว แต่ไม่เคยมีนักเรียนคนไหนสนใจจริงจัง ส่วนใหญ่ จะเสนอแผนโครงการง่ายๆ เช่น เก็บขยะในชุมชน ช่วยคนแก่ คนพิการข้ามถนน หรือเด็กคนหนึ่งบอกว่าจะนัดเด็กในประเทศจีนให้กระโดดพร้อมกันเพื่อให้แกนโลกเปลี่ยน เคยมีครั้งเดียว ที่เด็กคนหนึ่งทำโครงการทำความสะอาดชุมชนด้วยการไปเช็ดผนังที่เปรอะไปด้วยรอยขีดเขียนและเลิกทำไปอย่างรวดเร็ว หลังจากเช็ดไปได้ไม่ถึงครึ่งผนัง แต่ที่โรงเรียนแห่งนี้ เทรเวอร์ เด็กผู้ชายวัย ๑๒ ที่ดูตัวเล็ก แบบบางและเงิบๆ เรียบร้อย คิดโครงการที่เขาเรียกมันว่ากระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ซึ่งเทรเวอร์อธิบายว่า เริ่มจากการที่เขาช่วยคน ๓ คน แล้วคนที่เขาช่วยแต่ละ

คนจะไปช่วยคนอื่นต่ออีก ๓ คน จนท้ายที่สุด การช่วยคน ๓ คนต่อเนื่องไปเรื่อยๆ นี่จะขยาย ขบวนการการทำดีนี้ออกไปจนครอบคลุมคนทั้งโลก

คนแรกที่เทรเวอร์ช่วยคือคนไร้บ้านและติดยาชื่อเจอร์รี่ เขาพาเจอร์รี่มาอาบน้ำ รับประทานอาหารที่บ้านและให้เงินไปซื้อเสื้อผ้าใหม่เพื่อใส่ไปสมัครงาน แต่หลังจากได้งานไม่นาน เจอร์รี่ก็กลับไปเสพยาและถูกจับ เทรเวอร์เชื่อว่าการช่วยเจอร์รี่ประสบความสำเร็จล้มเหลว คนที่ ๒ คือตัว ครูยูน ซิโมนต์เอง เทรเวอร์จับคูยูนกับแม่ของเขาเพราะเชื่อว่าทั้ง ๒ คนเหงาและต้องการใครสัก คน ซึ่งก็ดูเหมือนจะได้ผลในช่วงแรกๆ จนกระทั่ง ริคกี พ่อของเทรเวอร์โผล่กลับมาและแม่ของเทรเวอร์ก็หวนกลับไปหาริคกีอีกครั้ง เทรเวอร์เชื่อว่าการช่วยครั้งนี้ล้มเหลวด้วย คนที่ ๓ ที่เทรเวอร์ช่วยคือ อัดัม เด็กชายตัวเล็กแต่ปากดีจนโดนรุ่นพี่เกเร ๓ คนข่มขู่และคอยรุมรังแก แต่ด้วยความที่เทรเวอร์เองก็เป็นเด็กตัวเล็กๆ ที่ไม่แข็งแรง จึงไม่สามารถช่วยอัดัมได้ ทำให้เทรเวอร์คิดว่าโครงการของเขา ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

เทรเวอร์ไม่ทราบว่าจะหวังโชแห่งการทำดี (Pay It Forward) ของเขา ได้สร้างกระแส การทำดีต่อเนื่องให้เกิดขึ้นในสังคมแล้ว เริ่มจากที่แม่ของเทรเวอร์ ได้คุยกับเจอร์รี่ คนไร้บ้านและติด ยาที่ เทรเวอร์ได้ช่วยเป็นคนแรกและกลับมาช่วยซ่อมรถที่จอดเสียอยู่ในโรงรถ ข้อคิดที่อาร์ลีนได้ ฟังมา ทำให้เธอคิดจะให้อัยเกอร์ช ผู้เป็นมารดา ที่เลี้ยงเธอมาในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี มีทั้งเหล้า ทั้ง ผู้ชาย จนอาร์ลีนไม่ยอมให้มารดาพบหน้าหลานชาย ตอนนี้ มารดาของเธอเป็นคนไร้บ้านและติดสุรา อาร์ลีน กลับไปหาแม่ ให้โอกาสแม่มาเจอหน้าหลานด้วยข้อแม้ว่า ก่อนมาหา ห้ามดื่มเหล้าและได้เล่า ถึงแนวคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ของเทรเวอร์ที่ทำให้เธอได้คิด แม่ของอาร์ลีน กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) โดยการช่วยโจรชื่อซินีจี จี ให้หนีจากการถูก ตำรวจจับได้ และแม้ว่า เธอจะไม่คิดว่าซินีจี จี จะเป็นคนดีพอหรือจะกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ต่อไป แต่เกรซก็เล่าถึงแนวคิดนี้ให้ซินีจีฟัง

วันหนึ่ง ซินีจีทะเลาะกับพี่สาวแล้วโดนพี่แทงจนบาดเจ็บ เขาเข้าไปขอรับการรักษาใน ห้องฉุกเฉินที่โรงพยาบาลท้องถิ่น ในห้องฉุกเฉินนั้น มีเด็กผู้หญิงที่กำลังทนทุกข์ทรมานกับอาการหอบ หืดกำเริบเฉียบพลัน บิดาของเด็กพยายามขอให้พยาบาลช่วยดูลูก แต่ก็ไม่มีพยาบาลคนไหนใส่ใจ เพราะตามกฎหมาย โรงพยาบาลจะดูแลผู้ป่วยที่มีบาดแผลก่อน ซินีจีจึงช่วยด้วยการชักปิ่นออกมาขู่ว่าจะให้พยาบาลนำเด็กผู้หญิงไปรักษาทันที

ส่วนทางด้านเจอร์รี่ หลังจากพ้นโทษออกจากคุก ได้ออกเดินทางไปซานฟรานซิสโก ระหว่างทาง เจอร์รี่พบผู้หญิงชื่อชาร์ลอตต์พยายามฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดลงจากสะพาน เจอร์รี่ ช่วยพูดให้เลิกล้มความตั้งใจนั้น ขณะที่เทรเวอร์เชื่อว่าโครงการของเขาล้มเหลว แต่ผู้ชมรู้ว่ามันเกิด กระแสขึ้นมาแล้ว เพราะได้เห็นเรื่องราวต่างๆ ของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It

Forward) ในแต่ละฉาก ว่ามีการแพร่กระจายแนวคิดไปทั่วลอสแอนเจลิส ซานฟรานซิสโกและในที่สุดก็ขยายไปทั่วประเทศ นักข่าวชาวนิวยอร์กชื่อ คริส แชนด์เลอร์ ได้รับรู้ถึงกระแสความเคลื่อนไหวของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) เพราะไปตามข่าวลือจับคนร้าย แล้วรถของตัวเองถูกรถคนร้ายที่ขับหนีพุ่งเข้าชน ผู้ชายแปลกหน้าคนหนึ่งยื่นกุญแจรถจากตัวใหม่เอี่ยมให้แชนด์เลอร์ แล้วบอกให้ขับไปได้เลย เขายกให้ เมื่อแชนด์เลอร์ได้ทราบถึงแนวคิดห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) เขาจึงเริ่มตามล่าต้นตอของเรื่องนี้ จนในที่สุด ก็สามารถติดตามเรื่องไปจนถึงต้นกำเนิดของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) และได้สัมภาษณ์เทรเวอร์ เขาพยายามจะวิเคราะห์ว่าอะไรทำให้เทรเวอร์แตกต่างจากคนอื่น ๆ หลังการให้สัมภาษณ์ เทรเวอร์เห็นอ้อมลูกเด็กรุ่นพี่รูปร่างแก่อีก ก็รวบรวมความกล้า พยายามเข้าไปช่วย เทรเวอร์ถูกแทงได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตลงในโรงพยาบาล

การสละชีวิตของเทรเวอร์ ทำให้เรื่องราวของการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ยิ่งโด่งดัง ผู้คนนับหมื่นมาร่วมจุดเทียนแสดงความอาลัย และต่างให้คำมั่นสัญญาว่าจะกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) เพื่อเปลี่ยนโลกให้กลายเป็นที่ที่ผู้คนแสดงความเมตตาต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดไป

ในตอนท้ายของเรื่อง ยูจิน ซิโมนต์และอาร์ลีนแต่งงานกัน แต่รักก็ปรากฏตัวขึ้นอีกครั้ง และได้รู้จากสตีฟว่าเด็กคนนี้เป็นลูกของซิโมนต์ ซิโมนต์และอาร์ลีนให้เงินริคก็ก้อนหนึ่งเพื่อช่วยให้ตั้งตัวได้ และขอให้ริคก็กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) เพื่อเห็นแก่เทรเวอร์

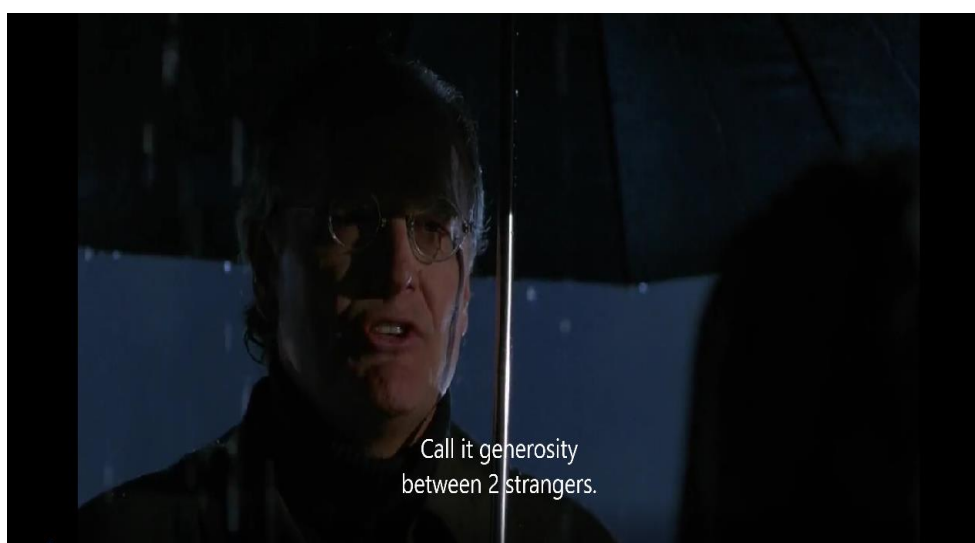
๓.๓ การนำเสนอแนวคิดอัตโนมัติและปรตถนิยมผ่านการแสดงในภาพยนตร์

เพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดอัตโนมัติและปรตถนิยมในภาพยนตร์ เรื่อง “เพย์ อิท ฟอว์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” นี้ ผู้วิจัยได้ตัดฉากภาพยนตร์ออกเป็นตอนๆ เพื่อชี้ให้เห็นแนวคิดที่นำเสนอผ่านการแสดงฉากในต่างๆ ซึ่งพบว่ามีปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ทั้งเรื่อง ดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้

๓.๓.๑ ความเอื้อเฟื้อระหว่างคนแปลกหน้า

ภาพยนตร์ปูเรื่องด้วยฉากที่ธอร์เซน ทนายความชื่อดัง ขับรถผ่านมาเห็นเหตุการณ์ที่รถยนต์ของคริสต แชนด์เลอร์ นักข่าวที่มาติดตามข่าวการลือจับคนร้ายในบ้านหลังหนึ่ง โดนรถคนร้ายที่ขับหนีตำรวจออกมาพุ่งชนเสียหายนจนใช้การไม่ได้ ธอร์เซนที่ได้แนวคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการทำดีจากชิตนีย์ จีที่ช่วยลูกสาวของเขาในห้องฉุกเฉินในโรงพยาบาล จึงทำดีต่อเนื่องด้วยการยกรถจากตัวคันหรูของเขาเองให้แชนด์เลอร์ แชนด์เลอร์ไม่เข้าใจในเจตนา ถึงถามย้าว่า จะให้เขาขับรถธอร์เซนกลับบ้านหรือยัง ธอร์เซนตอบว่า ไม่ใช่ ยกให้ เอาไปเลย ช่วงนี้ ดวงดี แล้วมีรถหลายคัน แชนด์เลอร์

ง ถามอีกว่า คุณยกรถจากัวร์ใหม่เอี่ยมให้ผม โดยไม่ต้องการอะไรตอบแทนเลยหรือ ธอร์เซนเลยขออนามบัตรแซนด์เลอร์มา บอกว่าจะพิสูจน์ให้ดู แล้วจะติดต่อไป เมื่อแซนด์เลอร์ถามว่า นี่มันเรื่องอะไรกัน จะให้ผมไปปาดคอเมียคุณให้หรือยังงัย ธอร์เซนขำ น่าสนนะ แต่ไม่ใช่ เรียกมันว่าความเอื้อเฟื้อระหว่างคนแปลกหน้าสองคนก็แล้วกัน

ภาพที่ ๑ ความเอื้อเฟื้อระหว่างคนแปลกหน้า

[Thorsen gives Chris the keys to his car]

Chris: You want me to drive home in your car?

Thorsen: No, I want you to take my car. Had a lot of luck lately. I don't need it.

Chris: You're giving me a brand-new Jaguar, and you don't want anything?

Thorsen: I can prove it. Give me your card.

[Chris gives Thorsen a business card]

Thorsen: I'll be in touch.

Chris: Whoa, what is this? What, you want me to kill your wife or something?

Thorsen: No. Tempting, but no. Call it generosity between two strangers.

๓.๓.๒ จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง

สี่เดือนก่อน วันแรกของการเปิดภาคเรียนใหม่ ที่โรงเรียนมัธยมต้นในเมืองลาสเวกัส เทรเวอร์ แมคคินนีวัย ๑๒ ขวบ นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ กำลังเดินเข้าไปโรงเรียน เราจะได้เห็นเครื่องตรวจจับโลหะที่นักเรียนแต่ละคนต้องเดินผ่าน การใช้ความรุนแรงในโรงเรียนด้วยอาวุธร้ายแรงทำให้รัฐบาลกลางออกกฎหมายห้ามพกพาอาวุธเข้าไปโรงเรียนทุกแห่ง

กลุ่มเด็กเกราะบวมก็เดินเข้าไป คนหนึ่งแกล้งทำของหล่นลงพื้นแล้วเตะมันไปให้เพื่อนที่อยู่อีกด้านของเครื่องตรวจโลหะรับ อัดัมเพื่อนร่วมชั้นของเทรเวอร์เห็นเข้า จึงว่าใส่หน้ารุ่นพี่ว่า ไอ้ตุ๊ด เทรเวอร์เห็นเหตุการณ์พอดี ก็รีบเข้ามาดึงตัวอัดัมออกไป เพราะรู้ว่าเขาสองคนไม่อาจต่อกรกับแก๊งเด็กเกราะสามคนนี้ได้ เทรเวอร์บอกอัดัมว่า มันเอาแคตายแน่

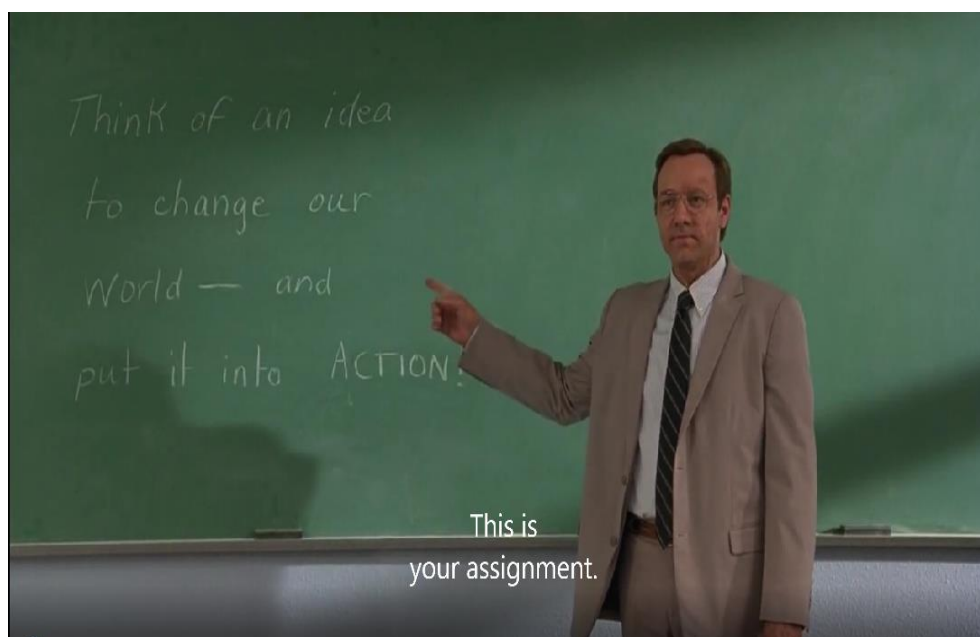

ภาพที่ ๒ จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง

๓.๓.๓ ความเป็นจริงของโลก

ในห้องเรียนวิชาสังคมศึกษา ครูคนใหม่ของวิชานี้ ชื่อ ยูจิน ชิโมนต์ เขาเป็นผู้ชายวัยกลางคนที่สะอาดสะอ้าน พูดจาภูมิฐาน แต่งตัวเนียบทุกกระเปียดนี้ว ชื่นชอบการใช้คำศัพท์ยากๆ เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาและกระตุ้นให้เด็กๆ ไปค้นหาความหมาย แต่ท่าทางที่เคร่งขรึมเอาจริงเอาจัง เป็นเพียงการป้องกันตนเองจากการสอรู้สอเห็นวาร์อยแผลไฟไหม้มากมายบนใบหน้าและลำตัวของเขา เกิดขึ้นได้อย่างไร

สิ่งหนึ่งที่ครูซิโมเน็ตทำเป็นประจำทุกปีในวันเปิดภาคเรียน คือการเริ่มสอนด้วยการถามคำถามที่เปิดตาเด็กๆ ให้รับรู้ความเป็นจริงของโลกภายนอก เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการรับมือกับสิ่งเลวร้ายที่มีอยู่นอกบ้าน เขาจะเริ่มด้วยการบอกว่านี่คือวิชาสังคมศึกษา มันคือวิชาที่เราจะเรียนรู้เรื่องโลก เรื่องสังคมภายนอก เขาย้ำว่า ไซ่ ข้างนอกนั้นมีโลกจริงๆ อยู่ จะหลบ จะหนี ยังไงก็ไม่พ้น ใครฉลาดหน่อย ได้เรียนสูงๆ ก็จะไปผจญกับพวกต็อกเตอร์ที่คิดว่าตัวเองฉลาดกว่าคนอื่น จบแล้วก็ไปเจอกับนายจ้างเลวๆ กับความเลวร้ายของการฟ่องหย่า พวกหัวไม่ดี เรียนไม่จบๆ เหยๆ ก็ต้องไปเจอผู้พิพากษาตอนโดนคดี เด็กๆ ทำท่าเหมือนไม่เชื่อ ซิโมเน็ตถามว่า คิดว่าที่ครูบอกจะไม่เกิดกับตัวเองสักเรื่องเลยหรือ เด็กคนหนึ่งตอบว่า ผมก็อยู่บ้านเล่นกีตาร์ไป เด็กๆ ส่งเสียงเป็นเชิงเห็นด้วย ครูเลยย้ำว่า หนูมนักดนตรี เธอเลือกที่จะไม่เรียนรู้การรับมือกับโลกภายนอก แล้วอยู่บ้านจนอายุ ๔๕ เพี้ยนมาก เวลา ๓๐ ปีนะ มันผ่านไปไวมาก เธอจะยังกินซีเรียลด้วยถ้วยเดิมที่เธอกินตอน ๑๐ ขวบ แล้วทะเลาะกับแม่ ที่ตอนนี้อายุ ๘๐ ใส่แอมเพอร์ส ว่าหน้าที่ใครออกไปทิ้งขยะ ก็คงจะมีแพนทรอกนะ ผู้หญิงคงรุมทิ้งหนูมใหญ่ที่ไม่ยอมทำงาน เกาะกินอยู่กับแม่แก่ๆ ที่ยังต้องซักเสื้อผ้าให้เธอ เด็กๆ รับรู้ถึงความจริงในข้อนั้น ครูพูดต่อว่า ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ที่สุดถ้าพวกเธอจะนึกถึงมันบ้าง ว่าเธอทำอะไรในโลกนั้นได้บ้าง หรือโลกต้องการอะไรจากเธอ แล้วเธอคิดว่าโลกคาดหวังอะไรจากเธอ เทรเวอร์ตอบครูว่า ไม่คาดหวังอะไรเลย ครูตอบว่า ถูกต้อง โลกไม่ได้คาดหวังอะไรจากเราเลยแม้แต่นิดเดียว พวกเธอแค่เด็ก ม ๑ กองทุนสนับสนุนวิทยาศาสตร์ยินดีจะจ่ายเงินเป็นพันล้านเพื่อสอนลิงกอริลลาให้พูดภาษาคนได้ มากกว่าเอามาใช้สอนพวกเธอเดินเคี้ยวหมากฝรั่ง พวกนั้นคงโยนเธอเข้ารักษาโรคสภาวะจิตแปรปรวนที่เกิดจากสภาวะฮอร์โมนเปลี่ยน ให้กินเค้กปลอมใจ แล้วปล่อยตัวเธอออกมาในสองปี อยากสูกลับไหมละ อยากพิสูจน์ไหมว่าเธอรู้ว่ามีโลกทั้งใบ แล้วเธอไม่ใช่ซอมบี้เสียหุพังตกอยู่ภวังค์สะกดของดนตรีร็อกเฮฟวี่เมทัล พิสูจน์ให้โลกเห็นว่าเธอทำอะไรได้บ้าง แล้วครูก็หันไปหากระดาน เพื่อบอกเด็กๆ ว่า นี่คืองานประจำทอม คนที่ทำได้ดีที่สุดจะได้เกรด เอ โดยอัตโนมัติ บนกระดานมีข้อความเขียนไว้ว่า จงคิดหาวิธีเปลี่ยนโลก แล้วลงมือทำตามสิ่งที่คิด เทรเวอร์จ้องกระดานในสมองเต็มไปด้วยความคิดเรื่องนี้

ภาพที่ ๓ ความเป็นจริงของโลก

๓.๓.๔ เริ่มปฏิบัติการช่วยเหลือผู้คน

โครงการของเทอร์เวอร์ คือการกระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำดี (Pay It Forward) ซึ่งจะเริ่มจากการที่เขาช่วยคน ๓ คน แล้วคนที่เขาช่วย แต่ละคนจะไปช่วยคนอื่นต่ออีก ๓ คน จนท้ายที่สุด การช่วยคน ๓ คนต่อเนื่องไปเรื่อยๆ นี้จะขยายขอบเขตการทำดีนี้ออกไปจนครอบคลุมถึงคนทั้งโลก

คนแรกที่เทอร์เวอร์ช่วยคือ หนุ่มจรรย์ ไร่บ้าน ชื่อเจอร์รี่ เทรเวอร์ต้องการให้โอกาสเจอร์รี่ ได้ทานอาหาร อาบน้ำ แต่งตัวให้ดีพอสำหรับการไปสมัครงาน แนวคิดการช่วยคนของเทอร์เวอร์ คือ ช่วยคนที่ลำบากจริงๆ แต่ต้องมีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนตัวเอง ไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา ในภาพยนตร์เรื่องนี้ ไม่ได้ปูเนื้อเรื่องมาก่อน ว่าทำไมเทอร์เวอร์ถึงเลือกช่วยเจอร์รี่ แต่ในหนังสือ มีการบอกว่าเทอร์เวอร์ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่าจะมอบเงินจำนวนหนึ่งให้กับคนที่เดือดร้อน พอถึงเวลาที่แจ้งไว้ในโฆษณา เทรเวอร์ปั่นจักรยานไปที่จุดนัดหมาย และตกใจที่เห็นคนไร่บ้านยืนรออยู่ถึง ๔๔ คน เมื่อเห็นว่าเทอร์เวอร์เป็นเด็ก บางคนก็เดินออกจากแถวไปเลย เพราะคิดว่าเป็นเรื่องหลอกลวง เทรเวอร์บอกว่า เขามีรายได้จากการส่งหนังสือพิมพ์อาทิตย์ละ ๓๕ เหรียญเก็บไว้จำนวนหนึ่งที่จะมาให้ในวันนี้ มีคนถามว่า ตกลงจะเลือกให้ใคร เทรเวอร์บอกว่า ให้คนที่อยากได้จริงๆ โดยให้เขียนมาว่า ทำไมถึงควรจะได้รับเงินก้อนนี้ เมื่อพูดจบ เขาสงสัยว่าทำไมคนถึงออกจากแถวกันเกือบหมด ผู้หญิงคนหนึ่งถามเทอร์เวอร์กลับว่า ทำไมคิดว่าพวกนี้เขียนหนังสือได้ทุกคน

เจอร์รี่เขียนว่า ทุกคนสมควรได้รับเงินก้อนนี้พอๆ กัน บางคนอาจโกหกเพื่อให้ได้เงิน แต่เขาจะขอเล่าตรงๆ แล้วโชคชะตาไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนเป็นอย่างที่เป็นอยู่ตอนนี้ รวมถึงตัวเขาเอง

ด้วย เจอร์รี่บอกด้วยว่าเขามีปัญหาเรื่องติดเฮโรอีน แต่ก็พยายามเลิกมาได้หลายอาทิตย์แล้ว เขาเคยเป็นช่างซ่อมเครื่องยนตร์กลไกต่างๆ ตอนนั้น ไม่มีใครสนใจว่าเขาจะตัวเปื้อนหรือสกปรกแค่ไหน แต่พอช่วงหลังเศรษฐกิจไม่ดี คนตกงานเยอะมาก หลายคนมาสมัครงานระดับช่างซ่อมด้วยประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร และมาด้วยหน้าตา ทำทางดี เจอร์รี่บอกด้วยว่า ไม่มีใครอยากจ้างคนไร้บ้านทำงาน เขาให้คำมั่นว่า เขาจะไม่ทำพลาดอีก เพราะเขาไม่โอเคเลยกับการนอนข้างถนน เขาจบด้วยการขอบคุณเทรเวอร์ที่ให้โอกาส พอเขียนจบ เงยหน้าขึ้นมา มีเพียงเทรเวอร์กับเจอร์รี่เท่านั้นที่เหลืออยู่

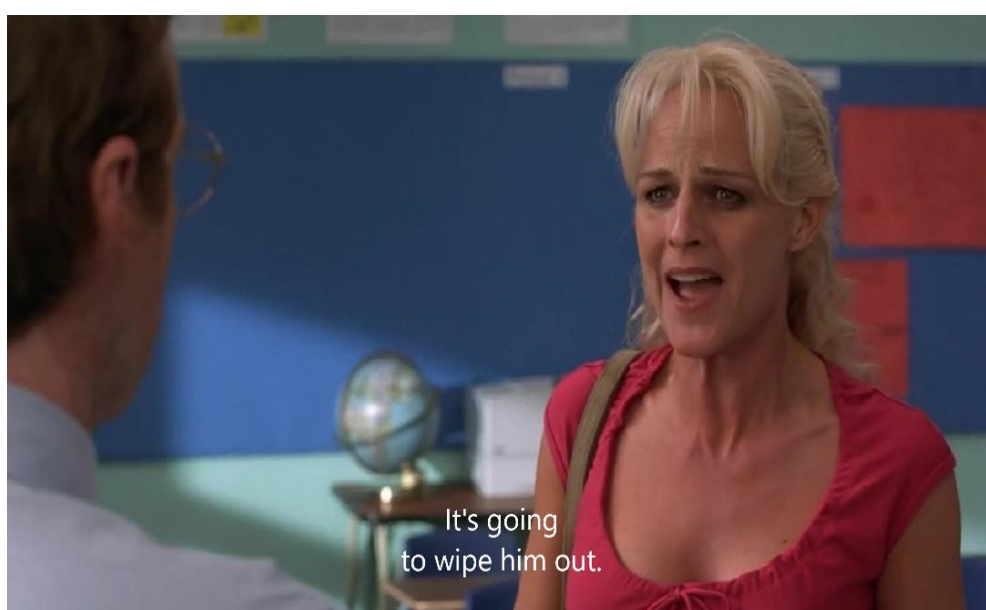
เทรเวอร์พาเจอร์รี่มาที่บ้าน ให้ทานซีเรียลและมาร์ชเมลโล่ที่ปกติเป็นอาหารเช้าของเขาเอง แล้วให้เจอร์รี่นอนในรถปิกอัพที่จอดเสียอยู่ในโรงรถ อาร์ลีนกลับมาดึกในคืนนั้น และหมดแรงนอนบนโซฟาในห้องนั่งเล่น เช้าวันรุ่งขึ้น เทรเวอร์บอกแม่ว่าขอเพื่อนมาอาบน้ำหน่อย เมื่ออาร์ลีนตื่นเต็มที่และพบเจอร์รี่เข้า จึงโวยวาย ก่อนเจอร์รี่ที่ดูดีขึ้นในชุดใหม่จะออกไป เทรเวอร์ถามว่ามีเงินค่ารถเมล์แล้วยัง เจอร์รี่แบมือให้ดูเศษเหรียญเต็มกำมืออย่างภูมิใจ พร้อมกับบอกว่ายังมีเงินเหลือจากการซื้อเสื้อผ้า อาร์ลีนดุเทรเวอร์ว่าทำไมพาคนแปลกหน้าเข้ามา เทรเวอร์บอกว่าเจอร์รี่คือเพื่อนเขา อาร์ลีนบอกลูกว่าจะเป็นเพื่อนกับคนแบบนั้นไม่ได้ ไหนบอกสิว่า ทำไมพามาที่บ้าน เทรเวอร์ตอบว่าเป็นโครงการที่ครูให้ทำ แล้วพุ่งตัวออกไป

ภาพที่ ๔ เริ่มปฏิบัติการช่วยเหลือผู้คน

๓.๓.๕ เฝื่อนหน้า เพื่อหาคำตอบจากครู

ด้วยความโมโห อาร์ลีนบุกไปหาครูที่ห้องเรียนเพื่อไปถามว่าครูให้งานอะไรเด็กทำ จิตอาสาพาคนจรจัดเข้าบ้านหรือ เมื่อครูชี้ให้ดูบนกระดานว่าคืองานหาแนวคิดที่จะเปลี่ยนโลก แต่ที่ผ่านมาไม่เคยมีเด็กคนไหนสนใจมันจริงจัง อาร์ลีนบอกว่าคุณไม่รู้จักลูกฉัน เขาจะจริงจังกับทุกสิ่งทุกอย่าง และหากเขาทำไม่สำเร็จ เขาจะท้อแท้จนหมดกำลังใจ ครูยูจีนแนะนำให้แม่กลับไปคุยกับลูก ว่าอะไรเป็นอะไร

ภาพที่ ๕ เฝื่อนหน้า เพื่อหาคำตอบจากครู

Arley: [*Storming into the room*] Mr. Simonet?

Eugene: Yes, I'm Eugene...

[*looks up from his desk to see Arlene*]

Eugene: ...Simonet.

Arley: [*Taken aback by Eugene's scars*] Hello.

Eugene: Hello.

Arley: What is this assignment?

Eugene: Excuse me?

Arley: What did you tell my son to make him bring a homeless man into my house?

Eugene: Uh, I have two problems. One: I have absolutely no idea what you're talking about. And two: I don't know who you are.

Arley: Arlene McKinney. My boy is in your social studies class... Trevor.

Eugene: Trevor. Yes, he's very attentive. He's very exigent, which I like.

[*Noticing some confusion on Arlene's face*]

Eugene: Exigent, it's challenging, testing...

Arley: I know what it means! Would you like to tell me why my kid brought a bum into my house?

Eugene: I have no idea...

Arley: Bullshit!

Eugene: Mrs. McKinney, I don't know how your son interpreted the assignment.

Arley: How do you think he interpreted it?

Eugene: Well, I don't know. My suggestion is, if you want to know, why don't you go home and talk to your son?

Arley: Hey! I talked to him!

Eugene: Really? Then why did you come all the way down here to ask me what the assignment is?

[*Points to the blackboard*]

Eugene: It's not a state secret.

๓.๓.๖ ตามหาต้นตอแห่งการทำความดีต่อเนื่อง

คริส แชนด์เลอร์ที่ได้รับรถจากรั้วจากธอร์เซน ทั้งในสิ่งที่เกิดขึ้น จนออกสืบเสาะหาตัวธอร์เซนจนเจอ เพื่อขอทราบเรื่องราวทั้งหมด ธอร์เซนจึงเล่าเรื่องที่มีคนช่วยลูกสาวในโรงพยาบาลให้ฟัง และบอกว่าเมื่อเขาพยายามจะขอบคุณ คนที่ช่วยกลับบอกให้เขาไปช่วยคนอื่นต่ออีกสามคนแทน

ภาพที่ ๖ ตามหาต้นตอแห่งการทำความดีต่อเนื่อง

Sidney: [*Staring at Thorsen's Daughter*] No! No, wait!

[*Gets up in front of Thorsen, faces the Nurse, and starts shouting*]

Sidney: No! Hey! Wait! Enough bullshit! You need to help her right now!

Nurse: Excuse me...?

Sidney: Man, why you giving me all this shit? Ain't you got some oxygen or something you can give her?

Nurse: All right. Let me get a supervisor.

[*Attempts to leave*]

Sidney: [*Blocks her way*] No, no, no, no! You don't need to get no supervisor! You the supervisor today! Huh? You are the supervisor today! You feel me on that? Now I want you to get your skinny ass down the hall, put the little girl on a tray and supervise her, and I want you to get her some goddamn air!

[*Patting Thorsen's Daughter's shoulder*]

Sidney: I got your back, sis!

[*Notices the Nurse hasn't left yet*]

Sidney: Aw, bitch you still here?

[*Gets out a gun and shoots the floor. The nurse hurries out*]

Sidney: Shit! Shit ain't funny now!

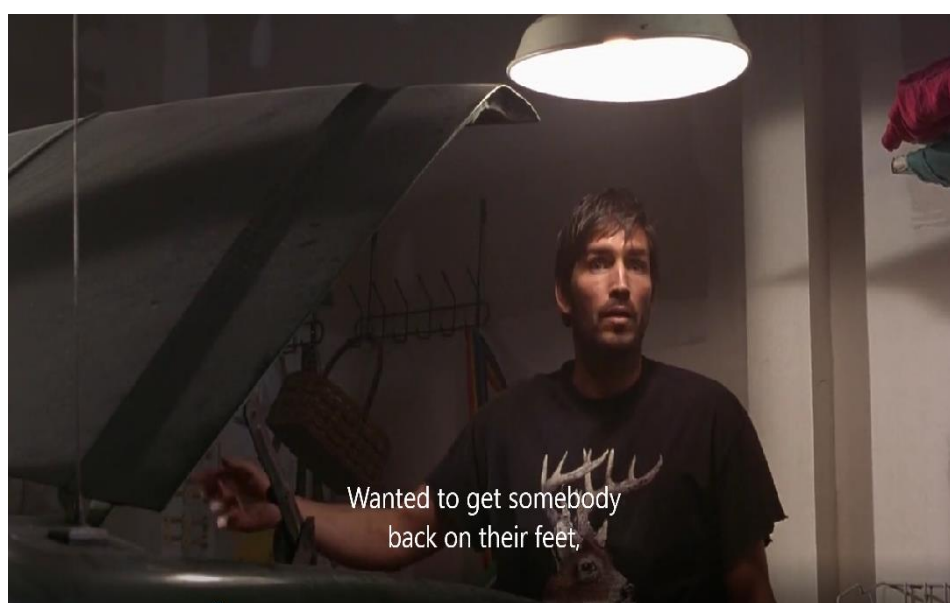
[Thorsen's Daughter is put on a stretcher]

Sidney: Aw! Aw come on, man! Come on! Come on, man! Damn! Aw!

[Sidney is arrested and put in handcuffs]

๓.๓.๗ เจอร์รี่ช่วยอาร์ลีนตามเงื่อนโซ่ของการทำดีต่อเนื่อง

เจอร์รี่ได้งานเป็นช่างในโรงแรมเล็กๆ แห่งหนึ่ง แต่เขาใช้เวลานอกเวลาว่าง มาช่วยซ่อมรถให้อาร์ลีน เพราะเห็นอาร์ลีนลำบากกับการต่อรถเมล์ไปกลับที่ทำงาน ทั้งคู่คุยกัน ทำให้อาร์ลีนหนักใจถึงแม่ ที่ตอนอาร์ลีนเด็กๆ เกือบทำให้อาร์ลีนต้องเป็นเด็กข้างถนนมาแล้ว เพราะความล้มเหลวในการดำเนินชีวิต เจอร์รี่เล่าถึงแนวคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการทำดีของเทรเวอร์ ทำให้อาร์ลีนฟัง

ภาพที่ ๗ เจอร์รี่ช่วยอาร์ลีนตามเงื่อนโซ่ของการทำดีต่อเนื่อง

๓.๓.๘ วันนำเสนอโครงการ

ถึงวันที่นักเรียนนำเสนอโครงการของตนเอง เทรเวอร์นำเสนอโครงการด้วยการวาดวงกลมวงใหญ่หนึ่งวง และด้านล่างวงกลมใหญ่เป็นวงกลมเล็กสามวง แต่ละวงมีรูปคนอยู่ เทรเวอร์ชี้ไปที่วงกลมใหญ่ นั่นคือตัวผม ที่ต้องช่วยคนสามคน การช่วย ต้องเป็นเรื่องที่ใหญ่หรือยาก เรื่องที่เขาทำเองไม่ได้หรือทำแล้วไม่สำเร็จ ผมจะเป็นคนทำให้ จากนั้น สามคนที่ผมช่วย ก็จะไปช่วยคนอื่นอีกสามคน แก้วแล้วนะ จากนั้นทั้งแก้วคนก็ไปช่วยต่ออีกคนละสาม เพื่อนๆ ในห้องส่งเสียงทำนองไม่เชื่อถือเป็นไปไม่ได้ ครูจึงบอกให้อธิบายว่าทำไมถึงคิดว่ามันจะเป็นไปไม่ได้ อดัมบอกว่า มันเป็นระบบ

คุณธรรมพื้นฐาน อาศัยความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ เช่น พ่อแม่ผมเข้าพักที่โรงแรมที่ไม่มีการส่งคนขึ้นมาตรวจมินิบาร์ในห้องตอนเช็กเอาท์ แต่คนพักต้องไปบอกแคชเชียร์เองเพื่อจ่ายเงินค่าเครื่องดื่ม เหล้าเบียร์ที่กินไป แล้วใครจะไปบอกละ กีนฟริลี้ เด็กหญิงชาวอเมริกาใต้เอ่ยอีกว่า ไม่มีใครทำหรอก

ครูยูจินถามเทอร์เวอร์ อะไรทำให้เทอร์เวอร์คิดแนวคิดนี้ออกมา เทรเวอร์ตอบว่าเพราะทุกอย่างมันแย่มากๆ เขาเลยอยากจะเปลี่ยนมัน ครูชมว่าเป็นโครงการที่ดีมาก ส่วนคนที่บอกว่างี้เง่า ก็ไม่ต้องทำอะไรกับโลกนะ ก็ขอให้กันงอกกับการเล่นเกมจนได้เลเวลสูงๆ คิดหรือว่าในการสัมภาษณ์งานครั้งแรกในชีวิตของพวกเธอ ผู้สัมภาษณ์จะถามว่าเล่นเกมถึงเลเวลไหนแล้ว อย่างน้อยๆ เทรเวอร์ก็พยายามแก้ปัญหาให้โลก เป็นเรื่องที่น่าชื่นชม

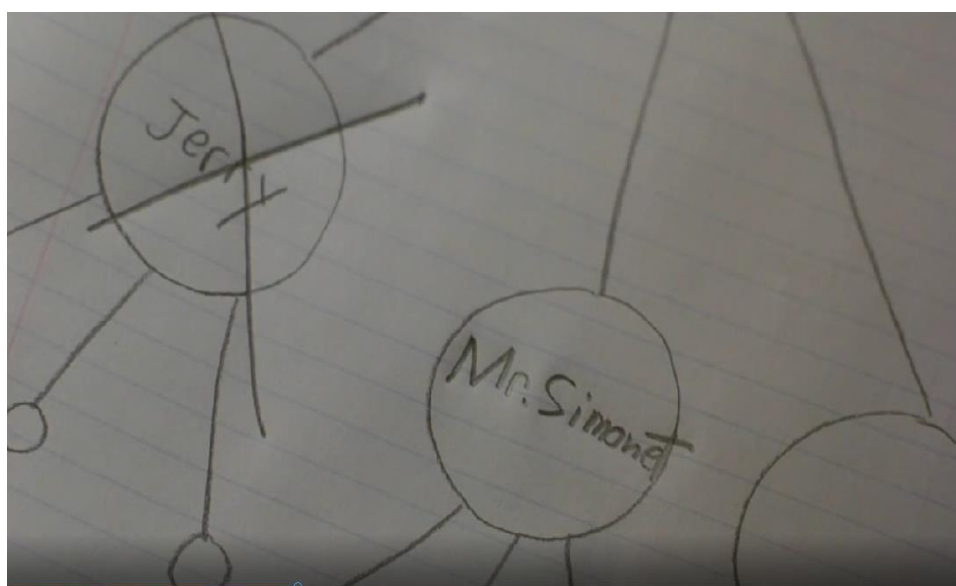

ภาพที่ ๘ วันนำเสนอโครงการ

๓.๓.๙ ล้มเหลวจากคนที่เลือกไปช่วย

เทอร์เวอร์แวะไปเยี่ยมเจอร์รี่ และได้พบว่าเจอร์รี่หันกลับไปเสพยาอีก เขาขีดฆ่าชื่อเจอร์รี่ออก แล้วใส่ชื่อครูยูจิน ชิโมนต์ลงไป ครูคือคนต่อไปที่เขาจะช่วย จากบาดแผลไฟไหม้ที่ใบหน้าและลำตัว ทำให้ครูปลีกตัวออกจากสังคมเพราะเชื่อว่าทุกคนจะจับจ้องแต่บริเวณที่เป็นแผลอันแสนน่าเกลียดนั้น ครูเหงา แต่ใช้วิธีการแสดงออกที่ทำให้คนไม่กล้าเข้าหา อาร์ลีน แม่ของเทอร์เวอร์เองก็มีปัญหา เพราะมักจะเลือกคบผู้ชายที่ไม่ดีพอ เทรเวอร์เลยคิดจะจับสองคนนี้มาคู่กัน เทรเวอร์ปลอมจดหมายแม่ไปนัดครูยูจินมาที่บ้าน และไปหลอกแม่ว่าครูอยากมาคุยด้วย เมื่อมาถึงบ้าน ทั้งยูจินและอาร์ลีนรู้ทันทีว่าโดนเทอร์เวอร์วางแผนหลอกมา แต่ทั้งคู่ก็ทานอาหาร และคุยกันถูกคอ เมื่อยูจินกลับไปอาร์ลีนเข้าไปคุยกับลูกว่าทำแบบนี้ทำไม เพราะถึงครูจะน่ารัก แต่มันเป็นไปไม่ได้ เทรเวอร์หลุดปาก

ออกมาว่าแม่ก็ชอบแต่ผู้ชายที่กินเหล้าเมาแ้วไปกับแม่ อาร์ลีนบอกว่า ไม่หรอก เพราะวันหนึ่ง พ่อของ เทรเวอร์ก็จะกลับมา เทรเวอร์เถียงว่าไม่มาหรอก เขาทิ้งเราไปตั้งหลายเดือนแล้ว ด้วยความโกรธ อาร์ลีนตบหน้าลูกชาย เทรเวอร์เสียใจจนหนีออกจากบ้าน อาร์ลีนไม่รู้จะโทรหาใคร เพื่อนๆ เธอก็เมากันหมด สปอนเซอร์ผู้ดูแลเรื่องติดเหล้าของเธอก็เข้าโรงพยาบาล เธอจึงขอให้ครูยูจินช่วย ด้วยประสบการณ์ของยูจินที่เคยหนีออกจากบ้าน ทำให้เขาตรงไปที่ท่ารถโดยสาร และพบเตรเวอร์ที่กำลังจะโดนนักข่มขืนหลอกล่อไปพоди แม่ลูกปรับความเข้าใจกันได้ในที่สุด อาร์ลีนยอมรับว่าเธอมีปัญหาใหญ่ที่กำลังพยายามแก้ไข

ภาพที่ ๙ ล้มเหลวจากคนที่เลือกไปช่วย

๓.๓.๑๐ ห่วงโซ่แห่งการทำดี

กระแสของการทำความดีต่อเนื่องเริ่มแผ่ขยายออกไป อาร์ลีนไปหาแม่ตัวเอง เพื่อไปบอกว่าไม่โกรธแม่ที่สมัยก่อนเลี้ยงดูเธอมาไม่ดี จนเกือบจะทำให้ชีวิตเธอจมอยู่ข้างถนน

เกรซ แม่ของอาร์ลีนไปช่วยซินีที่กำลังหนีตำรวจ ตอนแรกแม่ของอาร์ลีนไม่ยอมบอกว่าทำไมถึงช่วยเขาไว้ เพราะคิดว่าซินีไม่ดีพอที่จะรับรู้เรื่องแนวคิดนี้ และถึงรู้ก็คงไม่ทำอะไรตามเงื่อนไข แต่ท้ายที่สุด ก็บอกซินีไป

ภาพที่ ๑๐ ห่วงโซ่แห่งการทำความดี

๓.๓.๑๑ กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำความดีในคุก

คริส แชนด์เลอร์สืบหาตัวซิดนีย์จนเจอตัวในคุก เพื่อถามว่า ทำไมถึงช่วยเด็กผู้หญิงคนนั้น ซิดนีย์ตอบว่าไม่ใช่แค่คนเดียว เขาได้ช่วยเพื่อนร่วมคุกของเขาอีกสองคนไปแล้วด้วย ตามเงื่อนไขที่ต้องช่วยต่อไปสามคน พอถามว่าใครเป็นคนบอกให้ทำ ซิดนีย์อ้างว่าเขาเป็นคนคิดแนวคิดนี้เอง เพราะต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้โลกใบนี้ ตอนนี้ เขาเริ่มจากในคุก แต่แชนด์เลอร์ไม่เชื่อ และสัญญาว่าจะช่วยให้ซิดนีย์ได้รับการพิจารณาลดหย่อนโทษ ถ้ายอมบอกที่มาของแนวคิดนี้ ในที่สุด ซิดนีย์ก็ยอมบอกว่าได้ฟังมาจากไหน

ภาพที่ ๑๑ กระจายต่อห่วงโซ่แห่งการทำความดีในคุก

๓.๓.๑๒ สาเหตุมาจากความกลัวที่ฝังลึก

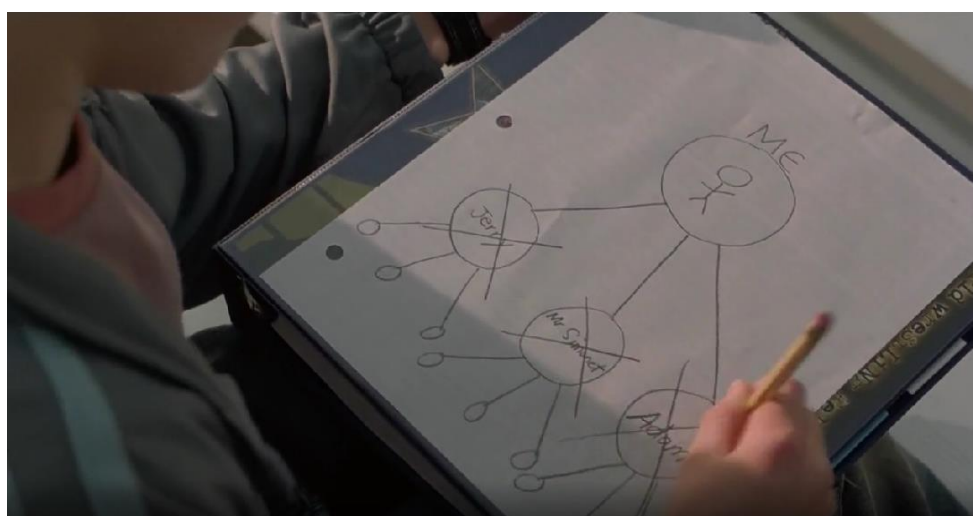
ยูจินกับอาร์ลีนเริ่มมีความรู้สึกดีๆ ต่อกัน แต่ยูจินยังคงกังวลกับเรื่องแผลเป็นของเขา และการถูกทำร้ายจิตใจ ทำให้เขาถอยห่างจากการสานต่อสายสัมพันธ์

ภาพที่ ๑๒ สาเหตุมาจากความกลัวที่ฝังลึก

๓.๓.๑๓ ความกลัวทำให้ช่วยอดัมไม่ได้

เทรเวอร์ผิดหวังซ้ำซาก เมื่อเขาเห็นยูจินกับแม่ของเขาห่างเหินกันไป เขาขีดฆ่าชื่อครูผู้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือรายที่สองออกไป และเมื่อมาถึงโรงเรียน เขาก็เห็นอดัมกำลังถูกรุมซ้อมอยู่ ความกลัวทำให้เขาไม่กล้าเข้าไปช่วยเพื่อน เทรเวอร์ขีดรายชื่อนักเรียนออกไป

ภาพที่ ๑๓ ความกลัวทำให้ช่วยอดัมไม่ได้

๓.๓.๑๔ แค่อยากให้โลกดีขึ้น

ความผิดหวังที่ไม่สามารถช่วยใครได้ ทำให้เขาโดดเรียนวิชานี้ เมื่อครูออกมาตาม เขาก็บอกว่า โครงการแนวคิดนี้ไม่ได้ผล โดยที่ไม่ได้รู้เลยว่า ในขณะนั้น กระแสของห้วงโซ่แห่งการทำความดีได้กระจายไปทั่วประเทศแล้ว

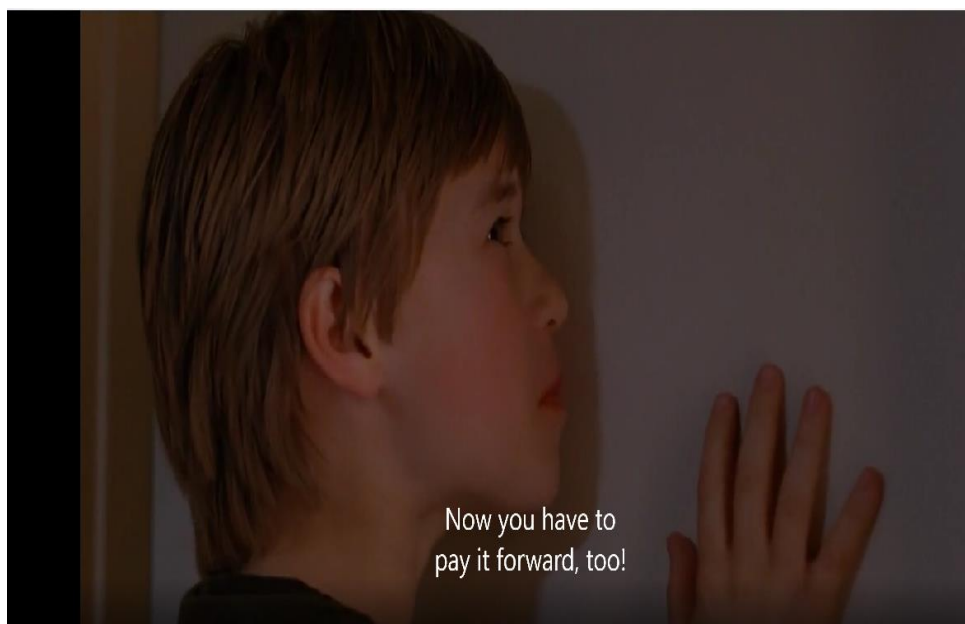
ครูปลอบใจเขาว่า จะยังงี้ ก็ให้คะแนนสูงสุดสำหรับงานชิ้นนี้ เทอร์เวอร์บอกว่าเขาไม่ได้สนใจเรื่องคะแนน เขาแค่อยากให้โลกเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นมากกว่า

ภาพที่ ๑๔ แค่อยากให้โลกดีขึ้น

๓.๓.๑๕ การช่วยยูจิน ได้ผลแล้ว

แล้ววันหนึ่ง เขาก็ได้รู้ว่ายูจินกับแม่ของเขาคบหากัน เท่ากับว่าการช่วยครูยูจินได้ผล ครูเปิดใจยอมรับการมีสัมพันธ์กับคนอื่นแล้ว จากที่เคยปิดตัวเอง สร้างกลไกการป้องกันตนเองขึ้นมา เพื่อจะได้ไม่ต้องเปิดใจกับใครหรือรักใคร เพราะกลัวการถูกทำร้ายทั้งจิตใจและร่างกาย เช่นเดียวกับที่เขาเคยโดนมาแล้ว จากแม่ที่ไม่ช่วยลูกและพ่อที่ทารุณ

ภาพที่ ๑๕ การช่วยยืมเงิน ได้ผลแล้ว

๓.๓.๑๖ เจอร์รี่ก็เปลี่ยนตัวเองได้

ในขณะที่เจอร์รี่ที่เพิ่งพ้นโทษออกจากคุก ก็ตั้งใจที่จะไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ เขาเดินทางข้ามรัฐไปเพราะไม่อยากเผชิญหน้ากับเทรเวอร์ ระหว่างทาง เขาเจอผู้หญิงกำลังจะกระโดดสะพานฆ่าตัวตาย เพราะคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่าอะไรเลย เจอร์รี่รีบเข้าไปชวนคุย เพื่อขอร้องให้เลิกคิดฆ่าตัวตาย เจอร์รี่บอกให้มองตัวเขา ดูลี เขายังดูไม่มีค่าอะไรเลย ใช่ไหม คุณนะมีค่ากว่าผม ถ้าคุณโดด ผมจะโดดตาม เพราะชีวิตคุณมีค่า ผมจึงจะช่วยคุณ ช่วยผมหน่อยได้ไหม อย่ากระโดดเลย อย่าให้ผมตายเลย ไปกินกาแฟกันดีกว่า

ภาพที่ ๑๖ เจอร์รี่ก็เปลี่ยนตัวเองได้

Woman on Bridge: [sobbing] Oh, God. For God's sake...

Jerry: Come on, tell me! Why are you not worth it?

Woman on Bridge: [sobbing] Trust me, you wouldn't understand.

Jerry: Are you kidding me? You think I live at the Ritz?

๓.๓.๑๗ จะเลือกกรีกก็หรือยูจีน

ในที่สุด ชีวิตที่สงบขึ้นของบ้านเทอร์เวอร์ก็หมดไป เมื่อพ่อของเทอร์เวอร์โผล่หน้ากลับมาที่บ้าน อาร์ลีนหวนกลับไปหาสามีเพราะเห็นแก่เทอร์เวอร์ที่ขาดพ่อ แต่ยูจีนเตือนอาร์ลีนไว้ ว่ามันคือการทำร้ายเทอร์เวอร์ ต่อให้ไม่ต้องลงมือทุบตี แค่การแสดงออกว่าไม่รัก ไม่ต้องการ ก็ทำร้ายจิตใจเด็กสาหัสแล้ว ยูจีนเล่าให้ฟังว่า พ่อเขาขี่เมา เวลาเมาแล้วชอบทำร้ายแม่ จนเขาทนไม่ไหวหนีออกจากบ้านตอนอายุเพียง ๑๓ ขวบแต่ด้วยความคิดถึงแม่ ก็แวะเวียนมาหาแม่ตลอด จนวันหนึ่ง เขากลับมาเยี่ยมแม่แล้วเห็นพ่อทำร้ายแม่อีก เขาช่วยแม่ไว้ แล้วขู่ว่าถ้าทำร้ายแม่อีก เขาจะฆ่าพ่อ พ่อฟาดเขาด้วยไม้หน้าสาม จนเขาสลบไป พอรู้ตัวอีกที ยูจีนก็เห็นพ่อถือถังน้ำมันมาราดตัวเขา แล้วจุดไฟเผา อาร์ลีนอยากจะให้โอกาสสามีอีกครั้ง แต่ในที่สุด ทุกอย่างก็วนกลับไปอยู่ในสภาพเดิม สามีไม่ทำงาน กินแต่เหล้า และเริ่มมีอาการก้าวร้าวใส่เทอร์เวอร์ อาร์ลีนจึงตัดสินใจไล่สามีออกจากบ้านและขอเลิกรักกันไป

ภาพที่ ๑๗ จะเลือกกรีกก็หรือยูจีน

๓.๓.๑๘ การตัดสินใจของอาร์ลีน

อาร์ลีนไลริคก็ออกจากบ้าน และยอมรับในการตัดสินใจที่ผิดพลาดของตนเองกับเทรเวอร์ พร้อมกับรับปากว่าจะพยายามแก้ไข แต่เทรเวอร์รู้ว่าแม่เป็นคนดีที่ซื่อสัตย์ ถ้าเขาไม่ช่วย เดี่ยวแม่ก็จะกลับไปจมอยู่ในวังวนเดิมอีก เทรเวอร์จึงมาทวงเงื่อนไขจากครู ว่าจะไม่ช่วยอาร์ลีนตามแนวคิดของห้วงโซ่แห่งการทำความดีหรือ

คริส แชนด์เลอร์ตามรอยมาจนเจอ เกรซ แม่ของอาร์ลีนตามที่ซิดนีย์บอก เกรซเล่าให้ฟังว่าลูกสาวมาพบ มาขอโทษ บอกว่าไม่โกรธแม่แล้ว แล้วบอกถึงแนวคิดนี้ ว่าแม่ต้องไปช่วยคนอื่นต่อเช่นกัน

ภาพที่ ๑๘ การตัดสินใจของอาร์ลีน

๓.๓.๑๙ พบต้นตอที่สร้างห้วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง

คริส แชนด์เลอร์ ตามรอยมาจนถึงบ้านเทรเวอร์ ซึ่งพอดีกับที่มีงานวันเกิดครบ ๑๒ ขวบของเทรเวอร์ และขอสัมภาษณ์อาร์ลีนเพราะคิดว่าเป็นเจ้าของแนวคิดห้วงโซ่แห่งการทำความดี เมื่อได้รู้ว่าเป็นเทรเวอร์ เด็กชายผอมบางวัย ๑๒ คนนั้นต่างหาก คริสประหลาดใจมาก

ภาพที่ ๑๙ พบต้นตอที่สร้างห่วงโซ่แห่งการทำความดีต่อเนื่อง

๓.๓.๒๐ จากใจของผู้คิดโครงการการทำความดีต่อเนื่อง

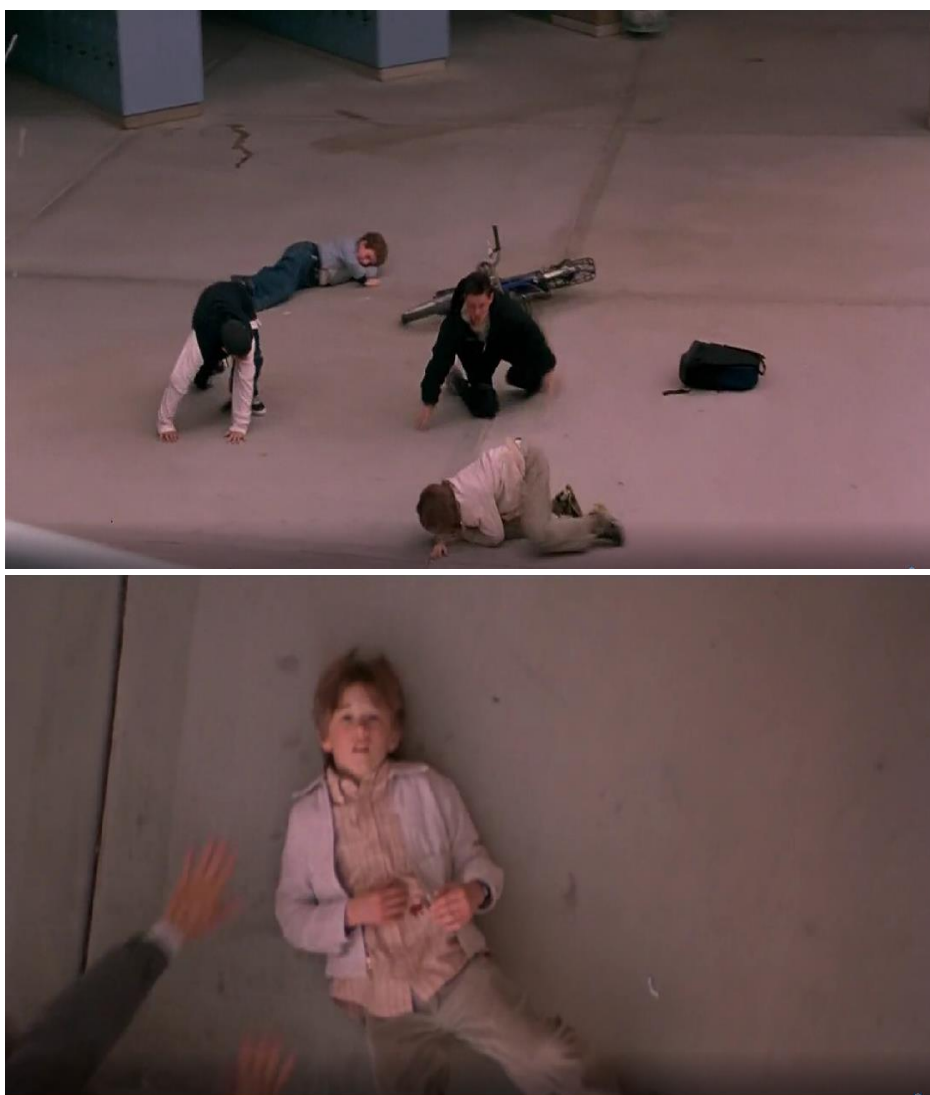
อาร์ลีนบอกว่าเธอสอนลูกมาให้เป็นคนใส่ใจ ห่วงใยและดูแลคนอื่น ยูจินเสริมว่าเทอร์เวอร์เป็นเด็กดีเพราะได้รับการสอนมาดี ไม่ใช่จากแรงบันดาลใจของครู เทอร์เวอร์บอกว่าก็พอใจประมาณหนึ่งกับแนวคิดของโครงการที่เขาคิดขึ้น เพราะช่วยได้แค่สองคน คือเจอร์รี่มาช่วยซ่อมรถให้แม่ แล้วแม่อีกก็กลับไปดีกับยาย ผมยังต้องช่วยอีกหนึ่งนะครับ แต่ทั้งหมดนี้ เป็นเพราะแม่ผม เพราะแม่ผมกล้าหาญมาก คนส่วนใหญ่จะซี้ซลัด ไม่กล้าเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพราะชินกับสภาพเดิมๆ ของตนเอง

ภาพที่ ๒๐ จากใจของผู้คิดโครงการการทำความดีต่อเนื่อง

๓.๓.๒๑ ต้องช่วยอดัมเป็นคนสุดท้าย ของเงื่อนไขช่วย ๓ คน

ในขณะที่คริสกำลังสัมภาษณ์เทรเวอร์ ยูจินออกมาสารภาพกับอาร์ลีนว่า ไม่อยากเป็นคนขี่ตลาดประเภทที่เทรเวอร์พูดถึง แต่เขาก็เป็นไปแล้ว ช่วยให้เขาเป็นคนใหม่ที่ แล้วขออาร์ลีนแต่งงาน เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ เทรเวอร์ออกมาจากห้องเพื่อจะกลับบ้าน เขาเห็นอดัมกำลังโดนรุ่นพี่เกรรุ่มเตะต่อย ด้วยความที่เฟิงได้รู้ว่าเกิดกระแสการทำตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากแนวคิดของเขา เทรเวอร์รู้สึกอีกเหิมจนกระโจนเข้าช่วยอย่างไม่รีรอ ทั้งๆ ที่รู้อยู่แล้วว่าตัวเล็กกว่า ยังไงก็สู้ไม่ไหว เด็กเกรเรจ้วงแทงเทรเวอร์ด้วยมีดที่แอบเอาเข้ามาในโรงเรียน เทรเวอร์ได้รับบาดเจ็บสาหัสและไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาล

ภาพที่ ๒๑ ต้องช่วยอดัมเป็นคนสุดท้าย ของเงื่อนไขช่วย ๓ คน

๓.๓.๒๒ คีนัน

ข่าวของห้วงโซ่แห่งการทำความดีได้ออกอากาศไปทั่วประเทศ การเสียสละชีวิตของเทอร์เวอร์ตอกย้ำถึงสังคมที่ได้เวลาเปลี่ยน ถึงเวลาที่เราจะหันไปมองหาคนที่กำลังต้องการความช่วยเหลือที่อยู่รอบตัวเรา เทรเวอร์บอกในการให้สัมภาษณ์ว่าการช่วยคนที่กำลังเดือดร้อน มันเป็นการให้โอกาสคนที่ดีมาก ๆ คุณจะรู้สึกดี ที่ได้ช่วยคนให้ลุกขึ้นมาเป็นคนใหม่ที่ดีกว่าเดิมได้ ผมว่าคนบางคนก็กลัวที่จะเปลี่ยนแปลง เพราะความคุ้นเคยที่สิ่งที่เขาเป็นอยู่ต่อให้มันเป็นสิ่งที่ไม่ดีก็ตาม เพราะเขายอมแพ้ต่อโชคชะตา แล้วถ้าเป็นแบบนี้ มันก็เหมือนโลกทั้งโลกยอมแพ้กันไปหมด

ภาพที่ ๒๒ คีนัน

Trevor McKenney: I think some people are too scared, or something. I guess it's hard for people who are so used to things the way they are - even if they're bad - to change. 'Cause they kind of give up. And when they do, everybody kind of loses.

๓.๓.๒๓ แสงแห่งศรัทธา

การสละชีวิตของเทอร์เวอร์ ทำให้เรื่องราวของการกระจายต่อห้วงโซ่แห่งการทำความดี (Pay It Forward) ยิ่งโด่งดัง ประชาชนนับหมื่นหลังไหลมาร่วมจุดเทียนหน้าบ้านของเทอร์เวอร์ เพื่อแสดงความไว้อาลัยกับเด็กน้อยที่จุดประกายการทำความดีให้แผ่กระจายออกไป และต่างให้สัญญาว่าจะทำความดีต่อเนื่องต่อไปเพื่อเปลี่ยนโลกให้กลายเป็นที่ที่ผู้คนแสดงความเมตตาต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดไป

ภาพที่ ๒๓ แสงแห่งศรัทธา

๓.๔ แนวคิดอัตนัยของตัวละครในภาพยนตร์

เกณฑ์สำคัญที่ผู้วิจัยใช้ในการจำแนกว่าแนวคิดใดเป็นอัตนัยนั้น ผู้วิจัยพิจารณาจากพฤติกรรมของตัวละครเป็นหลัก หากตัวละครใดมีพฤติกรรมที่ถือประโยชน์ตน เห็นแก่ตัว หมกมุ่นอยู่เฉพาะเรื่องของตน ถือจุดมุ่งหมายชีวิตเพื่อการแสวงหาความสุขส่วนตัว^๑ โดยพิจารณาจากเจตนา

^๑ Peter A, Angeles, *Dictionary of Philosophy*, (New York : Harper & Row, ๑๙๘๑), P.

ความจงใจในการกระทำและผลในการกระทำมาประกอบ ในเรื่องของเจตนาผู้วิจัยยึดเกณฑ์จากการกระทำใน ๓ ลักษณะ คือ

๑. เจตนาที่จะให้ตนเองได้ประโยชน์ แม้ว่าจะเป็นโทษแก่ผู้อื่นก็ทำ ถ้าหากจำเป็นในการที่ตนจะได้ประโยชน์
๒. เจตนาที่จะให้เป็นโทษแก่ผู้อื่น โดยที่ตนเองไม่หวังจะได้ประโยชน์อะไร
๓. เจตนาที่จะให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ แต่ทั้งนี้ก็เพียงเพราะว่า เป็นหนทางที่จะทำให้ตนเองได้ประโยชน์ (ไม่โดยตรง ก็โดยอ้อม)

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยพบว่าแนวคิดอัตนัยที่ปรากฏในภาพยนตร์ มีปรากฏอยู่หลายฉาก จากหลายตัวละคร จึงขอยกตัวอย่างของแนวคิดอัตนัยของแต่ละตัวละคร ขึ้นมาแสดงให้เห็นในบางส่วน เช่น

เทรเวอร์ แมคคินนี เด็กชายวัย ๑๒ ที่เติบโตมาในครอบครัวที่ขาดแคลนขัดสน ในย่านจนๆ ของเมือง เขามีพ่อที่เห็นแก่ตัว ไม่ทำงาน อารมณ์ร้าย ดิตเหล้าและทิ้งเขากับแม่ไป แม่ต้องทำงาน ๒ งาน เพื่อหารายได้ให้พ่อค่าใช้จ่าย เทรเวอร์มียายที่เป็นคนไร้บ้านและดิตเหล้าเช่นกัน เขาเอาตัวรอดด้วยการไม่พยายามขัดแย้งกับใคร เพราะไม่อยากทำให้ตัวเองเดือดร้อน เมื่อเห็นเด็กโตกว่าแอบเอาผิดเข้าไปโรงเรียน เทรเวอร์ก็เฉย ไม่ได้รายงานเรื่องนี้กับครู แต่กับแม่ ที่เขารู้ว่ารักเขามาก เทรเวอร์แสดงกริยา เอ่ยวาจาที่ไม่ดี เรียกร้องให้แม่ใส่ใจ ให้เลิกเหล้า ให้เลิกคบคนไม่ดี เมื่อคิดทำโครงการในชั้นเรียน เทรเวอร์ก็เริ่มด้วยความคิดเพื่อให้โลกดีขึ้น เพื่อให้ตัวเองมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เมื่อเริ่มช่วยเจอร์รี่ เทรเวอร์ก็ไม่ได้สนใจในความปลอดภัยของครอบครัว เขาพาเจอร์รี่เข้ามาอยู่ในบ้าน ให้ไปอาบน้ำในห้องนอนแม่ ตอนตั้งใจจะช่วยครูซีโมนแต่ให้เปิดใจกับคนอื่น ก็เพราะเขาต้องการให้ครูมาช่วยดึงแม่เขาให้พ้นจากความเหงา อาร์ลีน แมคคินนี แม่ของเทรเวอร์ที่ดิตเหล้า เพราะมันช่วยให้ตนเองหลับได้ ขอบคบหาผู้ชายที่ไม่ดี เพราะคิดว่าตัวเองไม่มีค่าพอสำหรับผู้ชายดีๆ อาร์ลีนไม่ยอมให้แม่อยู่ด้วย เพราะแม่เองก็ดิตเหล้า เกรซ แม่ของอาร์ลีน ที่เผชิญมรสุมชีวิตในวัยสาว ดิตเหล้า คบหาผู้ชายไม่เลือก ทำตามที่ตนเองพอใจ ทำไปตามฤทธิ์สุรา ไม่ใส่ใจอาร์ลีน ลูกสาวที่กำลังโต ยูจีน ซีโมนต์ เกลียดพ่อตนเอง เพราะชอบเมาแล้วทำร้ายแม่ เคยถึงขนาดจะยิงพ่อของตัวเองเพื่อช่วยแม่ แต่ก็โดนพ่อเอาน้ำมันราดแล้วจุดไฟเผา บาดแผลทางใจที่เขาได้รับ ผังรากลงไปลึก จนเขาไม่กล้าที่จะเปิดตัวเองให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับใคร ไม่ว่าจะระดับไหน เพราะกลัวการถูกทำร้ายอีก ทำให้เขาทำตัวเหินห่าง เย็นชากับทุกคน คริส แชนด์เลอร์ นักข่าวที่สนใจแต่เรื่องของตนเอง กระฉับกระเฉงที่จะทำข่าวเด่น โดยไม่สนใจว่าจะทำให้ใครเสียหายหรือไม่ ซิดนีย์ จี บาร์คเกอร์ หนูเม่นักเลงที่ทำทุกอย่างเพื่อตนเอง อยากได้อะไรก็ไปจี้ปล้น บังคับ ลักเอา เขาไม่คิดว่าจะมีใครมาทำอะไรให้เขาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

๓.๕ แนวคิดปรตณนิยมของตัวละครในภาพยนตร์

แนวคิดปรตณนิยม ถือเป็นแนวคิดที่มีความตรงข้ามกับแนวคิดอัตตนิยม เกณฑ์ในการตัดสินที่ใช้ในจำแนกว่าแนวคิดใดเป็นแนวคิดปรตณนิยมนั้น ผู้วิจัยดูจากพฤติกรรมตัวละครว่าหากตัวละครใดมีความรักความเมตตาห่วงใยให้คนอื่นมีความสุข อุทิศตนเพื่อผู้อื่นไม่คำนึงถึงประโยชน์ตน ลักษณะพฤติกรรมเช่นนี้ถือว่าอยู่ในข่ายแนวคิดที่เป็นปรตณนิยม จากภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” มีตัวละครปรากฏอยู่หลายฉากที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอยกตัวอย่างตัวละครขึ้นมาแสดงให้เห็นแนวคิดปรตณนิยมของตัวละครในภาพยนตร์ เช่น

การกระทำของเทรเวอร์ แมคคินนีย์ เด็กชายวัย ๑๒ ที่เริ่มด้วยความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เช่น เมื่อเห็นเด็กโตกว่าแอบเอาमितเข้าไปโรงเรียน เทรเวอร์ก็เฉย ไม่ได้รายงานเรื่องนี้กับครูเพื่อเอาตัวรอด ไม่อยากให้ตัวเองเดือดร้อน แต่เขาก็กังหวั่งเพื่อนที่ซื่ออึด ซึ่งเป็เด็กปากร้าย ไม่กลัวเกรงอะไร กับแม่ ที่เขาแสดงกริยาวาจาไม่ดีใส่ ก็เพราะอยากให้แม่เป็นคนดี ไม่ติดเหล้า เพราะจะทำให้แม่ปลอดภัย ขาดความยับยั้งชั่งใจ ไปคบคนไม่ดี ตอนคิดทำโครงการในชั้นเรียน ถึงจะเพื่อให้สภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่ดีขึ้น แต่จุดเริ่มต้นของการให้ช่วยคนอื่น ไม่ต้องกลับมาช่วยตนเอง ก็เป็แนวคิดที่เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นมากกว่า ตอนช่วยครูซิโมนต์ ถึงจะเพื่อให้ครูมาช่วยแม่เขา แต่เขาก็อยากจะช่วยครูด้วยเช่นกัน

ส่วน อาร์ลีน แมคคินนีย์ แม่ของเทรเวอร์ ถึงจะติดเหล้า คบคนไม่ดี แต่ก็ทำทุกอย่างเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูเทรเวอร์และสั่งสอนลูกให้นึกถึงคนอื่น อาร์ลีนไม่ยอมให้แม่มาหาหลาน ก็เพราะไม่อยากให้เทรเวอร์เห็นตัวอย่างที่ไม่ดี แล้วเลียนแบบ เมื่อรู้ว่าเทรเวอร์พาเจอร์รี่เข้ามาในบ้าน ก็โกรธลูก เพราะสถิติอาชญากรรมในลาสเวกัสสูงมาก จากคดีจี้ปล้นและลักทรัพย์ แต่เมื่อรู้ได้ว่า ลูกเจตนาดี และตัวเจอร์รี่เองก็มีความคิดที่ดี เทรเวอร์สนิทสนมพูดคุยปรึกษากับเจอร์รี่ในเรื่องที่เขาไม่คุยกับแม่ ด้วยความรักลูก จึงยอมที่จะฟังเหตุผล เมื่อริคก็ขอกลับมา ด้วยความต้องการให้ลูกมีพ่อ มีครอบครัวพร้อมหน้า จึงยอมเสียสละความสุขส่วนตัวที่ได้รับตอนคบหากับครูซิโมนต์ บอกเลิกกับครูไป และท้ายที่สุด เมื่อเห็นว่าลูกอาจได้รับอันตรายจากอารมณ์รุนแรงของผู้เป็นพ่อ ก็ลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงชีวิต เพื่อปกป้องลูก

เกรซ แม่ของอาร์ลีน ที่ถึงจะต้องออกไปเป็นคนไร้บ้าน เพราะลูกสาวไม่ให้อยู่ด้วยแต่ก็ยอมเสียสละ เพราะเข้าใจในเหตุผลที่ลูกสาวไม่อยากให้เทรเวอร์ได้เห็นแบบอย่างที่ไม่ดี และนำแนวคิดของเทรเวอร์ไปกระจายต่อ ด้วยการช่วยซินดี้ จี

ยูจีน ซิโมนต์ ซึ่งมีอดีตที่เจ็บปวดอันเกิดจากการโดนพ่อเอาน้ำมันราดแล้วจุดไฟเผา แต่ก็สามารถเอาตัวรอด เรียนหนังสือ และประกอบอาชีพครู ด้วยความคิดลึกๆ ที่อยากสร้างเด็กๆ ที่กำลังจะถึงจุดเปลี่ยนของชีวิต ให้รู้จักคิดหาวิธีที่จะทำใหตนเองและโลกมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

คริส แชนด์เลอร์ นักข่าวที่สนใจแต่เรื่องของตนเอง เมื่อได้รับการช่วยเหลือจากชายแปลกหน้าที่ชื่อธอร์เซน ด้วยการมอบรถหรรษาพาไปใหม่เอี่ยมให้ เพราะรถของเขาโดนรถคนร้ายพุ่งชนจนพังยับ การกระทำด้วยความเมตตาของธอร์เซนจุดประกายความอยากรู้อยากเห็นว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมคนถึงทำดีกับคนแปลกหน้าโดยไม่หวังอะไรตอบแทนได้ ทำให้เขาเริ่มสนใจอยากทำข่าวเรื่องห่วงโซ่แห่งการทำความดีนี้ เขากลายเป็นคนส่งเรื่องราวของการส่งต่อความดีให้แพร่หลายไปมากขึ้น ด้วยการเผยแพร่บทสัมภาษณ์เทรเวอร์และเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกหลายเล่ม

ซิดนีย์ จี บาร์คเกอร์ ที่ทำทุกอย่างเพื่อตนเอง ไม่คิดว่าจะมีใครมาทำอะไรให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน แต่เมื่อมีหญิงสูงวัยช่วยพาเขาหลบจากการโดนจับกุมเพราะไปกระทำผิดเข้า แล้วได้รับการอธิบายว่าที่ช่วย ก็เพราะเป็นการกระจายห่วงโซ่แห่งการทำความดี เป็นการตอบแทนที่เธอเคยได้รับการช่วยเหลือมาก่อนหน้า ซิดนีย์เห็นเป็นเรื่องไร้สาระและไม่คิดว่าจะเป็นเรื่องจริง จนกระทั่งเมื่อเขาได้พบกับเหตุการณ์ในห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลที่เด็กผู้หญิงคนหนึ่งกำลังทรมานกับอาการหอบหืด แต่พยาบาลไม่ได้ให้ความสนใจที่จะช่วยเหลือ เขาถูกคิดถึงแนวคิดกระจายต่อการทำความดี จึงควักปิ่นออกมาบังคับให้พยาบาลพาเด็กผู้หญิงไปรับการรักษา การกระทำนั้น ส่งผลให้เขาโดนจับกุม และต้องคำพิพากษาให้ติดคุก การช่วยคน ทำให้เขารู้สึกดี จึงไปช่วยผู้ต้องขังคนอื่นๆ ต่อไป

๓.๖ ข้อถกเถียงในความขัดแย้งของทั้งสองแนวคิดในภาพยนตร์

การเสนอภาพของมุมมองทั้งทางอัตนิยมและปรตถนิยมในภาพยนตร์เรื่องนี้ ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยว่า ท้ายที่สุดแล้ว การกระทำที่ดูเหมือนจะเป็นการทำให้ประโยชน์ผู้อื่นของตัวละครต่าง ๆ นั้น มีรากฐานมาจากการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือไม่ เช่น เทรเวอร์ที่เป็นต้นคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการกระจายต่อความดี การช่วยครูซิโมนต์ด้วยการจับคู่กับแม่ของตนเอง การไปช่วยคนไร้บ้านอย่างเจอร์รี่ การพยายามช่วยอดัม หรือคนที่ทำเพื่อประโยชน์ตนเอง อย่างนักข่าวที่ชื่อคริส แชนด์เลอร์ และริคกี หรือซิดนีย์ จี หรือครูซิโมนต์

และหากตัวละครจะเลือกแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งจากทั้งสองแนวคิดนี้ ตัวละครจะเลือกแนวคิดไหน เพราะอะไร ยกตัวอย่างเช่นการที่เทรเวอร์เข้าไปช่วยอดัมที่ถูกเด็กเกเรรุมรังแก ปรตถนิยมจะสามารถมีพื้นที่ให้อัตนิยมสอดแทรกอยู่ในสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของเราในการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้หรือไม่ เทรเวอร์สามารถเลือกเอาอัตนิยมเป็นตัวตั้ง ไม่เข้าไปช่วยอดัมด้วยตนเอง แต่ยังคงความมีปรตถนิยมด้วยการวิ่งไปตามผู้ใหญ่มาช่วย

แนวคิดอัตนัยกับแนวคิดปรตณนัยสามารถไปด้วยกันได้หรือไม่ เช่น หากจะกระทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของตนเอง ขณะเดียวกัน สิ่งที่จะกระทำนั้นสามารถเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนอื่นด้วยได้หรือไม่ หรือว่าการกระทำเพื่อประโยชน์คนอื่น ก็คือการกระทำที่ตนเองได้ประโยชน์ด้วยเช่นกันรวมอยู่ในนั้น และหากจำเป็นต้องเลือกระหว่างอัตนัยกับปรตณนัย ผู้กระทำมีทางเลือกให้เลือกได้แค่ไหน

บทที่ ๔

วิเคราะห์แนวคิดอัตนิยมและปรตถนิยมจากภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์ เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยได้แยกแยะพฤติกรรมของตัวละครออกมาเป็นสองแนวคิดคือ แนวคิดอัตนิยมและแนวคิดปรตถนิยม และจากการวิเคราะห์ทั้งสองแนวคิด ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีข้อถกเถียงจากการวิเคราะห์อยู่ ๔ ประเด็น ซึ่งในบทนี้ จะได้นำทั้ง ๔ ประเด็นนั้นมาวิเคราะห์ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อสร้างทางเลือกให้ผู้กระทำ ประเด็นปัญหาดังกล่าว มีดังนี้

๑. ถ้าเราจะกระทำเรื่องอะไรก็ตามที่จะทำให้เราได้รับประโยชน์ การกระทำของเราจะมีค่าทางศีลธรรมแบบพุทธปรัชญาเถรวาทหรือไม่

๒. ถ้าเราจะกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น แต่ผู้กระทำก็ได้ประโยชน์ด้วย การกระทำนั้นจะมีค่าทางศีลธรรมแบบพุทธปรัชญาเถรวาทหรือไม่

๓. ถ้ามีความขัดแย้งของแนวคิดระหว่างอัตนิยมและปรตถนิยม พุทธปรัชญาเถรวาทจะแนะนำให้เลือกกระทำอันไหน ด้วยเหตุผลอะไร

๔. ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นไปได้หรือไม่ที่เราจะสามารถทำได้ทั้งสองตัวในขณะเดียวกัน แล้วการกระทำนั้น ก็ยังอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามศีลธรรมที่เสนอไว้

เมื่อจำเป็นต้องเกิดการเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๔ ประเด็นนี้ พุทธปรัชญาเถรวาทจะเสนอทางเลือกอย่างไร

๔.๑ วิเคราะห์แนวคิดอัตนิยมในภาพยนตร์

จากประเด็นคำถามที่ว่า ถ้าเราจะกระทำเรื่องอะไรก็ตามที่จะทำให้เราได้รับประโยชน์ การกระทำของเราจะมีคุณค่าทางศีลธรรมแบบพุทธปรัชญาเถรวาทหรือไม่

นัยยะที่ใกล้เคียงกับหลักแนวคิดอัตนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทก็คือความเห็นแก่ตัว กระทำสิ่งที่มีแต่ประโยชน์ตนเองเป็นหลัก ยึดมั่นถือมั่นในตัวตน แต่อัตนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น แม้จะเป็นการกระทำที่มีประโยชน์ตน ก็สามารถทำให้เกิดผลได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เพราะถึงจะทำให้เกิดผลร้ายแก่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลดีแก่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้ อัตนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทมีลักษณะเป็นกิเลส ตัณหา แบ่งออกเป็นอัตนิยมที่เป็นกุศลกรรมและอกุศลกรรม ดังนั้น หากควบคุมอัตนิยมไม่ให้มีมากเกินไป ก็จะทำให้เกิดประโยชน์และเอื้อต่อการเกิดกุศลกรรมได้

พฤติกรรมของตัวละครหลายตัวในภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงออกถึงการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพียงอย่างเดียว จะกระทำเรื่องอะไรก็ตาม ก็มุ่งหวังที่จะทำให้ได้รับประโยชน์ส่วนตน เช่น การ

ที่คริส แชนด์เลอร์ นักข่าวที่ติดตามทำข่าวเรื่องกระแสของการทำความดีต่อเนื่อง ด้วยหวังที่ได้รับ ความนิยมนิยมชมชอบ มีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่นในสังคม ซึ่งก็คือการเห็นแก่ตนเอง เพราะมุ่งประโยชน์ตนเองเป็นหลัก แต่การกระทำของเขา ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทก็ยังไม่ นับว่ามีค่าทางศีลธรรมได้ เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกุศลกรรมขึ้น เมื่อการกระทำของคริสได้ขยาย แนวคิดการกระจายห่วงโซ่แห่งการทำความดีออกไปอย่างแพร่หลายทางสื่อโทรทัศน์และจากหนังสือที่ เขาเขียน ทำให้ผู้คนหันมาใส่ใจคนรอบข้างและเริ่มทำความดี ดังนั้น การกระทำที่เห็นแก่ประโยชน์ ตนเองของคริส ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงถือว่ามีค่าทางศีลธรรม

ส่วนอัตนียมที่ทำให้เกิดกุศลกรรม คือพฤติกรรมที่มุ่งไปในการสร้างประโยชน์เพื่อ ตนเอง ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น เช่น ริคกี้ ผู้เป็นบิดาของเทรเวอร์ ที่มุ่งกระทำแต่ประโยชน์ส่วนตน อยากริกละขับแต่ไม่มีเงินผ่อน จึงไปใส่ชื่อแม่ของเทรเวอร์ และเมื่อรถเสีย ไม่มีเงินซ่อม ก็นำมาจอดทิ้ง ไว้ก่อนจะหายตัวไป สร้างความลำบากให้กับอาร์ลีนที่ต้องทำงานหนักเพื่อผ่อนรถและเลี้ยงดูลูก เมื่อ ริคกี้เงินหมด ไม่มีเงินใช้จ่าย ก็หวนกลับมาบ้านอีกครั้ง แล้วมาอาศัยเกาะอาร์ลีนกินเหล้าเมายาไปวัน วัน นี่คือนิยามที่กลายเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดกุศลกรรมได้

ตัวละครสำคัญอีกตัวคือครูยูจิน ซิโมนต์ ครูผู้เป็นคนกระตุ้นให้เด็กๆ สร้างความเชื่อมโยง ระหว่างตนเองและโลกภายนอก แต่พฤติกรรมของครูยูจิน กลับแยกตัว สันโดษ ไม่สนิทสนมกับใคร และมีระเบียบแบบแผนในชีวิตอย่างเคร่งครัด แต่สำหรับอัตนียมในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท คือการทำหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งก็คือการพัฒนาตนเองเป็นอันดับแรก เพราะหากไม่เริ่มที่ตนเองก็ จะไม่สามารถที่จะถึงจุดหมายได้ อัตนียมของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงมุ่งเน้นที่การช่วยตนเอง พัฒนา ตนเอง ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน “ด้วยการดูแลองค์ประกอบของชีวิตให้ได้รับแต่สิ่งที่ดีงาม เหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในมุมมองนี้ พฤติกรรมของยูจิน ซิโมนต์จึงถือได้ว่ามีคุณค่าทางศีลธรรม เพราะมีคำกล่าวไว้ว่า “บุคคลเป็นผู้ไม่ทำตนให้เดือดร้อน ไม่หมั่นประกอบในการทำตนให้เดือดร้อน และเป็นผู้ไม่ทำผู้อื่นให้เดือดร้อน ไม่หมั่นประกอบในการทำผู้อื่นให้เดือดร้อน เขาไม่ทำตนให้ เดือดร้อน ไม่ทำผู้อื่นให้เดือดร้อน เป็นผู้ไม่หิวดับร้อน เย็นใจ มีตนอันประเสริฐ เสวยสุขอยู่ใน ปัจจุบัน”^๑

แนวคิดของการพัฒนาตนเองที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาท คือ

“การไม่คบคนพาล จากคำสอนนี้เป็นการแสดงถึงการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญา เป็น แนวคิดที่ให้การสนับสนุนในการตัดสินใจของบุคคลนั้น ๆ ในการไม่เข้าไปคบหา และควรออกห่าง

การคบแต่บัณฑิต จากคำสอนนี้เป็นการแสดงถึงการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญา เป็น แนวคิดที่ให้การสนับสนุนในการตัดสินใจของบุคคลนั้น ๆ ในการเข้าไปคบหา และนำมาปฏิบัติตาม

^๑ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๐/๑๐.

การบูชาคนที่ควรบูชา นี่เป็นมงคลอันสูงสุด” จากคำสอนที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๓ ประการ นั้นเป็นการกล่าวถึงท่าทีถึงความเป็นเสรีภาพในการกระทำของบุคคลนั้น ๆ ที่จะเป็นการแสดงออกว่า ไม่ว่าการคบคนพาล หรือคบบัณฑิต และจะสนับสนุนใคร ๆ พร้อมด้วยการบูชาบุคคลที่ควรบูชา นั้นก็ อยู่ที่บุคคลนั้น ๆ ที่จะคิดด้วยตนเอง

“การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม การเลือกสถานที่อยู่อาศัยก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงการ ตัดสินใจ ของบุคคลนั้น ๆ ที่สามารถจะเลือกได้ด้วยตนเอง

การได้สร้างบุญไว้ในปางก่อน และการเตรียมเสบียงในการเดินทาง หรือการสร้างคุณงามความดีด้วยตนเอง

การตั้งตนไว้ชอบ นี่เป็นมงคลอันสูงสุด” จากคำสอนที่กล่าวมาแล้วทั้ง ๓ ประการนั้น เป็นการกล่าวถึงท่าทีของบุคคลในการเลือกอยู่อาศัยกระทำความดีหรือไม่ดี กับด้วยการดำรงตนเอง ในทางที่ชอบ ในการตั้งใจทำความดี

“ความเป็นพหูสูต เป็นการกล่าวถึงการแสวงหาความรู้ ตามความต้องการของตนอย่าง สม่าเสมอ ความเป็นผู้มีศิลปะ เป็นการกล่าวถึงความสามารถและความชำนาญในวิชาที่ตนเองได้เรียน มา วินัยที่ศึกษามาดี เป็นการกล่าวถึงความเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต วาจาสุภาพดี นี่ เป็นมงคลอันสูงสุด”^๒

๔.๒ วิเคราะห์แนวคิดปรัตถนิยมในภาพยนตร์

ถ้าเราจะกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น คือเกิดจากการตั้งใจกระทำเพื่อคนอื่น แต่ ผู้กระทำก็ได้ประโยชน์ด้วย การกระทำนั้นจะมีค่าทางศีลธรรมแบบพุทธปรัชญาเถรวาทหรือไม่

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการกระทำใดๆ ที่เป็นการทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ซึ่งเป็นหลักการสำคัญ อันเป็นแนวคิดปรัตถนิยมโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น ตัวเอกของเรื่องที่ชื่อ เทรเวอร์ เด็กชายวัย ๑๒ ขวบที่เป็นต้นคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการกระจายต่อความดี การที่เทรเวอร์เข้าไปช่วยเหลือเจอรี่ ชายจรจัดไร้บ้านให้ได้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น หรือช่วยครูซิโมนต์ผู้โดดเดี่ยว ปลีกตัวออกจากสังคมด้วยการจับคู่กับแม่ของตนเองและการที่เทรเวอร์พยายามช่วยอดัม หรือธอร์เซน ทนายชื่อดังที่ยกรถหรูใหม่เอี่ยมให้ชนกขาว แนวคิดปรัตถนิยมนี้มีลักษณะหลักการปฏิบัติเหมือนการให้ทานในทางพุทธปรัชญา โดยถือความหมายของคำว่าปรัตถนิยมที่หมายถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความสมัครใจ ทั้งที่ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของตนที่จะต้องกระทำ และในการกระทำนั้นไม่ได้หวังผลตอบแทนใดๆ เพียงแค่หวังเพื่อให้คนอื่นพ้นจากทุกข์หรือพ้นจากปัญหาที่เป็นอยู่ มุ่งหวังให้สังคมเกิดมีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ ก็ตรงกับลักษณะความหมายแห่งการให้ทาน เพราะการให้ทานนั้นเป็นการแบ่งปัน การเสียสละ การเอื้อเฟื้อ ด้วยจิตใจที่ถึงงาม มุ่งเพื่อบูชาพระคุณ หรือมุ่งเพื่อสงเคราะห์แก่คนตกทุกข์ได้ยากแก่คน

^๒ พ.อิตติ. (ไทย) ๒๕/๒๖๔/๕๖๒.

ทั่วไปด้วยความกรุณาสงสารเป็นสำคัญ โดยเรื่องการให้ทานนั้น ปรากฏอยู่ในหลักคำสอนในพุทธศาสนาในหลายหลักธรรม เช่น ในทศพิธราชธรรม^๓ ข้อที่ ๑ ว่าด้วยทาน, ในบารมี ๑๐^๔ ข้อที่ ๑ ว่าด้วยทานบารมี, ในบุญกิริยาวัตถุ ๓^๕ ข้อที่ ๑ ว่าด้วยทานมัย, และบุญกิริยาวัตถุ ๑๐^๖ ข้อที่ ๑ ว่าด้วยทานมัย, และสังคหวัตถุ ๔^๗ ข้อที่ ๑ ว่าด้วยทาน ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน คือการเสียสละทรัพย์สินของ เงินทอง แรงกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นเวียจจำมัย คือ การสงเคราะห์ช่วยเหลือคนอื่น ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่คนอื่น ซึ่งคือการชวนชวนในกิจการที่ชอบ เป็นการกระทำความดีที่เป็นคุณงามความดีที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว คำนึงอยู่เสมอว่าทรัพย์สินสิ่งของที่เราหามาได้มิใช่สิ่งจริงยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้^๘

แนวคิดเรื่องปฏัตถนิยัม (altruism) นั้น มีหลักแนวคิดที่มุ่งไปที่การช่วยเหลือผู้อื่น โดยการกระทำนั้นเป็นไปโดยไม่ได้อะไรหวังผล ซึ่งหากมองตามทัศนะพุทธปรัชญาแล้ว การให้ทานมีหลักของการให้ทานที่ถึงจะเป็นการกระทำเพื่อยังประโยชน์ให้ผู้อื่นหรือช่วยเหลือผู้อื่น ก็ได้เป็นไปโดยไม่หวังผลตามแนวคิดปฏัตถนิยัม (altruism) หลักแห่งการให้ทานในพุทธปรัชญา ยังมีการหวังผลในการกระทำอยู่ เช่นดังปรากฏเรื่องเหตุผลของการให้ทานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่าด้วยเรื่องที่พระพุทธเจ้ากล่าวเหตุผลของการให้ทาน ๘ ประการ ที่เป็นไปเพื่อเหตุผลบางอย่าง ทำให้เห็นได้ว่าการให้ทานในพุทธปรัชญานั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกิดจากการให้ทาน หรือจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ว่าการให้ทานนั้นทำเพื่อตัวเอง (egoism) หรือกระทำเพื่อผู้อื่น (altruism) หรือแท้ที่จริงแล้วเป็นการสมประโยชน์กันของทั้งผู้ให้ทานและผู้รับทานนั่นเอง ซึ่งเรื่องดังกล่าว หากพิจารณาจากระดับความดีงามในการให้ทานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกแล้ว ทำให้เห็นว่าการให้ทานในพุทธปรัชญา มุ่งให้เกิดประโยชน์โดยรอบด้าน จึงถือว่าดีงาม

^๓ สำนักงานกิจการยุติธรรม. “ทศพิธราชธรรม”. (ออนไลน์) แหล่งที่เข้าถึง : http://www.oja.go.th/preview/detail.php?news_idx=652 สืบค้นเมื่อ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ น.

^๔ พระธรรมปิฎก. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๒, หน้า ๓๒๕

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๙

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๖

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๓

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในสาระสำคัญของแนวคิดปฏินิยามแล้ว จะเห็นได้ว่ามุ่งไปที่การกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยการกระทำนั้นเป็นไปโดยไม่หวังผล แต่ผลที่เกิดจากการกระทำจะเกิดขึ้นเอง ซึ่งถือเป็นแนวคิดสำคัญที่ทำให้มนุษย์ช่วยเหลือกันโดยไม่หวังอะไรจากการกระทำนั้นเกิดขึ้นในสังคม การกระทำที่เป็นการกระทำเพื่อผู้อื่น คือเกิดจากการตั้งใจกระทำเพื่อคนอื่น แต่ผู้กระทำก็ได้ประโยชน์ด้วย จึงถือว่ามีค่าทางศีลธรรมในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทด้วย

๔.๓ วิเคราะห์การเลือกแนวคิด เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง

ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งที่ทำให้ผู้กระทำต้องเลือกระหว่างอัตนิยมหรือปฏินิยาม ผู้กระทำควรที่จะเลือกแนวคิดไหน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเทรเวอร์ประสบเหตุการณ์กลุ่มเด็กเกเรรุมทำร้ายยอติ ในครั้งแรกที่ประสบเหตุ เทรเวอร์เลือกนำเกณฑ์เพื่อประโยชน์ของตนเองมาเป็นฐานในการเลือกด้วยการไม่เข้าไปช่วย เพราะรู้แน่แก่ว่าจะไม่สามารถช่วยเพื่อนได้เพราะเด็กเกเรมีจำนวนมากกว่า รวมทั้งสภาพร่างกายที่เล็กกว่า อ่อนแอกว่าของตัวเอง เทรเวอร์เอง ซึ่งก็ทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์เพราะยอติได้รับบาดเจ็บ แต่ในครั้งที่สองที่เทรเวอร์ประสบเหตุถูกรังแกอีก เทรเวอร์ ที่เพิ่งได้ทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดของกระแสของห่วงโซ่แห่งการทำดี ว่าสิ่งที่เขาคิด เป็นจริง เกิดขึ้นได้ ทำให้เทรเวอร์นำประโยชน์ของคนอื่นมาเป็นเกณฑ์ในการเลือก ด้วยการกระโดดเข้าไปช่วยยอติ และถูกทำร้ายจนเสียชีวิตในที่สุด

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้กระทำจะเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ควรจะใช้ความรอบคอบในการเลือก ในกรณีของเทรเวอร์ หากใช้เกณฑ์เห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก เพื่อความปลอดภัย ก็ยังสามารถใช้เกณฑ์เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นไปด้วยได้ เช่น ส่งเสียง ตะโกนเรียกครูและมารดาของตนเองที่อยู่ไม่ห่างออกไปนักให้มาช่วย ตนเองก็จะไม่ถึงแก่ชีวิต ซึ่งในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท มีแนวคิดที่สนับสนุนการเลือกที่เน้นประโยชน์ส่วนตนอยู่แล้ว เช่น การไม่คบคนพาล การคบแต่บัณฑิต การบูชาคนที่ควรบูชา การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม คำสอนเหล่านี้เป็นการแสดงถึงการเลือกการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

อาร์ลีน มารดาของเทรเวอร์ที่เลือกประโยชน์ส่วนตน ด้วยการเลิกลาภยูนี กลับไปหากับริคกีที่หวนคืนมา แต่เมื่อริคกีเริ่มใช้พฤติกรรมเดิมๆ คือ ไม่ทำงาน ไม่ช่วยทำมาหากิน เอาแต่ดื่มเหล้าและเริ่มจะมีการใช้ความรุนแรงทางอารมณ์และร่างกายใส่ครอบครัว อาร์ลีนก็ได้คิดและเลือกที่จะไลริคกีออกจากบ้าน ซึ่งก็คือการเลือกกระทำเพื่อประโยชน์ของลูกมากกว่าตนเอง และเป็นการเลือกการดำเนินชีวิตด้วยปัญญาเช่นกัน

๔.๔ แนวคิดอัตนิยมกับแนวคิดปฏินิยามสามารถไปด้วยกันได้หรือไม่

ผู้วิจัยเห็นว่า ในประเด็นนี้ การกระทำที่เกิดจากแนวคิดอัตนิยมและปฏินิยาม ในบางกรณีสามารถทำทั้งสองแนวคิดได้ในขณะเดียวกัน เช่น ธอร์เซนมอบรถให้คริส ในทางปฏินิยาม นั่นคือการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น แต่ในเวลาเดียวกัน การกระทำนั้นก็ปฏินิยามเพราะเป็นการตอบแทนตามหน้าที่ของตนเองจากเงื่อนไขของแนวคิดห่วงโซ่แห่งการทำความดี ที่ต้องช่วยผู้อื่นต่อ ในเรื่องที่ใหญ่

ในเรื่องที่ยาก ที่ผู้ได้รับความช่วยเหลือจะทำได้ หรือการที่เทรเวอร์ช่วยครูด้วยการจับคู่กับแม่ตนเองนั้น ถึงจะเริ่มด้วยแนวคิดปรตณิยมที่หวังจะช่วยครูและแม่ แต่ก็เพื่อให้ชีวิตตนเองมีความสุขขึ้น เพราะเมื่อแม่มีความสุข แม่ก็จะไม่ดื่มเหล้า ครูเองก็จะไม่เหงา

การที่ชิตนีย์ จี แอบอ้างว่าเป็นต้นคิดห้วงโซ่แห่งการทำดีเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมคุก แต่การเผยแพร่ห้วงโซ่แห่งการทำความดี ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักโทษด้วยกันไปในทางที่ดีขึ้นด้วย

ในมุมมองทางพุทธปรัชญาเถรวาท การให้ทานจะส่งผลที่เป็นกุศลกรรมกลับมายังผู้กระทำ ดังที่มีกล่าวไว้ว่า “การให้ทาน การประพฤติดุกรรม การสงเคราะห์ญาติ การงานที่ไม่มีโทษ นี่เป็นมงคลอันสูงสุด”^๙

แต่อย่างไรก็ดี แม้การให้ทานในพุทธปรัชญาเถรวาทจะไม่ตั้งความหวังที่จะได้รับผลตอบแทนจากการช่วยเหลือผู้อื่น แต่การให้ทานนั้นก็ยิ่งส่งผลให้ปรากฏแก่ผู้ให้ทานอยู่ดี ทั้งที่เป็นผลในปัจจุบันที่สร้างให้เป็นผู้ที่เป็นที่รักและนิยมชมชอบของผู้คน เป็นผู้มีแต่คนอยากคบหา มีชื่อเสียง มีศีลธรรมเกิดขึ้น ทั้งยังส่งผลในอนาคตที่จะนำไปสู่สุคติเป็นเบื้องปลาย^{๑๐} ซึ่งทำให้เกิดข้อถกเถียงอยู่ที่ว่า สุดท้ายการให้ทานก็ยังมีหวังผลเกิดขึ้น ซึ่งกรณีการให้ทานที่มีการหวังผลแห่งทานนั้น ยังถือเป็นทางหนึ่งเพื่อความเป็นไปในบางสิ่ง ดังกรณีการให้ทานของพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร ที่ทรงใช้เพื่อนำไปสู่การบำเพ็ญตนซึ่งทานบารมีนั้นถืออันเป็นชาติสุดท้ายให้เกิดบริบูรณ์แห่งบารมี ๑๐ ที่พระเวสสันดรต้องทรงบำเพ็ญ เพื่อหวังผลในการมุ่งสู่ความเป็นพระพุทธเจ้าในชาติต่อมา แต่การให้ทานบางอย่าง บางกรณีก็บอกไม่ได้ว่าจะได้ผลใดๆ เกิดขึ้น ดังนั้น การให้ทานที่ถือการปฏิบัติด้วยการช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่นโดยไม่คิดถึงตน ยิ่งเสียสละมากช่วยมากก็เท่ากับเพิ่มความเป็นพระโพธิสัตว์ให้แก่ตนเอง ทั้งยังลดอัตตาตัวตนให้หมดไป เพราะฉะนั้น บางครั้ง จึงพบว่าพระบางรูปยอมเสียสละตนเองกรัดเนื้อให้เหยี่ยวกินเพื่อให้เหยื่อนั้นมีชีวิตอยู่ ก็มีปรากฏเป็นเรื่องเล่าถึงการให้ทานเช่นนี้

ดังนั้น เมื่อพิจารณาหลักการให้ทานในพุทธปรัชญาเถรวาทตามที่กล่าวอธิบายมาแล้วข้างต้น ก็สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า อัตตนิยมกับปรตณิยมนั้น มีนัยยะแห่งความสอดคล้องที่เสริมต่อแห่งแนวทางซึ่งกันและสามารถไปด้วยกันได้

๔.๕ ข้อถกเถียงแนวคิดอัตตนิยมและปรตณิยมจากภาพยนตร์ในทัศนะของปรัชญาตะวันตก

ในทางจริยธรรม คนทุกคนมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของผู้อื่น มากกว่าทุกข์สุขของตัวเอง แต่นักปรตณิยมอาจโต้แย้งว่าการดูแลทุกข์สุขของตนเองก็เป็นวิธีหนึ่งในการดูแลทุกข์สุขให้แก่ผู้อื่น เช่น

^๙ ชุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๖๖/๕๖๒.

^{๑๐} พุทธวจน อานิสงส์แห่งการให้ทาน บาลี ปญจก. อ. ๒๒/๔๓/๓๕ / http://download.watnapahpong.org/data/static_media/13_buddhavaacana_dana-20141029.pdf สืบค้นเมื่อ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๐๐ น.

ถ้าเทรเวอร์ดูแลตนเองได้ดี อาร์ลีน ผู้เป็นแม่ก็จะสบายใจ แนวคิดนี้สนับสนุนคำวิจารณ์ของ เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) ที่กล่าวว่า การแบ่งแยกระหว่างตนเองกับผู้อื่นนั้นทำได้ยาก เพราะบอกว่าการทำเพื่อตนเองก็เป็นการทำเพื่อผู้อื่น แต่การทำเพื่อผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ตนเอง อาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของคนอีกกลุ่มหนึ่ง เช่น การที่เทรเวอร์ไปช่วยอดัมจากการถูกทำร้าย แล้วถูกแทงตาย เขาสร้างประโยชน์ให้แก่เพื่อน แต่ก็ทำให้แม่ต้องเสียประโยชน์เพราะลูกตาย เพราะฉะนั้น การคำนึงถึงประโยชน์ผู้อื่นนั้น ต้องกระทำอย่างรอบคอบ โดยให้ครอบคลุมถึงประโยชน์ของทุกคนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีของการไปช่วยอดัม ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีแต่อดัมเท่านั้น แต่ยังมีมารดาตนเองด้วย

การกระทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่นนั้น ประโยชน์ที่ว่าเป็นการตัดสินใจของใคร เพราะหากผู้ได้รับการช่วยเหลือเห็นว่าการช่วยเหลือนั้นไม่ใช่ประโยชน์ของตนแต่นักปรัถนิยมเห็นว่าเป็นและลงมือให้การช่วยเหลือ อาจเกิดการแทรกแซงเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น กรณีที่เจอร์รี่เข้าไปช่วยผู้หญิงที่จะกระโดดสะพานเพื่อฆ่าตัวตาย หรือกรณีที่ซิดนีย์ จี คิวักปีนมาช่วยพยาบาลให้ช่วยลูกสาวของธอร์เซน หากนักปรัถนิยมนำทัศนะของตนเองเป็นตัวตั้งและเข้าแทรกแซงให้ความช่วยเหลือบุคคลต่างๆ การกระทำนี้ก็จะกลายเป็นแบบอัตนิยมเสียมากกว่า เนื่องจากการยืนยันความเชื่อของตนเอง ซึ่งก็นับเป็นประโยชน์ส่วนตนได้ในความหมายหนึ่ง ที่สัมพันธ์กับข้อวิจารณ์นี้ ก็คือข้อโต้แย้งที่ว่าปรัถนิยมจะทำให้คนคอยความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทำให้เสียประโยชน์ที่ควรจะได้จากการพัฒนาตัวเองและทำให้มีผู้รอรับการช่วยเหลือทำให้เป็นภาระของสังคมอีกด้วย แต่ก็มีแนวคิดปรัถนิยมที่เชื่อว่า การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นอาจรวมเอาเรื่องการพึ่งพาตนเองได้เอาไว้ด้วย มิลตัน เมเยอร์อฟ (Milton Mayeroff) และ เนล น็อดดิง (Nel Noddings) เรียกสิ่งนี้ว่า “การช่วยสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเอง” อันเป็นการสนับสนุนให้บุคคลได้เรียนรู้ว่าตนปรารถนาอะไรและจะบรรลุถึงความปรารถนานั้นได้อย่างไร

นอกจากนี้ การต้องละประโยชน์ส่วนตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้อื่นมากกว่าตนเอง เป็นการลดคุณค่าตนเองในแนวคิดปรัถนิยมเชิงจริยศาสตร์ เช่น กรณีที่ครูยูนิจิโมเน่ยอมเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองเพื่อช่วยอาร์ลีน นับเป็นการลดค่าของตนเองอย่างไม่สมควร นิตเซ่เป็นนักปรัชญาคนสำคัญที่ยกข้อวิจารณ์นี้มากล่าว ในประเด็นนี้ แมกซ์ เชเลอร์ (Max Scheler) โต้แย้งว่า แม้การคำนึงถึงประโยชน์ผู้อื่นเหนือประโยชน์ตนจะเป็นการลดค่าตนเอง แต่ก็แสดงถึงความเชื่อมั่นและเข้มแข็งของตนเองด้วย โจเซฟ บัทเลอร์ (Joseph Butler) ก็โต้แย้งว่า การคำนึงถึงประโยชน์ผู้อื่นไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของการลดคุณค่าตนเอง ในทางตรงข้าม การใส่ใจในประโยชน์ของผู้อื่นและการใส่ใจในประโยชน์ของตนเองจะเสริมซึ่งกันและกันเสียด้วยซ้ำ

คำถามอีกข้อคือเรื่องความเป็นเหตุเป็นผลของปรัถนิยม โดยปกติคนจะเห็นว่าการทำเพื่อเป้าหมายส่วนตนนั้นมีความเป็นเหตุเป็นผล แต่การทำเพื่อเป้าหมายของผู้อื่นมีความเป็นเหตุเป็นผลเช่นนั้นด้วยหรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีที่การทำเพื่อผู้อื่นทำให้เราเสียประโยชน์ โธมัส เนกิล

(Thomas Nagel) เห็นว่าปรตินิยมเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเป็นเหตุเป็นผล ทั้งนี้เพราะว่า สอดคล้องกับความเป็นจริงของมนุษย์ที่ว่า มนุษย์ไม่ได้อยู่เพียงลำพัง นั่นคือ มนุษย์ควรใส่ใจผู้อื่น โดยอาศัย “เหตุผลที่ไม่ขึ้นกับผู้กระทำ” หรือเหตุผลที่ไม่ได้มีพื้นฐานบนประโยชน์ส่วนตน

การที่คนเราจะเลือกทำอะไรเรื่องหนึ่ง เราควรจะต้องเลือกอย่างชาญฉลาด คือต้องรอบคอบในการเลือก การดูสถานการณ์เพื่อกำหนดการตัดสินใจแล้วเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เรามี prudence อยู่ในข่ายที่เรียกว่า Supererogation หรือการกระทำเหนือหน้าที่ ซึ่งก็เป็นทางเลือกของผู้กระทำ แต่ไม่มีค่าทางศีลธรรม ผู้กระทำได้รับคำสรรเสริญเยินยอ แต่ผู้กระทำจะไปเรียกร้องให้ผู้อื่นทำอย่างตนเองไม่ได้ เอิร์มสัน (Urmsen, J.O) นักจริยปรัชญาชาวอังกฤษ ได้เขียนบทความชื่อ "Saint and Heroes" เพื่อวิจารณ์การจัดประเภทการกระทำทางศีลธรรมตามประเพณี ๓ ประการ คือ การกระทำที่เป็นหน้าที่หรือข้อผูกพัน การกระทำที่ผิด และการกระทำตามปรกติซึ่งเป็นกลางๆ พอยอมรับกันได้ (ไม่ถูกไม่ผิด) ว่ายังไม่มีค่าเพียงพอทางศีลธรรม เอิร์มสันยกประเด็นว่าการกระทำแบบนักบุญและแบบวีรบุรุษที่ไม่สามารถจัดประเภทตามนี้ได้

เอิร์มสันยกตัวอย่างในคำยทหารที่กำลังฝึกขว้างระเบิดด้วยระเบิดจริง หากมีทหารนายหนึ่งทำลูกระเบิดซึ่งถอดสลักแล้วหลุดมือกลางกลุ่มทหาร ขณะที่ลูกระเบิดกำลังจะระเบิดก็มีทหารนายหนึ่งกระโดดเข้าไปนอนทับลูกระเบิด เอร่างกายตนเองป้องกันมิให้ระเบิดเป็นอันตรายต่อคนอื่น การกระทำเช่นนี้ เอิร์มสันบอกว่าเป็นการกระทำแบบวีรบุรุษซึ่งไม่เข้ากับการกระทำ ๓ อย่างเบื้องต้น เพราะเป็นการกระทำที่เกินหน้าที่รับผิดชอบ ดังนั้น การกระทำเช่นนี้ ควรจัดเป็น " การกระทำเหนือหน้าที่"

ไฟน์เบิร์ก (Feinberg, Joel) ได้เสนอบทความชื่อ "Supererogation and Rule" เพื่อวิจารณ์คำนี้ โดยตั้งประเด็นเรื่อง ของเขตของหน้าที่ สิ่งที่เกิดขึ้นหน้าที่ และ สิ่งที่มีใช้หน้าที่แต่มีคุณความดี ซึ่งการกำหนดค่าการกระทำเหล่านี้ขึ้นอยู่กับคำว่า " ควร" ... ไฟน์เบิร์กได้โยงเรื่องนี้ไปสู่เรื่องข้อเท็จจริงทางศีลธรรม และ การประเมินค่าทางศีลธรรม

ชีสโฮล์ม (Chisholm, Roderick, M.) เสนอบทความชื่อ "Supererogation and Offence : A conceptual Scheme for Ethics" เพื่อเสนอรูปแบบการจัดประเภทการกระทำทางศีลธรรม ตามนัยของประพจน์ทางตรรกศาสตร์ ๔ ประการ คือ การกระทำที่จะต้องกระทำ การกระทำที่อาจกระทำได้ การกระทำที่จะต้องไม่กระทำ และ การกระทำที่ไม่จำเป็น ซึ่งการกระทำที่ไม่จำเป็นนี้เอง ชีสโฮล์มบอกว่าเป็น การกระทำเหนือหน้าที่)

๔.๖ สรุป

ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ว่าจะในมุมมองของนักปรัชญาตะวันตกและพุทธปรัชญาเถรวาท ถ้าเราจะกระทำเรื่องอะไรก็ตามที่จะทำให้เราได้รับประโยชน์ ซึ่งก็คือการคิดถึงตนเองเป็นหลัก ก็จะต้องถือว่าการกระทำของเรามีค่าทางศีลธรรม เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวถึงการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญ

อันดับแรก และถ้าเราจะกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การกระทำนั้นจะมีค่าทางศีลธรรมเช่นกัน เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทมีการกล่าวถึงการกระทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่นเช่นกัน

การเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำ ควรจะเป็นการเลือกที่รอบคอบว่าจะใช้แนวคิดไหนเป็นตัวตั้งต้น เช่น ใช้แนวคิดอัตนัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นตัวตั้ง แล้วปรารถนากลายเป็นตัวตามมา เพราะหากผู้กระทำนำปรารถนาก่อนหรือประโยชน์ผู้อื่นเป็นตัวตั้ง ผู้กระทำก็อาจสูญเสียประโยชน์ส่วนตน เช่น ในกรณีทหารสละชีวิตเพื่อปกป้องเพื่อน ยกเว้นว่าเราต้องการการกระทำเหนือหน้าที่ ดังนั้น การเลือกในแต่ละสถานการณ์ ถ้าเราเอาเป้าหมายมากำหนดการกระทำ โดยนำเอาสิ่งที่เป็นสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการตัดสินใจด้วย จะทำให้เราฉลาดในการเลือกกระทำมากขึ้น

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

จากบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอัตนियัมและปรตถนियัมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” ในที่ขณะของพุทธปรัชญาเถรวาททำให้สรุปประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เรื่องแนวคิดอัตนियัมและปรตถนियัมในพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า อัตนियัมในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท ถือว่าการกระทำใดจะมีค่าทางศีลธรรม การกระทำนั้นควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง และแม้จะเป็นการกระทำที่มุ่งประโยชน์ตน ก็สามารถทำให้เกิดผลได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เพราะถึงจะทำให้เกิดผลร้ายแก่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลดีแก่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้เพราะอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกุศลกรรมขึ้น และอาจจะทำให้เกิดผลดีแก่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลร้ายแก่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้เพราะอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอกุศลกรรมขึ้น และแนวคิดอัตนियัมในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท มีคุณค่าทางศีลธรรม เพราะนั่นคือแนวคิดของการทำหน้าที่เพื่อพัฒนาตนเองให้เข้าถึงชีวิตที่ดีและนำไปสู่การดับทุกข์ โดยมีคำสอนเป็นเกณฑ์ให้ผู้กระทำเลือกดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญา เช่น การไม่เข้าไปคบหาและควรออกห่างคนพาล คบหาแต่บัณฑิต บุชาบุคคลที่ควรบูชา เลือกสถานที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม สร้างคุณงามความดีด้วยตนเอง มีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อนและไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ส่วนในด้าน ปรตถนियัม พุทธปรัชญาเถรวาทมองว่าการให้ทานเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกิดจากทาน เป็นการสมประโยชน์กันของทั้งผู้ให้ทานและผู้รับทาน ปรากฏในพระไตรปิฎกว่าด้วยเรื่องเหตุผลของการให้ทาน ๘ ประการ

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เรื่องแนวคิดเรื่องอัตนियัมและปรตถนियัมในภาพยนตร์เรื่อง “เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง” พบว่าพฤติกรรมของตัวละครที่มีการกระทำตามแนวคิดอัตนियัมและปรตถนियัมโดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจในการจำแนกว่าการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเป็นการกระทำที่มุ่งเน้นที่ประโยชน์ผู้อื่น แยกแยะแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๑. ตัวละครที่มีแนวคิดปรตถนियัม มุ่งหวังจะกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เช่น เทรเวอร์ที่เป็นต้นคิดเรื่องห่วงโซ่แห่งการกระจายต่อความดี เกิดจากการที่ต้องการให้ตนได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของสภาพแวดล้อม หรือการช่วยครูซิโมนต์ด้วยการพยายามจับคู่กับแม่ของตนเอง ก็เพื่อจะทำให้แม่ไม่หวนกลับไปอยู่ในวงจรชีวิตเดิมๆ ที่มีแต่เหล้า ผู้ชายที่ไม่ดี และมีฐานะที่ดีขึ้น จะได้ไม่ต้องทำงานจนไม่มีเวลาดูแลตนเอง หรือการไปช่วยคนไร้บ้านอย่างเจอร์รี่ ก็มาจากการที่เห็นยายของตนเองเป็นคนไร้บ้าน แต่ไม่สามารถจะไปช่วยยายได้ เพราะแม่ห้ามไว้ การ

ขัดแย้งกับแม่ จะยิ่งทำให้ตนเองโดดเดี่ยว จึงช่วยเจอร์รี่แทน หรือการพยายามช่วยอดัม ก็เพราะเทอร์เวอร์เป็นเด็กแปลกแยก ไม่มีเพื่อน มีแต่อดัมคนเดียว เทรเวอร์ลืมนึกไปว่าเด็กกลุ่มนั้น มีมิดอยู่ หากเป็นการใช้กำลังกายเข้าต่อสู้กันเพียงอย่างเดียว ไม่นาน ทั้งแม่ ทั้งครูและทีมนักข่าว ก็จะต้องมาช่วย และเรื่องก็จะจบลงด้วยดี หรือเกรซและอาร์ลีนที่ดูจะทำตามใจตนเอง ทั้งเรื่องดื่มเหล้า ทั้งเรื่องคบหาผู้ชาย แต่พอเป็นเรื่องที่ต้องทำเพื่อเทอร์เวอร์ เกรซยินยอมที่จะไม่มาช้อปปิ้งกับหลาน เพื่อไม่ให้หลานเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี แต่เมื่ออาร์ลีนทำใจให้เข้าใจแม่ได้ มาขอแค่อย่ำดื่มก่อนไปหาหลาน เกรซก็ยอมอาร์ลีนเอง ถึงจะอยากดื่มเหล้า แต่เพื่อเทอร์เวอร์ ก็ยอมเลิก และเมื่อริคกีมีแนวโน้มที่จะทำร้ายลูก ก็ลุกขึ้นมาปกป้องลูก หรือซินีจี จี ที่ในขณะที่รอรับการรักษาในห้องฉุกเฉิน จากบาดแผลถูกแทง กลับยินดีเสียสละตัวเอง ด้วยการช่วยบังคับพยาบาลด้วยปืน ที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ ต้องติดคุกแน่นอน ธอร์เซน หนายหนุ่มใหญ่ที่แสนใจดี มอบรถให้คริส แชนด์เลอร์ฟรีๆ นั้น ดูจะคิดถึงแต่ประโยชน์ผู้อื่น ก่อนประโยชน์ส่วนตน เพราะตอนลูกสาวมีอาการหอบหืดกำเริบก็แสดงอาการห่วงใย หรือครูซิโมนเนต์ ที่ดูจะมีการสอนให้เด็กใช้ความคิดในการทำโครงการที่จะทำให้โลกน่าอยู่มากขึ้น หรือต่อยอดความรู้ของเด็กด้วยการใช้คำศัพท์ยากๆ แต่ก็แจกพจนานุกรมให้เด็กไปเปิดหาความหมาย

๒. ตัวละครที่มีแนวคิดอัตนิยม กระทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น นักข่าวที่ชื่อ คริส แชนด์เลอร์ ที่ทำทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองได้ข่าวที่เป็นที่สนใจของประชาชน เพื่อสร้างชื่อเสียงและรายได้ให้ตนเอง หรือริคกี ที่ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ ไม่รับผิดชอบครอบครัว พร้อมทั้งจะทำร้ายร่างกายและจิตใจของผู้อื่น เพื่อความสุขส่วนตน

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เรื่องแนวคิดเรื่องอัตนิยมและปฏินิยมในภาพยนตร์เรื่อง เพย์ อิท ฟอร์เวิร์ด หากใจเราพร้อมจะให้ (ใจ) เราจะได้มากกว่าหนึ่ง ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท จากพฤติกรรมของทั้งสองกลุ่มนี้ พบว่า พฤติกรรมของตัวละครที่ถึงแม้จะแสดงออกถึงแนวคิดอัตนิยมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เช่น คริส แชนด์เลอร์ นักข่าวที่หวังได้รับความนิยมชมชอบ มีชื่อเสียงจากการทำข่าวเรื่องหวั่งโซ่แห่งการทำความดี ดังนั้น แม้คริสจะใช้ชีวิตเป็นตัวเริ่มต้น แต่ก็ปัดปัดไปด้วย เพราะทำให้คนหันมาใส่ใจคนรอบข้างและเริ่มทำความดี เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกุศลกรรมขึ้นในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงให้ค่าทางศีลธรรม ส่วนพฤติกรรมตามแนวคิดปฏินิยม ถึงจะกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยไม่หวังผล แต่ผลที่เกิดจากการกระทำจะเกิดขึ้นเอง ตามเกณฑ์แห่งการทำทาน จึงถือว่าดีงามในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทด้วย

๕.๒ ข้อวิจารณ์

จากคำถามทั้ง ๔ ประเด็นที่พบในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่ทำทนายที่สุดสำหรับมนุษย์ คือ การต้องเลือกเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งที่จำเป็นต้องเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ระหว่างการทำให้ประโยชน์ตนเองตามแนวคิดอัตนิยมหรือกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามแนวคิดปฏินิยม ถึงมนุษย์จะมีเสรีภาพในการเลือก แต่หากเลือกในเกณฑ์เพื่อประโยชน์ของตนเอง ก็จะทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์ และหากเลือกประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นเกณฑ์ในการเลือก ก็จะทำให้ผู้กระทำเสียประโยชน์ที่พึงได้ เช่น สามิภรรยาคนหนึ่งต้องการจะปลูกบ้านหลังที่สองไว้เพื่อเป็นบ้านพัก

ตากอากาศ ตัวสามีเป็นคนชอบทะเล ชอบเล่นเรือ ชอบออกเรือไปตกปลา แต่ภรรยาเป็นคนชอบภูเขา ป่าไม้ ไม่ชอบทะเล ไม่ชอบแสงแดดและเมาค่อนข้างรุนแรง ภรรยาก็ต้องยอมเสียสละความชอบส่วนตน ตามใจให้สามีซื้อบ้านริมทะเล แล้วตัวภรรยาก็ทนทุกข์อยู่กับสิ่งที่ไม่ชอบตลอดไป ผู้วิจัยคิดว่า ลักษณะแบบนี้ ไม่ได้เป็นทางเลือก แต่เป็นการสนองความต้องการของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า มันคือการลดคุณค่าของตนเองลงไปจนถึงระดับที่ไม่มีตัวตนต่างหาก เสรีภาพในทางเลือก ควรจะเป็นสิ่งที่มีให้สำหรับผู้ที่มิเสรีภาพเสมอหรือใกล้เคียงกัน การยอมจำนนบนทางเลือกในลักษณะนี้ ผู้วิจัยคิดว่าไม่มีคุณค่าที่จะก่อให้เกิดกุศลกรรมแต่อย่างใด หากตัวภรรยานึกกันด่าสาบแช่งสามีที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ตัวภรรยาคงจะได้รับผลแห่งกุศลกรรมเป็นแน่แท้

ในกรณีของนางมัทรีที่ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนทั้งหมด ตามพระเวสสันดรไปยังเขาวงกตเพื่อปรนนิบัติรับใช้พระสวามีและสองพระกุมารตามหน้าที่อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นแบบฉบับของนางในวรรณคดีที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติต่างๆ ทั้งการเป็นแม่ที่ประเสริฐของลูกและการเป็นภรรยาที่ดีของสามี คือมีความอ่อนน้อม นอบน้อมและอดทน เป็นภรรยาแม่แบบผู้มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรของสามี สนับสนุนเป้าหมายชีวิตอันประเสริฐที่พระสวามีได้ตั้งไว้ แม้เมื่อพระเวสสันดรประทานสองกุมารแก่ชูชกเป็นบุตรทาน พระนางมัทรีก็พลอยอนุโมทนาด้วย แสดงถึงความดีงามของพระนางที่ทรงมีน้ำพระทัยศรัทธาในการบริจาคทานเช่นเดียวกับพระเวสสันดร กรณีนี้ ทั้งนางมัทรีและพระเวสสันดรตั้งเป้าหมายแห่งประโยชน์สูงสุดไว้ที่เดียวกัน นั่นคือไปให้ถึงเป้าหมายด้วยกัน แต่บนทางเลือกนี้ สองพระกุมาร พระกัณหาและพระชาลี เห็นด้วยกับทางเลือกของพ่อกับแม่หรือไม่ ยินดีและอนุโมทนาไปด้วยกับการมุ่งมั่นที่จะสร้างทานบารมีของพระเวสสันดรหรือไม่ ความเป็นเด็กเมื่อรู้ว่าภัยจะมาถึงตัว พ่อจะยกตนเองให้ขอทานไป ก็วิ่งหนีกันทั้งพี่ทั้งน้อง

ผู้วิจัยเห็นว่า การจะเลือกกระทำใดๆ ตามแนวคิดไหนก็ตาม หากเป็นการเลือกบนฐานของประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ควรเลือกด้วยความรอบคอบและหากทางเลือกนั้นเป็นการบังคับฝืนใจตนเอง ก็ต้องเลือกด้วยอารมณ์ที่ควบคุมได้ในระดับหนึ่ง ต้องปล่อยวางและทำใจยอมรับ เพื่อจะได้ไม่ต้องลดคุณค่าของตนเองลงไปจนถึงระดับที่จิตใจเศร้าหมองจากการเลือกนั้น และหากจะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่นนั้น ก็ยังต้องกระทำอย่างรอบคอบ และควรจะให้เสรีภาพในการเลือกของผู้ที่จะได้รับประโยชน์นั้น ว่าต้องการให้ช่วยหรือไม่ หรือตัดสินใจด้วยปัญญาว่าควรจะช่วยแบบไหน เช่น เห็นคนจรจัด ผอมแห้ง นอนข้างถนน ก็ควรพิจารณาว่าเขาต้องการอะไร ต้องการอาหารเพื่อประทังชีวิตหรือเงินไปซื้อยาเสพติดมาเสพย์ ถ้าให้อาหาร อย่างน้อยเขาก็จะอิ่มท้องไปอีกวัน หรือเห็นวัดป่าเล็กๆ มีกุฏิ ๒ หลังและศาลาอเนกประสงค์ขนาดย่อมอยู่กลางเขา คนที่ไปเห็นเกิดศรัทธา ไปกราบพระบอกว่าจะมาสร้างวัดให้ดังงาม แล้วจัดแจงสั่งสร้าง ศาลา โบสถ์วิหารใหญ่โต สร้างกุฏิติดแอร์เพิ่มอีกเป็นแถว จากวัดป่าที่เงียบสงบ กินอยู่อย่างเรียบง่ายเพื่อการละวาง กลายเป็นวัดที่ดูหรูหรา ทั้งปัญหาสารพันไว้ให้พระแก้ไขต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการดูแล ค่าน้ำค่าไฟ การซ่อมบำรุง

ในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท มนุษย์มีโอกาสที่จะเลือกการกระทำที่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม จะดีจะชั่ว อยู่ที่ตัวเราเลือก ทั้งในเรื่องจาคะหรือการให้ทาน ใคร

ทำได้มากก็ทำ แต่ถ้าทำไม่ได้มากก็ทำเท่าที่ทำได้ ในฐานะผู้กระทำ เราควรเลือกอันที่ตนเองเสียประโยชน์ในระดับที่พอยอมรับได้ เพราะหากเราเลือกการเสียประโยชน์ส่วนตนโดยสิ้นเชิง จนถึงชั้นยอมสละชีวิต ก็อาจจะเข้าข่ายในเรื่องการกระทำเหนือหน้าที่ ที่สุดท้ายแล้ว มนุษย์ก็ไม่ควรจะเสียสละอย่างนั้น ยกเว้นในกรณีที่ยากจะมีชีวิตอยู่เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เช่น พระโพธิสัตว์ นักบุญเทเรซา วีรบุรุษอย่างจำเริญ ซึ่งแน่นอน การเสียสละประโยชน์ส่วนตนโดยสิ้นเชิงแบบนี้ จำเป็นที่จะต้องจัดการไม่ให้ผู้ที่อยู่เบื้องหลังเดือดร้อนไปด้วย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แนวคิดห่วงโซ่แห่งการทำความดีเป็นแนวคิดของการทำความดีต่อเนื่องที่เข้าใจง่าย ปฏิบัติได้ไม่ยาก หากมีการนำมาปฏิบัติจริงในสังคม ก็อาจจะเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ๓ ข้อของห่วงโซ่แห่งการทำความดีแบบในภาพยนตร์ที่ต้องทำในสิ่งที่ยาก ต้องเป็นเรื่องใหญ่ระดับเปลี่ยนชีวิตคน ต้องเป็นสิ่งคนที่ได้รับการช่วยเหลือทำเองไม่ได้ และแทนที่จะกำหนดให้ทำติดต่อกับอีก ๓ คนนั้น ผู้วิจัยเสนอให้เป็นการทำความดีต่อผู้อื่นโดยไม่จำกัดความยากง่ายและจำนวนคน เริ่มทำความดีที่ตนเองก่อน แล้วต่อเนื่องออกไปสู่คนใกล้ตัว

ในปฐมเทศสูตร พระพุทธเจ้าตรัสสอนหลักธรรมที่เป็นหลักปฏิบัติของคนดีที่เรียกว่า วัตรบท ๗ ที่ทำให้มีขมมานพผู้ปฏิบัติได้ผลบุญส่งให้เป็นถึงพระอินทร์ได้ วัตรบท ๗ ประการ ประกอบด้วย

(๑) เราพึงเลี้ยงมารดาบิดาจนตลอดชีวิต

(๒) เราพึงประพฤดิอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในตระกูลจนตลอดชีวิต

(๓) เราพึงพูดวาจาอ่อนหวานตลอดชีวิต

(๔) เราไม่พึงพูดวาจาส่อเสียดตลอดชีวิต

(๕) เราพึงมีใจปราศจากความตระหนี่อันเป็นมลทินอยู่ครองเรือน มีการบริจาคอันปล่อย

แล้ว มีฝ่ามืออันชุ่มยินดีในการสละ ควรแก่การขอ ยินดีในการแจกจ่ายทานตลอดชีวิต

(๖) เราพึงพูดคำสัตย์ตลอดชีวิต

(๗) เราไม่พึงโกรธตลอดชีวิต ถ้าแม้ความโกรธพึงเกิดขึ้นแก่เรา เราพึงกำจิตมั่นเสียโดยฉับพลันทีเดียว

วัตรบท ๗ เป็นหลักธรรมที่สอดแทรกอยู่ในวัฒนธรรมของคนไทยมาเนิ่นนาน อย่างน้อยที่สุด ๔ ใน ๗ ข้อนี้ เราได้รับการอบรมสั่งสอนมาตลอด ให้กตัญญู มีสัมมาคารวะ พูดจาอ่อนหวาน และหมั่นให้ทาน เมื่อประโยชน์สูงสุดของการปฏิบัติตามวัตรบท ๗ คือการได้ขึ้นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ได้เป็นถึงพระอินทร์ การเผยแพร่หลักธรรมที่ทำให้กายตายและเป็นที่ยกย่องในวัฒนธรรมไทยนี้ น่าจะทำให้ผู้คนหันมาทำดีมากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยแนวคิดอัตนัยหรือปรตณินัยเพิ่มเติม เพื่อหาทางออกในประเด็นปัญหาต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) ควรศึกษาเรื่องทางเลือกเมื่อผู้กระทำตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง เพื่อหาเกณฑ์ทางศีลธรรมมาใช้ในการตัดสินใจ ยกตัวอย่างเช่น แม่ลูกอ่อนที่ไม่มีเงิน เพราะถูกสามีทิ้ง และลูกก็ยังเล็กจนแม่ออกไปทำงานหาเงินไม่ได้ ไปขโมยนมเพื่อนำมาให้ลูกกิน แม้จะตั้งต้นด้วยอกุศลกรรมเพราะไปลักขโมย แต่การหาอาหารไปเลี้ยงดูลูกก็เป็นกุศลกรรม ทางออกในการเลือกอัตนัยและปรตณินัย ในกรณีเช่นนี้ ควรจะเป็นอย่างไร ในมุมมองพุทธปรัชญาเถรวาท

๒) ควรศึกษามุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท ว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่ผู้กระทำจะสามารถทำได้ทั้งสองแนวคิดในขณะเดียวกัน แล้วการกระทำนั้น ก็ยังอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามศีลธรรม เช่น กรณีสามีภรรยาที่ชอบกันคนละอย่าง ตามตัวอย่างด้านบน เป็นไปได้หรือไม่ที่จะได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ด้วยการซื้อที่ริมทะเลที่ด้านหลังเป็นเขาและมีต้นไม้เยอะ หรือไม่ก็ปลูกบ้านริมทะเล แต่ปลูกต้นไม้ในที่จนเป็นป่า

๓) ควรศึกษาว่าเมื่อผู้กระทำ ทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่นด้วยเหตุที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบ เช่น เป็นยามเฝ้าบ้านเศรษฐีแล้วมีผู้ร้ายจะเข้ามาขโมยทรัพย์สิน ยามเข้าขัดขวางจนตัวตาย ทั้งลูกเมียให้มีชีวิตที่ลำบากไว้ข้างหลัง การกระทำนั้นจะมีค่าทางศีลธรรมแบบพุทธปรัชญาเถรวาทหรือไม่

ScriptFly Confirmation

scriptorders@scriptfly.com <scriptorders@scriptfly.com>

8 April 2018 at 23:00

To: yugala.anchalee@gmail.com

Hi Anchalee,

This is a confirmation receipt for your records. You do not need to reply to this email.

You've entered your order as follows:

Order Number: 211874

First Name: Anchalee

Last Name: Yugala

Shipping Address: 10 Krungthep Kreetha Soi 16, Tub Chang Sub distric Tub Chang Sub district
Sapan Soong, Bangkok 10250

Telephone: 66824249295

Email: yugala.anchalee@gmail.com

Billing Name: Anchalee Yugala

Billing Address: 10 Krungthep Kreetha Soi 16, Tub Chang Sub distric Tub Chang Sub district
Sapan Soong, Bangkok 10250

Screenplay Titles:

PAY IT FORWARD (2000) \$14.95

Subtotal: \$14.95

StateTax: \$0

Shipping: \$0 PDF sent by Email

Total: \$14.95

Comments:

www.scriptfly.com/faqs.html/

Thank you for choosing ScriptFLY for your movie script needs.

Best regards,Script Department

Script Fly

ภาคผนวก

PAY IT FORWARD

by

Leslie Dixon

Based on the novel

by

Catherine Ryan Hyde

No portion of this script may be performed, reproduced,
or used by any means, or quoted or published in any
medium without the prior written consent of Bel-Air Films

BEL-AIR FILMS
4000 Warner Boulevard
Burbank, California 91522

October 15, 1999
© 1999
BEL-AIR FILMS
All Rights Reserved

INT. (WE'RE NOT SURE WHERE) - CLOSE ON ARLENE MCKINNEY

SUPERIMPOSE: THE NEAR FUTURE

Early 30s, dressed and made up (the best that a low-income person can do on their own) for an on-camera interview. A pretty young woman, her face is shining, luminous with pride, also flushed with nervousness, unaccustomed as she is to the camera's scrutiny.

ARLENE

I, uh, I don't know what to say.

-- Is that on? Oh, shi --!

(catching herself)

Okay, sorry, um... you want me to talk about -- okay. Um... well, I don't know how to talk about it, 'cause you know what? I don't get it. He's eleven years old. He can't even keep a goldfish alive.

(with great wonder)

How could he make people do something like this?

CUT TO BLACK.

FADE IN:

EXT. SECOND STORY WINDOW - NIGHT (RAINY)

SUPERIMPOSE: THE PRESENT

is SMASHED out from within by a hand with a GUN. We catch a blurry glimpse of a MAN, holding a struggling WOMAN, the gun to her neck. We are ON --

EXT. CITY STREET - CORNER HOUSE - NIGHT

The front yard is swarming with activity. Two patrol cars are jammed at angles on the sidewalk, COPS behind them with guns drawn. The Man in the window yells:

MAN

Get back! Get the fuck back or I'll shoot her!

WOMAN

He'll do it! Get back, he'll do it -- !

She is sobbing hysterically. It's a standoff, the cops wanting to close in, but recognizing the volatility of the situation.

TOYOTA

pulls up suddenly behind the police barrier. CHRIS CHANDLER jumps out. He is late 30s, attractive, with live-wire energy.

Chris ducks behind one of the patrol cars.

COP
Get out of here!

CHRIS
-- I'm a reporter. How long you
been here?

COP
Macias, get him out of here!

CHRIS
(brazenly)
She his wife? Girl friend?
Domestic or drugs?

A Mexican-American cop starts to pull Chris back. The Cop Chris was talking to turns to a SHARPSHOOTER.

COP
Can you take him?

SHARPSHOOTER
He backed off.

COP
It's too quiet in there...

He's right. The sobbing has stopped. The Man's no longer yelling. The deadly quiet goes on and on. The cops look at each other, wondering if they should go in.

Chris is madly scribbling notes.

The cops blink for another few moments in uncertainty... and then...

Smash! The garage DOOR EXPLODES outwards as a RANGE ROVER lunges forward, splintering the wood in its path. The guy's making a run. The cops dive out of the RANGE ROVER'S path, as it SCREECHES left, smashing through the barricades and into --

CHRIS'S TOYOTA

which takes a direct hit as the LAND ROVER SMASHES into its side, swerves and SCREECHES off into the night.

(CONTINUED)

CONTINUED:

The cops leap into their VEHICLES and PEEL OUT in pursuit.

Chris is left staring at his car. The driver's side is utterly caved in -- totalled -- you couldn't get to the steering wheel if you tried.

The intrepid reporter is suddenly a fool. He leans against the ruin of his car, stunned and disgusted, rain pouring down, making him look like a bedraggled rat. He looks up to see --

A well-dressed MAN in his 50s is standing on the street, snug under his umbrella, holding a Rottweiler on a leash. We don't know how long he's been standing there. There is something very urbane about him. Also, perhaps, something slightly sinister.

STRANGER (MAN)

Lost your car?

CHRIS

That's really a keen observation.

STRANGER

I can help you.

He fishes in his pocket and tosses a set of car keys to Chris -- which Chris instinctively catches. The man points across the street.

STRANGER

It's the green Volvo.

CHRIS

You want me to drive home in your car?

STRANGER

I want you to take my car.

Now Chris peers at this guy. What's going on?

STRANGER

I've had a lot of luck lately. I don't need it.

Chris chuckles darkly.

CHRIS

You're giving me a car. And you don't want anything.

(CONTINUED)

CONTINUED:

STRANGER

I'll prove it. Give me your card.

Chris eyeballs the man. Is he serious? Well, what the hell. Chris fishes out his card, gives it to the man.

STRANGER

I'll be in touch.

He turns to go.

CHRIS

What, you want me to kill your wife?

STRANGER

No -- Tempting. But no. Call it generosity between two strangers.

He starts to walk away, leaving Chris holding the keys.

CHRIS

That's it? I'm just supposed to drive away in your car?

STRANGER

(over his shoulder)
That's right.

CHRIS

You're a freak. It's going to blow up, right?

The man just laughs as he disappears down the street.

CHRIS

(muttering)
... fucking pieces of me raining in the street...? You think I'm coming near that thing?!

The man turns the corner. Chris looks at the keys in his hand. They seem very real. He looks at the car. It seems real, too -- and sparkingly new.

Chris sighs, standing amidst the steam coming from the subway grate... as we...

DISSOLVE TO:

INT. APARTMENT LIVING ROOM - DAY

SUPERIMPOSE: PREVIOUS SUMMER

(CONTINUED)

CONTINUED:

And steam is rising here, too -- but from an iron. A scarred hand is ironing a crisp white shirt. We see part of the man's arm. There are serious burn scars continuing up to the elbow.

The two scarred hands button up the shirt.

Something bad happened to this person a long time ago.

An eye patch is adjusted in place on the face of --

REUBEN ST. CLAIR

40, probably once quite good-looking, and still presentable, now that the damage is largely covered. There's only the eye patch and the burned skin visible on his neck to remind us of the burns.

He combs his hair at a dresser. The mirror has a piece of cardboard covering it. The person who owns this dresser doesn't want to see his own face.

INT. METAL DETECTOR - DAY

As 7th, 8th and 9th grade kids pass through it. ONE ROUGH KID nonchalantly drops a knife, then kicks it under the detector. Just as casually, a SECOND ROUGH KID picks it up, unseen by any adult. We are in:

INT. JUNIOR HIGH SCHOOL CORRIDOR - DAY

This is public school, and not for the faint of heart.

We see a SERIES OF QUICK ESTABLISHING SHOTS... some of them expected, like:

-- Kids pouring in the doors. 14-year-old girls with tattoos and pierced tongues.

But some of them rougher:

-- A boy and a girl who are all of 12, are making out against a locker... obviously sexually involved.

-- One boy casually slipping a vial to another boy, who pockets it in the blink of an eye...

INT. REUBEN'S CLASSROOM - DAY

A sea of young faces, staring.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Making eye contact with one another. A few whispers.
Curious at their new teacher's appearance.

Reuben, their teacher, stands before them.

REUBEN

Apparently none of you have ever
seen a new teacher before. I'm
Mr. St. Clair. Welcome to that
inner circle of hell, the 7th
grade. You all look blank, so I
will say, the concept of various
circles of hell will become clear
to those of you who make it to
high school.

The kids look uncomfortable. Reuben continues.

REUBEN

This class is Social Studies.
That's you and the world. There
is a world out there, and if you
don't want to meet it, it's still
going to hit you in the face. The
smarter of you will come up
against arrogant professors, bad
bosses and alimony. The less
smart may come up against a judge.
-- What.

A LONG-HAIRED KID has rolled his eyes.

REUBEN

You think none of that could
happen?

LONG-HAIRED KID

Not if I stay home and play my
guitar.

Hoots of approval from the kids.

REUBEN

Okay, door number three -- you
choose not to deal with the world
at all -- ? You could still be
living at home at 45, a total...
and complete... Weirdo.

The guitar-playing kid is pissed.

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN

Thirty years have passed in a flash and you're still eating Cheerios out of the same chipped bowl as when you were 10, arguing with your mother -- she's now 80 and wears diapers -- about who takes out the trash. And that'll get you a girl friend, too -- girls are just climbing all over themselves to be with a jobless adult whose diapered mother does his laundry!

A couple of kids laugh nervously; we also hear, muttered, a couple of "That blows" and "Asshole." Reuben's worldly cynicism rings true, even to a pack of 12-year-olds. And some of them resent it.

REUBEN

So, probably best that you do a little thinking about the world now. What you can do in the world. What the world expects from you. What do you think it expects?

He points suddenly at TREVOR McKINNEY, 12, a pleasant-faced but shy boy, taking him aback.

TREVOR

(shyly)

Expects?

REUBEN

Expects. From you.

TREVOR

Nothing.

REUBEN

That is exactly right. The world expects nothing. Less than nothing -- you're a seventh grader. The scientific community would rather spend ten million dollars teaching a gorilla to talk than get you to walk and chew gum. They'd be happy to put you in an institution for the hormonally challenged, throw you some HoHos, and let you out in two years --

(CONTINUED)

CONTINUED:

Trevor smiles at this.

REUBEN

So. You want to throw them a little curve ball? Want to prove that you know there's a world out there, that you're not an earphoned zombie in a heavy metal trance? That they don't know what you can do?

He turns to the blackboard.

REUBEN

This is an assignment. It goes all semester. Whoever does it the best gets an automatic 'A' in the class...

It reads:

THINK OF AN IDEA FOR WORLD CHANGE,
THEN PUT IT INTO ACTION.

CLASS

groans. Some snickers of derision.

REUBEN

Okay. It's a little challenge.
(a bitter smile)
That's why it's extra credit.

Trevor doesn't laugh. He's looking. Thinking.

EXT. SCHOOL - DAY

Trevor is leaving for the day with his friend, ADAM, who is smaller, paler, and -- fatal to his personal safety -- smarter than any other kid in the school. Behind them, THREE ROUGHER KIDS (one of them glimpsed earlier with the knife) are walking. They are tossing candies -- hard -- at the back of Adam's head.

ADAM

Imbecilic.

TREVOR

Sh!

(CONTINUED)

CONTINUED:

ADAM

(low)

They don't know what it means. I
look up a new one every day,
there's nothing they can do.

Adam's right that they don't understand, but they do get
a sense they're being insulted. Trevor tries a
diversion. Re: the candy --

TREVOR

You don't want those...? I'll eat
'em.

This is the closest Trevor can come to saying, "Leave him
alone." The Rough Kids turn on him.

ROUGH KID #1

Ooh, McKinney talks!

ROUGH KID #2

Ooh, talk again!

ADAM

Why? Want him to teach you how?

CUT TO:

EXT. CITY STREET - TREVOR AND ADAM ON BIKES - DAY

Both pedaling furiously, chased by the bullies. Their
shouts recede behind them.

TREVOR

They understood that.

Adam laughs as they pedal out of reach... through the
dry, parched flatness that is Tucson. The tract houses
have rock beds instead of lawns, the odd cactus the only
flash of green poking out of the gravel. The air
shimmers with heat. AIR CONDITIONERS stick out of
windows, HUMMING. Lots of RVs in driveways -- not a
luxury, but an in-law apartment. The two boys split off,
Adam turning right and Trevor left.

We STAY WITH Trevor as he pedals along, now through the
beginnings of a rougher neighborhood. We see several
Mexican illegals standing on the street corner, hoping
for work... the occasional boarded-up house, abandoned
shopping cart... broken glass in the gutter...

Trevor stops in front of --

EXT. VACANT LOT - DAY

From the proliferation of large cardboard boxes and shopping carts we may gather that several scruffy characters live here. Two are going through a dumpster. Another is sleeping on a disembodied car seat under a mound of newspapers.

CLOSE SHOT - TREVOR

As we see something click! behind his eyes. An idea.

Slowly, Trevor gets off his bike and approaches the bums.

A couple of the bums stop what they're doing and look at him.

Trevor gulps. He's scared. But he doesn't leave.

INT. LASER LOUNGE - NIGHT

A man's fingers are tugging at ARLENE McKINNEY'S skirt. A WIDER SHOT REVEALS Arlene, a waitress, is on the phone. She pushes the man away. He is DENNY, a good-looking, cocky redneck. He grins and goes, but we get the feeling he'll be back.

We can already tell, from the man, the grubby bar, and the throbbing MUSIC, that this is a divey place with a rough local crowd.

Arlene looks pretty enough today, but there is a faint whiff of defeat about her -- a good person whom life has never once dealt a winning hand.

ARLENE

Hey.

INTERCUT WITH:

INT. ARLENE McKINNEY'S LIVING ROOM - NIGHT

Trevor is on the phone.

TREVOR

Hey.

The room is tract-basic. Everything clean and tidy, but the cheapest of furniture, carpet. And, discreetly in the corner, a pot catching the drips from a leak.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

I'm sorry, I'm sorry, Lally made
me pick up another half-shift.

Trevor sighs; he's heard this before.

ARLENE

You know I didn't have a choice.
I'm coming now, okay?

TREVOR

Yeah. Okay.

ARLENE

What're you doing?

WIDER SHOT

We see that Trevor has brought home a BUM from the vacant lot. The man is sitting at the table, stuffing food in his mouth like he hasn't eaten for three days (which he probably hasn't).

TREVOR

Nothing.

ARLENE

Trev --

TREVOR

I gotta go.

INT. LASER LOUNGE - NIGHT

Arlene sighs, hangs up, starts scooping the change of a tip off the bar. A quarter falls to the floor, starts to roll. She races after it, catches it. She needs that quarter.

EXT. ARLENE'S STREET - NIGHT

Streetlights illuminate a row of near-identical "starter" homes -- the kind some people never muster the prosperity to leave. An identical rectangle of light shines in each identical living room window.

EXT. ARLENE'S HOUSE - NIGHT

An old Mustang convertible pulls up, the kind that macho assholes keep cherried out just to get girls.

(CONTINUED)

CONTINUED:

In the front seat is a macho asshole, Denny. Arlene sits in the front seat next to him.

Denny gets out, and in an exaggerated gesture, goes around the car to open the door for her. She gets out.

ARLENE

Hey, thanks for the --

Immediately, he's all over her. She wasn't quite prepared for that, and she pulls back.

ARLENE

Hey, c'mon, we just said a ride --

DENNY

But, I'm comin' in...?

He goes for her again. Again, she pulls away, trying to keep her voice light.

ARLENE

You can't, my kid's in there...

DENNY

I don't care...

ARLENE

So's my husband.

Denny stops. Looks at her.

DENNY

You didn't tell me about a husband.

ARLENE

A husband shouldn't matter if it's just a ride.

This irritates Denny. He notices the battered truck in the open garage.

DENNY

That his?

Arlene nods. This seems to put him off a bit until he notices...

CLOSER SHOT - TRUCK

One of its tires is flat, the other very low.

(CONTINUED)

CONTINUED:

DENNY

Then he ain't around. 'Cause
nobody's moved that thing in
months.

ARLENE

(terse)

I'm going in.

He catches her arm.

DENNY

Hey.

A tense moment. Is he not going to let go?

DENNY

Don't fuck around with me again.

He gives her a shove as he lets go of her -- just a
little message. I could be more brutal than that, if I
wanted to. But I'll let you go for now.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - NIGHT

Arlene comes in, shaken, almost in tears.

INT. ARLENE'S BEDROOM CLOSET - NIGHT

Arlene is rummaging... pulls out a shoebox... opens it.
Inside is a half-full bottle of tequila.

INT. ARLENE'S KITCHEN - OVERHEAD SHOT - NIGHT

She is a very small and lonely figure, clutching the
(now empty) tequila bottle, shaking.

A figure appears in the doorway. Trevor. She doesn't
see him. He looks at her, stoic, like he's seen this
many times.

He goes. Suddenly Arlene throws the empty bottle at the
wall as hard as she can -- !

INT. ARLENE'S GARAGE - NIGHT

We see the Bum huddled in blankets, hiding. He can hear
the BOTTLE SMASH!

INT. TREVOR'S BEDROOM - NIGHT

The door cracks open. Arlene stands in the doorway, as if she's a little afraid to come in.

ARLENE

Trevor...?

Trevor seems to be sleeping.

ARLENE

I'm sorry. I'm done with it now.
Could you talk to me, Trev...?
Trev...?

Trevor lies on his side, pretending to be asleep. Out of her eyeline, we see his eyes crack open, but he just can't deal with her right now.

Arlene sighs.

ARLENE

(softly)

You're the one good thing I ever
did.

She goes.

ARLENE'S BEDROOM - NIGHT

Arlene, in a dead sleep, is being awakened by Trevor.

TREVOR

Mom? You awake?

ARLENE

(asleep)

Yeah.

TREVOR

My friend's coming in to take a
shower, okay?

She blinks and squints at the clock. 6:30 a.m.

ARLENE

(too exhausted to
think)

Okay.

Her head flops back onto the pillow.

INT. ARLENE'S KITCHEN - DAY

Arlene is putting a bowl of cereal in front of Trevor when a total Stranger pops out of the hall and into the kitchen.

Trevor grabs her hand, so she stifles a scream.

The stranger is Jerry, the bum from the vacant lot. Even though he's showered, Jerry still doesn't quite pass for one of us. He's still unshaven. His hair hasn't been cut for a long time. He just vibrates "bum." However, incongruously, he's wearing new jeans and a work shirt.

And she's never seen him before in her life.

ARLENE
Who the hell are you?

TREVOR
It's Jerry. You said he could
come in and take a shower.

ARLENE
I did?

Jerry knows when he's not wanted. He begins to creep towards the door.

JERRY (BUM)
Thanks a lot...

TREVOR
Do you need money for the bus?

Arlene is lost here, just lost. Jerry proudly holds out a handful of change.

JERRY
Saved it from my clothes money.

TREVOR
Hope you get the job.

Jerry goes. Arlene wheels on Trevor.

ARLENE
I never said -- !

TREVOR
Yes you did, you said okay!

This is sounding dimly familiar to Arlene.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
I said okay to let a strange man
into my bathroom?!

TREVOR
He's my friend.

ARLENE
You can't have a friend like that!

TREVOR
Why not? He's a lot like Dad.
Except Dad is cleaner.

Arlene is furious.

ARLENE
He is nothing like your
father -- !

Trevor just gets up and bolts.

ARLENE
You get back here and tell me why
you brought him here!

TREVOR (O.S.)
It's for my school assignment!

ARLENE
You get back in here -- !

But we hear the SLAM of his DOOR.

INT. ARLENE'S BATHROOM - DAY

Arlene is spraying disinfectant on every possible
surface, scrubbing, scrubbing.

EXT. TREVOR'S SCHOOL - DAY

Arlene comes marching up the front stairs, a woman with a
mission.

INT. REUBEN'S CLASSROOM - DAY

Arlene enters, wearing a waitress costume. Reuben is
alone, grading papers.

ARLENE
Mr. St. Clair...?

(CONTINUED)

CONTINUED:

He turns his head, so she sees him full on. Arlene tries not to stare at the eyepatch, the burns.

REUBEN
I'm Reuben St. Clair.

Arlene finds her tongue.

ARLENE
What is this assignment?

REUBEN
Excuse me?

ARLENE
Your assignment. Is this 'adopt a bum' week?!

REUBEN
Two problems: One, I don't know what you're talking about, and two, I don't know who you are.

Arlene is starting to feel flustered.

ARLENE
Arlene McKinney. My boy is in your Social Studies class. Trevor.

REUBEN
Yes. He's very introverted.

Arlene looks a little confused.

REUBEN
Shy...? Withdrawn...?

ARLENE
I know what it means! Are you gonna tell me about this assignment or not?

She realizes she's getting shrill. She takes a breath.

REUBEN
It's not a state secret.

He points at the blackboard. It reads:

THINK OF AN IDEA FOR WORLD
CHANGE, AND PUT IT INTO ACTION

Arlene can't believe it. The lunacy!

(CONTINUED)

CONTINUED:

264

ARLENE

Oh! Well, I'm glad you didn't
give them anything hard.

REUBEN

Mrs. McKinney --

ARLENE

-- Now you listen here. Trevor is
twelve years old. And you want
him to change the world. I never
heard such bull!

REUBEN

You think I expect them to do it?

She's silent for a moment.

REUBEN

It's just something I throw out
there every year, because it gets
their hackles up and gets them to
stop their drug deals for five
minutes and look at the world.
And sometimes -- once in a blue
moon -- one kid cleans up a little
graffiti. Before he loses
interest.

ARLENE

Well, Trevor's not losing
interest!

A flicker of surprise comes over Reuben's face.

REUBEN

Really.

ARLENE

Did you know that he brought a
homeless man into my house?! This
man could be a rapist or a child
molester or an alcohol --

She stops, realizing that she's an alcoholic.

And Reuben's eyes bore into hers. Damn him, he doesn't
miss a trick.

REUBEN

I think... if you want to know
what Trevor's doing... you should
talk to him.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Arlene's eyes narrow.

ARLENE

I talk to him!

REUBEN

Then why did you come all the way
down here to find out what the
assignment is?

She's speechless, quivering with indignation. Finally:

ARLENE

You think I'm a bad mother? Well,
what kind of a teacher are you?
You don't even like these kids,
you give them an assignment you
don't believe in --! You think
they're all worthless --

REUBEN

I didn't say your son was
worthless --

ARLENE

They ought to fire you right now!

REUBEN

(with bitter irony)
Oh, they won't do that. I fill an
excellent quota. I'm just this
side of parking in the blue zone.

ARLENE

Oh, so you can do what you want
because you're --

-- Burned? Missing an eye? She can't finish.

REUBEN

If I were black and a woman I'd be
superintendent of schools.

Furious, she turns to go.

ARLENE

You really are a piece of...
(trying to keep her
dignity)
... work.

REUBEN

I appreciate the euphemism.

(CONTINUED)

CONTINUED:

She opens her mouth, finds that she can't respond to this. Turning on her heels, she marches out.

His cynical smile fades.

INT. COFFEE SHOP - DAY

Arlene is leafing furiously through a dictionary. This is her second waitress job and she wears a uniform and Keds.

CLOSE ON DICTIONARY

... As we see her finger running down... Euthanasia... Euphemism.

So that's what it means.

BACK TO SCENE

She hands the dictionary back to the surprised student she's waiting on. Tensely:

ARLENE
Thank you. Fries, hash browns, or
fruit?

DISSOLVE TO:

INT. BUILDING - LOBBY - DUSK

SUPERIMPOSE: THE PRESENT

We MOVE WITH Chris as he follows Thorsen, the man who gave him the car, OFF the elevator and THROUGH the lobby.

CHRIS
Why won't you return my calls?

THORSEN
We're not friends.

CHRIS
(persisting)
Got the pink slip. Quite a
stocking-stuffer.

THORSEN
Are you going to tell me you can't
accept it?

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHRIS

No. That would make me a moron.
-- I want to know about these
instructions.

THORSEN

Just do what they say. Pay it
Forward.

CHRIS

Why?

THORSEN

Because you've accepted the car.
You're obligated.

CHRIS

I'm obligated to do three enormous
favors for total strangers.

THORSEN

Yes.

CHRIS

What if I just zoom down to Baja
in my new car, pick up some
hookers and forget about it?

THORSEN

I'll never know.

He keeps walking. Chris is beside him.

CHRIS

What is this?! Come on. Did you
come up with this? Or did
solstice-watching, crystal-wearing
hippie give it to you? I mean,
it's a little touchy-feely for a
lawyer, isn't it?

THORSEN

There's lower forms of life.

CHRIS

Like what?

THORSEN

(eyeing him)
Like reporters.

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHRIS

Okay, I cop, look, what if I did a little piece about this? It's like, a movement, right? Track it back to the pot field, or wherever the hell it all started.

THORSEN

None of this matters. Just Pay it Forward.

CHRIS

You hiding something?

THORSEN

No.

CHRIS

You sure? You sure this isn't some kind of con...? Or maybe... it's a cult.

He's trying to provoke a response out of Thorsen, who keeps walking.

CHRIS

Uh-huh. So prove to me this isn't a bunch of chanting, sleep-deprived airport-flower-giving twinkie people.

THORSEN

I've got to go.

CHRIS

Late for your mass wedding?

Thorsen stops. A ghost of a smile flickers across his lips. Chris has finally amused him.

DISSOLVE TO:

INT. ARLENE'S ROOM - DAY

SUPERIMPOSE: THE PAST

Arlene, who sleeps in to combat her late work hours, is just waking up.

She suddenly hears:

BUMPING... RUSTLING noises. She sits bolt upright.

INT. HALL - DAY

She pads down the hall in her robe and slippers. She's still hearing the noises. She's scared.

INT. ARLENE'S GARAGE - DAY

The door from the kitchen bangs open -- flung open by Arlene. Backlit from the kitchen, we can see that she's holding a twelve-gauge shotgun.

ARLENE

All right, I know someone's in
here, I can hear you!

There's Ricky's battered truck. But no one visible.

ARLENE

Don't fuck with me! I know you're
there!

JERRY (O.S.)

Please don't shoot, ma'am.

Slowly, hands in the air, he rises, appearing from behind the hood of the truck.

She suddenly notices: His hands are black. And there are tools scattered around.

ARLENE

What the hell are you doing to my truck?

JERRY

Let me show you... I'm just gonna open the door.

Slowly, he opens the TRUCK door, gets in.

It STARTS UP. He lets it run long enough to prove it to her -- yes. It's running. He SHUTS it OFF, gets out.

JERRY

Might be easier for you to sell now.

Arlene puts down the gun. But on her face is mixed emotions. Yes, a flicker of gratitude, but also weariness -- what manipulation is this? Because, with men, it's always manipulation.

ARLENE

I didn't ask for your help.

(CONTINUED)

CONTINUED:

JERRY

No.

ARLENE

You've been living in my garage.

JERRY

Not after tonight. I got a job at
Quicky Lube & Tune. Payday's
tomorrow -- already got me a room.

A beat. She sighs.

ARLENE

What is going on with you and my
son?

JERRY

He wanted to help somebody. He
helped me.

ARLENE

Why?

JERRY

He wanted to get somebody back on
their feet.

ARLENE

He gave you his savings?!

JERRY

It's clothes and shoes. Got a job
off it.

Arlene notices the tracks on his arms. Old, but still
visible.

ARLENE

Think you can keep it? Looks to
me like you got a little problem,
there.

JERRY

I can lick it.

His eyes gaze into hers, clear and sincere.

ARLENE

And why's that gonna happen, all
of a sudden?

JERRY

You ever been on the street?

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

My mom took us damn close.

JERRY

Well, you can't know... till
you're looking at that dumpster...
but when you climb into that thing
for the first time... and you pull
those newspapers over you...
that's when you know... that you
have fucked your life.

(beat)

Somebody comes along, gives me a
leg up...? I'll take it. Even
from a kid, I'll take it.

(looking her straight
in the eyes)

I can't mess up again. Or I'll be
dead.

A beat as she takes him in, wondering whether to believe.
Finally, she crosses to the truck, TURNS OFF the
IGNITION.

ARLENE

Look. I appreciate you wanting to
pay back Trevor --

JERRY

I'm not allowed to pay back
Trevor.

ARLENE

(re: the truck)

Then what is it you're doing?

JERRY

I'm Paying it Forward.

(beat)

Look, I know you want me to go...
I'll go...

He starts for the door. Opens it. Suddenly:

ARLENE

What's Pay it Forward?

INT. REUBEN'S CLASSROOM - DAY

Trevor stands at the blackboard, uncomfortable, but
explaining. He has drawn an elaborate diagram with a
picture of a boy, three circles below him.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Trevor is very shy, speaking in public, but he has screwed up his courage.

TREVOR
(re: the boy)
That's me.
(re: the circles)
And that's three people. And I'm
going to help them. But it has to
be something big... it's something
they can't do by themselves. I do
it for them... and, see, they do
it for three other people...

He draws three little circles under each of the first three.

CROSS CUT WITH:

EXT. ARLENE'S KITCHEN - DAY

Jerry has drawn three similar circles to Trevor's on a paper towel.

JERRY
-- There's nine. So nine do three
more -- that's twenty-seven. See?
I'm no good at math, but it gets
big really fast.

Arlene sits at the kitchen table, drinking coffee. Jerry stands nervously next to her, still not sure he's welcome.

On Arlene's face is a mixture of emotions: pride in Trevor, astonishment that he should have come up with this, and wistfulness at the idea's absurdity.

ARLENE
Yeah. Sweet little dream.

INT. REUBEN'S CLASSROOM - DAY

Unlike Arlene, the kids are unimpressed. We hear mutterings of "Stupid!" and "That blows!"

REUBEN
All right, I'd like some
articulation, please, if you don't
think it will work, don't grunt,
tell Trevor why.

(CONTINUED)

CONTINUED:

FAT KID

It's the honor system.

LATINA GIRL

People won't do it.

FAT KID

... Like, my parents go to these B
and B's with, like, an honor
bar...? And they just suck it
down without paying.

REUBEN

I'm curious, Trevor, what put this
utopian idea in your head?

EXT. ARLENE'S KITCHEN - DAY

JERRY

'Because everything sucks.' I'm
sorry, those're the words he used.

Arlene can't believe this is happening. That she's
having a heart to heart with a bum.

ARLENE

He talks to you about this?

JERRY

We've had our discussions.

She sighs. That's more than she gets.

JERRY

You don't have to worry. I'll
tell him we can't talk no more.

Arlene struggles with herself. Finally:

ARLENE

No. Don't do that.

She finds herself taking the pot of coffee on the table
and filling a second cup. Pushing it towards Jerry.
This is for you.

Slowly, he takes the two steps forward. Puts his hands
on the glass. Looks at Arlene. In his eyes, thank you.

INT. REUBEN'S CLASSROOM - DAY

REUBEN

Okay. So we're saying Trevor's an
idiot.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Murmurs from the kids: well -- yeah.

REUBEN

You shouldn't try to change anything. You should just sit on your butts, hands glued to your mouse, getting to the 10th level of some dragon's crypt... which is, by the way, getting you great social skills. I mean, do you really think on your first job interview they'll ask how many planets you can explode in virtual reality?

The class shuts up.

REUBEN

Trevor has at least made an attempt to interact with the world. If I were an effusive person, given to easy praise, I'd call that...

For once, Reuben must search for the right word. There's only one.

REUBEN

... admirable.

Trevor colors, shy, but very pleased. That Reuben's first praise, ever, in class, should be heaped on him!

INT. MOTEL ROOM - DUSK

The CAMERA TRAVELS THROUGH the seedy room, showing us the signs of an all-day, all-night debauch -- beer cans, tequila bottles, fast food containers...

Jerry is slumped in the corner, his sleeve rolled up, his veins still tied off with a rubber tube. His eyes are fogged. Lying next to him on the table is a syringe.

TWO LOWLIFE GUYS are similarly sprawled on the bed, out of it.

They are suddenly startled by a KNOCK.

EXT. MOTEL ROOM DOOR - DUSK

Trevor is standing outside the door. He hears:

(CONTINUED)

CONTINUED:

MAN #1 (O.S.)
(low)
Don't answer!

MAN #2 (O.S.)
It's more product.

MAN #1 (O.S.)
Well, make sure.

MAN #2 (O.S.)
(louder)
Who is it?

TREVOR
It's Trevor. I'm looking for
Jerry.

INT. MOTEL ROOM - DUSK

Jerry looks at the door, miserable. Shakes his head.

MAN #1
Jerry's not here!

TREVOR (O.S.)
When will he be back?

SCRUFFY GUY #1
He's not coming back, now get
outta here!

EXT. MOTEL ROOM DOOR - DUSK

We see the hurt in Trevor's eyes, but he still tries:

TREVOR
Jerry! Are you in there? Please
come out! Jerry!

INT. MOTEL ROOM - NIGHT

Jerry doesn't move. In his eyes is sadness, shame. But
there's no way he can face this kid. Not now.

After a while, we hear Trevor's FOOTSTEPS RECEDE.

INT. TREVOR'S BEDROOM - CLOSE ON TREVOR'S PAY IT
FORWARD CHART - NIGHT

complete with the three circles. Trevor's hand X's out
"Jerry" in the first circle.

TREVOR

is depressed. But then, a flicker in his eyes.

CHART

Trevor writes, in the second circle, "Mr. St. Clair."

INT. REUBEN'S HOUSE - LIVING ROOM - NIGHT

Reuben sits alone, grading papers. We see --

VARIOUS SHOTS OF ROOM

It's filled with boxes -- most of them books -- he hasn't even bothered to unpack yet. We see his message machine, an "0" for the number of messages.

BACK TO REUBEN

Grading. The TICK of the wall CLOCK -- the only sound. More grading. More TICKING.

The moments of his life just ticking away.

We PUSH IN ON his face. Another paper, another C-plus.

The DOORBELL RINGS.

INT. REUBEN'S DOOR - DUSK

Reuben opens it to find GLORIA, his female neighbor, 45, still wearing a nurse's uniform from work.

GLORIA

Hi. It's Reuben, right?

She looks familiar to Reuben. She smiles ingratiatingly.

GLORIA

Gloria next door.

(plunging in)

You know, um, I know you're new here, and uh, we see your light on a lot at night... um...

REUBEN

I grade papers at night.

(CONTINUED)

CONTINUED:

GLORIA

Yeah...

(plunging in)

We thought... Hank and I thought,
you know, you might want to come
to our barbecue Thursday...

Reuben is embarrassed.

REUBEN

Because you had a pressing desire
to get to know me better?

Is there an edge to his voice? She's not sure.

GLORIA

Well... I was thinking... you
might like to meet my sister.

Reuben's face is unreadable. Gloria hurries on quickly:

GLORIA

-- She's the most wonderful person
I know. Honestly. And it's not
that easy for her to meet people.

REUBEN

Why would that be?

GLORIA

She works at home.

REUBEN

Because?

He is looking at her very penetratingly; it wrings a
confession out of Gloria:

GLORIA

She has M.S. It's... in a very
early stage, I mean, it's
barely...

REUBEN

So you think we'd make a pretty
pair?

Yes, it's a bitter remark, but from the look on her face
we see that it's right on the money.

(CONTINUED)

CONTINUED:

GLORIA

No! No!
(flailing)
You're a teacher and she writes
stories... and...

Reuben keeps his voice even.

REUBEN

It's an altruistic thought. But.
I'm not looking for that
particular enrichment in my life
just now.

It's hard for a woman as limited as Gloria to realize
she's been insensitive. So she's just offended.

GLORIA

Well. I don't know what you think
you're waiting for.

In Reuben's eyes, pain. For a second. Before he closes
the door.

INT. SCHOOL CORRIDOR - CLOSE ON NOTE IN TREVOR'S HAND

It reads "Mr. St. Clair."

WIDER SHOT

We see Trevor approach the open door of the faculty lunch
room...

TREVOR'S POV - REUBEN

is at the end of the table, eating his lunch alone.

Trevor takes a breath and walks in. He puts the note
down in front of Reuben. Reuben looks up at him
questioningly.

EXT. ARLENE'S HOUSE - DUSK

Reuben comes up the walkway, holding the note in his
hand, checking it against the house -- obviously, for the
address. Awkwardly, he straightens his collar.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - FRONT DOOR - DUSK

Arlene opens the door. She looks pretty. She seemed scruffier when she was angry. Now, in a floral skirt and white blouse, she looks almost demure.

Reuben is not the same confident, cynical character he is in class. Personal situations make him taciturn. And pretty women make him even more awkward.

ARLENE

Trevor's not feeling well. He's in his room.

REUBEN

I'm sorry. Um...

A beat. And we see, around the corner, Trevor's peeking face before it retreats.

ARLENE

I was a little surprised you wanted to do this.

Reuben looks confused.

ARLENE

I told him if you wanted to see me I'd come to the school --

REUBEN

Mrs. McKinney, I didn't ask to see you.

Now Arlene looks confused.

ARLENE

But Trevor said you did.

REUBEN

He also gave me a note from you.
(looking at her face,
realizing)
Which you didn't write.

ARLENE

But why would Trevor write a note to get you to dinner...?

REUBEN

I think he's entertaining a little fantasy that...

He points at her, then back at himself. She suddenly gets it. And she's mortified. Blushing, she can hardly look at him.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

Oh! He's been so weird!

A flicker of pain in Reuben's eyes. Of course, any woman liking him would be weird.

ARLENE

I don't mean you -- ! I just --

REUBEN

No explanation required, I'll go --

ARLENE

I didn't mean --

REUBEN

Let's not elaborate what you meant --

ARLENE

This is nothing personal --

REUBEN

Nor did I think that --

ARLENE

Would you stop?!

He stops, tentatively.

ARLENE

Look, could we... rewind here, a little bit? I, uh, obviously didn't know...

(beat; admitting)

... how much Trevor likes you.

Reuben has trouble meeting her eyes.

REUBEN

This is nothing that can't be discussed on parent-teacher night.

He opens the door to go.

ARLENE

Then why did you come?

Reuben stops again.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

Why did you come here? Why didn't
you just tell me to come to the
school?

Her eyes are absolutely guileless. Questioning. He
finds he can't give her a glib answer.

REUBEN

Because... you came to see me
about your son. And I acted
like...

ARLENE

An asshole?

(beat)

Excuse me. Is that too trailer-
trash of a word for you?

REUBEN

How does 'prick' sit with you?

She smiles, her first real smile for him. She sighs.

ARLENE

Look. I made this food. It's
sitting there.

He hesitates. A beat. She makes an admission:

ARLENE

I don't really know... who to talk
to about him.

He looks at her closely. Her eyes are needy. Just a
mother in distress.

Reuben sighs.

INT. ARLENE'S KITCHEN - NIGHT

Arlene and Reuben eat. There is a certain stiffness to
their bodies. Two people not comfortable with each
other.

REUBEN

How much do you see him?

ARLENE

As much as I can. I got two jobs.

REUBEN

How much is that?

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

(prickly)

No, I am not fucking a bunch of skanky guys instead of spending time with my son.

REUBEN

(right back at her)

Yeah. I meant that. Couldn't have just been a question.

She sighs. Deflates. A long silence.

REUBEN

Well, I'm going to have to ask my spirit guides what's going on here, because you say Trevor's withholding with you, you won't tell me anything, and you still want me to somehow divine why.

ARLENE

'Divine why.' You always talk like that?

REUBEN

Yes.

ARLENE

Did you go to a fancy school?

REUBEN

Yes.

ARLENE

Think you could stop rubbing my nose in it?

REUBEN

You're rubbing your nose in it. Can we just try to figure out why Trevor's upset with you?

(beat)

Where's Trevor's father?

(off her look)

I'm sorry, it's the elephant in the room. Or not in the room --

ARLENE

I don't know where he is.

They look at each other for a moment. He nods, understanding her loneliness.

(CONTINUED)

CONTINUED:

A face suddenly appears at the window. Arlene nearly jumps out of her skin.

Arlene recognizes the face, sighs. Dreading, Arlene gets up and opens the back door.

ANGLE - BONNIE

A cheerful, 200-pound woman who comes barreling into the kitchen as if she owns the place.

BONNIE

Why don't you answer your phone?

ARLENE

I'm never home!

BONNIE

And when are you gonna get your butt to the meetings?!

(suspicious)

-- You go on a bender?

ARLENE

(mortified)

No!

BONNIE

-- 'Cause you don't call your sponsor once in a while, you don't have a sponsor -- !

ARLENE

Bonnie -- !

Bonnie finally notices Reuben, who has half-risen, uncomfortably, from his chair.

ARLENE

(miserably)

This is Reuben St. Clair.

Bonnie gives him the fisheye, whirls back to Arlene.

BONNIE

You are not supposed to date for one year!

ARLENE

This is not a date!

REUBEN

I'm Trevor's teacher --

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
This isn't... this is a...

REUBEN
-- A conference -- !

Both Reuben and Arlene are back-tracking a mile a minute. Bonnie, eying the food and the flowers on the table, is not sure she's buying.

REUBEN
-- And we're finished.

Arlene cringes.

EXT. ARLENE'S HOUSE - NIGHT

Arlene stands, miserable, in the doorway with Bonnie as Reuben drives away.

BONNIE
You sure that was business?

ARLENE
I don't know what the hell it was.

She sinks into a lawn chair, utterly confused. Bonnie sits opposite.

BONNIE
I'd look the other way if I thought you had any judgement about men.

ARLENE
Oh, I have judgement. If I didn't have judgement, how would I keep finding the same guy over and over? I have judgement, except it's always on somebody else's side.

BONNIE
And that somebody else... after he's done borrowing your money and grabbing your ass... you know what you're gonna reach for when he's gone.

Arlene nods. She knows she could drink again. She looks down the road at Reuben's retreating taillights.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
He's not like that.

BONNIE
Who?

Arlene waves it away.

INT. TREVOR'S BEDROOM - NIGHT

Trevor lies on the bed. The minute he hears his mother's FOOTSTEPS coming, he grabs a wet washcloth, puts it over his forehead, faking fever.

Arlene enters, sits on the bed next to him.

ARLENE
Trev. I know you're not sick.

He shrugs. Cracks a slight smile. Admitting.

ARLENE
Mr. St. Clair was here tonight...
because you were trying to... to
fix us up, weren't you?

TREVOR
So you don't like him?

Arlene sighs.

ARLENE
No -- ! I do. He just... makes
me kind of nervous.

TREVOR
I thought we don't judge people by
how they look.

ARLENE
It's not that at all, honey.

TREVOR
What is it?

ARLENE
Well, you know your daddy'll be
coming home...

Trevor heaves a sigh of disgust.

ARLENE
Just what do you mean by that.

(CONTINUED)

CONTINUED:

TREVOR

By what.

ARLENE

By that, by that snotty look.

TREVOR

You always do this.

ARLENE

Do what?

TREVOR

Tell yourself this stupid lie.

ARLENE

What lie, what are you talking about?!

TREVOR

Like Dad's coming home. Right.

ARLENE

He always comes home -- !

TREVOR

Get a brain, it's been months!

ARLENE

Don't you talk to me like that!

TREVOR

He's not coming back!

ARLENE

Don't you say that!

TREVOR

He dumped us, Mom!

Like lightning, before she knows what she's done, she's slapped Trevor across the mouth.

She is horrified with herself.

Choking back a sob, she runs from the room.

INT. ARLENE'S KITCHEN - NIGHT

She rummages in a cabinet... behind the condiments... pulls out a bottle of vodka.

Unscrews the top and takes a swallow...

(CONTINUED)

CONTINUED:

... And immediately spits it out into the sink.

She grips the sink. Breathe. Breathe.

We don't know if she's going to make it.

DISSOLVE TO:

EXT. COFFEE SHOP - DAY

THROUGH the rain-streaked window we see Chris and Thorsen sitting at a table.

INT. COFFEE SHOP - DAY

SUPERIMPOSE: THE PRESENT

Thorsen has apparently decided to tell his story.

THORSEN

My daughter has asthma. One
night, it got very bad, the worst
I'd ever seen her...

INT. EMERGENCY ROOM - NIGHT

THORSEN (V.O.)

We were in the emergency room,
being ignored.

He sits with his 12-year-old daughter, who indeed is
breathing in a horrible, labored way.

Next to them is a tough-looking, black man (SIDNEY) with
a bloody towel wrapped around his arm. His feet are
tapping; his hands are jittery -- probably meth. A NURSE
is questioning him.

NURSE

So what happened here?

SIDNEY

My sister stabbed me.

He's very nonchalant, like this might be a common
occurrence. The administrator starts to move away.
Thorsen gets up, follows her.

(CONTINUED)

CONTINUED:

THORSEN

Look...it's been an hour and a half... how much longer do we have to wait?

NURSE

We have to deal with flesh wounds first, it's policy.

THORSEN

(dropping his voice)
She's very scared...
(raising his voice)
And so am I...

NURSE

(firmly, not very
sympathetic)
I'll let you know.

Sidney, suddenly -- and inappropriately -- decides to speak up.

SIDNEY

Bullshit, you been saying that all night! You see her now!

NURSE

Excuse me?

The girl's breathing is, indeed, getting worse.

SIDNEY

Why are you giving them this shit?
Don't you have some oxygen or
shit?

He gets up, advances towards the Nurse. She backs up, now leaning against the administration desk, where a male administrator looks up nervously.

NURSE

Let me get a supervisor --

SIDNEY

(exploding)
Fuck your supervisor!

Sidney suddenly pulls out a gun -- pointing it at a passing doctor. The doctor freezes.

(CONTINUED)

CONTINUED:

SIDNEY

Put her on the fuckin' tray, get
her down the fuckin' hall, and get
her some fuckin' air!!!

The doctor freezes, terrified. The Nurse cowers.
Thorsen and the girl stare. Sidney SHOTS a BULLET next
to the doctor's foot!

INT. HOSPITAL CORRIDOR - DAY

Thorsen's daughter is being rapidly wheeled down the
corridor. Thorsen turns, looks back down the hall at --

SIDNEY

who is now being firmly strong-armed by two security men.

INT. COFFEE SHOP - DAY

THORSEN

I thanked him. And... there were
some very specific orifices in
which I was told to shove my
thanks. He told me to just Pay it
Forward. To three other people.

CHRIS

So. A violent, cranked-up, foul-
mouthed probable felon passed on
the holy word.

THORSEN

It wasn't a moment to ask
questions.

CHRIS

So among the questions you didn't
ask... might one of those be...
his name?

Thorsen shrugs.

DISSOLVE TO:

INT. HALL OUTSIDE TREVOR'S ROOM - NIGHT

SUPERIMPOSE: THE PAST

(CONTINUED)

CONTINUED:

Arlene, in her waitress uniform, knocks gingerly on Trevor's door. Her eyes are moist, and she's horribly anxious.

ARLENE
Trev...? Trev, I am so sorry...
(beat)
Trev...?

INT. TREVOR'S ROOM - NIGHT

Gingerly, Arlene opens the door and comes in.

ARLENE
Trev --

She looks around. Trevor is gone. Three of his drawers are open.

And they're empty.

INT. BONNIE'S LIVING ROOM - NIGHT

We know it's Bonnie's living room because a framed picture of her sponsor's smiling face sits on an end table. But instead of Bonnie, a similar-looking OVERWEIGHT WOMAN picks up the RINGING PHONE. In the b.g. is an incinerated sofa -- almost completely burned up.

FAT WOMAN
... Hello? No, Bonnie's not here.
This is her sister Annie.

INTERCUT WITH:

INT. ARLENE'S KITCHEN - NIGHT

Arlene is on the phone, distraught.

ARLENE
Do you know where she is?

ANNIE
We just checked her into the
Meadows.

Arlene can't believe it.

ANNIE
-- Left a lit cigarette on the
couch... oh, she's okay.

Arlene is incredulous.

INT. REUBEN'S LIVING ROOM - NIGHT

Reuben is grading papers. This is his evening.

The PHONE RINGS.

INT. ARLENE'S KITCHEN - NIGHT

Arlene is pacing, on the phone.

ARLENE

It's Arlene McKinney. I'm sorry,
my sponsor's in rehab and I didn't
know who to call. I think Trevor
ran away! -- No. And he's not at
Adam's, and there's nobody else --

(beat, realizing she's
imposing)

You know what? I'm sorry. I just
-- never mind.

(about to put the
phone down, suddenly
amazed)

-- You would?

INT. REUBEN'S CAR - DRIVING - NIGHT

Reuben drives; he and Arlene are scanning the streets for
Trevor.

ARLENE

Is that him -- ?

REUBEN

No.

ARLENE

I'm sorry to do this to you... I
would've called one of my
friends...

(off his look)

I mean -- somebody I knew better.

REUBEN

And you didn't because...?

Why must he always sound so curt? Arlene sighs.

ARLENE

My friends are drunks.

This lands with a thud. Reuben doesn't quite know what
to say.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
I know you know.

REUBEN
Doesn't matter --

ARLENE
I'm a drunk, too.

A beat.

REUBEN
I believe some people refer to
that as, 'In recovery.'

A wry smile from Arlene. She's not at all sure he's
right. She looks out the window.

Reuben makes a right.

ARLENE
Where are we going?

INT. SEEDY BUS STATION - DAY

Trevor, sitting in an orange plastic chair near the
ticket window, has emptied out a coffee can (his bank)
and is madly counting change.

CREEPY MIDDLE-AGED MAN

approaches Trevor with a "friendly" smile.

CREEPY MIDDLE-AGED MAN
You got enough?

Trevor looks up and doesn't like what he sees.

CREEPY MIDDLE-AGED MAN
You want a ticket somewhere? I'll
get you a ticket. Come here.

He starts for the men's room door, looks over his
shoulder.

CREEPY MIDDLE-AGED MAN
C'mere...

REUBEN

suddenly ENTERS the FRAME.

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN

No. Why don't you come here?

He suddenly shoves this man through the restroom doors!

Disappears in after him...

We hear a line or two of ARGUMENT -- a SCUFFLE and a THUD!

Trevor backs away, staring...

Then sees his mom. Freezes. Secret relief on his face. She's barely daring to breathe, afraid to embrace him...

ARLENE

Trev...

He turns his back to her. But still doesn't run.

ARLENE

For the rest of my life, I could
never be so sorry about anything
like I'm sorry about what I did.
I know that you know that.

ON TREVOR'S FACE

A twitch of emotion. Yeah, he knows. But he still
doesn't turn to her.

BACK TO SCENE

ARLENE

Look. I'm not gonna yell and
scream and ground you, okay? I
know it was very brave of you to
try to strike out for yourself...

Behind them, Reuben appears from the bathroom, holding a
towel to his bloody knuckles. They don't see him.

ARLENE

... but wouldn't you miss one or
two little things about our life
together?

TREVOR

Like what.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

Well, like our mansion, and all
our servants... those trips to
London...?

A long beat.

TREVOR

The Concorde's too noisy.

ARLENE

(profoundly relieved,
but continuing on
lightly)

They promised me they'll work on
that.

Reuben watches this, smiles, as Arlene takes a step
forward, puts her hand on Trevor's shoulder.

ARLENE

Come on. The Rolls is waiting.

TREVOR

Jag's in the shop?

We get the feeling this is an old game they play.

ARLENE

Don't worry. The other one's
running fine.

Now Trevor smiles. He lets her put her arm around him.
She can't resist giving him a huge squeeze.

REUBEN

watches this, momentarily forgotten. On his face --
what?

Longing.

EXT. ARLENE'S HOUSE - NIGHT

Arlene is walking Reuben to his car.

ARLENE

How did you know where he was?

REUBEN

You either hitchhike... or you
take the bus.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
When you run away.

REUBEN
Yes.

There's something about the way he says this that makes her think he knows more about this than he's letting on.

ARLENE
Did you run away?

Reuben smiles ironically. Doesn't nod, but she knows he did. He opens the door to his car.

ARLENE
Listen...

He throws up his hands, anticipating.

REUBEN
-- You're welcome.

ARLENE
Give me the shot, why don't you!

He gets in the car. Starts to close the door. She grabs the handle, holding it open.

ARLENE
Thank you.
(beat)
And... I was wondering... would you like to come back here and... and have dinner again? Sometime...? With me and Trevor, I mean...

She's suddenly not sure what she does mean.

This is more than Reuben can handle. A pretty woman asking him to dinner! A pained smile:

REUBEN
I'm not sure... that would be appropriate.

ARLENE
Right. I understand.

But she doesn't, quite. She's hurt.

His car door slams.

DISSOLVE TO:

INT. TELEVISION STATION - DAY

Chris stands before MELANIE MORGAN, 37, the attractive, hard-edged assistant manager of a TV newsmagazine. Chris must follow her down a corridor to get a word in.

MELANIE

No.

CHRIS

I haven't even --

MELANIE

No, no, I know what this is. Stan does not want to do a piece about a child molester web site!

CHRIS

I'm off that.

MELANIE

Honestly? I don't think Stan wants to use you any more.

CHRIS

(plowing on)

Look, it's not anything dark or twisted or muckraky... this is a 'nice' story, a nice little Capra-filled Twinkie, just the way he likes it. There's some, I don't know, movement... got started, some pass-on-a-favor to a total stranger chain of do-gooders, kind of this Mother Teresa conga line, I could get Mike, we'd go out in the field, interview everybody back to the source. Airs on Christmas Eve, makes grandma feel good.

Melanie is dubious.

MELANIE

You're pitching me moral uplift.

CHRIS

Yeah, how about that.

MELANIE

You must be in the toilet.

CHRIS

Ex-wives making threats. Will you talk to Stan?

(CONTINUED)

CONTINUED:

MELANIE
He'll probably go for it.

CHRIS
(opening his arms
to her)
You goddess!

MELANIE
Don't go there, it was one of the
awful nights of my life.

CHRIS
(without missing
a beat)
-- So I can hire Mike?

MELANIE
Yeah. But I can tell you right
now, Stan won't want to see you on
camera.

CHRIS
What, I'm not the right kind of
square-jawed mannequin, I'm not
'Ken'?

MELANIE
And you hog the shots. Don't hang
me out to dry here. These people
better not turn out to be flesh-
eating zombies. I want a sweet
piece.

Chris puts his hand over his heart.

CHRIS
It will be absolutely insipid.

DISSOLVE TO:

INT. COFFEE SHOP - DAY

SUPERIMPOSE: THE PAST

It's a working-class, all-day breakfast kind of joint.

Arlene is taking off her apron, hangs it on a hook, ready
to go for the day.

She looks across the counter, suddenly sees --

REUBEN

sitting at the counter, looking at a menu.

Arlene walks up to him, strangely glad to see him.

ARLENE

Hey.

REUBEN

Hello.

ARLENE

Did you... know I worked here?

REUBEN

(beat)

No.

But he's not that convincing. We suspect he did. And she suspects too.

ARLENE

Mm-hm.

REUBEN

Are you... uh... my...?

-- Waitress?

ARLENE

I'm getting off.

A beat.

REUBEN

Hm.

A longer beat. Reuben's glibness somehow deserts him when he's dealing with Arlene. Finally, as casually as he can muster:

REUBEN

Do you want to... eat something?

ARLENE

With you?

Reuben gives the most imperceptible, cool nod. Arlene smiles.

ARLENE

Not here.

INT. RESTAURANT - NIGHT

Arlene and Reuben are sitting at a table, eating. It's a bit nicer of a place than she's used to, and she's pleased.

ARLENE

Just so I don't get confused or anything... why are we doing this?

Reuben is horribly uncomfortable, put on the spot.

REUBEN

I... wondered how you were doing with Trevor.

ARLENE

Oh. Okay. Well, that beats 'I like you. I'd like to have dinner with you.'

There is something unreadable in his eyes. Some pain. She is instantly sorry she said this.

ARLENE

I'm sorry. Sorry. I usually have... an easier time with men. Too easy. This is a new one.

(beat)

Trevor. Okay. He's... still not talking to me much.

REUBEN

You know why Trevor won't talk to you?

Her smiles fades.

ARLENE

Yeah. I know. But I've quit.

REUBEN

Have you told him before? That you'd quit?

A flicker of shame crosses Arlene's face. Yeah.

REUBEN

He just doesn't believe it yet. But when he sees you can keep your promise...

ARLENE

'When' he sees...

Reuben nods.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
Not 'if' he sees...

REUBEN
Well. I don't play the optimist.

ARLENE
You said 'when.'

She looks at him. Reuben looks at the table. Okay, he did, but damned if he's going to say it again.

ARLENE
Why don't you just let me think
you might believe that?

REUBEN
Did you want dessert?

ARLENE
Ooh, moved off that one.
(suddenly)
Reuben, what happened to you?

Reuben's ironic smile appears instantly.

REUBEN
Accident. With a chafing dish --

ARLENE
Stop it.

REUBEN
I'm sorry. Facetious -- not
sincere, glib --

ARLENE
I don't care what it means.

A beat. With difficulty:

REUBEN
People... don't usually ask.

ARLENE
Well, it's the elephant in the
room, isn't it?

He doesn't answer.

ARLENE
Okay, you don't have to tell me.
But it's not as bad as you think.

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN

It's worse than you think.

ARLENE

You might want to let somebody
else be the judge of that.

He can't meet her eyes. He's suddenly very interested in
the dessert menu.

INT. REHAB CENTER - GARDENS - DAY

It's visitors' day. Patients and their families are
strolling the grounds. Arlene walks with Bonnie.

BONNIE

I told you, you're not supposed to
date --

ARLENE

What's this, the drunk leading the
blind?

Bonnie smiles.

ARLENE

-- And they're not dates.

(beat)

At least, he won't call them
dates.

BONNIE

Then what are they?

ARLENE

The second time he came in he
couldn't say he didn't know I
worked there. And we just sort
of... had dinner again. And the
third time it was just like, yeah,
okay, where are we eating?

BONNIE

It's dating.

ARLENE

He never really asked me out -- !

BONNIE

Technicality. Does he pay?

ARLENE

Oh, he won't let me pay.

(CONTINUED)

CONTINUED:

BONNIE
You feel uncomfortable?

ARLENE
Kind of.

BONNIE
It's dating. Does he try to kiss you?

ARLENE
No.

BONNIE
Does he want to?

ARLENE
No. I don't know. Sometimes I think he does, but he just won't. He can't want to, or he would've.

BONNIE
You want him to?

A beat. Arlene realizes:

ARLENE
It might be nice. I don't know. But it's just taking forever!

BONNIE
Well. Haven't you ever gotten to know a guy before you went to bed with him?

A long beat. Arlene thinks.

ARLENE
No.

EXT. ARLENE'S FRONT PORCH - NIGHT

Reuben is saying good night to Arlene. She's opened her door.

REUBEN
Good night.

ARLENE
Reuben. Do you want to come in?

REUBEN
That's... complicated.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

That mean no?

He shrugs. Yeah.

ARLENE

Why not?

REUBEN

Another time.

ARLENE

You said that before. This is the other time.

REUBEN

Trevor's in the house.

ARLENE

He sleeps like the dead.

REUBEN

(flailing)

-- You're supposed to wait a year --

ARLENE

Okay. I get it. It's okay to say you don't like me that way.

REUBEN

You think that's what it is?

(suddenly anguished)

How could you ever think that?

A beat. He can't bear the way she's looking at him. What's wrong with me?

For a moment, he doesn't think. He just takes a step forward, takes her face in his hands and kisses her...

It's the most tender kiss she's ever had.

She melts. Her arms go around him.

Suddenly he stiffens. Pulls back.

ARLENE

What.

REUBEN

I can't. I can't.

He turns and starts down the walkway.

DISSOLVE TO:

INT. PRISON - VISITING AREA - DAY

SUPERIMPOSE: THE PRESENT

Chris sits with Sidney, Thorsen's savior in the emergency room. Next to Chris, operating, is a cameraman, a cute young guy, MIKE. Sidney seems pleased to be talking to a reporter.

CHRIS

So, Sidney. Why'd you do that man the favor?

SIDNEY

It's three favors. You gotta do three. I do the other two in here, for my brothers. Lotta favors need doin' here --

CHRIS

Who told you to?

SIDNEY

It was just an idea I got.

CHRIS

You got it.

SIDNEY

Yeah. Pay it Forward! -- You gonna put this on TV?

CHRIS

How'd you think of something like that?

SIDNEY

World's a shithole. I just thought, you know, the whole thing could be better.

CHRIS

It didn't start with anyone else?

SIDNEY

Started in my head. I mean, I can't shit you, I've been in some heavy shit. But no more.

INT. TV STATION - MELANIE MORGAN'S OFFICE - DAY

The scene continues, but Melanie, Chris and Mike are now watching the footage on a video monitor.

(CONTINUED)

CONTINUED:

SIDNEY (V.O.)

I changed me, and I'm changing
this place. People listening to
me. People stayin' clean. It's
time. It's time. We can't just
sit here. We all got to do
something. Together.

Chris turns off the tape, heaves a sigh of disgust.

MELANIE

What. It's okay.

CHRIS

Except he was full of shit.

MELANIE

Why?

CHRIS

Come on, he's just cruising for
early parole --

MELANIE

People like reformed con stories.

CHRIS

Come on, that guy isn't Saul on
the road to Damascus -- he's
Sydney on the road to San Quentin!

MIKE

(pointedly, to Chris)
She likes the piece.

CHRIS

It's not done, there's more --

MELANIE

We can run it Thursday.

MIKE

Will you take the damn money? I'd
like to get paid.

CHRIS

You sound like one of my ex's.

MELANIE

Is there a cast of thousands?

She takes the tape out of the VCR.

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHRIS

Melanie. It's bigger than this.

Chris grabs the tape out of her hand.

CHRIS

Let me dig a little more.

MELANIE

Why? Because you can't believe something might actually be altruistic? You want to rake up some muck, find out that it goes back to some guru with a Bentley who invented a pyramid scheme?

This stings Chris. Because it's true.

CHRIS

So you don't care about the truth.

MELANIE

Like you do.

Mike shoots Chris a look. Come on, guy.

Chris sighs, hands her back the tape.

DISSOLVE TO:

INT. SCHOOLYARD - DAY

SUPERIMPOSE: THE PAST

Shove -- ! We see the same three Rough Kids pushing down Adam, holding him down and taking his hi-tops.

Adam is flailing, crying.

ADAM

Cretins!

Trevor, approaching from the cafeteria with a hot dog in his hand, sees this. Screws up his courage. Looks around the yard.

There's no one to help.

Taking a deep breath, he balls up his fists and starts to walk swiftly towards the fracas...

The kid with the shaved head, still holding down Adam, turns and sees Trevor.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ROUGH KID #1
Hey, McKinney, you gonna talk
again?

ROUGH KID #3
Ooh! What's he gonna say?

They're all staring at Trevor now. Trevor opens his mouth. From the ground, Adam looks at him. Help.

Trevor loses his nerve. He starts to back away. Adam shoots Trevor a bitter look, as the bigger kids finally wrench his shoes off, then toss him into a dumpster.

Trevor just stands there, feeling like shit.

EXT. SCHOOL SPORTS FIELD - CLOSE - TREVOR'S PAY IT
FORWARD DIAGRAM - DAY

Trevor scratches out the last of his three circles, the one that says "Adam." The other two, "Jerry" and "Mr. St. Clair" are already scratched out.

WIDER

Trevor is sitting on a bench, gloomily regarding the ruin of his project.

REUBEN (O.S.)
You cut my class.

Trevor looks up, sees him.

TREVOR
You gonna bust me?

Reuben looks at Trevor's black face. Decides.

REUBEN
Probably not.

A beat.

TREVOR
'Pay it forward' didn't work.

REUBEN
Neither did the Roman Republic.
But it was a pretty big idea.

(CONTINUED)

CONTINUED:

TREVOR

I couldn't even do it. I was going to help Adam and I crapped out. Like everybody else.

A long beat. Suddenly:

TREVOR

Is the world just shit?

He's looking right in Reuben's eyes.

And Reuben lies.

REUBEN

No.

But in his eyes, we see the irony. And Trevor's not buying.

TREVOR

Are you saying that as you, or as a teacher?

REUBEN

Are you asking if I'm lying?

Trevor nods gravely.

A long pause as Reuben tries to answer this the best he can. Finally:

REUBEN

There are some things... it's nicer not to know... until you have to.

This is as good an admission as Trevor's going to get. Reuben keeps his voice light.

REUBEN

At least I'll be grading you for your effort. Not the result.

TREVOR

I don't care about the grade.

He's not petulant; just factual.

REUBEN

Why not?

Trevor shrugs.

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN

Then why did you do it?

Trevor half-smiles. Knows this sounds silly. But he means it.

TREVOR

I wanted to see if the world would really change.

DISSOLVE TO:

EXT. GOLDEN GATE BRIDGE - VIEW STOP - NIGHT

Hands are going through a garbage can. Sorting out the food.

It's Jerry.

Apparently now in San Francisco -- back on the bum. We can see the city lit up behind him like a postcard.

He suddenly sees --

EXT. BRIDGE (50 YARDS AWAY) - FIGURE OF WOMAN

looking over the railing. Alone.

There is no traffic, no other pedestrians. It's the middle of the night.

Jerry doesn't like it.

EXT. BRIDGE - WOMAN

Her name is CHARLOTTE, 40s, well-dressed.

Tears are streaming down her face. She suddenly turns and sees --

Jerry coming towards her. A bum. A rapist.

Get this over with. She hoists herself over the railing and lands -- oof! -- on the steel platform below.

Okay. All she has to do now is crawl to the edge...

But her ankle's been hurt. It's not easy. Determined, she wriggles, a few inches at a time, towards the edge --

(CONTINUED)

CONTINUED:

JERRY (O.S.)
Hey --

CHARLOTTE
Go away!

JERRY
You okay?

It's such a weird question that Charlotte almost laughs.

CHARLOTTE
No. I hurt myself.

JERRY
You think that jump hurt, the next one's a killer.

CHARLOTTE
What makes you think I'm going to jump?

JERRY
What the hell you come out here for? Just hang tight -- okay?

CHARLOTTE
Don't come down here -- If you do I will jump --

JERRY
I ain't gonna hurt you. I just want to talk about this.

He grabs the rail and shimmies down, dropping on the platform.

Her entire body goes stiff. Charlotte suddenly tosses him her purse.

CHARLOTTE
There, you've got it, leave me alone!

JERRY
That's a nice thought, but it's not what I want.

CHARLOTTE
Then if you want to jump, just do it.

JERRY
I came to stop you.

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHARLOTTE

Why do you care if I jump?

JERRY

I owe somebody a favor.

CHARLOTTE

Not me.

JERRY

Why not you?

She is looking down at the black water. He sighs.

JERRY

It's gonna be cold. You won't like it one bit.

CHARLOTTE

Better than where I've been.

JERRY

I doubt that.

CHARLOTTE

How would you know?

JERRY

You think I live at the Ritz? My life is shit.

He's got her attention. He turns, looks back at the city.

JERRY

I'm out here in the fuckin' wind without a fix, the shakes... nothing in my belly left to come up...

(turns back to her,
fixes her with a look)

... But I'm gonna Pay it Forward anyway.

CHARLOTTE

(irritated)

What are you talking about?

JERRY

You want to know? You want to get a cup of coffee and talk about it?

(beat)

-- On me.

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHARLOTTE
You don't have a dollar to your
name.

JERRY
I still got your purse.

Charlotte almost smiles. Almost. A long beat.

CHARLOTTE
I don't think I can walk.

EXT. GOLDEN GATE BRIDGE - NIGHT

Silhouetted against the glittering city, we see two
figures walking, Jerry, half-supporting the heavily-
limping Charlotte.

INT. REUBEN'S KITCHEN - NIGHT

Reuben is reading the paper. The DOORBELL RINGS.

INT. REUBEN'S LIVING ROOM - NIGHT (LATER)

He opens the door. It's Arlene.

ARLENE
Do you look down on me?

REUBEN
No!

ARLENE
-- because I don't talk like you?
I haven't read stuff you've
read --

REUBEN
Don't demean yourself.

ARLENE
You're out of my league, is that
it?

REUBEN
You're not out of anyone's league.
(beat)
You're too pretty to be out of
anyone's league.

(CONTINUED)

CONTINUED:

It's the first admission of this kind from Reuben and she's not unmindful of it.

ARLENE

There's more to this league thing than just looks.

REUBEN

There's not much more than that, actually. That's about everything there is.

She turns on him suddenly.

ARLENE

That a euphemism for 'I look like shit'?

He looks shocked.

ARLENE

I want you to stop it, Reuben. I don't care about your burns -- if that's even what they are, is that what they are?

REUBEN

(pained)

Yes. That's what they are.

ARLENE

You know, I think all you do is worry about your looks. I don't care near as much as you do -- I couldn't possibly. Even if I quit my day job, I just wouldn't have time. Maybe you don't think I could like you the way you are -- that I just want to give you some kind of a mercy fuck --

On his face, horrible pain.

ARLENE

No. Don't you dare be feeling sorry for yourself! Something's been offered to you, here! And you don't want it. Maybe you don't want to get rejected. Well, don't worry -- I can't reject you -- you're too quick for me.

She goes.

DISSOLVE TO:

INT. CHRIS'S APARTMENT - BEDROOM - NIGHT

Chris lies on his bed, watching TV. (NOTE: those are the only two items of furniture in the room. This is the pad of a divorced man whose wife got everything.) He is eating take-out from a carton and watching, in utter disgust, the final version of the piece he did. A Ken-doll-like Anchorman is smoothly intoning.

ANCHORMAN (V.O.)
 San Quentin. Not the place you would expect a profoundly humane idea to take root and grow. But one man, Sidney Green, through meditation and prayer...

CHRIS
 Oh, yeah, he prays for his next fix!

ANCHORMAN (V.O.)
 ... has achieved what we may truly call a state of grace.

CHRIS
 I am an android, I have no genitalia... my hair is vinyl...

ANCHORMAN (V.O.)
 The prison laundry. A con on his third strike. A rainy day in November...

CHRIS
Riveting stuff!!! Give that man the Pulitzer!

The lump in the bed next to him suddenly moves. A YOUNG WOMAN's head appears from beneath the covers.

YOUNG WOMAN
 I'm out of here.

CUT TO:

INT. MIKE (THE CAMERAMAN'S) APARTMENT - NIGHT

Mike picks up the phone.

MIKE
 Hello?
 (beat, an instant refusal)
 Uh-uh.

INTERCUT WITH:

INT. CHRIS'S BEDROOM - NIGHT

CHRIS

Come on, two hours, we'll go back
in there, we'll get it out of
him --

MIKE

This isn't for Melanie, is it?
This is just you.

CHRIS

Yeah, it's just me, but I'll find
a way to pay you.

MIKE

Please. You're talking to someone
who knows you.

Chris sighs, immediately changes his strategy.

CHRIS

I just fatally disgusted a
beautiful 25-year-old girl, I'll
arrange for you to meet her.

MIKE

Does she read?

CHRIS

She can quote Dickens.

Chris smiles, knows he's got him.

MIKE

Okay, but what is your problem?
Why can't you let go of this?

This stops Chris. Because, for once, he doesn't have a
quick answer.

CHRIS

I don't know.

DISSOLVE TO:

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - NIGHT

SUPERIMPOSE: THE PAST

The PHONE RINGS. Arlene picks it up.

ARLENE

Hello...?

INTERCUT WITH:

INT. REUBEN'S BEDROOM - NIGHT

Reuben can barely speak. She has to repeat:

ARLENE
Hello...?

REUBEN
I didn't mean to make you feel...

ARLENE
-- Reuben?

REUBEN
Yes. Is this a bad --

Arlene is hugging herself for joy.

ARLENE
No! I thought I was never gonna
hear from you again!

A long beat.

REUBEN
It's not that I don't want...

He trails off. Words absolutely defeat him.

REUBEN
I, um... I'd like to come over.

ARLENE
Now?

REUBEN
Is now not --

ARLENE
No, no, now is fine!

A beat.

ARLENE
Reuben -- ?

He's hung up.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - NIGHT

Wearing a bathrobe, she opens the door. Reuben is standing there.

INT. ARLENE'S BEDROOM - NIGHT

Reuben and Arlene come in. She removes her robe; underneath it is a nightgown. He can barely look at her. He sits on the bed, carefully takes off his shoes.

She turns back the covers and lies down.

He stretches out beside her -- without taking off his clothes.

She eyes this fully-dressed man on her bed.

ARLENE

Um... don't take this the wrong way, but wouldn't you be more comfortable out of those clothes...?

REUBEN

Arlene. I think this is all I can...

He trails off, unable to say more. She nods. She understands. One thing at a time.

ARLENE

It's okay. We could just sleep.

A beat.

REUBEN

Maybe next time.

Arlene is so pleased that there might be a next time that she doesn't press the point.

ARLENE

Okay.

Slowly, gingerly, she scooches closer to him. Puts her cheek on his shoulder... one arm around his chest...

He sighs.

A good sigh. A sigh of contentment.

Slowly she reaches for his free arm and pulls it around her waist.

They lie like that for a long time.

CUT TO:

SAME SCENE - LATER

Way later. The faint glow of dawn comes in the window.

They haven't moved from that position, their arms still around each other. He's still in his clothes, his eye patch.

Reuben's good eye opens. He realizes where he is, and with whom.

And he's overcome. It's real. It's there for him.

Slowly, holding his breath, he starts to stroke her hair.

Her eyes open.

She doesn't flinch. She looks right at him.

Slowly... slowly... she lifts her head, brushing his lips with hers...

He allows it...

And then...

He starts to kiss her back.

Slowly she reaches forward... he allows her to unbutton his shirt.

And now she can see -- how bad the burns are. And yes, they are bad.

He sucks in his breath, hating for her to see this.

Gently, she leans forward and kisses his chest tenderly.

INT. ARLENE'S HOUSE - MORNING

Reuben, his shirt misbuttoned, approaches the bathroom.

The door opens. Trevor is standing there, blinking with disbelief.

Reuben is -- well -- embarrassed doesn't begin to describe it.

REUBEN

Ah -- Trevor --

Trevor lights up.

TREVOR

It worked!

INT. ARLENE'S BEDROOM - DAY

Arlene finishes getting dressed. Reuben comes in, hastily shutting the door behind him.

REUBEN

Does he always get up at six in the morning?

ARLENE

It's all right!

REUBEN

I'm his teacher.

ARLENE

You won't be next year.

He looks a little shocked. She bites her lip -- was that implying too much?

TREVOR (O.S.)

Mom, now you have to Pay it Forward, too!

Overwhelmed, both of them can't quite meet each other's eyes.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - DAY

Reuben is trying to make his way to the front door. Trevor is chattering at his heels.

TREVOR

Do you like boxing?

REUBEN

I despise it totally.

TREVOR

(unperturbed)

You'll get into it.

Arlene follows awkwardly, wishing Trevor would be quiet.

TREVOR

There's a match today. Stay!

REUBEN

Not a chance in hell.

TREVOR

The lightweights are the fastest. You'll get into it.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

Trevor --

Reuben has reached the door.

REUBEN

Trevor, I have to get home, it's a
school day --

TREVOR

It's Sunday!

Reuben stops, knocked cold. Of course it is. He's so
discombobulated, he'd forgotten.

REUBEN

(with the remaining
shreds of his dignity)
I'll see you in class.

He doesn't know what to do with Arlene in front of
Trevor, so he just gives her an inept little wave as he
goes. The second the door closes she sighs.

ARLENE

Oh, Trev...

She sinks into a chair, suddenly worried.

TREVOR

You think I scared him?

DISSOLVE TO:

INT. STATE PENITENTIARY - VISITORS' AREA - DAY

Chris is again visiting Sidney, Mike videotaping. Chris
is taking a cajoling, "up" tone.

CHRIS

Sidney, '20/20' wants to rerun the
piece with more footage!

Sidney is pleased.

CHRIS

One little problem is, somebody
else is saying Pay it Forward is
their idea.

SIDNEY

Who?

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHRIS
(fishing)
I think you know who.

SIDNEY
Well, she's a lying bitch!

Now Chris knows he's on the right track.

CHRIS
Well, you know, she's making a
pretty good case --

SIDNEY
Old lady got it from me.

Aha. This is working. Chris continues to improvise:

CHRIS
Sidney, it doesn't matter if you
got it from the old lady. You're
the one who's Paid it Forward.
And in prison! That's part of the
story, too.

SIDNEY
Part of the story.

CHRIS
The biggest part.

Sidney sits, silent, sullen.

CHRIS
Parole board'll like that.

SIDNEY
I don't come up for parole for a
year.

CHRIS
Well. Mr. Thorsen wants to tell
the board what you did for him.
That could change in a heartbeat.

Sidney looks at him for a long, surly moment.

FLASHBACK - EXT. CITY STREET - DAY

SIDNEY (V.O.)
I was living in Tucson... just on
the street, walking... not doing
nothing...

(CONTINUED)

CONTINUED:

Contrary to his assertions of innocence, we see Sidney smashing a garbage can through a store window. ALARMS SCREECH. He grabs a boom box and runs.

SIDNEY (V.O.)

These gangbangers got after me...

Wrong again. Because the car across the street is actually plainclothes police. They slap a SIREN on the roof of the CAR and PEEL OUT after him.

EXT. ALLEY - NIGHT

Sidney is running for his life down a narrow alleyway, the undercover cops pursuing him on foot.

Cursing, he drops the boom box and races around a corner... scrambling over a high wall.

EXT. STREET - NIGHT

Sidney drops to the ground. We can still, behind him, hear SIRENS. He looks around in a panic.

BATTERED OLD CAR

An early '70s boat sits at the curb. An unkempt grey-haired WOMAN sits at the wheel. She eyes Sidney out of her rolled-down window.

WOMAN

You in trouble?

Fuck this crazy bitch. He just starts running.

The Woman STARTS the CAR, pulls out, starts cruising alongside him, calling:

WOMAN

Get in.

He ignores this. The SIRENS get LOUDER. The cops are coming around the block.

WOMAN

They're gonna get you. Get in!

Sidney hesitates. She reaches over the back seat and opens the back door. The SIRENS get LOUDER.

Sidney suddenly decides: The old bitch is better than the cops. He dives into the back seat of her car, slams the door.

INT. WOMAN'S (GRACE'S) CAR - NIGHT

Sidney has to push aside a huge pile of clothes and assorted crap out of the way to even be able to squeeze in.

GRACE (WOMAN)

Cover yourself up.

Sidney realizes -- good idea. He burrows down, covering himself with the crap, just as --

EXT. PATROL CAR - NIGHT

passes in the other direction.

INT. GRACE'S CAR - NIGHT

The danger past, Sidney reappears from under the debris. On closer examination, we see it's everything she owns -- clothes, packages of food, an incongruous package of foam hair rollers, a busted TV.

This woman is homeless, and this car is her shopping cart.

SIDNEY

What is all that shit?

GRACE

Don't touch my stuff.

SIDNEY

(pushing it away)

I don't got no choice.

GRACE

You don't like it, your Rolls is waiting.

She hoots with laughter. Sidney fumes. She turns right, and into --

EXT. LUMBER YARD - NIGHT

The place is deserted, and she frequently spends the night here. Pulls her car behind a huge pile of wood.

INT. GRACE'S CAR - NIGHT

Grace pulls the parking brake. Takes a bottle of tequila from under the seat, unscrews it, and takes a long pull.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Sidney looks disgusted.

SIDNEY
What're we doing?

GRACE
Whatever we want.

SIDNEY
Hey, if you think I'm gonna go for
your skanky ass --

She laughs at that idea.

GRACE
Shoot, I smell better than you do.

She takes another pull.

SIDNEY
What you want?

GRACE
Don't matter, 'cause you ain't
gonna do it.

SIDNEY
You probably right about that.

He pulls out a pipe, lights it, starts to smoke crack
cocaine.

GRACE
Hey! Hey, hey! Not in my car!

SIDNEY
Oh, yeah, this your home? We
don't want to mess with your nice
curtains.

GRACE
Get out.

SIDNEY
Maybe I won't.

GRACE
Damn hop-head.

SIDNEY
Ooh. That hurts me.

GRACE
Get out!

(CONTINUED)

CONTINUED:

SIDNEY

What you gonna do? Call the cops!

He laughs, amused at her impotence.

GRACE

(muttering, furious)

Son of a bitch, Paid it Forward
for a hop-head son of a bitch!

SIDNEY

Paid it what, now?

GRACE

Fuck you. Your black ass ain't
good enough to touch it.

SIDNEY

(amused)

Touch what?

INT. PENITENTIARY - DAY (PRESENT)

Sidney finishes to Chris:

CHRIS

So this crazy old bat in a car
told you about Pay it Forward.

SIDNEY

She didn't want to but I just sat
there and smoked till she gave it
up.

CHRIS

I'll tell you what I really want
to know, Sidney. Why'd you do it?
Why'd you Pay it Forward at all?

Sidney looks at him, eyes narrowed.

SIDNEY

Nobody tells me what I can and
can't touch.

DISSOLVE TO:

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - ON TREVOR'S LAUGHING FACE -
NIGHT

Trevor, Reuben and Arlene are sitting on the couch,
watching a boxing match.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Looking for all the world like a family.

ARLENE

(excited)

-- See, this is what Tommy Kinney does, he kind of lays back for four rounds, susses the guy out, and then whales on him.

REUBEN

But Matson's ahead on points.

ARLENE

Doesn't matter, Kinney'll get a knockout.

REUBEN

He's bitten the man and gone for his groin! Don't they deduct for that?!

ARLENE

Doesn't matter. Kinney'll lay him out.

Behind Trevor's neck, we can see Reuben and Arlene's fingers reaching towards each other... interlacing...

TREVOR

-- Ooh, work the cut! Work the cut!

REUBEN

Trevor, since when are you so bloodthirsty?

ARLENE

You should see him with wrestling.

REUBEN

That's where I draw the line.

TREVOR

No, you have to watch it, that'll be your birthday present to me --

REUBEN

You're getting an encyclopedia.

TREVOR

No!

Arlene laughs. So does Reuben.

(CONTINUED)

CONTINUED:

TREVOR

You better not -- !

He starts to push Reuben a little, playfully. And incredibly, Reuben grabs his arms --

REUBEN

Yes, 51 volumes -- !

TREVOR

(screaming with
laughter)

No, no, no!

They roughhouse for a moment on the couch. Like a father and son. Both laughing. Arlene smiling.

Suddenly the front door opens.

Arlene jumps up, her face white.

Trevor is frozen in shock.

A good-looking redneck GUY walks in like he owns the place.

Which, in his mind, he does.

He looks hard at Reuben -- then at Arlene.

RICKY (GUY)

Who are you?

Reuben is stunned.

EXT. ARLENE'S HOUSE - DAY

A stone-faced Reuben approaches his car, pulls out his keys. His hand is shaking. He drops them. It takes him a second to maneuver to pick them up...

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - NIGHT

Ricky is looking at Arlene mournfully and with complete sincerity.

RICKY

Arly... I know...

ARLENE

Ricky, you can't stay.

(CONTINUED)

CONTINUED:

RICKY

I know I can't. I know. Just let me say I'm sorry. That's part of my steps.

Arlene peers at him closely.

ARLENE

You're sober?

RICKY

Four months. I just couldn't get there, staying here with you... we were both going under -- we were gone...

ARLENE

I got there, staying here.

RICKY

You're stronger than me. How could you even live with what I was?

Arlene's not letting him off the hook.

ARLENE

How could you live without your son?

RICKY

I was afraid... I was gonna hit him...

He looks dead-ass serious. And tortured. This gets her attention.

RICKY

... hit you, kill somebody in a bar... if I was gonna do those things... it damn well wasn't gonna be to you or Trev...

(beat)

Just tell me... was it better, me gone?

ARLENE

(dully)

Yeah.

(CONTINUED)

CONTINUED:

RICKY

And -- I'm not asking for
anything, I don't got that right
-- but... could it... could it be
better than me just being gone...
if I was here... and straight -- ?

ARLENE

Ricky --

RICKY

... and taking care of you and
Trev? Could that be better?

He's in tears. They're streaming down his face. Her
face is a mask.

RICKY

-- Okay. Don't blame you, girl.
(wan smile)
-- God, I have shot my life to
hell, huh?

Wiping his eyes, he starts for the door.

RICKY

Wish I didn't still love you.

He turns back, looks at her. Slowly reaches out... puts
one hand on her face. A long beat. She doesn't run
away. He takes a step closer. He's an inch away from
her now... she still doesn't move.

FADE OUT.

FADE IN:

EXT. DRY CLEANERS - DAY

Reuben emerges, his plastic-wrapped clothes over his good
arm. He suddenly sees...

ARLENE

standing in front of his car.

He keeps his face impassive.

REUBEN

How did you find me?

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
Drove around, looking for your
car. Why don't you answer your
phone?

REUBEN
Do you think I want to have this
conversation?

ARLENE
Reuben --

REUBEN
Don't. Don't. I know.

ARLENE
We had 13 years in, Reuben.

REUBEN
Yes. You're loyal.

But he says it very bitterly, as though saying "you're a
fool."

ARLENE
He's Trevor's daddy.

REUBEN
He impregnated you. In what other
way has he been a father to that
boy?

ARLENE
Well, he wants to make up for that
now -- he said he's going to --

Reuben opens his car door.

REUBEN
He said...?

Arlene nods helplessly.

REUBEN
(bitter)
You're optimistic.

ARLENE
How else can I be?!

REUBEN
Oh, I don't know. Smart -- ?

This cuts her to the quick, and he knows it. Helplessly:

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

He's sober now. And he said --

REUBEN

He said. Don't you know they'll say anything to get back in the house?

ARLENE

Who's they?

Reuben tries to get into his car. Arlene blocks him.

ARLENE

Who's they, Reuben?

REUBEN

Men like Ricky.

ARLENE

Men like your daddy?

It's a low blow, and an accurate one. But instead of continuing to avert his eyes, Reuben suddenly turns and looks at her. A chilling look. More than she bargained for.

REUBEN

Yes.

A beat.

ARLENE

What did he -- ?

Reuben's voice drips bitterness.

REUBEN

Oh, he said the nicest things to my mother. So romantic. And she always took him back.

He's realized; the cruellest thing he can do is to tell her. And she's suddenly afraid.

REUBEN

'And then what happened?' You want to know?

ARLENE

I don't know --

She's backing off now; it's Reuben who takes a step forward.

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN

Oh, but you said you did.

ARLENE

I don't like this.

REUBEN

-- She'd pull the restraining order, and buy the flowers... and the new dress... which she'd never wear, because, you know, down the line, it didn't accessorize well with the bruises and the casts...

Arlene winces.

ARLENE

'Did he hurt you, Reuben?' Go on, ask me.

ARLENE

(helpless)

Did he hurt you?

REUBEN

Not for long. Fifteen, I was gone. But I went back. To see her.

Arlene can't ask. But it's like watching a train wreck. She can't walk away.

REUBEN

There he was. Drunk. Just the same. Except I wasn't the same. I was 16 and I wasn't afraid. When I told him to fuck himself, his eyes turned into these hard little bullets. He knew he'd never exist for me again.

(beat)

I don't remember how he got me into the garage. But I heard the door lock behind me. He kept a gas can. His truck had a bad fuel line.

Reuben keeps his voice even.

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN

He wasn't so drunk that he hadn't
remembered to keep the can full.

(a long beat)

And I woke up in a burn ward where
I spent the next year of my life.

Arlene's eyes well with compassion.

ARLENE

Reuben --

REUBEN

(savagely)

Who gives a shit? It's done.
Don't tell me how sorry you are.
Tell me what you're going to do
for Trevor.

ARLENE

Ricky would never hurt Trevor...

REUBEN

He doesn't have to. All he has to
do is not love him.

Reuben turns and goes. Leaving her devastated.

SLOW DISSOLVE TO:

INT. MIKE'S APARTMENT - DAY

Chris and Mike sit in front of Mike's video playback
setup, watching the footage they took of Sidney in
prison.

CHRIS

Come on, it's interesting...

MIKE

(tentative)

Yeah...

CHRIS

It goes somewhere.

MIKE

Maybe.

(beat)

You want to go back to Melanie,
see if they'll pay for more?

(CONTINUED)

CONTINUED:

Or... CHRIS

Ahh, shit. MIKE

CHRIS
... We could just blast off to
Tucson and find that old lady.

MIKE
And end up with what?! Me being
out gas money.

CHRIS
We would own the story.

MIKE
Ooh, fifty percent of nothing.

CHRIS
Uh-huh. Then why do you have a
weird feeling you want to do it?

Mike can't answer. Because he does.

INT. CHRIS'S VOLVO - MOVING - DAY

The car streaks across the open desert, Chris at the
wheel, Mike looking disgruntled beside him.

DISSOLVE TO:

INT. ARLENE'S KITCHEN - DAY

Her sink is filled with dirty dishes.

INT. ARLENE'S DINING AREA - DAY

A ratty electric guitar (missing one string) and an amp
now dominate the room. Many beer cans are all over the
dining room table.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - DAY

The room is similarly disarrayed, clothes and beer cans
all over the place.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Ricky lies sprawled on the same couch that last contained three happy people. Arlene comes in from work, in her waitress uniform.

ARLENE
You moved any muscle at all since
I left you?

RICKY
I don't need a lecture today.

ARLENE
Thought you was gonna look for
work.

RICKY
On Saturday?

INT. TREVOR'S ROOM - DAY

Trevor hears:

ARLENE (O.S.)
On any day! I know you can do it,
'cause you did something for those
six months, you got a new G.T.O.!

RICKY (O.S.)
Don't start this --

Trevor turns UP the MUSIC to drown them out.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - NIGHT

Ricky hears the MUSIC, looks angrily in the direction of the hall.

RICKY
(screaming)
You turn that down or I'm gonna
come pound your ass!

The MUSIC grows FAINTER.

ARLENE
You think you could figure out
some other way to talk to him?

RICKY
(muttering)
... would if you'd taught him some
manners...

(CONTINUED)

CONTINUED:

Too disgusted to reply, she starts for the hall. Ricky gets up, catches her sleeve.

RICKY

Hey. Come here. Come here...

He pulls her close. Runs his hand down her back to her ass...

She pulls away.

RICKY

What's the matter with you?!

ARLENE

That's not what I want right now.

RICKY

You know what? I liked you better when you had a few drinks in you -

ARLENE

(weary)

I liked you better when I had a few drinks.

He crosses, puts his hands on her again. She breaks away, continues to the hall.

RICKY

Is this about that monster man?
Did you let that freak into your bed -- ?

ARLENE

Don't tell me you're jealous.

Ricky thinks about it. He snickers, amused.

RICKY

Must've been one hell of a sideshow.

ARLENE

(flat)

I'm late for work.

She leaves the room.

RICKY

Man, you must have been hard up!

She hears his laughter behind her.

INT. ARLENE'S BEDROOM - NIGHT

She's changing from one waitress outfit to another as Trevor passes her open door.

ARLENE

Trevor.

He stops.

ARLENE

I thought you were outside.

Trevor shrugs.

ARLENE

I'm sorry if you heard that.

A beat. Trevor looks at her, a hard maturity in his eyes.

TREVOR

You had to hear it, too.

She sighs, sits on the bed.

ARLENE

Trev. I know I made a mistake...

TREVOR

I'm going to bed.

He's not surly. Just cool. Shut off again. He starts to go.

ARLENE

He would never take me back, Trev.

A beat. Trevor stops in the doorway. Looks back at her.

TREVOR

Guess what? I got an A in Social Studies.

She bites her lip as he goes.

EXT. TUCSON STREET - DAY

Chris stands next to a patrol car, talking to a COP.

COP

There's five or six of them, live in their cars. Park down by the station, or in the lumber yard...

INT. CHRIS'S CAR - MOVING - DAY

Chris scans the street, looking at...

EXT. LUMBER YARD - DAY

Grace's car is nowhere in sight...

EXT. CHRIS'S CAR - DAY

Chris passes...

TREVOR

riding his bike. For a second Trevor looms up in Chris's windshield... then swerves and is gone. A near miss.

INT. REUBEN'S CLASSROOM - DAY

The kids file out. Trevor lingers behind, pretending to examine the bulletin board.

Reuben, sitting behind his desk, sighs. It pains him to be with Trevor now, a window into what he might have had.

But the kid's not leaving.

REUBEN

Okay, Trevor. What is it?

TREVOR

Are you still going to Pay it Forward?

Reuben looks at Trevor, sighs.

TREVOR

You could say you don't have to. Because it didn't work out. But I thought you still might.

Reuben sighs.

REUBEN

I have thought about it.

Trevor waits.

REUBEN

I would if I could. I... don't see much around me that seems... worthy of the effort.

(CONTINUED)

CONTINUED:

TREVOR

I know somebody who needs something.

REUBEN

Who?

TREVOR

It's my mom.

REUBEN

Trevor -- I don't think you know what you're asking. That's too much.

TREVOR

But that's why this is the one. Because it's supposed to be something big. If you just help somebody when it's easy, that's not Pay it Forward. But if you helped my mom... even if you're mad at her... if you still helped her... in some way nobody else could...

Reuben knows what's coming, and he turns away to keep Trevor from seeing his face.

TREVOR

Give her another chance.

Reuben tries to speak, but Trevor rushes on:

TREVOR

-- She says you'll never forgive her. But I think you could. If you wanted to do something really huge. For someone.
 (flailing)
 For my project...?
 (desperately)
 ... for me...?

Trevor is trying not to cry.

This is just tearing Reuben up.

REUBEN

Trevor. She made the choice.

TREVOR

She said she made a mistake!

(CONTINUED)

CONTINUED:

This registers on Reuben's face. Big time. But he steels himself.

REUBEN
Well. Hindsight's 20-20.

TREVOR
(realizing)
You don't care.

REUBEN
Of course I care.

Trevor looks up hopefully.

REUBEN
I'm your teacher.

Trevor realizes -- Reuben is telling him something.

TREVOR
Yeah. You're just my teacher.

Trevor goes, leaving Reuben alone in an empty class.

INT. LASER LOUNGE - NIGHT

Arlene serves a couple of drinks, then crosses back across the bar. Then stops.

Sitting at a table, raising a glass to her, is Bonnie.

ARLENE
Welcome back!
(immediately
concerned)
-- Should you be in here?

BONNIE
(tapping her glass)
Mineral water. Can you sit?

ARLENE
For one second.

She does.

BONNIE
Ever think about giving your
sponsor a call?

ARLENE
Who's sponsoring who here?

(CONTINUED)

CONTINUED:

BONNIE

I'm out and about -- you're the one who's still in the bin.

(beat)

Girl, are you trying to be the stupidest woman on the planet, or were you just born that way? -- You know where Ricky's been when he's 'looking for work'?

Arlene gulps. Bonnie produces a picture.

BONNIE

Her name's Cheryl. Her brother was in rehab with me.

Despite everything she knows about Ricky, Arlene is incredulous.

ARLENE

Was he with her... the whole...?

BONNIE

He never left town. He just got a new woman, made some new friends, and hit some new bars.

Arlene's jaw sets.

EXT. DOUBLE-WIDE TRAILER - NIGHT

Bonnie's car pulls up. Arlene gets out.

Ricky's GTO is in the driveway. LAUGHTER comes from inside. Male and female.

EXT. CHERYL'S TRAILER - NIGHT

CHERYL (Ricky's girl friend), a slim blonde wearing her bathrobe, opens her front door to find --

ARLENE

standing on the porch, waving Ricky's double-barreled shotgun.

Cheryl freezes.

RICKY (O.S.)

Who is it, hon?

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

Never mind. I'll tell him who it is.

She pushes past Cheryl, into the trailer.

INT. TRAILER - BEDROOM - NIGHT

Ricky is naked in the bed, a sheet pulled up to his waist.

RICKY

Arlene, what in the hell --

ARLENE

You folks turn in early. Well, I won't stay and chat. Where're the keys to the G.T.O.?

RICKY

I don't like nobody driving my car, you know that.

ARLENE

It's not your car. You're giving it to me.

RICKY

Where the hell do you get off?

Cheryl, in the doorway, adds her two cents:

CHERYL

I'm calling the police.

ARLENE

Go ahead. They're pretty slow, and this won't take long.

(turning back
to Ricky)

Here's where I get off, Ricky. You sweet-talked me into co-signing for that truck, then you totalled it, left me to work two jobs to pay it, and got something else real nice --

RICKY

Put it down, baby, and we can talk --

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

I think we'll have a better talk
this way. Get a piece of paper.

He stares at her uncomprehendingly.

ARLENE

Get a piece of paper and write me
a god damn bill of sale!!

Ricky scrambles for a little message pad in the drawer of
the bedside table. Cheryl throws him a pen.

RICKY

So I'm selling you my G.T.O...?

ARLENE

Looks that way, doesn't it?

RICKY

For how much?

ARLENE

One dollar and other valuable
considerations. And don't try
putting the wrong license number.
I'm not too dumb to check.

RICKY

(scribbling)

What are the other considerations
I get?

ARLENE

I think it would be considerate of
me not to shoot you.

INT. CHERYL'S LIVING ROOM - NIGHT

Arlene walks through the room, tossing the keys and
catching them. She turns at the front door, throws the
shotgun on the floor.

Ricky and Cheryl stare at her from the bedroom doorway.

ARLENE

Oh. I forgot.

She pulls out a dollar, throws it on the floor next to
the shotgun, and goes.

INT. GTO - NIGHT

Arlene STARTS the ENGINE. It ROARS obligingly -- souped up. Humming to herself, she adjusts the seat to fit her shorter legs, when she notices --

SHOTGUN

pointing through the glass. At her head.

RICKY

Get out right now, Arlene, I mean it. Gimme that bill of sale and you won't get hurt.

The window zips halfway down.

ARLENE

Oh. Forgot to tell you. I don't keep it loaded.

(grins)

I got a kid in the house.

The GTO PEELS OUT.

Leaving an impotently furious Ricky.

Cheryl stands in the doorway, pissed.

CHERYL

God damn it, I'm not driving you everywhere from now on -- !

RICKY

Shut up!

We will leave them to their hell.

EXT. RAILROAD YARD - NIGHT

We see Grace's distinctive battered car parked in a yard of disused boxcars. A place no one goes at night.

There is a bonfire. And two people sitting in front of it.

Grace and Chris. Mike, discreetly in the b.g., is taping.

GRACE

You got it?

CHRIS

Yeah.

(CONTINUED)

CONTINUED:

He pulls out a large bottle of tequila.

She takes it, happy. Then looks at him. The expectant look on his face. Knows she's got him.

GRACE

I ain't saying a thing until you
get me one more.

CHRIS

Thought you might feel that way.

He pulls out a second one. She reaches for it. He pulls it back.

CHRIS

Uh-uh.

She cracks a smile at him. Tit for tat. She sits on a crate, takes a long pull of the tequila.

GRACE (V.O.)

I got my places...

EXT. FAIRGROUND - NIGHT

We see Grace's car, parked. The rides are mostly dismantled -- the fair is about to move on.

GRACE (V.O.)

... places nobody cares where you
park overnight.

There are a couple of other cars, too. And Grace, hanging out in the parking lot, drinking with a couple of other "car campers."

GRACE (V.O.)

Anybody knows me, knows where to
find me...

A cab pulls up. The car campers look -- that's something odd; who'd come out here at night?

A woman gets out of the cab.

It's Arlene.

CLOSE - GRACE'S FACE

Even for a tough old bird, she's overcome. Socked in the gut. She puts down the bottle.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Takes a couple of steps back and stares.

Arlene comes closer. Doesn't look particularly happy to be there.

Arly... GRACE

Hi, Mom. ARLENE

INT. GRACE'S CAR - NIGHT

Grace and Arlene sit in the front seat, where they can be alone.

GRACE
Round trip's gonna cost you 18
bucks.

ARLENE
I wanted to see you.

Again, Grace is overcome. Must look away.

ARLENE
Don't. Don't, Ma.

GRACE
So I'm not supposed to feel
nothing? After three years...?!

It's hitting Arlene hard, too. She keeps her voice steady.

ARLENE
I couldn't. You know I can't
watch you do this --

GRACE
I drive by your house.

ARLENE
(beat)
I know.

GRACE
He's big.

ARLENE
Yeah.

(CONTINUED)

CONTINUED:

GRACE
(suddenly angry)
What're you doing here?

ARLENE
Ma --

GRACE
Are you going to try to... put me
somewhere...?

ARLENE
No.

A beat. Grace calms down.

GRACE
So what do you want?

Arlene takes a deep breath.

ARLENE
I... I want to try and forgive
you, Ma.

That does it. Grace is destroyed. She can't even look
at Arlene. Her shoulders shake.

ARLENE
I know... we're all weak...

GRACE
Not you.

ARLENE
I've been weak, too.

GRACE
But you ain't gonna end up out
here. Are you?

ARLENE
No. I'm not.

They look at each other for a moment. Grace's eyes
narrow critically.

GRACE
I don't like your hair.

ARLENE
I'm not putting it back.

(CONTINUED)

CONTINUED:

They both smile for a second. This argument is an old refrain. A beat.

ARLENE
I'm gonna try... to see you
sometimes... okay?

Grace nods, overcome.

ARLENE
You can't live with me.

GRACE
Who'd want to?

Arlene smiles again. A long beat. Grace grows serious.

GRACE
Can I see him?

ARLENE
Not drunk. You gotta be sober.
Even if that's for two hours...

GRACE
I can do that.

Looking in her eyes, Arlene believes her.

ARLENE
Okay. Okay. I'll find you.

GRACE
Yeah.

A beat.

ARLENE
Okay.

They look at each other again. Arlene can't quite bring herself to embrace this woman, who has come close to dragging her into the gutter more times than she can stand.

They look at each other again. Arlene gets out of the car and goes.

GRACE
Why'd you do this, Arly?

Arlene stops. Looks back at her mother.

EXT. RAILROAD YARD - DAY

Chris looks at Grace, who is now half-through the tequila bottle. Waiting to hear the end of her story.

GRACE

So she told me why... and she told
me I had to do something big...
for three other people...

Chris leans forward, intent.

EXT. REUBEN'S HOUSE - DAY

Reuben leaves the house for work. He stops, startled, to see...

ARLENE

standing, in her waitress uniform, in front of the GTO parked at the curb.

A moment while they look at each other. Her look begging him.

ARLENE

Trevor's birthday party is Sunday.

He can only meet her eyes for a second. It's too painful.

ARLENE

Reuben.

He stops, but she senses that he's only hovering there for a moment, like a bird who could be startled away by the slightest wrong noise.

She opens her mouth to speak, then almost laughs, bitterly.

ARLENE

-- God, you know what? I was
gonna stand here and talk about
me. I was actually gonna say,
what about me, how can I forget
about you, how will anybody ever
be as good for me as you...

(beat)

But, Reuben. What's the rest of
your life gonna be? How can you
bear it? Is what happened with us
all there's ever gonna be for you?

(MORE)

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE (CONT'D)

That you opened your heart for one second? Was that really it?

'Cause that's not enough... for anybody... and I know... what I could give you...

(simply, finally)

Don't you want to know... what it's like?

He can't hear any more. He looks away, turns, and starts for his car.

Arlene wants to go after him. But the look on his face was too wounded.

She's afraid.

She turns away, not wanting him to see the beginnings of her tears as he backs down the driveway.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - DAY

Trevor is blowing out birthday candles. It's a small birthday party for him; his friend Adam is there, Bonnie, a few adults... and, incredibly, cleaned up and (temporarily) sober, Grace.

TIME CUT TO:

TREVOR AND ARLENE

eating birthday cake. The party's thinned out. Both seem a little wistful.

ARLENE

What did you wish for? Oh, I guess you can't tell me.

A beat.

TREVOR

I wish one person had done it.

Trevor looks at the glass in her hand. There's a small bit of brown liquid in the bottom.

ARLENE

It's tea. Want to smell?

Trevor looks at her for a long moment. Smiles. Shakes his head. He'll trust her.

(CONTINUED)

CONTINUED:

The DOORBELL RINGS. Arlene and Trevor look at each other. Could it be -- ?

Trevor leaps up.

INT. ARLENE'S FRONT DOOR

Trevor opens it to see...

CHRIS

standing there.

Trevor is disappointed it's not Reuben. Immediately loses interest.

TREVOR

Mom -- !

Arlene steps forward. Trevor rushes back to his party.

CHRIS

Mrs. McKinney? I'm a reporter.

Arlene comes forward, mystified.

CHRIS

I'm tracking a story, about Pay it Forward...

ARLENE

Oh. Oh, listen, is this part of that stuff about the schools you're doing --

CHRIS

(perish the thought!)
No, I'm not from here --

ARLENE

(not really hearing)
Well, we don't want Pay it Forward written about.

CHRIS

Why not?

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE
Because it didn't work. And it
upsets Trevor to think about it.
It's better for him to just go on
to eighth grade and get on with
stuff --

CHRIS
Eighth grade?

He suddenly sees --

GRACE

among the party guests. And she sees him.

ARLENE
(dropping her
voice)
... and it's his birthday party,
and this is a bad time. Okay -- ?
Thanks.

She shuts the door in Chris's astonished face.

The DOORBELL immediately RINGS again. Annoyed, she opens
it.

CHRIS
Mrs. McKinney --

ARLENE
You're very rude --

CHRIS
I've been tracking Pay it Forward
from Los Angeles.

Arlene stops.

ARLENE
L.A. -- ?

CHRIS
The movement has reached L.A. --

ARLENE
Movement -- ?

Her hand goes to her heart.

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHRIS

You say your son has something to
do with this?

Arlene looks into the living room. Chris follows her
gaze to --

TREVOR

who is playing with one of his birthday party favors -- a
can of Silly Spray -- which, standing in profile, he is
pretending to vomit out his mouth.

Arlene turns back to Chris, stunned.

INT. REUBEN'S APARTMENT - DAY

Reuben is on the phone. Out of the receiver, we can
barely make out Chris's excited voice.

REUBEN

... is this a prank?

(beat)

L.A. and where else?

(beat)

Yes, I gave the assignment.

CUT TO:

REUBEN'S BURNED HAND - FEW MOMENTS LATER

putting down the phone. We PAN UP TO his face.

Impossible thoughts are swirling through his brain. What
if... what if something he did has created a gigantic
ripple?

A cynical man, profoundly shaken.

INT. CLASSROOM - ON ARLENE'S FACE - DAY

Arlene has had a new hairdo for the interview, and is too
dressed up. She vacillates between terror and pleasure.

ARLENE

I... tried to raise Trevor to care
about other people --

(fearfully)

-- this isn't live?

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHRIS (O.S.)

No, no, it's tape. We can do it
as many times as you want.

ARLENE

'Cause I don't think I can talk in
front of live people.

CHRIS (O.S.)

You're not, don't worry --

She is suddenly even more distracted, seeing that --

REUBEN

has come in the back door of the studio. Totally
flustered:

ARLENE

Can we start again?

CHRIS

Take a break, I'll do an intro.

He motions to Mike to turn the camera on him.

CHRIS

A public school in Tucson,
Arizona. Two dollars a pill can
get you prescription drugs here,
five dollars, a joint. But in the
middle of this, incredible as it
seems, teachers still give
assignments, and, once in a while,
kids actually do them...

We can see that he loves being on camera.

INT. CLASSROOM - CLOSE ON REUBEN'S FACE

He looks uncomfortable, somewhat dazed by all this, but
he's persevering.

REUBEN

-- Did I... inspire Trevor? I...
I would have said a week ago that
I never inspired a student to
anything in my life.

CHRIS (O.S.)

And what do you say now?

(CONTINUED)

CONTINUED:

Reuben sees Arlene and Trevor, now in the back of the studio, putting on their coats.

REUBEN
 (realizing for the
 first time)
 Maybe I... opened a door.
 (beat)
 -- But it's Trevor's upbringing...
 it's the values he's taken from
 his...
 (can't quite say
 "mother")
 ... environment...

Arlene hears this, stops for a moment. But Reuben won't meet her eyes.

INT. CLASSROOM - CLOSE ON TREVOR'S FACE

He's not as excited as we might have expected. More reflective.

TREVOR
 ... Yeah. I'm sort of happy.

CHRIS
 Why only 'sort of'?

TREVOR
 'Cause I've only got two to work.
 Jerry fixed my mom's car, and my
 mom's talking to Grandma.
 (shrugs, smiles shyly)
 I've got to do one more.

INT. SCHOOL CORRIDOR - DUSK

Chris is walking down the hall behind Mike, on a cell phone.

CHRIS
 ... yeah, well, there's one little
 problem with that. I've got it
 all and I own it all, and they're
 not talking to anybody but me, so
 if you want to run this you're not
 giving this to Morley Safer, I'm
 the on-camera interviewer... well,
 C.N.N. will, and they're on the
 other line.

(MORE)

(CONTINUED)

CONTINUED:

CHRIS (CONT'D)

Yeah, it does sound like bullshit,
doesn't it, which is why it's so
fun that it's true!

(clicks "flash")

Hi. It's not closed, not at all,
they're balking at doing it with
me, you want to step up, it's
yours. I'll hold.

Mike eyes him skeptically.

MIKE

You really on the phone with
anybody?

Chris smiles -- oh yeah.

CHRIS

Kid'll end up meeting the
President and I'll be holding the
mic.

EXT. SCHOOL - DUSK

Because the gates are open, a few of the kids are hanging
in the yard, shooting baskets. Or just curious about the
news truck. One of them, waiting expectantly for his
friend, is Adam.

Reuben exits, starts for his car. Sees Arlene and Trevor
leaving the building on foot. Trevor has his bike.

The sight breaks his heart. He has to look away.

Arlene is coming towards him! He can't just leap in his
car and drive away... can he?

She's there. What is he going to say?

ARLENE

Reuben -- I understand. Okay? I
mean, I know now you really don't
want to come back...

REUBEN

It isn't... the not wanting...

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

I know. You put yourself out there for me... and if you can't do that again... I just wanted to say. If you don't think you can ever...

(takes a breath)

I'll stop asking. I'll leave you alone... I won't beg... even though I would... if I thought it would work...

Something on his face has changed... what...? But he's still not looking at her.

ARLENE

... but I owe you... your peace.

CLOSE - ARLENE'S FACE

She sighs, turns away. And then freezes. Something has happened...

WIDER SHOT

shows us that his hand is brushing hers... intertwining with her fingers...

She doesn't even turn to him. Doesn't want to do anything sudden. Just is overcome. Takes a deep breath.

Then:

They both hear it at the same time. SHOUTING. Boys, angry.

They look. Twenty yards away --

EXT. SIDE OF BUILDING - DUSK

Two of the three rough kids from Trevor's school are chasing the smaller kid, Adam. They catch him, throw him down onto the ground. Start kicking him.

Savagely.

This is worse than anything we've seen him do before, and Trevor watches, stunned.

ARLENE

Trevor, get over here!

(CONTINUED)

CONTINUED:

Trevor keeps staring at the kids.

ARLENE

Trevor -- ! Come on -- !

Suddenly, a terrible intuition hits Reuben.

REUBEN

Trevor!!!

Reuben starts for the fighting kids... But Trevor hops on his bike and starts peddling towards the fight as fast as he can!

Arlene and Reuben are screaming at him!

TREVOR

I have to do one more!

Trevor whizzes past Reuben, leaving him many yards behind.

Trevor slams into Rough Kid #1 and knocks him down. The kid falls into Rough Kid #2, who also goes down.

TREVOR'S BIKE

is tangled up with the two boys. He extricates himself, backs away...

And now we see him -- the Third Rough Kid. Who jumps into Trevor's path.

ROUGH KID #1

Get him, Brett!

REUBEN

is running as fast as he can. He's almost there --

TREVOR

collides with the Third Kid. Five feet from Reuben. Something flashes in the kid's hand.

FLASH CUT TO:

INT. TV STUDIO - DAY

Reuben is being interviewed by Chris.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Reuben's face dark. Compassion in Chris's eyes.

CHRIS

Just take a deep breath, okay?

Reuben does.

CHRIS

Take your time with this.

REUBEN

I can do this. Just give me a minute.

CHRIS

I can give you all day, buddy.
Whatever you want.

Another excruciating pause. Reuben's eyes are moist.

REUBEN

I saw it from so close. But from
a funny angle. From behind. I
had no idea what I'd seen.

FLASHBACK - EXT. SCHOOL YARD - DUSK

The Third Kid's right elbow comes back, then flies
forward again...

FLASH CUT TO:

INT. TV STUDIO - DAY

REUBEN

It just looked like he'd punched
Trevor in the stomach.

FLASHBACK - EXT. SCHOOL YARD - DUSK

The Rough Kids are running away. Reuben reaches Trevor,
who is still standing, his hands over his stomach.

TREVOR

I'm okay, Reuben. I'm okay.

Arlene arrives, gasping for breath.

Then they both see it.

Welling up from under Trevor's hands is blood.

FLASH CUT TO:

INT. TV STUDIO - DAY

REUBEN
I don't think he knew yet. He
wanted...
(almost breaking down)
... to comfort me.

CHRIS
(softly)
Did he say anything else?

A long beat.

REUBEN
No. Nothing else.

FLASHBACK ~ INT. HOSPITAL - WAITING AREA - NIGHT

Reuben sits in emergency, agonized. Arlene appears from the corridor.

Reuben leaps to his feet, crosses to her.

ARLENE
They won't tell me...

There is no holding back now. Reuben immediately takes her in his arms, holds her the tightest he possibly can, murmuring in her ear, stroking her hair.

REUBEN
I love you, Arlene. I love you...
I won't leave, I will never leave,
let me stay with you, let me be
with you, I love you... I love
you...

There is not much that can comfort Arlene at this moment... but if something could... it would be this.

She hugs him back, as hard as she can.

Then, over Reuben's shoulder, she sees a male doctor appear in the doorway.

His face is grim.

She knows.

CLOSE SHOT - TV SCREEN (PRESENT)

Trevor's face looms, alive and innocent, on the screen. Part of Chris's interview.

(CONTINUED)

CONTINUED:

TREVOR (V.O.)
I... don't know why I thought
people might do it...

We see that we are:

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - DAY

We see that Grace is sitting on her couch, forlornly
watching:

TREVOR (V.O.)
It seems like maybe it was
something they were ready to do...

INT. BONNIE'S APARTMENT - NIGHT

Bonnie watches with her sister.

TREVOR (V.O.)
You know, I just gave 'em... you
know... a little push.

Bonnie's eyes are red.

INT. RICKY AND CHERYL'S HOUSE - NIGHT

Ricky, also red-eyed, watches as a male newscaster comes
on.

NEWSCASTER (V.O.)
This remarkable young man died at
7:35 this evening. Jane --

FEMALE NEWSCASTER (V.O.)
There are now 21 confirmed
incidents of Pay it Forward and we
are still checking reports of two
in San Francisco.

EXT. ARLENE'S HOUSE - DAY

Reporters and camera crews surround the premises.
Neighbors gawk.

Chris fights his way up the front walk. He has no camera
equipment, no one with him.

Bonnie is manning the front door. She lets him in.

INT. ARLENE'S LIVING ROOM - DAY

BONNIE

She can't talk to anybody.
Especially not one of you.

CHRIS

I'm not here as a reporter,
Bonnie.

Bonnie looks at him penetratingly.

INT. ARLENE'S BEDROOM - DAY

The drapes are drawn. She is lying down in Reuben's arms, both their faces a mask of sorrow.

Chris timidly enters. Arlene looks up at him, the most pain in anyone's eyes he's ever seen. She's holding a little red book.

ARLENE

Trevor's diary.
(welling up)
I didn't know he had a diary.
God, he hated my cooking.

For a freakish moment she almost laughs. Then comes back to her sorrow.

ARLENE

Can you make those people go away?

CHRIS

Everybody cares about this story,
Arlene --

ARLENE

It's not a story!

Chris is stung. Silent for a moment.

CHRIS

I don't mean that. I mean, if
there's anything you want me to
tell them, anything you want the
world to know... about your son...
it will probably go out there,
very far...

Arlene thinks. Looks at Reuben helplessly.

REUBEN

You can say there's a memorial
next Sunday in front of City Hall.

(CONTINUED)

CONTINUED:

She can't speak any more. Reuben tightens his grip on her.

REUBEN

If people out there care about
Trevor, they could bring a candle.

CHRIS

Yeah. I'll tell them.

He goes.

EXT. CITY STREET - DUSK

Terrible traffic -- the worst of rush hour. Cars bumper
to bumper.

INT. REUBEN'S CAR - DUSK

Reuben drives, Arlene wears black and dark glasses.

It's the day of the service.

They are barely inching forwards.

ARLENE

Oh, God, we're gonna be late.

REUBEN

They won't start it without you.

They arrive at the end of the block, only to find --

EXT. ROADBLOCK - DUSK

A COP is waving people either to the right or the left.

INT. REUBEN'S CAR - DUSK

Arlene is nearly in tears.

ARLENE

We can't get through -- !

REUBEN

It's all right.

He doesn't turn right or left, but instead goes straight
up the roadblock, zipping down his window, addressing the
Cop.

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN

Officer, we have to get to the memorial -- !

COP

Sorry, nobody's getting near there.

Arlene bursts into tears. The Cop suddenly looks at her. His face changes.

COP

You're Arlene McKinney.

She nods.

COP

Look, just leave your car over here and come with me...

EXT. ELEVATED MAKESHIFT STAGE - DUSK

Arlene and Reuben, escorted by the Cop, make their way through a large crowd of people to the base of the platform, behind the stage in a cordoned-off area where the people can't press in. Some familiar faces: Bonnie is there. Adam is there with his parents, each with a hand on his shoulder. Mike.

Chris is waiting. Arlene embraces him, grateful for a familiar face.

ARLENE

W-Where did all these people come from, Chris?

CHRIS

You haven't been watching TV?

ARLENE

No.

CHRIS

My interviews with you went out to a hundred and twenty-four countries. It just snowballed --

Words fail Chris; he takes her arm.

CHRIS

Come here. Come.

(CONTINUED)

CONTINUED:

With Chris she rises the stairs to the makeshift platform...

The CAMERA RISES WITH them...

And now we see.

Assembled, stretching into the distance is -- how many? Christ, it must be twenty thousand people.

ARLENE

is awed. Gasps.

PEOPLE

see her, start to applaud.

ARLENE

realizes -- she sees, set up on the platform --

MICROPHONE

She's expected to say something!

ARLENE

begins to quake in her boots. This is the terror of her life.

ARLENE

I don't think I can do it...!

Reuben is at her elbow, being strong for her.

REUBEN

You don't have to. It's all right, you don't have to say a word...

Arlene turns to Chris.

ARLENE

You talk to them. Read them this...

She hands him Trevor's diary.

(CONTINUED)

CONTINUED:

Chris looks at her. Looks at the 20,000 people, the TV cameras, the lights. His big moment.

And then, he looks at her trusting face.

CHRIS

I can't.

ARLENE

But --

CHRIS

Trevor would want you.

He turns away, almost disgusted with himself for being so soft, unable to look in her eyes for another second.

Arlene swallows, brushes the tears from her eyes.

Slowly, she approaches the microphone. The applause becomes deafening.

She might pass out. But she doesn't. A long pause. Finally, faintly:

ARLENE

I'm not too good with words.

The crowd quiets down.

ARLENE

I don't know why you want me up here. I just came to say good-bye to my little boy.

(beat)

I thought I'd let Trevor talk for me... this is what he wrote...

She opens his diary, starts to read from it.

ARLENE

'I asked Mr. St. Clair today, is the world shit. And he said no, but I can see in his eyes, he thinks it is. It's not just him, it's in everybody's eyes. I know I should think it is too. But I don't. Part of my mom wants to be a drunk, but she won't go there, I think because of me...'

Arlene's voice breaks here, but she keeps going.

(CONTINUED)

CONTINUED:

ARLENE

A lady down the street turned on her sprinklers today. Just so some kids could get cool. Left it on for hours and hours. Cost her a lot of money. She didn't even know those kids. She just liked seeing them yelling and laughing and running through the water. So that's two people. Who don't think the world is bad. Maybe... there's more.'

Arlene can't talk anymore. Because that more is standing before her, all 20,000 of them. She steps back, wiping the tears from her eyes

ARLENE

Reuben...?

She nods. Go. You talk to them now.

Reuben obeys.

It's dark now, and he's staring down into a sea of lights and television cameras.

REUBEN

Arlene and I -- never expected anything like this. I guess this is going out live. To how many people? Millions? Am I talking to millions of people right now?

(beat)

What made you all care so much? I think I know now. I think you do, too. This is our world. It's the only one we've got. And it's gotten so damn hard to live in. And... and one little boy stood up and did something to try and change it... and now he's dead, in a senseless act of violence.

(beat)

People are asking me, what I asked in the beginning... Why would anyone Pay it Forward? We have no honor. We're selfish. We don't care.

(MORE)

(CONTINUED)

CONTINUED:

REUBEN (CONT'D)

(beat)

Well, then, what are we all doing here? If we don't care? Don't ask me if people will really Pay it Forward. Tell me. Will you? Will each of you really do it? For Trevor. In his honor. Will you? Will you do it?

Exhausted, wrung out, he steps back from the mic.

Silence. Absolute, dead quiet.

Arlene and Reuben look down into...

CROWD

in which we see a flicker.

WOMAN

holds up a candle.

WOMAN

I will.

CROWD

More flickers...

BUSINESSMAN

holds a candle.

BUSINESSMAN

I will.

COP ON HORSEBACK

The reins in one hand, a candle in the other.

COP

I will.

It spreads like a ripple through the crowd... the simple words...

(CONTINUED)

CONTINUED:

PEOPLE IN CROWD

I will... I will... I will...

The crowd is now ablaze with candles.

We PULL UP, way UP ABOVE the people... and as Reuben, Arlene and Chris become specks in the glowing crowd, we can see...

MORE STREETS

A square mile of streets, all flickering with candlelight... each candle a person... a person who will Pay it Forward...

As far as the eye can see.

THE END

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ : ภาษาไทย

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. พจนานุกรมอังกฤษ – ไทย ปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๕๗.

เดือน คำดี. พุทธปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔.

_____. จริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙.

_____. ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๔.

ปิ่น มุกกัณฑ์. มงคลชีวิต, กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระสิริมงคลอาจารย์, มงคลัตถิณี ปณี แบล เล่มที่ ๓. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระธรรมปิฎก. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๒.

พระธรรมโกษาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). การทำลายความเห็นแก่ตัว. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

พระราชวรมนี. (ประยูทธ ปยุตฺโต). สู่อิสรภาพด้วยอนิจจัง . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), ทุกข์สำหรับเห็น สุขสำหรับเป็น. กรุงเทพมหานคร บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖.

พระมหาสุวิทย์ วิชเชสโก. ทานก้าวแรกแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๔. ปทุมธานี : บริษัทฟองทองเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด, ๒๕๔๑.

พระไพศาล วิสาโร. อีสระที่กลางใจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มติชน, ๒๕๔๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ – ไทย. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินต์ติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๒.

วิทย์ วิศทเวทย์. จริยศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๑๙.

วศิน อินทสระ. พุทธปรัชญาเถรวาท. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๗.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๙. พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

สมภาร พรหมทา **ชีวิตกับความขัดแย้งปัญหาจริยธรรมในชีวิตประจำวัน** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

อร่าม อินพุ่ม. **มงคลชีวิต ๓๘ ประการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เพชรกระรอต, ๒๕๓๗.

(๑) หนังสือ : ภาษาอังกฤษ

Thomas Hobbes. *Man and Citizen. De Homine and De cive*. ed. Bernard Gert
Indianapolis, IN:Hackett, ๑๙๙๑.

Taylor W., Paul, **Philosophy an introduction to ethics**. CA : Dickenson, ๑๙๖๗.

Hosper, John. **Human conduct problems of ethics**. USA : Harcourt Brace
Jovanorich,Inc, ๑๙๗๒.

Rosen. **Bernard, Strategies of ethics**.Boston : Houghton Mifflin Company, ๑๙๗๘.

Frankena, William K. **Ethics**. New Jersey : Frentice –Hall Inc, ๑๙๙๓.

Lemos, Ramon M. **Psychological egoism**, (Philosophy and Phenomenological
Research. Volume ๒๐. Issue ๔, ๑๙๖๐.

Rachel, James. **The Elements of moral philosophy**.(Philadelphia : Temple
University Press, ๑๙๘๖.

Hobbes, Thomas. Warrender. **Howard, ed. De cive. The English version entitled,in
the first edition, Philosophicall rudiments concerning government
and society**. Oxford : Clarendon Press. ISBN ๐-๑๙๘-๒๔๖๒๓ – ๔ ; ISBN
๙๗๘ -๐-๑๙๘๒๔-๖๒๓-๗, ๑๙๘๓

McClean, P. **Darwin's theory of evolution by natural selection**. In Population
andevolutionarygenetics. Retrievedfrom, ๑๙๙๗.

Rorty, A. **Butler on Benevolence and Conscience**. Philosophy. ๕๓ Person and Self-
value: three essays. edited and partially translated by Manfred S.
๑๙๘๗.

Frings. Boston: Nijhoff. **The Zoist : A Journal of Cerebral Physiology & Mesmerism,
and Their Applications to Human Welfare: A New View of the
Functions of Imitation and Benevolence**, ๑๘๔๔.

Mayeroff, M. **On Caring**. New York : Harper and Row. ๑๙๗๑.

Nagel, T. **The Possibility of Altruism**. New York: Oxford. ๑๙๗๐.

Peter A, Angeles. **Dictionary of Philosophy**. New York : Harper & Row, ๑๙๘๑.

(๓) วิทยานิพนธ์

ชาติชาย พัทธกษณาคม. ปัญญานันทะศึกษาแม่ทัพโลก. สารนิพนธ์ พุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๕๑.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระมหาจุลลอม ชูเลื่อน. ความกล้าหาญทางจริยธรรมในการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในทศชาติ
ชาดก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖.

พระมหาไพรัชน์ เขียนวงศ์. พุทธจริยศาสตร์เถรวาทเป็นอัตนียมหรือไม่. ปริญญาอักษรศาสตรมหา
บัณฑิต. ภาควิชาปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ยุวดี ศรีบุญเรือง. แนวคิดทางจริยศาสตร์อัตนียมของนิตเช. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาจริย
ศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗.

สุพิชชา ศรีหงส์. แนวคิดเรื่องมนุษย์ในภาพยนตร์ของอาคิระ คูโรซาวา. ปริญญามหาบัณฑิต.

ภาควิชาปรัชญา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

(๔) ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

<http://www.catherineryanhyde.com/pay-it-forward>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๙.

<https://bible.knowing-jesus.com/topics/Altruism>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๙.

http://84000.org/tipitaka/pitaka_item/m_seek.php?text . สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๙.

https://youtu.be/rv2cQws_5cY <http://www.catherineryanhyde.com/pay-it-forward/>
สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๙.

<https://bible.knowing-jesus.com/topics/Altruism> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๙.

http://84000.org/tipitaka/pitaka_item/m_seek.php สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๕๙.

<http://www.oja.go.th/preview/detail.php?news>. สืบค้นเมื่อ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

http://download.watnapahpong.org/data/static_media/13_buddhavacana_dana-20141029.pdf สืบค้นเมื่อ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา
เกิด	วันที่ ๒๖ พ.ค. ๒๔๙๙
การศึกษา	หลักสูตรภาษาอังกฤษ จาก Brighton College ประเทศอังกฤษ หลักสูตรภาษาเยอรมัน จาก Erlangen Universitat ประเทศเยอรมนี ปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ เอก ภาษาอังกฤษ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท สาขาการบริหารจัดการ จากสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ (NIDA)
ผลงาน	แปลบทภาพยนตร์และสารคดีมากกว่า ๓๐๐๐ เรื่อง อาทิเช่น Jonathan Livingston Seagull, Footloose, Little Women, Flash Dance, Angels and Demons, Titanic, Buffy, Angel, Dawson's Creek, Martha Stewart, Body Chemistry, Ripley's Believe it or not, The Extraordinary World of Animal, The Planet's Funniest Animal, The Ultimate ๑๐ แปลวรรณกรรมเด็ก และนวนิยาย มากกว่า ๑๐ เรื่อง อาทิ เช่น ถนนสายไฮโซ จากเรื่อง One Fifth Avenue ของ Candace Bushnell นักเขียนชื่อดัง เจ้าของบทประพันธ์ที่มีการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ชุดเรื่อง Sex and the City บัลลังก์รัก...บัลลังก์เลือด จากเรื่อง The Tudors ตอน King takes Queen ของ Elizabeth Massie ที่มีการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ชุด The Tudors. คำสาบานเลือด จากเรื่อง Oath Breaker จากหนังสือวรรณกรรมเด็กชุด อาถรรพ์แห่งดินแดนรัตติกาล – Chronicles of Ancient Darkness ของ Michelle Paver
รางวัล	พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลสุนทรพราหมณ์ สาขานักแปลอาวุโสดีเด่น จากสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย
ที่อยู่ปัจจุบัน	๑๐ กรุงเทพมหานคร ซอย ๑๖ แขวงทับช้าง เขตสะพานสูง กทม ๑๐๒๕๐
Email	yugala.anchalee@gmail.com
โทรศัพท์	๐๘๒๔๒๔๙๒๙๕